

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Kitap Okuyan Çocuk Yetiştirmek

Bir Çocuğun Okuma Sevgisini
Nasıl Beslersiniz?

2.Baskı

MEGAN DALEY

Raising Readers; How to nurture a child's love of books
Kitap Okuyan Çocuk Yetiştirmek
Megan Delay

© Orenda Kitap

© 2019 Megan Daley

© 2020, Bu kitabın yayın hakları Akçalı Ajans aracılığıyla
Orenda Kitap'a aittir.

Genel Yayın Yönetmeni: Mustafa Karagüllüoğlu

Editör: Melike Günyüz

Çeviri: Murat Sır

Kapak Tasarım: Barış Şehri

Sayfa Tasarım: *adensereel.com*

Sertifika No: 16427

ISBN: 978-605-06740-3-3

Yayın No: 14

Eğitim: 01

Birinci Baskı: Eylül 2020

İkinci Baskı: Kasım 2020

Baskı-Cilt

Şenyıldız Yay. Matbaacılık Ltd.Şti. (Sertifika No: 45097)

Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sit. C Blok No:102

Topkapı / İstanbul Tel: 0212 483 47 91-92

ORENDA KİTAP

Çatalçeşme Sok. No: 52/1 34410 Cağaloğlu-İstanbul

Tel: (0212) 528 47 53 Faks: (0212) 512 33 78

www.orendakitap.com / bilgi@orendakitap.com

   [orendakitap](https://www.orendakitap.com)

Megan Delay

Kitap Okuyan Çocuk Yetiştirmek

Bir ocuęun okuma sevgisini nasıl beslersiniz?

İngilizceden eviren: Murat Sır

Orenda

Megan Delay

Brisbane'de bir kız okulunda kütüphaneden sorumlu öğretmen olarak görev yapan Megan, yakın zamanda Queensland Okul Kütüphaneleri Birliği tarafından Yılın En İyi Kütüphane Öğretmeni olarak ödüllendirildi. Victoria Devlet Kütüphanesi tarafından verilen Milli Dromkeen Kütüphaneleri ödülüne de layık görüldü. Avustralya Çocuk Kitapları Komisyonu eski başkan yardımcısı olan Megan, şu an Queensland Avustralya Çocuk Ödülleri Kurulu'nda ve Queensland Edebiyat Ödülleri Komisyonunda görev yapıyor. Edebiyat, kütüphane ve teknoloji güncelerini childrensbook-daily.com sitesinde takipçileri ile paylaşıyor.

Murat Sır

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği bölümünden mezun olan Murat Sır, kariyerine özel okullarda bölüm başkanı olarak başlayıp birçok özel okula dil eğitiminde rehberlik ederek İngilizce temel çatıları oluşturdu. Şu an Ordu'da bir devlet okulunda İngilizce öğretmeni olarak görev yapıyor. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti tarafından düzenlenen AIDS ve Bağımlılık Yapıcı Maddeler konulu afiş yarışmasında jüri özel ödülü aldı. Uzun yıllar web sayfaları, kartvizitler, broşürler ve antetler tasarladı. Smashing Magazine, Deviantart ve Graphic River gibi sitelerde eserleri bulunuyor. www.bildirgec.org ve www.zamazing.org gibi sitelerde makaleleri yayınlanan Sır'ın elinizde tuttuğunuz kitabı ilk Türkçeştirdiği eserdir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	9
------------	---

BÖLÜM 1 KİTAP OKUYAN ÇOCUK YETİŞTİRMEK İLK YILLAR

BEBEKLİK DÖNEMİNDEN İKİ YAŞA KADAR	13
BEBEKLERE VE YENİ YÜRÜYENLERE KİTAP OKURKEN	16
ŞARKININ ÖNEMİ.....	18
ÜÇ YAŞTAN BEŞ YAŞA KADAR	20
ÜÇ YAŞINDAN BEŞ YAŞINA KADAR	
ÇOCUKLARLA BERABER KİTAP OKUMAK	22
OKUMA RUTİNLERİ OLUŞTURMAK	23
YATMADAN ÖNCE KİTAP OKUMAK	24
YATMADAN ÖNCE KİTAP OKUMANIN ZORLUKLARI	27
RASTLANTISAL OKUMA.....	28
RASTLANTISAL OKUMA İÇİN BEŞ KOLAY İPUCU	29
OYUNLU OKUMA	31

BÖLÜM 2 KİTAP OKUMA VE OKUL HEPSİ BİR ARAYA GELDİĞİNDE

KİTAP OKUMANIN DİNAMİKLERİ NEREDEN BAŞLAMALI?	35
SES BİLİMİ VE RESİMLİ KELİMELER	36
OKUDUĞUNU ANLAMA	38
OKUMA KİTAPLARI MI, KÜTÜPHANE KİTAPLARI MI?	41
BAŞLANGIÇ SEVİYESİ OKUMA KİTAPLARINA	
YARDIMCI DİJİTAL TEKNOLOJİLER.....	46
YAZMAYA VE RESİMLERE ÖZENDİRME.....	48

BÖLÜM 3

OKUL KÜTÜPHANESİ

OKUL KÜTÜPHANESİ VE KÜTÜPHANE ÖĞRETMENİ	51
BİR OKUL KÜTÜPHANESİNİN AMACI NEDİR?	52
SOSYAL BULUŞMA YERİ OLARAK OKUL KÜTÜPHANELERİ	56
KALİTELİ KİTAPLARI SEÇERKEN	58
ÖZSEÇİM	60
KÜTÜPHANE ETKİNLİK ALANLARI	62
EDEBİ ÖDÜLLER.....	65
AVUSTRALYA ÇOCUK KİTAPLARI KOMİSYONU KİTAP HAFTASI....	66

BÖLÜM 4

OKUMA ALANLARI

KİTAP TEMALİ YATAK ODALARI	70
OKUMA SINIFLARI.....	74
DAVETKÂR KÜTÜPHANE ALANLARI	76

BÖLÜM 5

KİTAP OKUMA İNCELİKLERİ

ÇOCUĞUNUZUN OKUMASINI GENİŞLETME.....	81
OKURLUKTAN YAZARLIĞA.....	85

BÖLÜM 6

OKUMA GÜÇLÜKLERİ

OKUMADA FARKLILIKLAR VE ZORLUKLAR.....	89
CİNSİYET TARTIŞMASI	101
KÜÇÜK GENÇLERİN OKUMASINI SÜRDÜRMEK.....	104
GENÇ YETİŞKİN KİTAPLARINA GEÇİŞİ DESTEKLEME.....	110

BÖLÜM 7

GENÇ OKURLARIN SOSYAL YAŞAMLARI

OKUMA YARIŞMALARI	114
YAZAR ZİYARETLERİ.....	116
EDEBİYAT VE KİTAP ETKİNLİKLERİ	121
KİTAP KULÜPLERİ.....	124
KİTAP TANITIMLARI.....	127

BÖLÜM 8

DENGELİ BİR OKUMA PROGRAMI TÜRLER ŞÖLENİ

MİZAH.....	131
GİZEM	132
TARİHÎ ROMAN.....	134
GERÇEKÇİ ROMAN	135
FANTASTİK.....	137
BİLİM KURGU	138
DİSTOPİK ROMAN.....	139
MİTLER, EFSANELER VE PERİ MASALLARI	140
KLASİKLER	142
BİLGİLENDİRİCİ KİTAPLAR.....	144
BİYOGRAFİLER VE OTOBİYOGRAFİLER	145
TİYATRO OYUNLARI VE FİLM SENARYOLARI.....	146
KISA HİKÂYELER	147
ŞİİR.....	147
MANZUM ROMANLAR.....	149
ÇİZGİ ROMANLAR VE GRAFİK ROMANLAR.....	151

BÖLÜM 9

ÇOK MODELLİ OKUMA VE DİJİTAL OKUMA

ÖNCE ONLARI BİRER UZMANA DÖNÜŞTÜRÜN!	158
KODLAMA YENİ TÜR OKUR.....	159
E-KİTAPLAR	160
UYGULAMALAR.....	161
SESLİ KİTAPLAR.....	163
ÇEVİRİMİÇİ HİKÂYE OKUMALARI	164
VİDEO OYUNLARI.....	166
DİJİTAL EDEBİYAT.....	167
ELEŞTİREL OKUMA BECERİLERİ.....	168

BÖLÜM 10

GÖRSEL İÇERİKLERİ OKUMA

RESİMLİ KİTAPLAR	173
GÖRSEL OKUMA	175

BÖLÜM 11
GELECEK İÇİN OKUMAK
SÜRDÜREBİLİRLİK VE DOĞA

SÜRDÜRLEBİLİRLİĞİ DESTEKLEYİCİ OKUMA.....	184
---	-----

BÖLÜM 12
FARKINDALIKLI OKUMA

AKICI OKUMA	189
-------------------	-----

BÖLÜM 13
ÇEŞİTLİLİĞİ KABULLENME VE YANSITMA

YEREL EDEBİYAT	195
#OWNVOICES (#KENDİSESİMİZ).....	197
MÜLTECİLER VE YERİNDEN EDİLMİŞ ÇOCUKLAR	198

BÖLÜM 14
ZOR KONULARI OKUMA

BÖLÜM 15
NASIL YAPILIR?

NASIL MÜKEMMEL BİR KİTAP HEDİYE EDEN OLURSUNUZ?.....	209
KELİME FİŞLERİ İLE NASIL OYUN OYNANIR?	212
BİR KİTAP PARTİSİNİ NASIL ORGANİZE EDERSİNİZ?.....	215
KÜTÜPHANE ETKİNLİK ALANLARI NASIL OLUŞTURULUR?	218
HAFTANIN KİTABI KOSTÜMÜ NASIL HAZIRLANIR?	222
EĞİTİCİ KOSTÜMLERİ	225
OKUMA YARIŞMASI NASIL YÜRÜTÜLÜR?.....	226
BİR KİTAP KULÜBÜ NASIL KURULUR?	229
BİR YAZAR VEYA İLLÜSTRATÖRÜ NASIL AĞIRLARSINIZ?.....	234
EMEĞİ GEÇENLER.....	237
TEŞEKKÜR BÖLÜMÜ.....	244
YAZAR MEGAN DALEY'İN KİTAP TAVSİYELERİ.....	247
EDİTÖRÜN KİTAP TAVSİYE LİSTESİ	270

ÖNSÖZ

Hayatım boyunca kitapları çok sevdim. Yazıya ve edebiyata önem veren bir ailede büyüdüğüm için çok şanslıyım. Ailem çocukluğum boyunca hatta sonrasında bile bana kitap okurdu. Çocukluğumda babamın bana ve erkek kardeşlerime kitap okuduğunu çok net hatırlıyorum. Sevdiğim ve hayranı olduğum biri tarafından söylenen o kelimelerin seslerine kapılırdım. Bir kütüphane öğretmeni olan annem, evimizi çok nitelikli kitaplarla doldurmuştu. Cynthia Voigt'in *Dacey's Song*, Robin Klein'in *Came Back to Show You I Could Fly* ve John Marsden'in ikonik yapıtı *So Much to Tell You* gibi genç beynimi körükleyen bu eserlerin bir kısmı hayatımda en sevdiğim kitaplardır.

İlk çocuğum doğduktan sonra etrafımdaki insanların kendi bebeklerine kitap okumadıklarını fark etmem bende şok etkisi yarattı. O günlerde Avustralya Çocuk Kitapları komisyonu başkan yardımcısı olarak hem medya hem de veliler tarafından, "Çocuklara kitap okumanın doğru yaşı nedir?" gibi sorularla karşılaşırıyordum. Cevap benim için çok netti: Elbette doğumdan itibaren. İnsanlara kitapların yeni doğan bebekler için vazgeçilmez bir araç olduğunu söylüyordum. Fakat herkesin benim gibi bir yetiştirilme tarzına ve çocuk edebiyatı konusunda edindiğim donanıma sahip olmadıklarını bilecek kadar duyarlı olmak zorundaydım. Kişisel olarak çocuklarıma okumayı aşılacak, annelik sürecimin en kolay kısmı gibi görünüyordu. Zaman zaman bir ebeveyn olmanın çok zor olduğunu biliyorum ve çocuk bakmanın her sürecinin kusurlarla dolu olduğu kanaatindeyim. Böyle

düşünüyorum ancak geriye bakıp şunu diyebiliyorum: “Onlara kitap okudum, onlara kitap okumanın keyfini yaşattım ve elimden gelenin en iyisini yaptığıma inanıyorum.”

On beş yıldan fazladır kütüphane öğretmeniyim ve yirmi yıldır da ilkökul öğretmenliği yapıyorum. Bir anne ve eğitimci olarak çocukların kelimeler, imgeler ve fikirler konusunda heyecanlarını körükleyen bir eğitim hayatı için kitapların ne kadar faydalı olduğunu biliyorum. Bilgi kartları ya da çevrimiçi okuma yazılımları çocuğunuza bu heyecanı aşılamayacaktır. Sadece mükemmel kitaplar bunu yapabilir. Çocukların dilin bütün formlarıyla -hikâyeler, şarkılar, çocuk şiirleri vb.- haşır neşir olarak bir avantaj elde etmelerine ve akademik potansiyellerine ulaşmalarına yardımcı olabilecek en iyi yollardan birisidir kitaplar. Biz eğitimciler, çocuklarına kitap okuyan ve onların eğitim sürecini bu yönde destekleyen ebeveynlere her zaman minnettarız. Okuma zevkinin eğlencesini sürdürürken müfredatının beklentilerini de karşılamak mümkündür. Aileler bunu başarmaya yardım etmede bizim için çok önemliler. *Kitap Okuyan Çocuk Yetiştirmek* aileler için bir rehber ve eğitimciler için bir kaynak mahiyetindedir. Bütün harika düzyazı kitaplarında olduğu gibi (şu an kütüphaneci şapkamı taktım) sizler de bu kitaba gerektiği kadar göz gezdirebilir veya bu kitabı baştan sona okuyabilirsiniz. Sizleri, bir çocuğun doğumdan yetişkinliğe kadar olan okuma gelişiminin aşamalarında bir gezintiye çıkaracağım. Sizlere doğru zamanda hangi doğru kitaplara yönelmeniz konusunda tavsiyeler sunup okuryazar arkadaşlarımdan öneriler paylaşacağım. Buna ek olarak hem aile içi hem sınıf okuma süreçlerinizin, daha akılda kalıcı ve merak uyandırıcı olabilmesi için ipuçları vereceğim.

Kitap boyunca, okul kütüphaneleri ve kütüphane personellerine sanki her okulda varmışçasına değineceğim. Bunu yapıyorum çünkü okullarda mutlaka kütüphane ve kütüphane personelleri olmalı. Araştırmalar da bunu teyit ediyor. İyi okul

kütüphanelerinin, kütüphane öğretmen ve personellerinin geçmiş zamanda kalmış bir olgu olduğuna inanmıyorum. Kütüphanesi veya kütüphane öğretmeni olmayan bir okuldaysanız eğer bu kitabın size rehberlik etmesini umuyorum. Çevremizdeki gençlerin kitap dostu olmalarını sağlamak için hepimize düşen paha biçilemez roller var. Kitap dostu olmak, onlara sunabileceğiniz ve onların da sonsuza kadar sevgiyle ve saygıyla anacakları bir hediyedir.

Megan Delay

BÖLÜM 1

KİTAP OKUYAN ÇOCUK YETİŞTİRMEK İLK YILLAR

BEBEKLİK DÖNEMİNDEN İKİ YAŞA KADAR

Bebekler kitaplara sizin düşündüğünüzden daha erken dönemde ilgi göstermeye başlarlar. Doğumdan kısa bir süre sonra seslere tepki verip sıklıkla sesin geldiği yöne dönerler ve görüşlerini odaklamaya başlarlar. Üç dört aylık dinleme ve etraflarına bakma döneminden sonra çoğu bebek, nesnelere uzanmaya başlar.¹ Hareketleri üzerinde kontrol sahibi olduklarında bir çığırak veya bir oyuncak nasıl keşfediyorlarsa kitapları da o yolla keşfederler. Kitapları çiğneyip, ters çevirip onlara dik dik bakarlar. Parlak ve zıt renklere dikkatleri çekilir ve rahatlatıcı bir ses ile okunan hikâye veya şarkıyla sakinleşirler. Bebekler için kelimelerin ritmini duymak ve seslerdeki ifadeleri işitmek beyinlerinde zengin ve farklı bir dil ağı gelişmesini sağlar. Bebeğim doğduktan sonra saatlerce sandalyede oturup onu beslerken ve sallarken bile bir dolu roman okudum. Olması gereken doğru pozisyonda elimde elektronik kitabımı tutma konusunda ustalaştım. Bu aşamada

1 Smith, L. & Gasser, M. (2005), 'The development of embodied cognition: six lessons from babies', *Artificial Life*, 11, s. 13-29.

normal kitaplar güvenli görünmedi çünkü hiç kimse yeni doğan bir bebeğin üzerine tuğla ağırlığında bir roman düşürmek istemez! Kitaplarımı, içeriği aşırı derecede uygunsuz olsa bile çoğunlukla sesli okurdum. Sonra anladım ki bebeklerim kelimeleri anlayamıyorlardı. Normal sohbetler aşırı derecede önemli olsa da onların normal sohbetlerimden daha karmaşık bir dili işitebildiklerini biliyordum.² Bazı ebeveynler, bebeklere bu tarz şeyleri okumanın aptalca olduğunu düşünüp amacın ne olduğunu merak edebilirler. Buradaki esas olay bebeği buna yani sesli ve karmaşık bir dile maruz bırakmaktır. Ne kadar çok sesli okursanız bebeğiniz o kadar çok kelimeyle muhatap olacak ve ilerdeki okuma becerileri daha sağlam temelli olacaktır.

Altı aydan itibaren düzenli olarak kendilerine kitap okunan bebekler, kitapları basit renkli nesneler olmaktan çıkartıp “işte hikâye zamanı” sinyali veren nesneler olarak görmeye başlayacaklardır. Bu, özellikle bebeğin eline aldığı her kitabı ebeveynlerin ya da bakıcıların okumaya başlamasıyla gerçekleşir.³ Bebekler belli kitaplara karşı bir beğeni geliştirebilirler ve sık sık o kitapları, okunması için seçerler ya da sevilen kitap yeniden okunduğunda heyecanlanıp hareketlenirler.

Erken dönemlerde, bir bebek okuma becerilerini tüm duyarlarını kullanarak geliştirir, buna dokunma da dahildir. Dokunma duyusu bebeklerin nesnelere anlam vermesine yarar, bardak ve ayakkabılardan evcil köpeklere ve tabi ki kitaplara doğru bir anlamlandırma serüveni. Sayfalarını çevirerek, kapağına ve resimlerine dokunarak bir kitabın dinamiklerinin nasıl

2 Noble, C., Cameron-Faulkner, T. & Lieven, E. (2018), ‘Keeping it simple: the grammatical properties of shared book reading’, *Journal of Child Language*, 45(3), s. 753–766. Retrieved from: doi:10.1017/S0305000917000447, Hoff-Ginsberg, E. (1991), ‘Mother–child conversation in different social classes and communicative settings’, *Child Development*, 62(4), s. 782–796. Retrieved from: <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1991.tb01569.x>.

3 Fletcher, K. L. & Reese, E. (2005), ‘Picture book reading with young children: a conceptual framework’, *Developmental Review*, 25(1), s. 64–103. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1016/j.dr.2004.08.009>.

çalıştığını keşfederler. Üç boyutlu kitaplar ve dokun-hisset başlıklar, fiziksel teması devreye soktuklarından, bebekler ve yeni yürüyenler için harikadır. Dokunma ve fiziksel temas çok güzel bir şekilde dil gelişimine dahil edilebilir.⁴ Bu, bir ebeveynin ya da bakıcının kucağında kitabın fiziksel doğasını keşfetmeye çalışan bir çocuktan, kitabı okurken kelimeleri parmağıyla takip eden ya da tabletteki metinlerin üstesinden gelmeyen çalışan erken okur olmaya doğru bir süreçtir. Bu yüzden evinizde çocuğunuzun kolay erişebileceği yerlerde kitap bulundurmak önemlidir. Bu sayede çocuklar kitapları tutmak, keşfetmek ve onlarla oynamak için geniş bir imkâna sahip olacaklardır.

Onuncu aydan itibaren, bebekler ilk kelimelerini sarf edebilirler, on ikinci aydan itibaren pek çoğu ilk kelimelerini söylemiş olur. Birçok çocuğun, hızla kelime öğrenmeye başladıkları on sekizinci aya kadar sözcükleri kavramaları ve idrak etmeleri yavaş ilerler.⁵

Yeni yürüyen bebekler etrafta öğrenilecek şeyleri emen küçük süngerler gibidir. Kelimelere, çocuk tekerlemelerine, şarkılara ve kitaplara bayılırlar. Elbette yeni yürüyen bebekler aynı zamanda yıkıcı küçük tavşanlardır! Kitapların ne işe yaradıklarını hâlâ anlamaya çalıştıklarından ve okumak için tüm duyarlarını kullandıklarından, çiğneme ve sayfaları yırtma davranışları gösterebilirler. Fakat muhtemel yırtma davranışlarının sizi onlara kitap okumaktan alıkoymasına izin vermeyin. Bu zaman, tam da çocuklarınızın kitaplara bağlanacağı zamandır.

Yeni yürüyen çocuklar için gözetimsiz kitap okuma saatlerinde nispeten daha dayanıklı olduklarından karton kitapların harika bir seçenek olduğunu düşünüyorum. Ancak karton kitaplarda yazılar küçük boyutlardadır. Bu yüzden bütün kitap

4 Flewitt, R., Kucirkova, N. & Messer, D. (2014), 'Touching the virtual, touching the real: iPads and enabling literacy for students experiencing disability', *Australian Journal of Language and Literacy*, 37(2), s. 107-116.

5 *ibid.* Smith, L. & Gasser, M. (2005).

koleksiyonunuzu bu yaş grubuna göre oluşturmamalısınız. Hem dil hem sanat açısından zengin, güzel resimli kitapları sunmanız ayrıca önemlidir. Ufaklıkları mükemmel görselleri olan, harika yazılarla ve zevkli hikâyelerle muhatap etmek onların kitaplara bayılmalarına yardımcı olmak için en iyi yöntemdir.

Yeni yürümeye başlayan bebekler, önceden yapılandırılmamış öğrenme ortamlarında akranlarının da varlığı idrak ederek okuma imkânlarını devreye sokabildiklerinde, okumanın sosyal doğası sahneye dahil olur.⁶ Çocuk bakım merkezlerinde veya oyun gruplarında yeni yürüyen bebekler, oyuncakları kullandıkları gibi kitapları da kullanabilirler. Biri diğerine kitabın nasıl bir işlevi olduğunu gösterebilir, en sevilen kitaplar üzerine kapışmalar yaşanabilir; nihayetinde bebekler arasında paylaşım ve kitap alışverişi olacaktır. Yeni yürüyen bebekler bir kitabı paylaştıklarında birbirlerinin öğrenmelerini desteklemiş olacaklardır.⁷ Örneğin bir çocuk resimdeki hayvanları adlandırırken bir diğeri de o hayvanları seslendirebilir. Okul öncesi eğitim merkezlerinde, yeni yürüyen bebeklerin çoğunlukla daha önce eğitmen tarafından okunan kitaplara uzanmaya çalıştıkları gözlemlenmiştir. Bu bebekler kitapların yeniden kendileri için okunmasını isteyebilirler; bu bağımsız, yapılandırılmamış özgün okuma saati, grupça yapılan okuma seansları kadar önemlidir. Aslında bu, bebeklerin okumaya dair gösterdikleri ilk tepkilerden birisidir.

BEBEKLERE VE YENİ YÜRÜYENLERE KİTAP OKURKEN

Bebeğinize kitap okurken her ikiniz için eğlenceli olabilecek yardımcı birkaç ipucu. Anahtar kelime EĞLENCELİ olmak:

- Bebeğinizin uygun ve ayık olduğu bir zamanı seçin.

6 Lee, B. (2017), 'Facilitating reading habits and creating peer culture in shared book reading: an exploratory case study in a toddler classroom', *Early Childhood Education Journal*, 45(4), s. 521-527 Retrieved from: doi:10.1007/s10643-016-0782-1.

7 *ibid.* Lee, B. (2017).

Bebeginize sarılın. Okuma fiziksel bağ için en iyi araçtır.

Olağanüstü resimleri olan kısa ama merak uyandırıcı kitapları seçin.

Okuma seanslarını kısa, çarpıcı ve düzenli tutun. Kitabı bitirmek gibi bir zorunluluk hissetmeyin. Tek seferde sadece birkaç sayfa ilerleyebilirsiniz.

Bebekler resimlere, özellikle de sevdikleri resimlere kendi başlarına bakmayı severler bu yüzden ileride bir hatıra ve okuma aracı olabilecek bir fotoğraf kitabı oluşturmayı düşünün.

Okuma eylemini eğlenceli kılacak gıdıklama, sallama, zıplatma gibi şeyleri rahatlıkla yapın. Aynısı yeni yürüyenlerde de uygulanabilir. Kitabı okurken kıkırdamalarına ve etrafta dönmelerine izin verin. Çoğunlukla kitap süresi boyunca sabit oturmayacaklardır.

Hikâyeyi canlı kılmak için sesinizi yumuşatın ve yüz ifadelerinizi kullanın. Hayvan veya diğer ses efektlerini ekleyin.

Duyusal işlevin gerçekleşmesi için çocuklarınızın kitapları çiğnemesine, dokunmasına ve koklamasına izin verin. Bu, okul öncesi eğitim ortamlarında uygun olmasa da ev ortamında tamamen makuldür.

Bir veya iki kitabı kaybetmeye hazırlıklı olun. Evde yeni yürüyen bebekler olduğunda, onların ulaşma mesafesi içerisinde olan seçme kitaplar bulundurun. Bu sayede okuma seanslarına kendileri dahil olabilirler ama birebir okumada okunacak değerli kitaplarınızı daha yüksek yerlerde bulundurun. Şimdilik 3 boyutlu kitapları unutun. Onlar göz açıp kapanıncaya kadar parçalanacaktır.

Kitapla etkileşime geçmesini teşvik edin. “Atı gösterir misin?”, “Şapşal maymun nerede saklanıyormuş? Onu görebiliyor musun?” gibi sorular sorun.

Sayfa çevirmeyi gösterin ve yapmasını sağlayın.

Kitapların tekrar tekrar okunacakları konusunda hazırlıklı olun. (Devamlı!) Bu durum sizi çıldırtabilir ama bebekler tekrarı çok severler. Bu onların öğrenme biçimi.

Bu ipucu tek bir kitap için değildir. Şarkılar ve çocuk şiirleri de inanılmaz derecede faydalı okuma araçlarıdır. Bu yüzden çocuğunuza, ne zaman imkânınız varsa, şarkı söyleyin. Müzik yeteneğinizin olup olmadığı önemli değildir. Çocuklarınız buna bayılacaktır!

ŞARKININ ÖNEMİ

Okumak gibi bir bebeğe şarkı söylemek de asla erken değildir. Ebeveynler ve bakıcılar etkili söylenen bir şarkının bir bebeği nasıl sakinleştirdiğini tecrübe etmişlerdir. Şarkılar, dil gelişimiyle sıkı sıkıya ilişkilidir ve tıpkı kitaplar gibi hiçbir çocuk şarkılardan mahrum bırakılmamalıdır. Araştırmalar müziğin dilin ediniminde güçlü bir araç olduğunu, müziğin ve dilin işlenmesinin beynin aynı bölgesinde gerçekleştiğini ve aynı nöral yolları paylaştığını ortaya koymuştur.⁸ Dr. James Cuskelly, Carla Trott ve Jennifer Teh gibi bazı yetenekli müzik öğretmenleriyle çalışabildiğim için çok şanslıyım. Jennifer Teh’in bebekler ve yeni yürüyenler için yürüttüğü müzik dersleri, bir ara haftalık rutinimizin önemli bir parçasıydı. Ona şarkının dil gelişimindeki rolüyle ilgili sorular sorardım.

8 Cuskelly, J. (2011), ‘A case study using Kodály principles in a language immersion setting’, *Australian Kodály Journal*, s. 24–27.

Jennifer Teh

Şarkı söylemek, çocuğu yetiştirmenin esas parçalarından birisidir. Bebekler ağladıklarında onlara bir ninni mırıldanmak yaptığımızın şeyin doğru olduğunu hissettirir. Yeni yürüyen bebeklerimize ve küçük çocuklarımıza hareketli şarkılar veya çocuk şarkıları söyleriz. Şarkı, bağlanmanın ve iletişim kurmanın en mükemmel yoludur. Üstelik hem şarkı söyleyen hem de dinleyen için fayda sağlar.

Bir çocuğa şarkı söylendiğinde inanılmaz güzel şeyler meydana gelir. Şarkılar hikâye anlatmada, kültür alışverişinde, sakinleştirmede, heyecanlandırmada ve tartışmanın fitilini ateşlemede kullanılabilir. Şarkı söylemek kardiyovasküler sistemin işlevini artırır, kan basıncını düşürür, endorfin salgılar ve sürekli artan bir bağışıklık fonksiyonuyla stres düzeyini düşürür. Bebeklere şarkı söylemek özellikle etkili bir yöntemdir. Tamamen olumlu bir anne-bebek etkileşimi, artan bir rahatlama ve iyi bakılma duygusunu pekiştirerek her iki taraf için beta endorfinlerinin salınımını sağlar. Bu, özellikle de bebek kucakta tutulup şarkı söylendiğinde gerçekleşir.

Dil gelişimi ve şarkı söylemek arasında doğrudan bir ilişki vardır. Bütün halk şarkıları "ana dilin" imzasını kendisinde taşır; dil ile etkileşime geçmede çocuğun kulağı, sesi ve beyni arasında örüntüler oluşmasına yardımcı olur. Çocuğunuza yeteri kadar şarkı söylemediğinizi düşünüyorsanız, rahat olun! Çocuğunuz için sizin sesiniz, dünyanın en güvenilir ve tanıdık sesidir. Ayrıca şimdiye kadar kaydedilmiş bütün müziklerden daha iyidir. Çocukların canlı sohbet ile etkileşimli ortamlarda dili öğrenmeleri gibi, kendilerinden sorumlu yetişkinler tarafından söylenen şarkılardan da büyük fayda elde ederler.

Çocuğunuza henüz doğmadan önce şarkı söylemeye başlayabilirsiniz. Amniyotik sıvı harika bir ses ileticisidir. Bebekler on sekiz haftalık gebelikten sonra anne karnındayken etrafında duyulan seslere tepki vermeye başlarlar. İnsan seslerini ve hatta şarkıları fark edebilme kabiliyeti, hamileliğin sonuna kadar gelişir. Oğlum Joshua'ya hamileliğim boyunca, eşim Jamie durmadan karnıma doğru şarkı söylerdi. Josh doğduğunda Jamie onu tuttu ve aynı şarkıyı tekrar söyledi. Joshua o anda ağlamayı kesti (Onun yerine doğuma yardımcı ebe ağladı.) ve eşime dikkatlice

baktı. Yenidoğan bir bebek olan Josh, ne zaman eşim ona “Sen benim günüşiğimsin” şarkısını söylese sakinleşirdi.

Bazen çocuğunuza hangi şarkıyı söyleyeceğinizi bilmek zordur ama resimlendirilmiş çocuk şarkılarından tutun da şarkıyla seslendirilmiş hikâyelere kadar farklı yaş gruplarındaki çocuklar için tasarlanmış fevkalade kitaplar var. Kitaplar ille de şarkı söylenmesi amacıyla yazılmış olabilirler ama bazıları kendiliğinden buna elverişli olabilir. Örneğin kafiyeli yazılmış kitaplar... Yine de çocuğunuza hemen hemen her konu hakkında şarkı söyleyebilirsiniz, böylece günü müzikle doldurabilirsiniz.

ÜÇ YAŞTAN BEŞ YAŞA KADAR

Okul öncesi dönemde çocukları ile paylaştıkları okuma zamanının anlamlı öğrenme deneyimine dönüşmesini sağlamak ebeveynlere çok cazip gelebilir. Bunun altında bir çocuğun okul sistemine dahil olmadan önce okula hazırlıklı olması gerektiği inancı yatmaktadır. Medyada gösterilen ebeveynlik hakkındaki önermeler sıklıkla, eğer çevrimiçi erken okuma programlarına kaydettirmezlerse ya da en son çıkan bilgi kartlarına abone ettirmezlerse çocuklarının dezavantajlı olacağı hissine kapılan ve-lilerle dolu tasvirlerdir. Yoğun bir erken müdahaleci eğitim, okul sistemine giren bir çocuğu görünürde daha yüksek bir okuma düzeyine çıkarabilir. Ancak akranları kendi hızında okumayı öğrenirken ve arayı kapatırken; ezbere yoldan sesleri ve kelimeleri öğrenmiş çocukların aksine kitaplarla hoş ve güzel tecrübeler edinmiş çocuklar, okuduğunu anlamada çok farklı şekillerde daha başarılı olurlar ve kitaplarla bütünleşme duygusunu daha yoğun yaşarlar. Okul öncesi dönemdeki çocuklarınıza mutlaka alfabe şarkıları söyleyin, kelimelerdeki ses ve harfleri tanıma alıştırmaları yapın ve onları kendi isimlerini yazmaları konusunda teşvik edin. Bütün ebeveynlere veya bakıcılara, bu eylemleri devamlı olarak oyun içinde sürdürmelerini, çocuğun ilgisi

ve hevesine göre onları yönlendirilmelerini ısrarla söylüyorum. Kitap okuma halen okuma becerisini geliştirmede çocuğunuzla yapabileceğiniz tek en önemli aktivitedir.

Kitaplar farklı şekillerde kullanıldığında küçük çocuklar bunu hevesle karşılarlar. Örneğin kuklaları kullanarak, şarkılarla süsleyerek, çocukların kitaptaki en sevilen sahneyi canlandırmalarını isteyerek ya da başka uygulamalarla kitaplarla ilgilenmelerini sağlayın. Çocuğunuzun tüm duygularını kitap temelli deneyimlere dahil etmek için dikkatini sürdürmek ve bunu bir oyuna dönüştürmek çok elzemdir.

Teknoloji bizlere, çağdaş okuma uygulamalarını yeniden kurgulamada daha gelişmiş imkânlar sunuyor. Dokunmatik cihazlardaki dijital yazılarla tanıştıklarında okul öncesi dönemde bulunan çocuklar bir hikâyeyi hem farklı ve hem de bir o kadar etkileşimli şekilde tecrübe ediyorlar. O zamanlar üç yaşındaki çocuğum *The Very Cranky Bear* (Çok Huysuz Ayı) hikâyesindeki ayıyı hareket ettirmek için sayfayı kaydırmaya çalışıyordu. Sırf ayı hareket etsin diye sayfayı kaydırmaya çalıştığını ve akabinde hissettiği hayal kırıklığını asla unutamam. Dehşete düşmüştüm ancak yine de onun kâğıt bir kitaptan daha fazlasını beklediğini görmek beni büyülemişti. Basılı kitapların yerlerine yakın bir zamanda başka bir modelin geleceğine inanmıyorum ama basılı ve dijital hikâyelerin kitaplığımızda aynı rafları paylaştıkları da bir gerçek.

Bu yaş grubundaki çocuklar genellikle el yapımı kitaplar oluşturmaktan da keyif alırlar. Çocuğunuzdan çizdiği ve üzerine yazılar yazdığı bir hikâyeyi anlatmasını istemek, onun resimler ve kelimeler arasında bağlantıları kurmasına yardımcı olur. Ayrıca küçük kitaplarındaki hikâyeleri sevdikleri bir yetişkine okumaktan da zevk alırlar. Bu tekrar ve tekrar hikâyeyi yeniden anlatma olayı, hikâyedeki f-i-l harflerinin *fil* kelimesini oluşturduğunu ve böyle telaffuz edildiği bilgisini fark etmelerine yardımcı olduğu kadar öyküleyici anlatımın nasıl işlediğini anlamaları için

de önemlidir. Bir çocuğun sayfadaki eğik yan çizgilerin bir anlamı olduğunu ve onların yazıyı oluşturduğunu fark ettiği an, kesinlikle kafasının üstünde bir ampulün yandığı andır. Hikâyeleri birlikte okumak, çocuğunuzun bu keşfi kendi başına gerçekleştirmesinde yardımcı olmak adına atılmış en mükemmel adımdır.

ÜÇ YAŞINDAN BEŞ YAŞINA KADAR ÇOCUKLARLA BERABER KİTAP OKUMAK

Bu yaş grubundaki çocukların dikkat süresi daha uzun olmasına rağmen, bir yiyecek, çok sevilen bir kardeş veya açık renkli ve parlak bir nesne tarafından bu dikkatleri kolayca dağılabilir. Bu yüzden kitap okuma zamanını onları daha ilgili kılacak şekilde eğlenceli tutun. Sizlere, kendi çocuklarımda ve okul öncesi eğitim merkezlerinde kullandığım birkaç taktik vereceğim.

Televizyonu kapatın ve iPadinizi bir kenara koyun. Sürekli ışığı yanıp sönen, renkli, parlak görüntüler olduğunda bir kitaba odaklanmak zor olacaktır.

Çocuklar komiklikleri sever bu yüzden onları kitapla bütün kılmak için komik sesler ya da ses efektleri eklemeye çalışın. Belli aralıklarla kullanılan sesli kitaplar, bu yaş civarındaki çocuklar için harika birer yardımcı olabilir. Seslerdeki çeşitliliği sevecekler; tonlamanın, ani ses alçalmaları ve tempoların bir hikâyenin duygusunu nasıl değiştirdiğini anlamaya başlayacaklardır.

Etkileşimli olun. Hikâyede şu an neler olduğunu sorun. Birazdan ne olacağını tahmin etmesini ve resimlerdeki ilginç detayları göstermesini isteyin.

Hikâyenin belli kısımlarında roller yapın ya da hareketler ekleyin. Çocuğunuzdan buna benzer şeyler yapmasını isteyin. Bundan pek emin değilseniz, birkaç oyuncak ya da kukla gibi aksesuarlar kullanmaya çalışın.

Kitabın fiziki kısımları hakkında konuşun. Kapağını, sayfalarını, yazıyı, resimleri ve kitabın sırtını gösterin. Okurken yazıları parmağınızla takip edin. Bu sayede çocuğunuz kelimelerin soldan sağa doğru aktığı yolu görebilir.

En sevilen kitapların tekrar tekrar yeniden okunacağı konusunda hazırlıklı olun. Benim şu an yedi yaşındaki çocuğum hala arada sırada, iki yaşından beri en sevdiği dinozor kitabını yeniden okuttursa da ve on yaşındayken bile tekrar okunmasını isteyeceği konusunda şüphelerim olsa da size söz veriyorum bir gün yeni kitaba geçecektir.

Çocuklarınıza, onlarla birlikte kitap okumayı ne kadar çok sevdiğinizi söyleyin. Çocuklarıyla kitap okumaktan hoşnut olan, bunu açıkça dile getiren, sevilen bir yetişkinle sağlanan ve kitapla şekillenen bir duygusal bağ asla küçümsenmemelidir.

OKUMA RUTİNLERİ OLUŞTURMAK

Küçük yaştan itibaren bir okuma rutini oluşturmak, çocukların hayatları boyunca devam eden güçlü bir okuma alışkanlığı geliştirmelerine yardımcı olur. Bir çocuğun kitap aşkı, yoğun programlarından feragat edip zamanını onlarla kitap okumaya ayıran, sevilen bir yetişkinle başlar. Bu güçlü bir bağlanma egzersizidir. Bir çocuğun yanına sokulup onunla birlikte kitap okumak onların, mutluluk, sevgi ve yakınlık anları ile kitaplar arasında güçlü çağrışımlar oluşturmalarına izin verir.

Lakin stresli bir hayatınız olabilir. Çözümlemesi gereken iş sıkıntıları, pırpışlanmasa gereken çocuklar, ödenmesi gereken faturalar ve buna benzer şeylerin olduğu bir listede kitap okumayı listenin en tepesine koymak ve orada tutmak zor olabilir. Her ailenin kendi, özel sıkıntıları vardır. Okumayı günlük

rutinin bir parçası haline getirmek, kitap okumayı dişinizi fırçalamaya ya da bulaşık makinesinin düğmesine basmaya benzer şekilde otomatik hale getirir. Ayrıca bu, çocuğunuzla rahat ve keyifli bir an yaşamak için sürekli zaman yaratmaya çabaladığınız anlamına da gelir.

Yatmadan önce kitap okumak, sakinlik ve günü bitirme anlamına geldiğinden yorucu bir günün ardından güne eklenmesi gereken en kolay rutindir. Ancak gün boyunca kitap okuma rutinlerini oluşturulabileceğiz başka zaman dilimleri de olabilir. Kesinlikle doğru veya tamamen yanlış bir zaman dilimi diye bir şey yoktur. Size ve ailenize en uygun zamanı siz bilir ve ayarlayabilirsiniz.

Kütüphanelerdeki *Okuma Saati* ve *Bebeklerle Kitaplar* gibi etkinliklere katılmak günlük programınıza dahil edebileceğiniz okuma aktiviteleri için harika bir yöntemdir. Daha önce de bahsettiğim gibi, şarkılar ve tekerlemeler çocukların dil gelişimi için harika öğelerdir. Bu programlar sizin ufaklığın, sosyal bir ortamda bulunmasından doğan mutluluk duygusunu beslemede çok faydalıdır.

Yeni doğan çocuklarımı kütüphane kartı için kaydettirmeye kütüphaneye gitmemiz her iki çocuğumla da yaptığım ilk gezintimizdi. Uzun zaman ben ve arkadaşlarım bebeklerimizi yanımıza alarak hikâye anlatma, müzik ve okuma seansları için halk kütüphanesine gittik. Bu bizim haftalık olağan aktivitemizdi. Amacımız çocuklarımızı dilin seslerine ve imgelerine maruz bırakmaktı ama aynı zamanda bu bizim tartıştığımız, danıştığımız ve birbirimize bebek kitapları (bazen de yetişkin kitapları) tavsiye ettiğimiz bir özel zaman haline gelmişti.

YATMADAN ÖNCE KİTAP OKUMAK

Eşim Dan vefat edene dek, evimizde yatmadan önce kitap okumadan sorumlu kişiydi. Bir noktada baba okuma saati, karmaşık ve katı bir ayin haline geldi. İki kitap, başparmak güreşi, iki

sımsıkı sarılma ve hatırlayamadığım birkaç şey daha... Arka arkaya aynı kitabı beş defa okuması hakkında çıkan tartışmalar, komik hikâyelere kızlarım ve Dan'ın gülmeleri... Bunları anmak çok güzel. Çocuklarımla ilk yıllarında kendilerine kitap okuyan bir babaya sahip olduklarını bilmekten çok mutluyum ve çocuklarımla bu çok değerli anıları, yetişkinliklerinde de taşıyacaklarından ve hatırlayacaklarından şüphem yok.

Yatmadan önce kitap okumak kesinlikle amacına değer bir rutindir. Bazen tek başına ebeveynlik yapmaktan çok yorulunca, okul döneminin bitmesine az zaman kalınca ve etrafım huysuz küçük insanlarla sarıldığında, inanın, yatmadan önce kitap okuma saatini es geçmek çok cazip geliyor. Lakin yatmadan önce kitap okuma saatinin hayatımın bir parçası olduğunu ve faydalarını derinlemesine düşününce, neredeyse her gece neden bunu yaptığımı çok iyi anlıyorum.

Yatmadan önce çocuklarıma kitap okumak beni durduruyor. Hayatım tam gaz gidiyor ve çok yoğun. Her zaman. Çok az uyuyor ve neredeyse çok az oturuyorum ama yatmadan önce kitap okumak, benim durdurma düğmeme basılmış gibi bir şey oluyor. Hemen oracıkta kendimi çok enerjik hissediyorum.

Kitap okurken hazır ve duyarlı olmak zorundayım. Telefonda konuşamam, bulaşık yıkayamam ya da çalışamam. Sözcükleri okuyup kitapla bütünleşmeliyim. Tamamen çocuklarımla yanında ve kitapla bir oluyorum. Farkındalıklı kitap okuma hakkında daha fazlasını öğrenmek için 12. Bölüme bakabilirsiniz.

Akşamınız ne kadar kaotik, gürültülü ya da sade geçerse geçsin, yatmadan önce kitap okumak bir odak değişimdir ve evin atmosferini olması gereken düzeye getirir.

Şu duygu gelişir: Bu rutin bana her şey daha iyi olacaktı gibi hissettirir, sanki bu ebeveynlik işini kapmışım gibi... (Yani çoğu zaman!)

Kitaplar sohbetin fitilini ateşler. Her öğleden sonra kızlarıma şunu soruyorum: “Bugün ne yaptınız?” ve hemen *her gün* hiç cevap alamıyorum. Ama sonrasında o gece arkadaşlık veya duygu içerikli bir kitap okuyabilirsek birdenbire okuldaki günün nasıl geçtiği hakkında konuşmaya başlıyorlar ya da bir arkadaşlarıyla olan sorunu dile getiriyorlar. Kızlarım, yaşamlarının kitapta yansıtıldığını gördükleri an konuşmaya başlıyorlar.

Sadece dişlerinizin düzgünce gargara yapılması gerektiği söylenerek yatmanızdansa, uykuya periler, dinazor ya da maceralar ile dalmak çok daha iyi olur. Bu, çocuğunuzla yapacağınız günün en son işi, bu yüzden bunu harika şekilde yapın.

Hayatım boyunca kitap aşkıyla yaşamış biri olmama rağmen, her gece kitap okuma saati için çok fazla. Bunun yerine çocuklarıma tek başına kitap okumalarını söylüyorum ya da *Hikâye Kutusu Kütüphanesi* gibi sesli hikâye yayınlarını alternatif olarak açıyorum. Tamamen kabul edilebilir ve makul bir şeydir bu. Hiç suçluluk duymanıza gerek yok. Şu da var ki ben bunu kızlarım kadar kendim için de bir fayda olarak görüyorum. Gerçekten bunun için çok çabalıyorum, derin bir nefes alıp onların yanında tekli yatağa sokuluyorum. Tabi ki küçük çocuğumun ablasına daha da öteye gitmesi için dişlememesini umarak... Sonrasında kitabımızı okuyoruz.

Sadece on beş dakikalığına bile olsa, kitap okumaya harcanan o süre değerlidir. Fiziksel olarak yakın olmak, birbirimize sokulmak ve kitaplarda hayali bir dünyaya kaçmak benim stres ve gerginliğimi azaltıyor ki bunu yapabilecek bildiğim başka bir şey yok. Tek ebeveyn olsanız da çok çocuğunuz olsa da ya da uzun saatler çalışsanız da yatmadan önce kitap okuma, belki de ailenizle bir olabileceğiniz tek zamandır. Asla ama asla o ayrılan on beş dakika için (sonraları otuz dakikaya çıktığı da olabiliyor)

pişman olmadım. Tıpkı egzersiz gibi... Bir kere başladınız mı daha iyi hissediyorsunuz.

YATMADAN ÖNCE KİTAP OKUMANIN ZORLUKLARI

Kısıtlı zaman: Komşularınız, büyük anne-babalar ya da diğer kardeşlerden yardım almaya çalışın. Örneğin çocuğunuzun büyük anne-babalarıyla aralarında uzun mesafeler varsa, belki de telefon üzerinden ya da tabletler aracılığıyla aynı kitabı okuyabilirler.

İsteksiz okuyucular: Uyku öncesi bir tartışma yaşama düşüncesi bir ebeveynin, isteksiz okuyucu ile kitap okuma girişimini engellemeye yeterlidir. Unutulmaması gereken şey şudur: İsteksiz bir okuyucu için sadece sevilen bir yetişkin ile birebir geçirilen kitap okuma zamanı, okumaya duyulan kıvılcımın fitilini ateşleyebilir. Bu konu için benim tavsiyem şu: Vazgeçmemek, vazgeçmemek, vazgeçmemek. Hiçbir yere varamadığınızı veya bir sonuç alamadığınızı hissetseniz bile söz veriyorum buna değer. Kişilere özgü kitapları seçmek bunun için iyi bir stratejidir. Mesela ailenizde futbola düşkün biri varsa ona *Why I Love Footy* (Neden Futbolu Seviyorum? yazarlar Michale Wagner ve Tom Jellett) kitabını önerebilirsiniz.

Kitabı Seçerken: Bizim evde ne savaşlar yaşanıyor bir bilseniz! Ben de dahil herkesin bir kitap önerisi oluyor. Bazı haftalar resimli kitaplar okuyacak oluyoruz. Sonrasında bir haftayı bulmaca kitaplarıyla geçirmişiz veya iki haftayı sadece uzun çocuk kitapları okumaya harcamışız. Bazı kişiler bana çocukların yatmadan önce okunan kitapları kendilerinin seçmesi gerektiğini önermişti. Ben (şu an eğitimci şapkamı taktım) yatmadan önce kitap okuma zamanının yeni tür kitapların tanıtımı, daha üst bir okuma düzeyinde bir kitabın keşfedilmesi ve çocukluğunuzda en sevdiğiniz kitaplardan birinin paylaşılabilmesi için ideal bir zaman olduğunu iddia ediyorum. Herkesin bir seçim

hakkı vardır elbette. Ancak bu konuda denge, taviz ve farklı farklı kitap türleri de işin içinde.

Okumaya tutkuyla bağlıysanız ve düzenli olarak yatmadan önce kitap okumanın artılarını görebiliyorsanız *The Pyjama Foundation* (Pijama Vakfı) 'a dahil olmayı bir düşünün. Bu vakıf şu an Queensland, New Sout Wales ve Victoria'da hizmet vermektedir. Bronwyn Sheehan bu organizasyonu 2004'te kurdu çünkü koruyucu ailelerin bakıldığı çocukların hayatlarında daha fazla umut, daha çok imkân ve daha fazla kitap olmasını istiyordu. Pijama Vakfı her biri bir çocuktan sorumlu olmak üzere isimleri "Pijama Melekleri" olan gençleri eğitiyor. Bu gençler haftada bir saatlerini çocuklara kitap okuyarak, onlarla eğitsel oyunlar oynayarak ve ödevlerine yardımcı olarak geçiriyorlar. Pijama Vakfı'nın çalışmaları bakıma muhtaç ya da ihtiyaç sahibi çocuklara daha pozitif bir bakış sağlama açısından çok önemli. www.thepyjamafoundation.com

RASTLANTISAL OKUMA

Fitnes uzmanları rastlantısal egzersizin öneminden söz ederken bir kütüphane öğretmeni neden rastlantısal okumadan söz etmesin? Rastlantısal okuma, çocuğunuzla çabucak kitap okumaya geçebilmek için yoğun bir günün ardından zamanın cebinden bir şeyler çalmaya benzer. Banyo küvetinizin dolmasını beklerken ya da bir doktor bekleme odasında bile kitap okunabilir. Rastlantısal okumanın anahtarı etrafınızın kitaplarla çevrelenmesidir, böylelikle her an kolaylıkla o dünyaya dalebilirsiniz.

Evinizdeki kutulara veya sepetlere koleksiyon kitapları yerleştirin, bebek çantasına birkaç tane kalın ciltli kitap koyun, birkaç tane de arabanızda bulundurun. Sonradan Pudstar takma adını taktığım kızım, beş yaşlarındayken boş bir ayakkabı kutusunu boşaltmış ve içini küçük kız kardeşi -ki sonradan ona taktığım isim ChickPea- için karton kitaplarla doldurmuştu.

Benden kutunun üstüne “Araba Kütüphanesi” yazmamı istedi. O kutuyu parçalanana kadar kullandık, sonraları onun gibi bir dolu kutumuz oldu evde. O zamandan beri o kutular “Hareketli Kütüphane” adını aldı.

Çoğu zaman ödünç alınmış kütüphane kitaplarını arka koltuğa koyarım, böylece evde kaybolmazlar. (Bir kütüphaneci olmama rağmen düzenli olarak kitap kaybederim evde.) Kitapları arabada bulundurmak benim için can yeleği gibidir. Her zaman olmasa da bazen kızlarımla ağlanıp sızlanmadan, kavga etmeden ya da sürekli “Anne daha gelmedik mi?” gibi sorular sorulmadan otuz dakikalık bir yolculuğa çıkabiliyorum.

Dışarıdaysanız ya da meşgulseniz bile günlük yaşamın bir gereği olarak örnek bir kitap okuma modeli oluşturmak inanılmaz derecede kolaydır. Yoldaki işaretleri ya da restorandaki menüleri sesli okuyun. En azından çocuğunuza süpermarkette verilen indirim kataloglarını verip resimlerdeki ürünlerin neler olduğunu okumalarını ya da resimleri adlandırmalarını isteyebilirsiniz. Hatta birkaç tane ürün sizler de ekleyebilirsiniz listeye.

RASTLANTISAL OKUMA İÇİN BEŞ KOLAY İPUCU

“Buyurun çocuklar, işte telefonum! Ben kahvemi içerken sizler bir şey izleyin.” Bunu yapmak hiç güzel değil. Hiç kimse bir kafe etrafı rahatsız eden çocuklarını susturmak için bağırarak bir anne-baba olmak istemez. El çantamda da kitaplar taşıyorum. Yolda kitap okumak için çabucak içine dalıp çıkabileceğim kitapları seçiyorum. Komik kitaplar, şiir antolojisi veya bilgilendirici bir kitap olabiliyor bunlar. Ayrıca arabamda içinde kitap, kalem, kâğıt ve aksesuar bulunan çantalar bulunduruyorum. Gi-dişler ve dönüşler için farklı çantalarım var. Aşağıda sizlere sunacağım beş kolay tavsiyeyi bulabilirsiniz:

1. Çocuk kitaplarının mini versiyonları: Genellikle bu tarz kitaplar okul kitap kulübün kataloglarında satılır veya yıl-başında içerisinde yumuşak oyuncak karakterlerle birlikte hediyeye seti olarak verilir. Büyük kızım Pudstar henüz çok küçük ve mızızken, Ian Falconer’ın *Olivia* serisinin kitaplarını güzelce dizerdi. Arkasından hangisini okuyacağına karar verip sonrasında resimlerine bakmak için bir köşeye kurulurdu. *Olivia*’nın şekilli parmak kuklasıyla hikâyeler anlatmaya başlardı. Bağımsız bir şekilde kendisini bu hayal dünyasına sokabilmesi kısmen de olsa ona kitap okuyan büyükannesi sayesindeydi. Pudstar bu hikâyeleri iyice özümseyip sonrasında onları küçük oyunlarında sergilerdi.

2. Karalama kitapları, boyama kitapları ve aktivite kitapları: Aktivite kitapları muhteşemdir. Bir çizim örneği verilir ve çocuğun devamını çizmesini beklenir. Örneğin bir televizyon ekranının dış hatları verilmiş olsun. Çocuk içerisine kolayca bir sahne çizebilir. Çantanıza boyama kitapları koymayı ihmal etmeyin. Bulmaca kitapları, kelime oyunları ya da bilgi soruları gibi içerikler daha yüksek yaş grubu çocuklar için idealdir.

3. Çocuğa yeni gelen birkaç güzel resimli kitap: Bunlar kütüphaneden alınmış ya da evden sırasıyla sunduklarınız olabilir ama önemli olan çocuğunuzun onu yeni kitap olarak algılaması.

4. “Farklılığı gösterin” veya diğer “Bul bakalım” kitapları: Çocukların bulmacalarla uğraşmaları saatlerce eğlence demektir. Normalde bu tarz kitapları çok bulundurmasam da kızlarımın içinde kendi kendilerine cevabını bulabilecekleri etkinliklerin olduğu bir dizi kitabım var.

5. Hikâye taşları: Bunlar, üzerlerinde nesnelerin, mekanların ya da şekilleri bulunduğu, hikâye anlatılabilmesini sağlayan boyanmış veya etiket yapıştırılmış düz taşlardır. İnternette bunları tek başınıza nasıl yapabileceğinizi gösteren birçok içerik var. Tabi tutkaldan ya da boyamaktan hoşlanmıyorsanız bunun yerine hazır olanları alabilirsiniz. Bunları hazırlamanın

iyileştirici etkisi olduğunu söylemeliyim. İçerisinde farklı sahneleri anlatan farklı hikâye taşlarımın olduğu yirmi kadar küçük büzgülü torbam var.

OYUNLU OKUMA

Çocukluğuma dair en sevdiğim anılarımdan birisi de arkadaşlarımızla birlikte büyük bir halka olup oyun oynadığımız zamanlardı. Oynamak tek yaptığımız şeydi. Yaşamımızın doğal bir parçasıydı. Ailemiz asla “anamlı öğrenme” konusunda oyun oynama tercihlerimize veya düşüncelerimize karışarak acı çektiirmezdi. O günlerde herkes, serbestçe oynamanın çocukluk için gerekli ve doğal bir eylem olduğunu kabul etmiş gibiydi.

Kesinlikle oyun oynarken öğreniyorduk. Küçük evler ve hayali dünyalar inşa ediyor, yüzen ve batan nesneleri keşfediyor, akranlarımızla hangi oyunu oynayacağımızı görüşüyor, çamurdan pastalarımızı kimin pişirip kimin satacağını rakam sayarak belirliyor ve 1980’lerde ağız trambolinlerden düşüp kolunu bacağına burkan çocuklara empati gösteriyorduk.

Lakin o günlerden bu yana “serbestçe oyun oynama” gibi kavramlar hem teknoloji, iş, okul ve ekstra okul aktiviteleri arasında hem de çocuklarımızı her zaman hem eğlendirip hem de eğitime çabası içerisinde olma endişesi ile şarampolden uçmuş benziyor. Oyun oynamanın ve okuma gelişiminin ayrılmaz bir bütün olduğunu ne kadar vurgulasam azdır. Bir dükkân oyunu çocukların alışveriş listesini veya yiyecek etiketlerini okuyup yazmalarını gerektirirken, bir okul oyunu da kendi isimlerini bir kâğıda yazmalarını isteyecek bir öğretmen gerektirecektir. Erken okuma üzerine yapılmış bir araştırmanın belirttiği gibi çocuklar hikâyelerle bütünleşip soru cevap yaptıkları, kendi hikâyelerini kurguladıkları, kendileri ve dünyaları hakkında daha fazlasını keşfettikleri için, eğitimcilerin ve ailelerin çocukların okuma

evresinde oyuna çok önem vermeleri ve bunu hayatın önemli bir parçası olarak değerlendirmeleri gerekmektedir.⁹

Emma Schafer bir anaokulu öğretmeni olarak oyun temelli öğrenmelerle okumanın geliştiğini savunmaktadır. Onun öğrenme ortamlarında çocukların hikâye ve hayali dünyalarıyla bütün olabilecekleri bir alan, gün içinde durulup rahatlayabilecekleri sınıfın yoğunluğundan kaçabilecekleri kuytu bir yer ya da bir kitap köşesi her zaman kitaplarla dolu olarak bulunmaktadır. Emma'nın anaokulu ortamında oyunlu okuma üzerine düşüncelerini aşağıda okuyabilirsiniz.

Emma Scahafer

Çocuğun gelişimi düşünüldüğünde oyunlar çok önemlidir ve maalesef bazen göz ardı edilirler. Oyun oynamak çocukların etraflarındaki dünya ile ve akranlarıyla etkileşime geçerken sosyal, duygusal ve akademik birçok yönden gelişmesine izin verir. Oyun ile sosyal becerilerde ustalaşmak zorlukları yenme gücü, problem çözme, empati ve nezaket kazandırır. Oyun sayesinde çocuklar tek başlarına veya beraber çalışmayı, üstlenilecek rolleri müzakere etmeyi ve problemi çözerken olası tartışmaları öğrenirler. Karar verme yeteneklerinin, ortaya çıkıp harekete geçmenin, olası senaryolar ile çalışmanın ve güvenli bir ortamda bir dizi karşıt görüşlü akran veya yetişkin ile etkileşime geçmenin alıştırtmasını yaparlar.

- 9 Flint, T. K. & Adams, M. S. (2018), "It's like playing, but learning": supporting early literacy through responsive play with wordless picture books', *Language Arts*, 96(1), s. 21–35. Retrieved from: <https://gateway.library.qut.edu.au/login?url=https://search-proquest-com.ezp01.library.qut.edu.au/docview/2102833423?accountid=13380>, Flint, T. K. (2018), 'Responsive play: creating transformative classroom spaces through play as reader response', *Journal of Early Childhood Literacy*. Retrieved from: doi.org/10.1177/1468798418763991, Evans, J. (2012), "This is me": developing literacy and a sense of self through play, talk, and stories', *Education 3–13: International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, 40(3), s. 315–331, Mantei, J. & Kervin, L. (2015), 'Examining the interpretations children share from their reading of an almost wordless picture book during independent reading time', *Australian Journal of Language and Literacy*, 38(3), s. 183–192.

Kaliteli edebî ve resimli kitaplar oyun temelli öğrenme ve dil ediniminde hayati bir öneme sahiptir. Çocuklar genellikle bildikleri ve anladıkları durumlarda bir role bürünürler. Çoğu ana okulunda, okulöncesi kurum veya hazırlık sınıflarının bir tarafında çocukların çeşitli evcilik oyunlarını oynarken görebildiğiniz ev köşeleri vardır. Çocuklar en çok aşına oldukları rollere girer, onları canlandırır ve onlara devamlı okuduğumuz kitaplardan esinlenip o rollerin değişik versiyonlarını oluştururlar. Böyle yaparak çocuklar farklı aile ilişkilerini, dünyadaki diğer rollerin nasıl canlandırıldığını ve başka çocuklarla ilişkilerin planlandığı gibi gitmediğinde neler olduğunu anlarlar. Erken yaşlarda rol oynama, çocukların başkalarının hayatlarını deneyimlemeleri için iyi bir yoldur. Çocuğun bir ebeveyn olup ağlayan çocuğunu susturmaya çalışması gibi... (Sınıftaki bebeklerin ne kadar huysuz olduklarını tahmin dahi edemezsiniz.)

Resimli kitaplar genç çocuklara sayfadaki kelimelerin görsellerini sunar. Bu kitaplar günümüzün önemli bir kısmını şekillendirir; çocuk oyunlarının kapsamını genişletmek ve onları desteklemek için eğitim programımıza dahil edilmişlerdir. Çocukların ilgilerini baz alarak çok geniş çapta kitaplar okuyoruz ve farklı gruptan çocukların aynı kitaplardan farklı şeyler kaptıklarını görüyoruz.

Bir anaokulu öğretmeni olarak çocukların ilgilerini takip etme ve bu ilgilerine göre öğrenme ortamlarını daha iyi tasarlayabilme avantajına sahibim. Ayrıca çok fazla oyunun oynandığı dışarıdaki alanlarda da kitaplarımız var. Evet! Bu kitaplar dışarıda çok fazla dayanmayacaklar ama oyun alanlarımız için çok önemliler. Sıklıkla ev köşemize yeni şeyler ekleriz veya yakın zamanda okuduğumuz bir kitaptan esinlenerek değişiklikler yaparız. Kitaplara çok değer veriyorum ve bunu kitaplarla bütünleşerek ve onlara saygı duyarak uyguluyorum. Bizler her gün kitap okuyoruz ve çocuklar evden en sevdikleri kitapları getiriyorlar. Bu kitaplar paylaşılacak, hakkında tartışılacak ve birlikte keyif almak üzere beyaz tahtaya dikkatlice asılıyorlar. Çocuklarımız evdeki benzer kitaplar ile anaokulunda okuduğumuz kitaplar arasında bağ kuruyor. Hayvan kitaplarını, okul kitaplarını veya aynı yazarın diğer kitaplarını okuduğumuz anlar bile oluyor.

Son zamanlarda Hairy Maclary'nin kitabını okuduk sınıfta. Tahmin edileceği gibi çocuklar en çok kafiyeli köpek isimlerin olduğu bölüme bayıldılar ve okuma deneyime eğlenceli şekilde katılabildiler. Bu tek kitap Hairy Maclary'nin kitaplarının sınıfta paylaşılması akınına dönüştü. Bir grup

çocuk köpek taklidi yapmaktan ve akranlarıyla rol oynamaktan keyif alıyormuş gibiydi. Bu oyun oynama tamamen doğaldı ve sınıfımızda bütün çocukları, eğer gerekliyse fazladan sahne dekoru getirmeleri için teşvik ediyoruz. Bu, çocukların köpek oyunu için neye ihtiyaçları oldukları hakkında detaylı bir tartışmaya yol açtı. Bu tartışmayı sonradan çok popüler bir şeye dönüşen çok farklı şekil ve boyutlarda kuyruklar yaparak sonlandırdık ve bu hayalî oyun birkaç hafta boyunca devam etti. Sözü geçen oyun; çocukları sözlü ve sözlü olmayan dillerini kullanmalarını, sıralarını beklemelerini, karşılıklı eşyalarını ve oyun içinde kendilerinin ürettikleri rolleri paylaşmalarını sağladı. Bu ufaklıkların sınıfta sürünürken geliştirdikleri kaba motor hareketlerini de unutmamak gerek.

Ben kitapları daima yeni konular için bir başlangıç noktası olarak kullanıyorum. Son günlerde birçok kitaptan oluşan bir dizi peri masalı var gündemimde. Peri masalları çocuklara okundu, onlar da tüm hikâyeyi rastlantısal ve tasarlanmış öğretim yoluyla yeniden canlandırdılar. Bu aktivite hikâyeye anlatma, yeniden yorumlama ve dil kullanımı açısından izlenmesi fevkalade bir olaydı. Sınıfımızda adına "küçük dünya" dediğimiz, çocukların o anki ritimlerine ve ruh hallerine göre ne zaman isterlerse hayali oyunlar oynayabilecekleri bir alan var. Bu alan kuklalar, eşyalar ve dekorlarla dolu. Peri masalı ünitesi boyunca, "küçük dünya"mız kocaman bir dünya haline geldi. Masal kahramanları için evler inşa edildi. *Kırmızı Başlıklı Kız* ve büyükannesi için kuklalar eklendi veya yapıldı.

Birkaç çocuk hikâyelerini sahne önünce canlandırıp canlandıramayacaklarını sordu. Biz de sahne ve koltuklar oluşturduk. Hatta oyun için biletler bile hazırlandı. Anaokulu yaşındaki çocukların belirli bir alana veya olaya olan bu ilgileri, sanatla bütünleşmeyi, okuma becerisinin edinimini, tiyatro adına bir başlangıç noktası olarak kitapların gücünü gösteren bir örnek oldu.

Çocukları ve ebeveynlerini meşgul eden yapılandırılmış aktivitelerle dolu, teknolojik ve yoğun bir dünyada, çocukların kendi ritimlerinde, kendi doğal ortamlarında oynayabildiklerini görmek rahatlatıcı ve ferahlatıcı bir şey. Ortama kitaplar ekleyin. Sözcüklerin gücü ile resimlerin güzelliği birleştiğinde çocukların oyunları daha da zengin ve değerli hale gelecektir.

BÖLÜM 2

KİTAP OKUMA VE OKUL HEPSİ BİR ARAYA GELDİĞİNDE

KİTAP OKUMANIN DİNAMİKLERİ - NEREDEN BAŞLAMALI?

Çocuklarım kitap okurken fark ettiğim şeylerden biri de herhangi bir okuma problemi (daha fazla bilgi için 6. Bölüme bakabilirsiniz) yoksa okuma işinin kendi zamanında yapılması gerektiğidir. Bir öğretmen olarak olması gerekenin bu olduğunu biliyorum ancak ebeveyn olunca her zamanki gibi bir panik durumu söz konusu oluyor ve çocuklarımla sadece kitap okuma zevkini yaşamaktansa, zamanımın çoğunu harfleri tanıma ve kelime fişi oyunları tasarlamaya ayırıyorum. Belki kelime fişi oyunlarının yardımı dokundu ama bence çocuklarımı birer okuyucu haline getiren şey onları, resimli kitaplardaki birbirinden güzel kelimeler, resimler ve bir dolu müzikle çevrelemek oldu.

Eşim Dan ve ben özellikle kitap sevgisini örnek aldık. Pudstar'ın öğretmeni bir keresinde bana kızımın kitaplarla ilgili kelime dağarcığının çok geniş olduğunu söylemişti. Ayrıca her zaman illüstratörler ve yazarlar hakkında konuştuğunu ve hangi tür kitapları sevip sevmediğinden bahsettiğini dile getirmişti.

Hâlihazırda evinizde bu durumlar yaşanmıyor olabilir ve hala “kitap okuyan” bir çocuğa sahip değilseniz cesaretiniz kırılmasın! Benzer bir uygulamaya ve aileye sahipsiniz ancak bir çocuğunuz kitap okurken diğer ikisi bundan kaçmak için çabalıyorsa kendi çocukluğumdan sizlere birkaç örnek vereyim! Bu sonuçta bir uzay fiziği değil ancak sizleri “kitap okumayan” bir çocuğa sahip olduğunuzu düşünmeniz için çok erken olduğu konusunda uyarmak. Zamanları henüz gelmemiş olabilir. Benim en küçük erkek kardeşim çocukken sürekli kitaplardan uzak dursa da şu an doymak bilmeyen bir kitap okuru. Yapılması gerekenleri yapın, örnek okuma modellerini yüksek bir seviyede sürdürün ve uygun her yere kitaplarınızı, her an okunabilecek şekilde dağıtın.

SES BİLİMİ VE RESİMLİ KELİMELER

Eminim hemen hemen herkes şu senaryoyu yaşamıştır: Önce çocuk her gün okula büyük bir hevesle gider. Daha sonraki günlerde okuldan ter içinde, huysuz ve hevesi sönmüş şekilde gelir ve inleyerek “Ama okumayı öğrenemedim ki!” der.

Okumayı öğrenmek ve bağımsız bir kitap okuru olmak kademeli bir beceri geliştirme sürecidir. İlkokulun ilk yılları, asla son bulmayan kelime fişleri arasında didinmekle ya da öğretmenlerinin bu küçük kırılğan yeni okuyucularına dağıttıkları günlük çalışma kâğıtları için araştırmalar yapmakla geçer. Kitap okumak için cebelleşen bu çocuklar sanki çamaşır makinesinden çıkmış gibi olurlar. Kelime fişleri içerik olarak hafif görünürler, çok da ilham verici değildirler fakat öğretmenler bunları çocuklar için ve kitap okuma için çok değerli bulurlar. Bu yüzden gayretli anne babalar kelime fişi oyunlarını üst üste her gece oynamayı ihmal etmezler.

Tüm bunların bir metodu vardır ve işine bağlı öğretmenler, adına ses bilimi dediğimiz konuyu öğrencilere öğretebilmek için yorulmadan çalışırlar. Ses bilimi harf-ses ilişkisini öğretmek

demektir. Bu, yazılmış harf veya harfler ile onların sesleri arasında tahmin edilebilir bir bağ olduğunu anlama işidir. Bir harf veya harfler bütününe ait seslere (a, â, g, ğ) *fonem* denir ve bu harflerinin temsil edilişine ise *yazıbirim* denir.

Öğretmenler sesleri ve heceleri öğretirken değişik eğitim metodu kullanabilirler. Farklı program ve yöntemlerden hangisinin daha etkili olduğu konusunda tartışmalar vardır. Fakat çoğu metot temelde kitap veya benzeri yazıların okunması yoluyla ardışık öğrenme becerisi ve anlık eğitim imkanlarının birleşiminden meydana gelir. Yöntem ve teknik ne olursa olsun öğretmenlerin arzusu aynıdır: Çocuğun beyinde kelime fişleri, harf kombinasyonları ve sesler ile sinirsel bağlar oluşturmaktır.

Kelime fişleri öğrenciye alfabe bilgisiyle birlikte verilir. Kelime fişleri görme/duyma yaklaşımıyla çözümlenemeyecek kelimelerdir. Bu kelime fişleri okulun ilk yıllarında eve gelir ve çocuklara çok sayıda kelime bankaları oluşturma imkânı verir. (Bu konu üzerine kafa yormuş okullar olmasına rağmen, kelime fişleri hala devam eden bir eğitimsel tartışma konusudur.)

Alfabe, harfler, sesler ve seslerin oluşturduğu bütünler olmadan okumayı öğrenmek mümkün değildir. Kelimeleri görek okunuşunu hatırlamak, genç okuyucular için bir yere kadar fayda sağlar ama çok geçmeden tanıdık gelmeyen kelimeleri çözümlayebilmeleri ve okuyabilmeleri için bu çocukların bazı stratejilere ihtiyaçları vardır. İşte bu yüzden kelime fişleri ve fonemlerin öğretimini birlikte düşünmek gerekir.

Fonem dersleri ilkokulda bütün sınıf kademelerinde vardır ama dersler çoğunlukla, fonem öğretiminde uzman olan ilkokul öğretmenlerinin eşliğinde, ilkokulun ilk birkaç yılında en yoğun şekilde işlenir.

Ses bilimi, okumayı öğretmede uygulanan stratejilerden sadece bir tanesidir ve dikkatle yürütülüp kendi özel zamanında işlenmelidir. Bir çocuğa okumayı öğretmenin yalnızca sebat, yanlış düzeltme ve pratik meselesinden ibaret olduğunu farz etmek

çok kolaydır fakat bunların hepsi sadece olması gerekenin bir kısmıdır. En iyi öğretmenler, okuma dersini öğrencilerin ilgileri ve ihtiyaçlarına göre planlar, sürekli onların ilerlemesini gözlemler ve gerekli aktiviteleri desteklemek ve takviye etmek için öğretim yöntemlerini ayarlar. Evde veya okul ortamında kelime fişleri ile nasıl oyun oynanacağı ile ilgili öneriler için “Kelime fişleri ile nasıl oyun oynanır?” bölümüne (Sayfa 212)’ye bakınız. İşbirlikçi oyunlara, keşif yoluyla öğrenmeye önem verilmez, tesadüfi ve planlı aktivitelerin bir karışımı ideal olanıdır.

OKUDUĞUNU ANLAMA

Gençlerin kitapları keyif almak için okuduklarını iddia ediyorum. Kitap okuma, kafa dinlemek için fırsattır. Öğrencilerin okuduklarını anlamaları için okumaya motive ve hevesli olmalarının önemli olduğu ortaya konmuştur.¹⁰ Çocuklar kelimeleri ve cümleleri çözümledikçe, beceriler geliştirerek, çıkarımlar yaparak, anladıklarını doğrulayarak ve okuma hatalarını düzelterek bir parçadan anlamlar çıkarmayı öğrenmeye başlarlar.¹¹ Ebeveynlerin ve öğretmenlerin, çocukların kitaplarla bütünleşmelerini

-
- 10 Guthrie, J. T., Hoa, A. L. W., Wigfield, A., Tonks, S. M., Humenick, N. M. & Littles, E. (2007), ‘Reading motivation and reading comprehension growth in the later elementary years’, *Contemporary Educational Psychology*, 32(3), s. 282–313. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1016/j.cedpsych.2006.05.004>, Lysenko, L. & Abrami, P. (2014), ‘Promoting reading comprehension with the use of technology’, *Computers & Education*, 75, s. 162–172. Retrieved from: [doi:10.1016/j.compedu.2014.01.010](http://dx.doi.org/10.1016/j.compedu.2014.01.010), Shanahan, T. (2006), ‘Relations among oral language, reading, and writing development’, in C. MacArthur, S. Graham & J. Fitzgerald (Eds.), *Handbook of Writing Research*, Guilford Press, New York, s. 171–183.
- 11 Cain, K., Oakhill, J. & Bryant, P. (2004), ‘Children’s reading comprehension ability: concurrent prediction by working memory, verbal ability, and component skills’, *Journal of Educational Psychology*, 96(1), s. 31–42. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0663.96.1.31>, Lysenko, L. & Abrami, P. (2014), ‘Promoting reading comprehension with the use of technology’, *Computers & Education*, 75, s. 162–172. Retrieved from: [doi:10.1016/j.compedu.2014.01.010](http://dx.doi.org/10.1016/j.compedu.2014.01.010).

sağlamak ve okunan yazının kavranması gerekliliğini vurgulamak için başvurdukları ilk yollardan biri de kitaplardan bahsetmektir. Çocuklarla birlikte kitap okumak, her zaman resmî bir öğrenme deneyimi olmamalıdır. Tersine edebiyat üzerine, sahip olduğunuz bir kitaptan veya herhangi bir kitaptan içerik, yazı veya bağlamlar ile ilgili samimi tartışmalar yapmak ya da sorular sorarak sohbet oluşturma alışkanlığı edinmek çok daha harikadır.

Küçüklerle mükemmel kitap sohbetlerimiz oluyor. Güvenilen bir yetişkinle sevdikleri bir hikâye hakkında sohbet etmekten çok keyif alıyorlar. Kendi okuma yolculuklarına yeni başlayan biraz daha büyük çocuklarla da bu tarz kitap sohbetleri gerçekleştirmek gerçekten önemlidir. Çocuklar okumayı söktüklerinde, biz yetişkinler bu heyecana öylesine kapılıyoruz ki okumayı öğrenme sürecinde okuduğunu anlamamanın çok gerekli olduğunu bir an unutuyoruz. Kelimeleri okumaya başlayan küçük çocuklara kitabın içeriği hakkında birkaç soru sorsanız, size boş boş bakarlar. Onların bir kitabı derinlemesine anlama becerisi, sözcükleri okuyabilme becerisiyle aynı değildir. Okuduğunu anlama okuma gelişiminin merkezinde yer alır.

Aşağıdaki sorular ve sohbet başlatıcı cümleler, bağımsız okuyucular olma yolundaki ufaklıklar için kullanılabilir. Sorularınızı olabildiği kadar dönüştürün ve birkaç değişik soru da eklemeyi unutmayın. Zevksiz hale getirmeden bir veya iki soru sormak, size çocuğun okuduğunu anlama düzeyi hakkında bir izlenim verir ve onları birer eleştirici okuyucular haline gelmeleri için teşvik eder. Ana fikir burada her kitap bittikten sonra listedeki soruları sormak değildir. Bu hiç eğlenceli olmayacaktır. Çocuğunuz havasındaysa doğal bir şekilde bir veya iki soru sorun. Bu aktiviteyi oyunlu hale getirmek için bir keresinde dondurma çubuklarının üzerine sorular yazıp hepsini boş bir şişeye doldurmuştum ve bu oyuna *şanslı damla* adını vermiştim. Yaratıcı olun, masa oyunları oluşturun veya üzerinde sorular olan kâğıttan bir kocaman zar yapın. Bunun bir kuralı yok, çocuğunuzu

sizler daha iyi bilirsiniz. Aşağıdaki sorular tabiri caizse zarı salamanıza ve bir konuşma başlatmanıza yarayacaktır.

Okuduğunu anlama soru fikirleri

Kitabın kapağında yazarın ismini bulabilir misin?

Resimlendiren kişinin adını bulabilir misin?

Kitaptaki resimler hakkında ne düşünüyorsun? Bunlar boyanmış mı yoksa çizilmişler mi? Yoksa kolaj mı? Fotoğraf mı? Siyah beyazlar mı yoksa renkliler mi? Renkler nasıl kullanılmış?

En sevdiğin resim hangisi? Neden? Resmi anlatabilir misin?

Hikâyede daha sonra ne olabilir sence?

Sen bu kitabın yazarı olsan sonunu aynı şekilde mi bitirirdin?

Sence bu yazarın bize anlatmak istediği nedir? Anlatılmak istenen mesajı anlaman için ne yardımcı oldu?

Hikâyenin en heyecanlı ve en ilginç kısmı neresi?

En çok hangi karakteri sevdin? Neden?

Karakterlerden herhangi birisi sana tanıdığın birini hatırlattı mı?

Bu kitaba benzeyen başka bir kitap geliyor mu aklına?

Kapağına bak! Hikâye hakkında bir ipucu veriyor mu?

Söylediğimde bana kitabın parçalarını göster: Kitap sırtı, ön kapak, arka kapak, ilk-son sayfalar, başlık.

Bu kitap sana kendini nasıl hissettirdi? Seni mutlu etti mi? Düşündürücü mü? Biraz korkutucu mu? Bir macera mı yoksa?

Bu kitabı okurken yanında yemek için ne en iyi gider?

Hikâye nerede ve hangi zamanda geçiyor?

Az önce okuduğumuz kitap hakkında bana bir soru sor.
Hikâyeyi yeniden anlatabilir misin?

Hikâyeyi kim anlatıyor?

Sence bu kitabı senin kadar sevecek bir arkadaşın var mı? Neden seveceklerini düşünüyorsun?

Kitaplara dair tartışmaları ve işleyişi arttırmanın diğer bir yolu ise kitaplar hakkında yazılan kitapları araştırmaktır. Buna önerebileceğim iki en sevdiğim kitaplar, *Tavşan Maydanoz'un Kitapları Anlatan Kitapları* (Yazarlar, Frances Watts ve David Legge) ve *Lucy's Book* (Yazarlar, Natalie Jane Prior ve Chery Orsini). Ekstra Bilgi: *Lucy'nin Kitabı*'ndaki kütüphaneci aslında benim. On yıl geçmesine rağmen hala *Tavşan Maydanoz*'u elimden bırakmadım ve düzenli aralıklarla kütüphane derslerimde kullanırım. Okul öncesi çocuklar için yazılmış *Tavşan Maydanoz*, hikâyede kitap dolu yollarda yürür ve kitapların sırtını, kapaklarını, başlıklarını ve kelimelerin nasıl soldan sağa doğru yazıldığını gösterir. Bir kitabın nasıl bir şey olduğunu ve nasıl işlediğini anlatır. Tam anlamıyla muhteşem. *Lucy'nin Kitabı* okul öncesi çocuklarından ilkokul ortalarına kadar olan tüm çocuklara hitap eder ve yeni nesil kütüphanelerde kullanılır. Ayrıca bir kitabın çok kişi tarafından sevebileceğini ve paylaşılması gereken bir kaynak olduğunu gösterir. Bu kitapta tam anlamıyla resmedilmesem de (pembe saçlıyım ve en sevdiğim kıyafetlerden birkaçı üzerimde!) özel bir kitap sevgisi ve ideal kütüphane ortamını tasvir etmesi açısından başarılı bulduğum en iyi kitaplardan birisi.

OKUMA KİTAPLARI MI, KÜTÜPHANE KİTAPLARI MI?

Okulun ilk haftalarında çocuklarının kendi başlarına okuyabilecekleri kitapları sormaya gelen velilerim olur. *Eğlenceli kitaplar* (kendisi tarafından seçilen kütüphane kitapları) ile *okuma kitapları* (öğretmen tarafından seçilmiş seviyesi belli kitaplar) arasındaki farklar hakkında bir konuşma yaparım. Yeni eğitim

yılıının ilk dönemi, hem öğrencilere hem personele hem de ebeveynlere çok ağır gelir. Her yıl eğitim sisteminde yeni olan ebeveynleri bir fincan çay ve üzerinde safran, kuru gül yaprakları, kakule ve limonla tatlandırılmış birkaç kurabiye ile karşıma oturup onlara sınıfta kullanılan okumayı öğrenme kitapları ile kütüphane kitapları arasındaki farkları anlatmayı düşünürüm. Fakat bunun yerine onlara söyleyeceğim tek şey: Oradan bir çay ve bir dilim kek alın ve adapte olun.

Çocuklar sesleri tanıdıktan ve artık heceleyerek okumaya başladıktan sonra evde okunacak okuma kitaplarına sıra gelir. Okuma kitapları özellikle okumayı öğretme amacıyla tasarlanmış kısa yazılardan oluşan kitaplardır.

Yetişkin seviyesine göre okuma kitapları aptalca ve sıradan gelebilir fakat bir çocuğun okumayı öğrenirken seviyesine göre tasarlanmış dünyadaki en iyi şey onlar olabilir. Sınıf okuma kitapları parçayı anlamlandırmaya yardımcı çok sayıda renkli kelimeler, basit cümleler, sonu tahmin edilebilir hikâye çizgisi, resimlerle ve okumada ustalaştıkça artan bir zorluk seviye sistemiyle tasarlanır. Uzman kitap okuyucuları yetiştirmek için erken dönemde okuma eğitimi verilmesi gerektiği birçokları tarafından kabul edilir. Sınıf okuma kitapları diğer uygun stratejiler ve öğrencinin ilerleyişini sürekli gözlemlleme ile birlikte okumayı öğrenme araçlarının bir kısmını oluşturur.¹²

İlk iki hafta sonrasında kütüphane dersleri başlar ve kocaman resimli kitaplarla dolu kütüphane çantaları, evlere hazine sandıklarıymışçasına taşınır. İlkokul birinci sınıf sürecinde evinize

12 Hempenstall, K. (2016), 'Read about it: scientific evidence for effective teaching of reading', CIS Research Report 11, Centre for Independent Studies, Sydney. Retrieved from: <https://www.cis.org.au/app/uploads/woocommerce/uploads/2016/03/r11.pdf>, Wheldall, K., Wheldall, R., Madelaine, A., Reynolds, M. & Arakelian, S. (2017), 'Further evidence for the efficacy of an evidence-based, small group, literacy intervention program for young struggling readers', *Australian Journal of Learning Difficulties*, 22, s. 3-13. Retrieved from: doi:10.1080/19404158.2017.1287102.

gelen bu aralıksız kitap yığınları bunaltıcı olabilir. Kütüphane öğretmeni olmama rağmen ben bile zaman zaman kütüphane kitaplarının sayısını korkunç buluyorum.

Kütüphaneden ödünç alınmış kitaplar kendi seçimleriyle ve eğlenceli okuma amacıyla alınmış kitaplardır. Dolayısıyla genç okuyucuların okumaya karşı duygusal bir bağlılık geliştirmelerine ve hayat boyu okuma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olurlar. Resimli kitaplar ve başlangıç seviyesindeki çocuk kitapları, kelimeler ve yazılar arasında karmaşık bir etkileşim içindedirler. Buna ek olarak, çocukların derinlemesine düşünmelerini, hayal etmelerini ve yorumlamalarını gerektirir. Tartışmayı gerektiren karmaşık bir dil içerirler ve çocuğunuzun kelime gücünü arttırırlar. Ayrıca parçaya derinlik ve eklemeler katan resimlerle doludurlar.

Çocukların hem sınıf hem de keyfi okuma kitaplarına ihtiyaçları vardır. Her biri diğerini destekler ve ikisinin de ayrı kullanım amaçları vardır. Sınıf okuma kitapları çocuğunuzun ödev rutininde kullanılması için uygundur. Bu sayede ebeveynler ya da bakıcılar çocukların parçayı okuyup mantıklı anlamlandırmalar yapabildiklerini gördükçe başarı hissiyle onları destekleyebileceklerdir. Yazı yazma tarzları geliştirmek için örnek olması ve okuma becerisini ölçmek için sınıf ortamında kullanılabilirler. Öğretmenlerin akıllarında her çocuk için bir amaçları vardır: İleri seviyedeki okuma kitapları, çocukları yapılandırıp onları bir sonrakine zorlarken düşük seviyedeki okuma kitapları çocukların akıcılık ve özgüven kazanmalarına yardımcı olur. Her ikisi de çocukların birer bağımsız kitap okurları olmasında kritik öneme sahiptir. Kaliteli öğretmenlere güvenilmelidir. Onlar çocukların okul kitapları ve ev okuma kitapları konusunda neye ihtiyaçları duyduklarını bilecek kadar uzmandır. Bu yüzden çocuğunuzun okuma seviyesi hakkındaki endişelerinizi öğretmenle tartışmadan önce okuma kitaplarının zorluk derecesiyle oynamayın.

Çocuğunuzun kütüphaneden aldığı kitaplar, sevilen bir yetişkinle paylaşmak içindir ve genellikle çocuğunuz bağımsız bir kitap okuyucusu haline gelene dek sesli okuma deneyimi olarak devam eder. Sesli okumak benim ilkokul sonrasında bile yapılmasını desteklediğim bir şeydir.

Çocuğunuzun hangi okuma düzeyinde olduğunu düşünmek-tense ya da akranlarının hangi seviyede olduklarına kafa yormaktansa kitap okumanın bir keyif olayı olduğuna odaklanmak daha önemlidir. Ev okuma kitaplarına aşırı yoğunlaşmak ve bu işi bir savaş haline getirmek, okumayı derin bir hoşnutsuzluğa dönüştürebilir. Buna benzer bir olay Daisy Hirst'in şahane *I Do Not Like Books Anymore!* (Kitapları artık sevmiyorum) adlı resimli kitabında çok güzel resmedilmiştir. Teşhis konulmuş herhangi bir okuma güçlüğü olmadıkça tüm çocuklar belli bir noktada okumayı öğreneceklerdir ve bu süreçte yaşayacaklarınız sonucun etkisini belirleyecektir. Kitaplarla hoş tecrübeleri olan çocuklar her zaman en tepeye çıkacaklardır.

Ödüllü çocuk kitapları yazarı Pamela Rushby, akıl almaz güzellikte yazılar yazabilen biri ama onun adını sık sık okuma kitaplarının üzerinde görüyorum. Ona bu kadar geniş çapta ve farklı türlerde nasıl yazdığını ve bunu neden yaptığını sordum.

Pamela Rushby

Yirmi yıldan fazladır yayınevleri için yazıyorum. 200'den fazla eğitim ile ilgili kitabım yayımlandı. Bazılarının sadece sekiz sayfa ve sadece yirmi kadar (belki daha az) kelimeden oluştuğunu fark edene dek bu rakam kulağa etkileyici geliyor. İster inanın ister inanmayın ama bunlar yazması en zor olanlarıdır.

Ticari kitaplar okul ya da halk kütüphanesinin haricinde kitapçılardan da bulabileceğiniz kitaplardır. Keyif amaçlı okunan kitaplardır: Okumayı seçtiğiniz ve okumayı sevdiğiniz kitaplardır. Eğitici kitaplarsa büyük ölçüde sınıflarda bulunur.

Ticari amaçlı kitaplar ile eğitsel kitapları bir rafta dizili gördüğünüzde aralarındaki pek çok farkı fark edemeyebilirsiniz. Eğitsel kitaplar çocuklara çekici gelir, eğlencelidirler, renklidirler, iyi düzenlenmişlerdir ve iyi resimlendirilmişlerdir. Lakin bir fark vardır. Eğitsel kitaplar çocuklara sınıfta kitap okuma alıştırmaları yapmalarını sağlamak, onlara yeni fikir ve kavramlar sunmak, okuma becerilerini geliştirmek ve çocukları daha geniş bir öğrenme deneyimine sokmak için eğitim uzmanları tarafından tasarlanmışlardır.

Bir yazar için ticari amaçla kitap yazmayı seçmekle kıyaslandığında eğitsel amaçla yazmak tam anlamıyla farklı bir tecrübe gerektirir.

Bir arkadaşım zamanında bana bir yazarın beyninin tıpkı bir lav lambasına benzediğini söylemişti. Lambanın en altında sürekli zıplayan vıcık vıcık düşünce ve fikir öbekleri... İkide bir fikirler fırlar ve en tepeye çıkar. Bir süre düşünürsen fikirler şekil değiştirir, belki büyür ya da başka bir fikre evrilir ve aklıdan çıkmaz. O an düşünürsün: "İşte bu! Sağlam hikâye!"

Ticari pazar için yazdığımda da işler böyle yürür. Aklımdaki bir fikirle başlarım. Bir süre o lav lambasında etrafa fırlar, büyür ve gelişir. Hazır olduğunda anlarım çünkü artık bir yere gitmez. Çok geçmeden hikâyeyi yazıyor olurum çünkü çaresizce onu yazmak isterim. (Ne yalan söyleyeyim yayınevi de nihayetinde benden bunu isteyecektir.)

Eğitim sektörü için yazdığımda ise neredeyse her zaman yayınevi adına yazıyorum. Bir yayınevi yeni bir kitap serisine başlamak ister ve yazarları bu seriye katkı sunmaları için davet eder. Yayınevinin aklında kitap serilerinin neyi başarması ile ilgili kesinlikle net fikirleri vardır. Yazarlar, yayınevinin beklentilerini ve ihtiyaçlarını gösteren bir bilgilendirme alırlar. Size bir örnek vereyim. Başlangıç seviyesindeki birkaç kitap için aldığım bir talimat benden "hava durumu ve insan üzerindeki etkileri" üzerine bir hikâye yazmamı istiyordu. Bunu yazmak için 120-150 kelimem vardı. Yazıda belli başlı çok sık tekrarlanan kelimelere en az sekiz kere yer vermem gerekiyordu. Ayrıca verilen listedeki bir ses ögesini veya kelimeyi yazıya dahil etmem gerekiyordu. Eğlenceli olmasını da sağlarsam talimat yerine getirilmiş olacaktı.

Çok zorlayıcı.

Birçok düşünce, kelime ve fikirler arasında git gel yaparak, (biraz sızlanma, mızızlanma ve çaresizlikle birlikte) bunu başardım ve yaptım.

İşin aslı verilen talimatı çözülmeyi bekleyen bir bulmaca gibi ele almak. Biraz zaman alabilir ama şifreli bulmacada olduğu gibi bu da yapılabilir. Bir fikirle yola çıkıp yazmaktan ya da kendi hikâyeni tam olması gerektiği gibi geliştirmekten tamamen farklı.

İnsanların eğitsel kitaplar hakkındaki sahip oldukları yanlış algılardan birisi, bu kitapların sıkıcı oldukları. Geçmişte evet öyleydiler. Bazılarını hatırlarsınız. Kitapları hem eğitsel içerikte hem de eğlenceli yazmanın zor olduğunu yazarlar görüyorlar. Şu an üzerinde çalıştığım hikâye gezegenleri kementle çekerek evreni kurtaran bir uzay kızı hakkında. Sınırlı kelime sayısı ile kısıtlandım ama bunu yaparken eğleniyorum, umarım çocuklar da eğlenirler.

Yayınevi editörleri her söylediğim öneriye açık fikirle yaklaşırsalar da genellikle yazmak için örnek konular öneriyorlar. Peki, sıkıcı mı? Asla! Birkaç yıl önce dünyanın en korkunç tema parkı hikâyesini yazdım: Neden ineklerin gazları Yeni Zelanda'nın sera gazları seviyesini artırıyor? Uzun süre deniz altında yaşayan balıkadamlar ve köpekler için lüks moda kıyafetler gibi. Hepsi araştırıp yazmak için eğlenceli konulardı.

Sevgili çocuğunuz okuldan geldiğinde ve size o akşamki okuma ödevini gösterdiğinde emin olun, o okuma eyleminden çok şey kazanacaksınız. Çünkü o küçük kitaptan 50 ya da civarı sözcük üretmek için, eğitim uzmanları, tasarımcılar, editörler, resimlendirenler ve yazarlar olmak üzere birçok insan anlamlı bir öğrenme deneyimi sunmak adına zaman ve emek harcamışlardır.

BAŞLANGIÇ SEVİYESİ OKUMA KİTAPLARINA YARDIMCI DİJİTAL TEKNOLOJİLER

Geleneksek kitaplar ile dijital kitaplar arasında karmaşık bir ilişki bulunmaktadır. Eğitimciler okuma kavramlarını öğretmek için teknolojiyi kullanma yolları devamlı araştırıyorlar ve hakkında tartışıyorlar.¹³ Hiç şüphesiz teknolojiden ilham alınmış okuma

13 Clark, W. & Luckin, R. (2013), 'What the research says – iPads in the classroom', *London Knowledge Lab*. Retrieved from: <http://digitalteachingandlearning.files.wordpress.com/2013/03/iPads-in-the-classroom-report-lkl.pdf>,

deneyimleri, öğrenme ortamlarını ve çocukların çağdaş okuma çalışmalarını yeniden şekillendiriyor. Dijital değişimdeki hız, bizleri hem esnek olmaya hem de çocuklarımıza, öğrencilere ve bize sunulan “parlak yanıp sönen dijital şey”e ne kadar hızlı geçiş yapacağımız konusunda akıllı olmaya itiyor.

Küçük çocukların içerik linkleri arasında gezebilme, kaydırabilme, yazıyı büyütüp küçültebilme ve bir öğeyi seçebilme yetenekleri gerçekten şahane. Dokunarak dijital yazıları okumaları esnasında aldıkları haz ve sergiledikleri etkileşim, teknolojiyi kitap okuma sürecine neden dahil etmemiz gerektiği konusunda yeterli bir sebep. Dokunmatik ekran teknolojisini kullanmak bizleri, bebeklerin bir kitabı anlamlandırmak ve bütünüyle onlara erişim sağlamak için dokunma duyusunu kullandıkları ilk kitap tecrübelerine götürüyor. Çocuklar resim, altyazı ve gömülü sesler gibi iç içe geçmiş farklı yazım türleriyle haşır neşir oldukları için teknoloji onlara, okuma deneyimleri üzerinde kontrol sahibi olabilme imkânı sağlıyor.

Özelikle çocuklar için tasarlanmış birçok dijital okuma programı var. Kullanılmadan önce bir çocuğun ilgi ve ihtiyacı dikkatlice değerlendirilmeli. Bu programların çoğu okuma konusunda klasik basılı kitaptan üstün oldukları iddia edilerek pazarlanır. Gerçekte ise araştırmalar göstermiştir ki teknoloji, çok farklı şekillerde hem basılı hem de dijital öğretim araçlarını devreye sokan etkinliği kanıtlanmış iyi kalitede okuma programlarıyla harmanlandığında, oldukça etkilidir.¹⁴ Başlangıç düzeyinde kelime

McPake, J., Plowman, L. & Stephen, C. (2013), ‘Preschool children creating and communicating with digital technologies in the home’, *British Journal of Educational Technology*, 44(3), s. 421–431. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1111/j.14678535.2012.01323.x>, Melhuish, K. & Falloon, G. (2010), ‘Looking to the future: M-learning with the iPad. Computers in New Zealand’, *Schools: Learning, Leading, Technology*, 22(3), s. 1–16.

- 14 Cheung, A. & Slavin, R. E. (2012), ‘How features of educational technology programs affect student reading outcomes: a meta-analysis’, *Educational Research Review*, 7(3), s. 198–215. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1016/j.bbr.2011.03.031>.

tanıma ya da kitap okuma üzerine odaklanmış dijital okuma programları veya uygulamaları çocuklara kendi öğrenme hızlarını kontrol etmelerini, süreç içerisinde sorumluluk ve özerklik kazanmalarını sağlıyor. Kalabalık bir sınıfta veya ev ortamında bağımsız şekilde bilgisayardan çalışmak, bireylere veya küçük gruplara, doğrudan bir yetişkin talimatı olmaksızın işin bitirilmesi adına gerekli zamanı tanır. Ayrıca ani dönüt ile ödüllendirilirler. Bu ani, yerinde dönütler çocuklar için fazlasıyla motive edici olabilir ve öğretmenleri sınıfta ihtiyaç duyulabilecek diğer alanlara odaklanabilmeleri için serbestleştirir.

İlk yıllardaki okuma yazma derslerinde çok yönlü çalışan öğrenci grupları olacaktır. Bu gruptaki öğrenciler öğretmen liderliğinde çoğaltılmış bir yazı ile birlikte çalışırlar, bağımsız şekilde telaffuz edemedikleri kelimeleri anlamaları ve söyleyebilmelerine yardımcı olmak için doğru telaffuzların dinlenebileceği ses cihazları kullanır; tabletlerde kelime tanımlama ve seviyelendirilmiş okuma programları devreye sokulur ya da okul duvarına tebeşirlerle cümleler yazılır. Fayda bakımından tek bir öğretim stratejisi bir diğerinden daha iyi değildir. Birden farklı stratejinin kullanımı öğrenme stillerinin, ihtiyaçlarının ve hızlarının iyi ayarlanabilmesini sağlar. Dijital teknolojiler, günümüz ebeveynleri ve eğitimcileri için mevcut olan öğretme ve öğrenme stratejileri paketinin bir parçasıdır.

Teknoloji, öğretmenlere zaten mevcut olan bir öğrenme alanında birden fazla çeşitlilikte kitap okuma stratejileri sunar. Bu sayede bireyin ihtiyaçları doğrultusunda öğrenmeyi şekillendirebilirler.

YAZMAYA VE RESİMLERE ÖZENDİRME

Küçük çocuklar kelimeleri okumayı öğrenirken, ayrıca kâğıt üzerinde sözcükler ve resimler oluşturan kalem hareketlerini de öğrenirler. Okuma, yazma ve resimleme doğası gereği

birbirine bağlıdır. Çocuk iletişim kurmak için anlamlı yazılar ve ayırt edilebilir imgeler oluşturmaya başladığında, merak ve heyecan başlar, bu onların anladıkları ve yazma işini becerdikleri anlamına gelir.

Sevgili arkadaşım yazar ve illüstratör Narelle Oliver bir keresinde Pudstar'ın eğri büğrü çarpık yazısına bakıp "Bu el yazısını sakla Megan! Koru bunu! Okula başlayıp düzgünce yazmayı öğrendiğinde bu el yazısını bir daha göremeyeceksin. Grafik sanatçıları bir çocuğun el yazısını olması gerektiği gibi yeniden oluşturmak için canla başla çalışıyorlar." dedi. Az da olsa dağınıklığa asla dayanamayan biri olarak Narelle'in bilge tavsiyesine uydum ve kızım Pudstar'ın süslü el yazısı diye adlandırdığı el yazılarından örnekler sakladım. Narelle haklı çıktı, Pudstar'ın el yazısı, oldukça düzgün hale geldi. Her ne kadar sıkıcı bir el yazısı olsa da... Narelle maalesef aramızdan ayrıldı. Her zaman onu güzellikle anarım ve küçük kızımın süslü el yazısını saklar-ken sık sık onu düşünürüm.

Aynı durum Pudstar'ın resim becerisi için de geçerliydi. Örgün eğitime başlayıp düzgünce çizmeyi öğrenir öğrenmez Narelle ile birlikte çizdiği fırıldak şeklindeki harika kuş resimleri ve aile üyelerimizin içten çizilmiş karalamaları bitti. Bunun bir süreç olduğunu ve ileride yeni resim tekniklerini öğrendikçe, yaratıcılığı ve fikirlerindeki özgüveninin geri geleceğini biliyordum. Sanki bir sonun başlangıcı gibi hissettirmişti.

Aynı zamanda kütüphane öğretmeni ve bir lisede eski resim öğretmeni olan annem, torunlarıyla sürekli onların resimleri hakkında harika konuşmalar yapardı. Bir süre önce Pudstar'ın gördüğü bir şeyi olduğu gibi çizemeyip hayal kırıklığı yaşadığını fark eden annem, büyük bir sabırla çocuğuma çizdiği resimleri fotoğraf gibi algılamaması gerektiği konusunda cesaret verdi. Çizmek tam anlamıyla mükemmel fotoğrafı oluşturmak değildi çünkü bunun için fotoğraf makinelerimiz vardı. Resim çizmenin bir şeye farklı şekilde bakmak ve onun özünü yine aynı

farklılıkla yakalamak olduğunu söylüyordu. Monet hakkında harika bir resim kitabımız vardı; annem Pudstar'a Monet'in fırça darbeleriyle suyun hareketlerini ve çiçeklerin kıvrımlarını nasıl resmettiğini gösteriyordu. Arada sırada bu sohbeti düşünürüm ve çocuklarım ya da öğrencilerim bir hikâye çizerken buna benzer konuşmalar yaparım. Resim; yazım malzemelerine ve çizgisiz kağıtlara sahip olmak, ufaklıklarda spontane yaratıcı yazı ve çizim patlamasını teşvik etmek için elzemdir. İki kızımın da yataklarının başucunda küçük bir çizgisiz defter, bir veya iki kurşun kalem (kesinlikle keskin olmasınlar, ben zor yoldan öğrendim bunu) bulunur. Kendileri istemedikçe yazdıkları ya da çizdikleri şeyler hakkında asla yorum yapmam. Boş sayfalar çocukları düşünebilmeleri için teşvik ediyor. Neyi çizip neyi yazacakları konusunda bir baskı olmadığında çocuklar çoğunlukla en iyi ve en özgün çalışmalarını sergileyeceklerdir.

Çocukları yazmaya, çizmeye, yapmaya cesaretlendirmek, onların kendi eşsiz tarzlarını geliştirmelerine ve aslında hata olmayan sanatsal hatalarını kucaklamalarına yardımcı olmak için mükemmel bir yoldur. Yazı ve resim, okuma ile birlikte desteklenmelidir. Kelimeleri ve resimleri hem tüketen hem de onları üretmeye çabalayan motivasyonu yüksek okuryazar bir çocuk yetiştirmek ancak bütünsel bir yaklaşım benimseyerek onları desteklemekle mümkündür.

BÖLÜM 3

OKUL KÜTÜPHANESİ

OKUL KÜTÜPHANESİ VE KÜTÜPHANE ÖĞRETMENİ

Çoğu aile ve eğitimci, okul kütüphanelerinin bütçe zorlukları ve personel kesintileriyle yüzleştiklerinin farkındadır. Bir şeye yeteri kadar tutunursanız, nihayetinde onu geri kazanacağınıza inanıyorum. Genellikle daha da iyi gelen ufak tefek iyileştirmelerle olur bu. Kütüphanelerin eski şaşalı günlerine kavuşacağına inancım tam. 1980’lerde annem bütün moda akımlarına baş kaldırırdı. Onun Madonna güneş gözlüğü ve çizgili kot pantolonla kürekçilere benzediğini acı da olsa hatırlıyorum. Nihayetinde annelerimize benzeriz derler. Ben de moda tercihimle çocuklarıma dehşet yaşatan bir kütüphane öğretmeni olarak kesinlikle onun ayak izinden gidiyorum.

Özellikle teknoloji, üretim laboratuvarları ve etkinlik alanlarının dahil edildiği okul kütüphanelerine modası geçmiş bir kaynak olarak bakma eğiliminin değiştiğinden emin olmaya devam ediyorum ¹⁵ Kaynakları zengin okul kütüphaneleri ve

15 Colegrove, T. (2013), ‘Editorial board thoughts: libraries as makerspace?’, *Information Technology and Libraries* (online), 32(1), pp. 2–5. Retrieved from: <https://search.proquest.com/docview/1356913023?accountid=31918>.

kütüphane öğretmenleri ağırlığınca altın kadar değerlidir ve ikisinin de okul camiası için yarattıkları olumlu etki araştırmalarla sabittir. Zengin kaynaklara, örnek kütüphane öğretmenlerine ve kütüphane destek personellerine sahip okul kütüphaneleri, canlı bir okuma kültürü geliştirir ve bunu sürdürür. Dijital teknolojinin yenilikçi kullanımlarına katkıda bulunur ve okul içinde canlı bir merkez olur.

Bir anlığına kabuğumuzdan çıktığımızda, eğitim programının gerekliliklerini ve patronlarının değişik taleplerini yerine getirmek için çalışan, işine bağlı kütüphane personelleri olan bir okulu oluşturmanın pratiklerini nelerdir?

BİR OKUL KÜTÜPHANESİNİN AMACI NEDİR?

Yüksek kaliteye, çeşitli kaynaklara, aktivitelere ve hizmetlere erişim sağlamak için fiziksel, dijital ve çevrimiçi alanlar sağlayan öğrenme ortamları olan okul kütüphaneleri var olmaya devam edecektir. Bunların hepsi öğrenme ortamına giren tüm bireylerin öğrenmelerini uygun şekilde destekler. Kütüphaneler toplumun kaynak merkezleridir. Kültürel ya da eğitsel etkinlikler için kullanılabilecek bir sosyal alan olan kütüphaneler, kullanıcılarını ihtiyaç duydukları bilgilerle donatıp, onların iyiliğine katkı sunmak için çalışırlar. Okul kütüphaneleri büyüklük, bütçe kullanımı ve personel bakımından değişiklik gösterebilir ancak hepsi öğrencilerin desteklenmesine ve onların hayat boyu okuyan, öğrenen bireyler olmasına katkı sunmaya odaklanmıştır. Okul müfredatları okul ortamının bireysel ruhunu, amaçlarını ve öğretim programını iyileştirmeye çalışan kütüphane öğretmeni eşliğinde hazırlanır. Okul kütüphaneleri çoğu okul camiasının çarpan kalbidir ve okulun kalabalık, gürültülü ortamından uzaklaşmaya çalışanlar için bir sığınaktır.

Okul kütüphaneniz nasıl görünmeli?

Bir okul kütüphanesinin pahalı mobilyalara ya da mimari olarak tasarlanmış alanlara ihtiyacı yoktur. İlk çalıştığım kütüphane, okulun arkasındaki tozlu otoparkın ortasında, prefabrik, tek odalı bir kütüphaneydi. Uzak bir konumda olmasına rağmen o kadar hummalı bir çalışma yürütüldü ki içeri gelen her öğrenciye üzerinde numaralar olan kartlar dağıtmak zorunda kalırdık. Üzerinde “Öğle arasında herhangi bir zamanda gelebilirsiniz.” yazılı bu kartlar Willy Wonka çikolata fabrikasının altın biletleri gibiydi.

Bir ebeveyn, bakıcı ya da personelseniz, eminim aşağıdakiler sizin bir okul kütüphanesinden neler beklemelisiniz sorunuza cevap olacaktır.

Sıcak ve davetkâr olmalı. Kapı ve girişler insanları içeri davet etmeli.

Okulun içerisinde görülebilmeli. Görünür olmak sadece okulda bir binaya sahip olmak değildir aynı zamanda doğru yönlendirme işaretleri bulunmalı; hem çevrimiçi (okul web sayfası ve okul medya yolları) hem gerçek dünyada... Örneğin sizin kütüphane öğretmeniniz okulunuzdaki büyük etkinliklerde boy gösteriyor mu?

Güler yüzlü ve yardım sever kütüphane personelleri olmalı çünkü kütüphaneler insanlara sunulan bir hizmettir. Kütüphane personelleriniz sadece kapalı bir kapının arkasındaysa o kapıyı kaldırmalı ya da çalışma alanını ön masaya kaydırmalısınız.

Fast-Food zincirleri gibi sizin kütüphaneniz de sürekli satış yapmalı: “Bu haftaki borçlarınız karşılığında bir dergi ister misiniz?” gibi.

Kütüphanenin bir düzen mantığı olmalı. Eserler düzenli, arayıp bulunabilir olmalı ki kitaplar arasında yön bulmak kolay olsun.

Kütüphanenin, koleksiyonları devamlı dikkatle ayıklayan ve ayıran personelleri olmalıdır. Klasikler, her zaman bir kütüphanecinin dikkatli gözleri altında olacaktır. Ancak bu tozlu, berbat, kaba ve yırtık parçalar arasında takılan küçük okurlar için oldukça zor olacaktır. Zarar görmüş ya da miladı dolmuş kitaplar sanat çalışmaları için kullanılmalı veya geri dönüşüme yollanmalı. Kütüphane bütçeniz vahim olsa bile 1972 yılından bu yana bir kez olsun ödünç alınmamış bir kitabın 25 kopyasını kütüphanede bulundurmanıza gerek yok.

Öğrencilerin kendi telefonları ve tabletleri ile ulaşabilecekleri QR kodlar ile sanat eserine benzeyen çarpıcı resimli kitaplar yani hem eski hem yeni teknolojiler bir arada sergilenmeli. Basılı ve dijital kitapların bir arada bulunmasının hiçbir mahsuru yok.

Rahatlığın ön planda olduğu hem ortak çalışma alanları hem de bireysel okuma alanları olmalı. Bazı öğrencilerin yoğun okul ortamından uzaklaşıp dinlemeye ihtiyacı vardır ve kütüphaneler bunu sağlamalıdır. Ayrıca, kütüphaneler birlikte bir şeyler üretmeye ya da fikirleri paylaşmaya yönelik işbirlikçi çalışma alanları olmalıdır. Biraz gürültülü olmalı! Yıllar boyunca bir dolu küçük kibar çocuk geldi geçti. Bana bakıp: “Bir kütüphane öğretmeni olmak için ÇOK gürültücüsünüz” diyorlardı. Benim sürekli ‘Şşt!’ diyen bir kütüphane öğretmeni olmadığımı fark etmeleri uzun sürmezdi. Elbette kütüphaneler zaman zaman sessiz ve sakin olmalı ama aynı zamanda kahkahaların havada uçuştığı, tartışmaların ve çekişmelerin olduğu bir mekan olmalı. İllaki kütüphanelerin sessiz bir yer olması gerekiyorsa, o zaman benim yeni bir işe ihtiyacım var demektir.

Modern bir öğrenme ortamı olduğu konusunda iyi bir örnek olmalı. Veri tabanları, elektronik kitaplar, çalışan

bir web sayfası veya sosyal medya paylaşımları gibi kolaylıklarla öğrencilerin erişimine 7/24 açık olmalı.

İyi bir kütüphane öğretmeniyle karşılaştığınızı nasıl anlarsınız?

Öncelikle bir kütüphane öğretmenin aslında nasıl biri olması gerektiğiyle başlayalım. İşimin tanımını yeniden yapabilirim ancak gerçek hayattaki örnekler daha ilgi çekici geliyor. Bu yüzden sizlere ödüllü ve çok iyi bilinen bir Avustralyalı kütüphane öğretmeni Jenny Stubbs'ı tanıtacağım.

Jenny ile kütüphane öğretmenliğine başladığım sıralarda tanıştım. Jenny çok aktif bir Ipswich kütüphane öğretmenleri ağını yönetiyor, kendi isteğiyle şu an bilgi havuzuna ekleme ve katkılar sunan birçok yerel kütüphaneci üyesi var. Avustralya çapındaki tüm kütüphaneciler bu ağa dahil çünkü sürekli bir araya gelip bilgiler paylaşıyoruz. Kütüphanecinin işlerinden birisi de bir kütüphane içindeki bilgileri bulmak ve onlara erişim sağlamaktır ama bilgi toplamak bir kütüphanenin duvarlarının çok ötesine geçmeyi gerektirir. İyi kütüphanecilerin merakı ve sorgulayan akılları olur. Meslektaşlarıyla ve toplumla iş birliği yaparlar. Jenny'nin etrafı kendisi gibi düşünen, okumanın önemini kavrayan ve bir hikâyenin insanların hayatlarını değiştirebilme gücüne sahip olduğuna tutkuyla inanan insanlarla dolu.

28 yıldan uzun bir süredir, Ipswich Kütüphane Öğretmenleri Ağı, *Avustralya Çocuk Kitapları Komisyonu Yıllık Ödülleri* çerçevesinde her yıl projeye gönül vermiş çok sayıda kütüphane öğretmeni bünyesine katarak bir kitap yayımlar. Bu eser Kitap Haftası uygulamasını teşvik etmek, ülkedeki en iyi kitaplardan birkaçını hem eğlenceli hem de eğitsel açıdan makul şekilde keşfini destekleyen öğretmenler ve kütüphane öğretmenlerine kaynaklar sağlamak için Avustralya ve deniz aşırı ülkelerdeki okullarda kullanılır.

Jenny Stubbs, Avustralya'da çok ilgi gören çocuk edebiyatı festivallerinden biri olan Ipswich Hikâye Sanatları Bienal Festivali'nin kurucusudur. Genç okurların gelişimine katkı sağlayan etkili kütüphane ve okuma programları yapar. Jenny ve kendini bu işe adanmış takım arkadaşları, festivali Ipswich Kütüphane Öğretmenleri Ağı kitaplarının satışı ile destekleyip organize ederler ve on binlerce çocuğun bir dizi ücretsiz yazar etkinliklerinden en iyi şekilde ilham almalarını ve kitapları tecrübe etmelerini sağlarlar.

Jenny hikâyeyi destekleyen ve bilgiye erişimi kolaylaştıran herhangi bir teknolojiyi sahiplenir. Örneğin yazarlar ve çocuklar arasında sohbet imkânı sunan çevrimiçi sohbet sistemini ilk o tanıtmıştır. Bu sohbet sistemi, binlerce genç insanın her yıl edebi ihtiyaçlarını karşılayan çevrimiçi bir festivale dönüşmüştür. Jenny hayat boyu öğrenme için örnek bir modeldir. Gördüğünüz gibi, bir kütüphane öğretmeni olmak gelen kitapları raflara dizmekten çok daha ötesidir.

Belirtilmesi gereken bir diğer konu ise bütün okul kütüphanelerinin sadece kütüphane öğretmenleri tarafından yönetilmediğidir; öğretmenler, kütüphane teknisyenleri ya da diğer personel de yönetebilir. Nihai olarak kalifiye bir kütüphane öğretmenini temel alsak da kütüphaneye katkı sunan diğer çalışanların da emeklerini görmezden gelmek olmaz. Kendini adanmış bütün personel değerli bir katkı sunabilir.

SOSYAL BULUŞMA YERİ OLARAK OKUL KÜTÜPHANELERİ

Sırf çocukları kütüphanede takılıyor diye endişe eden kaç tane veli olduğunu duysanız inanmazsınız. Her biri, öğle arasında, tek başına, sessiz ve güzel bir yer olan bilgilendirici kitaplar bölümünde arkasına yaslanmış şekilde sadece kitap okuyor. Zaman zaman onlara eşlik etmeye çalışıyorum. Diğer kütüphane

personeli bunu yapıyor mu bilmiyorum ama bazen kütüphane-deki çocukları dışarıda, güneşin altına arkadaşlarıyla oynama-ları için kibarca çıkartıyorum. Haftada sadece üç gün gelmele-rine izin verdiğim çocuklar var, böylelikle hem akıl hem beden hem de sosyal açıdan sağlıklı bir karışım içinde yaşamlarını sür-dürebilirler. Bir tarafta çocukları çok kitap okuyor diye endişe eden ebeveynler varken diğer tarafta ise okuyan bir çocuğa sa-hip olmak uğruna her şeyini verecek veliler var.

Kütüphane, içinde çalışıp oynanabilecek güzel bir yerdir ve çocukların burada bulunmak istemeleri için birçok sebep var:

Bazı çocuklar size benim dünyadaki en gürültücü kü-tüphane öğretmenini olduğumu ve sessizlik için kütüpha-neye gidilmemesini söyleseler de okul bahçesinin gürül-tüsünden kaçmak için kütüphaneyi tercih ederler. Yakın zamanda altı yaşında bir kız öğrenci bana “Bayan Daley, kitaplar hakkında başka bir zaman konuşalım mı? Şu an okumaya çalışıyorum” dedi. Kendi öğrencilerin tarafın-dan susturulmak dehşet verici bir şey.

Hayat yoğundur ve okullar *gerçekten* yoğun yerlerdir. Kütüphanede geçirilen bir öğle arası kaotik bir günde azıcık dinlenme için en iyi yerdir.

Aynı kafada olan akran ve yetişkinler genellikle öğle ara-sında kütüphanede vakit geçirme eğiliminde olurlar ve arkadaşlıkların çoğu burada filizlenir.

Okul kütüphanesinin rahatlığıyla aklınız Çin’e, oradan Ay’a, geleceğe veya geçmişe gidebilir. Gerçek dünyada problemler yaşayabilen insanlar için tam bir rahatlama yeri...

Kütüphaneye aşırı derecede bağlı bir çocuğunuz veya öğren-ciniz varsa size tavsiyem öğretmeniyle konuşmanız. Ona kütüp-haneye bir süre ara verme yöntemini uygulamasını söyleyin ve oyun bahçesini çocuklar için daha davetkâr hale getirebileceğiniz

konusunda nasıl yardım edebileceklerini sorun. Kendinizi okul kütüphanesi personellerine tanıtmamız da çok iyi bir fikirdir. Yıllar geçtikçe kütüphane çocuklarımdan anne ve babalarıyla gerçekten yakın arkadaş olduk. Bunun sebebi birçoğunun da kitap okuru ve dolayısıyla kabilenin bir parçası olması.

Okul kütüphanenizde etkinlik alanı ya da buna benzer bir yer varsa kitap okuyan çocukları buraya dahil edin. Bu bölümde diğerleriyle birlikte çalışma, problem çözme, tartışma, münazara ve fikir paylaşımları yapmaları, sosyal ve hayat becerilerinin gelişmesi için gereklidir.

KALİTELİ KİTAPLARI SEÇERKEN

Avustralya dünyadaki en iyi çocuk kitaplarından bazılarının üretildiği bir ülke. İnanılmaz çeşitlilikte, coşku dolu, şahane bir çocuk edebiyatı topluluğuna sahip. Fakat bazı insanlar duvarları tamamen kitaplarla dolu bir mağaza veya kütüphane gördüklerinde, içlerinden doğru kitabı seçmeyi zor hatta biraz eziyetli bir iş olarak değerlendirir. Bir gece kıyafetini nasıl seçiyorsam bir çocuk kitabını da aynı şekilde seçerim; gözlerim etiketine ve tasarımına takılır. Sonra kaç tane altın renkli ödül etiketine sahip olduğuna bakar ve daha sonra fiyat noktasını düşünürüm. Sevilesi çocuk kitapları seçerken size tavsiyelerim:

Edebî ödüller önemlidir. Bu ödüller bizleri doğru noktaya yönlendirir. Ödül listeleri her zaman bir kafa karışıklığı ortaya çıkartır ama bu listeler hem çocuk hem de yetişkin kitapları için yol göstericidir.

Arkadaşınızı arayın. Cidden, mahallenizdeki okul kütüphanesindeki, halk kütüphanesindeki ve kitapçıdaki bir uzmanla görüşün. Biz kitap kafalılar genç okuyucular ile konuşmaktan keyif alır ve okumaya devam etmelerini sağlayacak tavsiyelerde bulunuruz. Çoğu kitabevinde çocuk ve ilk gençlik kitapları uzmanları vardır. Halk kütüphanesi ve okul kütüphanesi personelleri

size yardım etmek için oradalar. Karşınıza pek de yardımsever olmayan bir personel çıkarsa lütfen lafınızı esirgemeyin ve hatta şikâyetle bulunun çünkü bizlerin bir nevi müşteri hizmetleri olduğumuza ve sizlerin de bizim müşterilerimiz olduğunuza inanıyorum. Mesela kitabevinde ne zaman kafası karışmış bir ebeveyn görsem hemen yanına sokulur ve yardımcı olurum.

Kapağına bakarak kitaba karar verin. Ben bunu yapıyorum. Hem de her zaman. Bir kitap iyi tasarlanmışsa ve kapağı sizi çekiyorsa bunun anlamı, genellikle sadece kapağa değil aynı zamanda kitabın içeriğine de özen gösterilmiş ve kafa yorulmuş olmasıdır. Kitap kapağı bir kitabı tek bir resimde özetler.

Fiyat noktası. Bu kişiden kişiye göre değişebilir ama ben dört veya beş kitaptan oluşan indirimli kitaplardan ziyade sert kapaklı çocuk kitapları almayı tercih ediyorum. Ucuz kitaplar genellikle kalıcı kitaplar olarak kalmazlar ve çok daha iyi bir düzenlemeye, daha iyi bir resimlendirmeye veya çok daha iyi bir yazara ihtiyaç duyan toplu üretim kitaplardır. Buna dahil edemeyeceğimiz istisnalar elbette var. Gaye Chapman'ın porselen temalı *Little Blue* kitabının sert kapak versiyonunun sadece iki dolara düşmesi gibi. Böylesine büyüleyici bir kitabın bu kadar az fiyata kadar düştüğünü görüp üzüldükten sonra grup olarak kullanmak için o kitaptan 31 tane aldım. Cüzdanımda durmasındansa paranın buraya gitmesi daha iyi oldu. Kitaplara bütçeniz yetmiyorsa ya da satın almadan önce denemeyi tercih edenlerdenseniz bir tane kütüphane kartı edinin.

Çocukların olduğu gruplarda biraz zaman geçirin. Paniğe yol açacak kadar yakın olmamakla beraber kitapçıdaki veya kütüphanedeki çocukların yanında durun. Neleri ödünç alıyorlar izleyin ya da hangi kitaplar hakkında sohbet ediyorlar dinleyin. Ne de olsa gençler keyif alınsa kitapları bilen en iyi rehberlerdir.

ÖZSEÇİM

İş yerindeki amaçlarımdan birisi de öğrencilerimin liseye kadar olan süreçte eğlenmek için okuyacakları materyalleri ve kitapları kendilerinin seçebileceği bir seviyeye gelmelerini sağlamak-tır. Kütüphane öğretmenleri çocukların kendilerine seçecekleri kitaplar için nasıl stratejiler uygulayacakları konusunda onları donatmaya çalışırlar. Kendi kendine kitap seçme sürecini destekleyen kaliteli kütüphane programları, çocuklara çok küçük yaşlarından itibaren doğrudan veya dolaylı olarak öğretilir.

İlk yıllarda öz-seçim stratejilerini öğretmek, sadece kitapların ön yüzlerine birlikte bakmak şeklinde olur ve çocuğa hangi kitabın kapağının daha çekici geldiği sorulur. Kendim için bir kitap seçeceğim zaman genellikle bunu rol oynama şeklinde uyguladım: “Aaa kapağında kedi olan bir kitap, hemen alıyorum! Bir saniye. Ben kedileri sevmem ki. Ben daha çok köpek seven biriyim. Bunun önünde ise bir limon ağacı var ve renkleri benim bahçemi hatırlatıyor. Bunu ödünç alacağım çünkü bahçe işlerini severim.” Ne zaman imkânım olsa öğrencilerimle birebir sohbet ederim ve yanlarından elinde kitap olan bir öğretmen ya da bir yetişkin geçtiğinde, neden o kitabı seçtiklerini sormaları konusunda ısrar ederim. *Marş Marş Geçmiş Zaman* diye bir oyunumuz var, bu oyunda çocuklar kitaplarını havaya kaldırır ve yüksek sesle neden o kitapların onlar için en iyi seçim olduklarını söylerler.

Genç çocuklarla kitap seçerken belli başlı kalıplar vardır. Eğer bir çocuk, Nick Bland’ın *The Very Cranky Bear* kitabını okuyup bundan zevk aldıysa, bu ona Nick Bland’ın diğer kitaplarını gösterme imkânı sağlar. Resimlendirme tarzı bakımından benzerlikleri görebilecekler mi bir bakın. Aynı şekilde eğer bir çocuk düzenli olarak aynı (muhtemelen dinazor) konulardan oluşan kitapları ödünç alıyorsa, onu bilgilendirici kitaplarla tanıştırsın, onların ufuklarını genişletin ve onlara orman hayvanlarının olduğu kitaplar teklif edin. Bazı çocuklar kitaplarda

bildikleri şeylere takılıp kalmaktan rahatlık duyarlar ve ötesine geçmekte zorlanırlar.

İlkokul yılları boyunca öğretmenler, veliler ve öğrenciler bağımsız eğlenceli kitap okuma için “Okuyacağımız kitapları neden ve ne şekilde seçiyoruz?” konusunda devamlı sohbet etmelidirler. Çocukları kendi okuyacakları kitapları seçmeleri konusunda ehil kılmak onları hayat boyu kitap okumaya programlı hale getirir ve kitap okumayı yetişkinlere has bir şey olmaktan çıkartıp çocuklara kaydırır.

Özseçime yardımcı sorular

Konusu sana çekici geliyor mu?

Neden bu kitabı okumak istiyorsun?

İlk sayfayı oku. Kelimelerin çoğunu anladın mı?

Bu kitap seni zorlayacak mı? Bu zorluğu kabul etmeye hazır mısın?

Bu yazarın başka eserini okudun mu ve ondan keyif aldın mı?

Okumaktan zevk aldığın en son kitabın adını söyler misin? Bunda da benzer şeyler bulabildin mi?

Özseçime yardımcı stratejiler

Beğendiğiniz yazarları yazın ve onların kitaplarını araştırın. Kütüphanelerdeki ve kitapçılardaki yeni kitaplar bölümünü kontrol edin.

Evdeki kitaplıkları kontrol edin ve ailenizdeki diğer kişilerin okumaktan keyif aldıkları kitapları bulun.

Akranlarınızla okumaktan hoşlandıkları kitaplar hakkında konuşun.

Okul kütüphanesindeki ya da halk kütüphanesindeki arkadaş canlısı kütüphaneciye tavsiyelerini sorun.

Zamanınızı kütüphane kitaplıkları arasında gezinmeye ayırın, daha önce görmediğiniz bir hazineyi keşfedebilirsiniz.

KÜTÜPHANE ETKİNLİK ALANLARI

Bu bölüm Jackie Child AKA #bestteachinpartnerever olmadan var olamazdı. Jackie benim dünyama ve kütüphaneme yaklaşık sekiz yıl önce girdi, sonrasında benim küçük kütüphane öğretmeni hayatım bir daha asla aynı olmadı. Jackie'yi işe aldım çünkü bir elmanın iki yarısı gibiydik. İlkokul eğitiminin yanı sıra çocuk edebiyatına olan tutkumuz ve yarı deli fikirlerimize izin vermesi için patronumuzla konuşabilme kabiliyetimiz haricinde, sonrasında hemen hemen her konuda zıt kutuplarda olduğumuz ortaya çıktı.

Jackie'nin ortaya attığı yarı-deli fikirler, kütüphaneye somun anahtarları, matkaplar veya testere aletleri sokmaktı. O, bu havalı fikri yani mühendislik becerileri ve teknik disiplinlerin dahil edildiği kütüphane fikrini, projelerde insanların iş birliği içerisinde çalışması için topluma çağrıda bulunan Amerikan kütüphanecilerinin katıldığı bir konferansta görmüştü. Bunun, bilginin hem dijital hem de fiziksel olarak kaynaklandırıldığı ve akranlar arasında paylaşıldığı okul kütüphaneleri için en iyisi olduğuna inanıyordu. Jackie kütüphane öğretmeni olmadan önce ralli sürücüsü, motor tamircisi ve tutkulu bir buz pateni kıyafeti yapımcısıymış. Bu yüzden benim saflığını korumuş kütüphaneme kendi sevdiği o güzel aletleri getirmeye çalışacak mıydı çok merak ediyordum. İleride Jackie'nin bir şeyler peşinde olduğu ortaya çıktı ve onun adı Avustralya'da yaratıcı alan akımıyla eşanlamlı anıldı.

Yaratıcı alan akımı nedir?

Bu sizin kulağınıza tuhaf bir kelimeymiş gibi gelebilir ama yaratıcı alan (makerspace) hareketini anlatan bütün kavramlar sonsuzdur ve başlangıcından bu yana kütüphanelerin oluşumunun bir parçasıdır.¹⁶ Yapma, tamir etme, üretme ve mühendislik

16 American Library Association (2013), 'A history of making'. Retrieved from: [http:// americanlibrariesmagazine.org/features/02062013/manufacturing-makerspaces](http://americanlibrariesmagazine.org/features/02062013/manufacturing-makerspaces).

fikirleri yeni bir şey değil. Topluluğu oluşturan alan içerisinde bu öğeleri kullanmak “yaratıcı alan” terimi için kavramsal bir çatı oluşturmaktadır. Bir yaratıcı alan; zihniyeti sorgulamaya, araştırmaya, yeniden icat etmeye, yeni yapım yolları keşfetmeye değer verir ve tüketme fikrindense yeniden amaçlandırmaya, yapmaya ve öğrenmeye katılımcı olmaya odaklanır.

“Yaratıcı Alan” terimi şemsiyesi altında bu fikrin birkaç değişik türevleri de vardır. Massachusetts Teknoloji Enstitüsü’nün (MIT) bu kavramı Amerika’da ilk kez resmi olarak kullandığı düşünülür. Genelde yaratıcı alan kavramının 1950’lerde Almanya’da “Bozup Tekrar Yap Alanları” fikrinden geliştiğine inanılmaktadır.¹⁷ Bu türevlerinden biri de içinde fiziki eşyaların üretildiği Üretim Laboratuvarlarıdır (makerlab). Bir “Bozup Tekrar Yap Alanı” bilgisayarlara ve teknolojiye odaklanır. İş birliği yapan diğer alanlar, ortak kullanılan aletler ve kaynakların olduğu paylaşımlı çalışma ortamlarıdır.¹⁸

Yaratıcı alanlar (etkinlik alanları) bilginin depolandığı, erişildiği, paylaşıldığı, keşfedildiği ve tartışıldığı yerler olan kütüphaneler için mükemmel ortaklardır. Kütüphaneye gelenler kişisel ve eğitsel bilgiler, deneyimler ve beceriler gibi hayatlarının bütün alanlarındaki birikimlerini kullanarak ilgilerinin ve tutkularının peşinden giderler. Resmiyette olmasa da yaratıcı alan aktiviteleri sizin okulunuzdaki kütüphanede veya yerel kütüphanenizde zaten uygulanıyordur. Süreci resmiyete dökmek öğrencilerin ve insanların modern bir kütüphaneden ne beklediklerine salt bir cevaptır ve bu tür kütüphanelere daha fazla insan çekmek için fırsattır.

Kütüphaneler bilgiye, kaynaklara ve teknolojilere eşit şekilde ulaşmayı sağlar. Bu durum kütüphaneye gelenlerin kütüphane

17 Slatter, D. & Zaana, H. (2013), ‘A place to make, hack, and learn: makerspaces in Australian public libraries’, *The Australian Library Journal*, 62(4), pp. 272–284. Retrieved from: doi:10.1080/00049670.2013.853335

18 ibid. Colegrove, T. (2013).

personelinin desteği ve yardımıyla internet ve bilgisayarlara erişim sağlayabildikleri halk kütüphanelerinde daha belirgindir. Artan oranda kütüphaneler; robotlar, tarayıcılar ve 3D yazıcılar gibi donanımları ellerinde bulunduruyor ve eşit şekilde kullanılmalarını sağlıyor. Bundan şu sonuç çıkıyor: Kütüphaneler artık yaratıcı alan hareketini destekleyen fikirleri benimsiyor, yeni teknolojilerde ve yapım-üretim alanlarında, halka kolaylıklar sağlıyor.

Okulumuz kütüphanesinde neredeyse bütün yaratıcı alan projelerinde başlangıç noktasını, kitaplarımız oluşturmaktadır. Örneğin kalıplaşmış düşünce tarzlarından farklı şekilde düşünebilen karakterlere sahip kitaplar (Anna Branford ve Sarah Davis'in serilerindeki *Violet Mackerel*, Elizabeth Matthews'in *Different Like Coco* kitabı, Andrew King ve Benjamin Johnston'ın *Engibear* serileri ve Andrea Beaty ve David Roberts'in *Engineer* kitabındaki *Rosie Revere* karakteri gibi), teknoloji ya da fiziksel aletler yardımıyla yeni karakterler ve fikirler oluşturma imkânı sunabilen kitaplar gibi... Örnek verecek olursam, Catherine Jinks'in *A Very Unusual Pursuit* kitabını okuduğumuzda kendi bostan korkuluğumuzu yaptık. Raewyn Caisley ve Karen Blair'in *Something Wonderful* kitabını okuduğumuzda ise evde bir problemi çözmek için kendi harika makinemizi icat ettik. Öğrencilerin kitap ödünç alması ve onlarla iç içe olmaları, kütüphanede etkinlik alanını oluşturduğumuzdan bu yana arttı. Öğrenciler bir şeyler yapıp tamir ettikçe gelişigüzel dil öğrenimi ve çoklu ilgiler içerisinde okuma gelişimlerini gözlemliyoruz. Kütüphane, sadece kendini kitap okuyan diye tanımlayan öğrenciler için bir yer olmaktan çıkıp herkes için bir yer haline geldi. Çocuklar kütüphane sınırlarına adım attıklarında etrafları, akıllarını çelebilecek kitaplarla çevrili ve koltuklarında öncekilerin aksine bir veya iki kitapla yürümeye başladılar. Yakın zamana kadar Xbox'ta *Vahşi Amerika* oyununu oynayan çocuklar, Jack London'ın *Vahşetin Çağrısı* kitabını okumaya başladılar.

Kütüphaneciler doğru zamanda doğru kitabı bulmada gerçek uzmanlardır.

Okumakta zorlanan ve kütüphanelerin ferahlama yeri olmadığını düşünen çoğu öğrenci için bu etkinlik alanları farklı bir kapıdan girmeleri ve parıldamalarını sağlamak için harika bir fırsat oldu. Kitap sevgisine ulaşmanın birçok farklı yolu vardır. Yaratıcı alanlar oluşturmak için daha fazla bilgiye erişmek istiyorsanız Kütüphane Etkinlik Alanları Nasıl Oluşturulur? (s. 218)

EDEBÎ ÖDÜLLER

Avustralya'da çocuklar ve gençler için iyi kitaplara ışık tutan birçok edebî ödül verilmektedir. *Avustralya Çocuk Kitapları Komisyonu (AÇKK) Yılın Kitabı Ödülleri* ülke çapındaki illüstratör ve yazarların tanınmasını sağlayan en dikkate değer ve uzun soluklu olanıdır. Ödüller, 1946'da, cömert bağışlarla her kategori için maddi bir ödül garanti edilmeden önce bir kamelya çiçeği alan ilk kazananlarla kuruldu. AÇKK ödülü etiketleri edebî gurur açısından çok önemlidir. AÇKK ödüllерinin kayda değerler listesi ve adaylar listesi ebeveynler, öğretmenler ve çocuklar için bir satın alma rehberi gibidir.

Çoğu diğer ödüller de takvimi doldurmaya yeterlidir. Bazı ödüller belli başlı konu ya da tür arayışında olanlar için çok faydalı ve daha önemli olurken bazıları ise yereldir. Çok önemli iki ödülден örnek vermek gerekirse, birincisi sürdürülebilirlik ve doğa temalı kitapları teşvik eden *Çocuk Edebiyatı Çevre Ödülü*, diğeri Avustralya bilim kurgu, fantastik ve korku eserlerini tanıtan *Aurealis Ödülleri*'dir.

Ödüldeki her bir kategori için zengin çeşitlilikte, farklı yaş grupları için uygun kitaplar seçilir. Ebeveynler ve öğretmenler çocukları veya sınıfları için kitap seçmeden önce her kitabın içeriğini ve temasını değerlendirmelidir. *Resimli Kitap* kategorisinin sadece yeni doğanlar ve bebekler için uygun olduğunu

düşünmeyin. Yaşça daha büyükler için daha uygun olan birçok resimlendirilmiş edebiyat eseri vardır. Ayrıca edebî ödüllerin, çocuklar tarafından seçilmesine ya da popüler ödüller olmalarına dayandırılmadığına ve her kitabın kendi hak ettiği sınıfta edebî değerinin baz aldığını akıldan çıkarmamak gerekir.

Genç kitap okurları Avustralya'da yapılan, jürileri çocuklardan oluşan birtakım yarışmalarda en sevdikleri kitapları seçme imkânına sahipler. Bu ödüller genç okurların seslerinin duyulması için bir fırsattır. En sevdikleri kitapları bir ödüllü yarışma için değerlendirmelerini istediğimizde, gençlerden eleştirel düşünmelerini rica ederek okumalarını istiyoruz. Kazanan kitapları belirlemede rol alma duygusunu gençlerin tatmalarını sağlıyoruz.

AVUSTRALYA ÇOCUK KİTAPLARI KOMİSYONU KİTAP HAFTASI

AÇKK Kitap Haftası Avustralya'da gerçekleştirilen en uzun süreli çocuk festivalidir ve Avustralya Çocuk Kitapları Komisyonu tarafından yönetilir. *AÇKK Yılın Kitapları Ödülleri*'nin duyurusu AÇKK Kitap Haftası'nın başlangıcını temsil eder ve Avustralya çocuk ve ilk gençlik edebiyatının kutlandığı haftadır. Dürüst olmak gerekirse çocuk edebiyatının ihtiyaçlarını yerine getirmekle birlikte, çoğumuz bu tarz kutlamaları dönem boyunca yazar ziyaretleri, kitap fuarları, yarışmalar ve okulumuzdaki etkinliklerle esnetiyoruz. Kitap Haftası'nın teması AÇKK tarafından belirlenir ve her yıl, bir ödüllü illüstratör bu temayı hayata dönüştürmek için çizim yapar. İllüstratörler bu temayı posterleri, pankartları, balonları ve etiketleri, tıpkı raftaki birbirilerinden farklı resimli kitaplarda olduğu gibi kişisel ve benzersiz olacak şekilde, kendi tarzlarıyla yorumlar. Bu etkinlik, kütüphanecileri ve eğitimcileri, temasına bağlı olarak kütüphanelerini veya sınıflarını okuma galaksileri, çölleri ve adalarına dönüştürmek için sevinçle alışveriş yapmaya gönderir.

Annem birkaç yıllığına AÇKK ulusal marka müdürlüğü yapma şerefine nail olmuştu ve benim için perdenin arkasını gözlemlemek bir onurdu. Bir yıl boyunca annem Gregory Rogers’la birlikte AÇKK markası ve *Bir Dünya, Bir Dolu Hikâye* teması üzerine çalışmışlardı. Bu tema, Rogers’ın önceki yıl resimli kitap ödülleri kazandığı kitapla yakından ilintiliydi. Onun bu tema üzerine kurulu resimli kitap serileri, en sevdiklerim arasında kalmaya devam etmektedir. AÇKK Kitap Haftası posterleri zamanla koleksiyoncuların vazgeçilmezi oldu. Herkesin hangi posterin en iyi olduğu konusunda bir fikri vardır. Önceki yıllara ait posterleri kütüphanemde ve ayrıca çocuklarımın yatak odalarında sanat eserleri olarak kullanırım.

Kitap Haftası yarışmaları ve kostüm geçit törenleri Avusturalya okullarının üçüncü döneminin en önemli etkinliği olmuştur. Kostümler zaman ve duruma göre basit ya da aşırı özenli olabilir. Çocuğunuzla hangi kitap karakterinin kıyafetini giyineceğini tartışın ve bunu önemseyin. Çocuğunuz kostüm seçiminin kendisine ait olduğunu bilirse ve yapımında rol alırsa bu onun için harika olur. En sevdikleri film ya da bilgisayar oyunundan değil en sevdikleri kitaptan ilham aldıklarından emin olun sadece. “Kitap Haftası kostümü nasıl hazırlanır?” (s. 222) adlı rehberime göz atmanız, yaratıcılığınızı arttırmaya ihtiyacınız varsa iyi bir başlangıç noktası olacaktır.

BÖLÜM 4

OKUMA ALANLARI

Evde, sınıfta, anaokulunda veya kütüphanede okuma odaklı bir alan oluşturmak, kitapları ve onların çocuklar nezdinde güzelliklerini vurgulamak için önemlidir. Bu, bir eğitimcinin kullandığı eğitim araçları kadar önemlidir. Bir dahaki gidişinizde çocuğunuzun sınıfına göz atın. Tüm etiketleri, yönlendirmeleri, resimli veya sözlü posterleri görebiliyor musunuz? Bu, adına “baskı zengini ortam” dediğimiz şeydir. Bir baskı zengini ev çocuğunuzun harflere, rakamlara, resimlere ve kelimelere aşina olmasına yardımcı eder. Bu, çocuklara yazının önemini ve bir amacı olduğunu gösterir. Benim baskı zengini ortam için sloganım: Yazıyı sergile. Yazıyı kullan. Yazıya değer ver.

Bir anaokulu ya da kreşe adım atar atmaz kendinizi olağanüstü okuma alanlarının içinde bulmanızdan daha güzel bir şey yoktur. Çocuklar için tasarlanmış özel alanlara sahip kütüphaneler benim içinde bulunmaktan mutlu olduğum yerlerdir. Şu cümlelerimle tanınırım: “Şehir kütüphanesinde kuytu bir yere taşınabilirim.” Arkadaşlarım genellikle beni evlerinin çocuk odasında, kitaplıktaki kitapları karıştırırken bulurlar, kocaman rahat kitap okuma koltuklarına sıрнаşmış şekilde... Bir tasarımcının evin girişindeki özel yapılmış masasına dikkat etmeyebilirim ama okuma alanlarını ve kitaplıkları her zaman fark ederim.

Çeşitli kitapların kapak resimlerinden veya güzel kitaplardan oluşmuş bir dekordan daha iyi bir şey yoktur. Yavaş yavaş kitaplardan oluşan bir sanat koleksiyonu oluşturuyorum ve düzenli aralıklarla okuldaki çocuklara, “Büyüdüğümde resimli kitapların son sayfalarından oluşan bir resim galerim olacak.” diyorum. Ayrıca çocuk kitaplarının kapaklarıyla sergilenmesine bayılırım. Sadece kapakları birer sanat eseri oldukları için değil daha kolay bulunabildikleri ve genç okurların özseçim yapmalarına yardımcı oldukları için...

Kendi özel alanınızda kitapları nasıl organize edip muhafaza ettiğiniz tamamen size bağlı. Evimin okulumdaki kütüphane gibi düzenlenmesi kadar hiçbir şey beni mutlu edemez ama bu olabilecek şey değil. Ne ben kitapları renklerine göre sıralayıp koyabilirim ne de benim kütüphaneci beynim *Otomatik Portakal* (yazar Anthony Burgess) kitabının *Winnie the Pooh* (yazar A.A. Milne) kitabı ile rafta yan yana durmasına müsaade eder. Dewey onluk sistemini seven kütüphane teknisyenimin yeni evinde renklerine göre kodlanmış kitapları olduğundan bahsetmemek de olmaz. Kendisini bir kütüphanenin olmazsa olmaz kuralına adanmış birinin kendi evinde böyle bir şey yapıyor olmasına çok şaşırdığım için bu konuyu iş yerinde asla tartışmıyoruz.

KİTAP TEMALİ YATAK ODALARI

Çocuğunuzun etrafını yazım ve görsel açıdan zengin malzemelerle donatmak kitap sevgisini ve okumayı örnek almaları için harika bir yoldur. Çocuklarımin şu ana kadarki kısa hayatlarında birden fazla kez kitap temalı odaları olmuştur. Seçtiğiniz dekor öğeleri, motifler veya renk temaları aslında en sevdiğiniz yazarın dünyası ya da en sevdiğiniz resimli kitabın illüstratörünün sanat çalışması tarafından belirlendiği için kitap temalı odalar oluşturmak bana hiç zor gelmemiştir.

İkinci çocuğum hayatına, aynı zamanda kendisine ikinci ismi verme konusunda ilham veren tüm zamanlarımdan en iyi resimli kitabı *Küçük Mavi* (yazar Gaye Chapman) ile başladı. Avustralya Çocuk Kitapları Komisyonu konferansı esnasında karnım burnumda şekilde *Küçük Mavi* kitabının yayınevi sahibinin o kitaptan esinlenmiş cennetten çıkma harika kartpostalları ve posterleri zar zor tutabildiğini görmüştüm ve bunun uğruna yere sertçe düşmüştü. Bu kitap bizlere Willow desenli¹⁹ tabakların hikâyesini anlatır. Küçük Mavi temalı odayı hazırlarken muhteşem sakız ağacı yeşili ile birlikte mavi ve beyaz Çin tabloları kullandım. Bu; ağlayıp çığlıklar atan, reflü ağrısı çeken ikinci çocuğum aileye dahil olana dek (hâlâ o ilk iki yılın sıkıntılarından iyileşmeye çalışıyorum) yumuşak ve rahatlatıcı olduğu için en sevdiğim yatak odası teması olmuştu. Ayrıca patiskadan yapılma, Willow desenli yastıkları olan kitap sayfaları (evet bir kitabı kesip parçaladım), Willow desenli keten kumaş ve kuzu yünü karışımı bir halısı olan kitap okuma çadırımız var. Boya dükkânından kitabın kapağındaki mavi renk boyadan kardırdım ve bu sayede duvarlar mavinin en solgun ve en güzel halleriyle boyanmış oldu.

Yine de siz yukarıda anlatıldığı kadar ileri gitmek zorundaymışsınız gibi hissetmeyin. Okuma alanları kitaplığın yanındaki bir sandalye ya da cam kenarı koltuğu gibi basit veya yanında kitaplarla dolu bir sepet olan armut koltuk kadar harika olabilir. Bütçeniz ne olursa olsun bir okuma köşesi her zaman oluşturulabilir.

The Styling Mama blog yazarı Kelly McDonough çocuklar, gençler ve aileler için uygun alanlar oluşturma konusunda bir uzmandır. Kelly ev tasarımı ve okuma alanlarını nasıl iyileştirebileceğimiz konusundaki düşüncelerini bizlerle paylaştı. Bu fikirler kolaylıkla okul kütüphanesine ve sınıfa uyarlanabilir.

19 Willow: Söğüt desen olarak da bilinir. Ayırt edici ve incelikli “mavi çini” desenini üzerinde kullanılan seramik mutfak / ev eşyaları. (Ç.N.)

Kelly McDonough

Çocukluğuma dönüp düşündüğümde, kendimi ağaçtan yapılmış büyük kitaplığın önünde dururken hatırlıyorum. Pek havalı bir kitaplık değildi. Aslında raflarını bile hatırlamıyorum çünkü dürüst olmak gerekirse, çocuklar o tarz kitaplıkların bir garaj satışından mı alındığını ya da bir tasarımcının elinden mi çıktığını umursamazlar. Onlar sadece raflarda yer alan sevdikleri şeyleri görürler.

Mağazalarda bolca yer alan ev tasarımı fikirleri, televizyonda gösterilen ev yenileme programları, internette sergilenen öneriler ve kesinlikle bunu almalısınız tarzında reklamlar gibi şeylerin arasında bir kişinin kaybolması oldukça kolaydır. Bunların hepsi bir boşluğu (veya bir odayı) doldurabilir ama unutulmaması gereken bir şey var: Hiçbirisi uzun süre orada kalacak eşyalar değildir ve muhtemelen çocuğunuzun anılarında yer etmeyecektir. Diğer taraftan sonsuza kadar akıllarında kalacak olan şey ise kitaplardır. Hikâyeler çağa meydan okur, hayal gücünü besleyen bir ortam oluşturur, bir ruha dokunur ve minik akılları eğitir.

Raflara Dizme

Zemin alanı bakımından kısıtlıysanız yaratıcı olun. Raflar çok faydalı olmakla kalmayıp ayrıca görkemli ve ebedidir. Aşağıya doğru resimli ek-lentiler koymayı çok severim, böylece ufaklıklar sevdikleri kitapları bulabilirler. Zincir mağazaları bir düşünün, görülmesine önem verilen ürünler göz hizasında olur. Kitaplar sırt kısımları dışarıya bakacak ve kolayca çekilip alınabilecek şekilde dizilir ve yerdeyken de aynı şekilde yan şekilde ve sırt kısmı bize bakacak şekilde bırakılır. Kitapların ön taraflarının bize bakacak şekilde dizilmesi o kitapların kapakları sayesinde kolayca ayırt edilebilmelerini sağlar. Bu sayede okuyucuyu kendisini alması için davet eder.

Raflarda oyuncak ya da türevleri yoksa birkaç tane şık sepet veya kutu bulundurmak, kitapları düzenli tutmak ve okunmadıklarında saklamak için iyidir. Ufak bir ipucu: Kutuların yerini değiştirin. Böylece göz hizasındaki rafta çocuğunuzun ilk seçeceği şeyler hep farklı olur.

Renk

Çocuklar için alanlarda renkleri kullanmak nefes almak gibidir: Düşünmeden gerçekleşir. Çocuklar yapıları itibariyle renklere çekilirler ama bu, gözlerimize saldıran bir renk olması gerektiği anlamına gelmez. Bu renkler çocuğunuzun en sevdiği renk de olabilir ya da sevilen bir kitabın, bir sandalyenin veya alanı kaplayan bir örtünün baskın rengi de...

Üç renk seçer seçmez her şeyin birbiriyle bütünlük sağlamasını sağlayan üç tane daha renk seçin. Örneğin parlak maviye yumuşak gri eklemek denge kurmanıza yarar. Hangi renklerin işe yarar olduğuna karar vermenize ya da sizin normalde seçeceğiniz renklerin dışında başka renkler seçmenize yardımcı olması için renk paletinden ufak denemeler yapın. Bir arada iş gören renkleri görünce çok şaşırabilirsiniz. Araştırmanın sonunda altı tane renginiz olacak. Seçtiğiniz renklerin farklı tonlarını kullanarak odanızın çok patlak renklerde olmasından kaçınabilirsiniz. İş, bir şeyleri birbirine uyumlu hale getirmek olduğundan doğru renk seçimi odayı daha çocuk dostu ve çok yönlü yapabilmenize yardımcı olur.

Köşeler

Bir okuma köşesinin destansı oranlarda büyük olması gerekmez. Rahat bir yastık ve kilim üzerinde kitaplarla doldurulmuş bir sepet küçük gözleri anında kendine çeker. Çocuklar aslında bizlerin bakmayacağı alanları merak eden, çok komik küçük canlılardır. Bu yüzden iş başındaki çocuğunuzun bölgeyi keşfe çıkmasından korkmayın. Muhtemelen tüm alanı çocukların tasarlaması için onlara bırakmak iyi bir hareket olmayacaktır ama tüm alana onların bakış açısından bakmak sizlerin onlar için en iyisini gözünüzde canlandırmanıza ve planlamanıza yardım edecektir. En azından o gün için.

Zemin alanı bakımından sıkıntınız varsa şunu iyi bilin ki alanların her zaman ikili amaçları vardır. Resim ve el aletlerinin olduğu küçük bir tekerlekli tezgâh benzeri bir şey oluşturulup çabucak yaratıcı alanlar yapılabilir ve sonrasında tekrar çabucak toplanıp kaldırılabilir.

Çocukların alanları işlevsellik üzerine kuruludur. Bütçeniz, zevkleriniz ve odanızın amacı gibi konular odayı dekore ederken düşünülmesi gereken faktörlerdir. Saklama seçeneklerinizi, köşeleri ve renkleri planlamak olmazsa olmaz değildir ama sizin seveceğiniz ve çocuğunuzun seveceği bir alanı tasarlamaya başlarken harika bir başlama noktasıdır.

Keşke bir odanın otomatik olarak kendi kendini temizleyebileceği bir çözümüm olsa. Emin olun bulursam ilk sizin haberiniz olacak.

Kelly'nin yukarıda bahsettiği gibi çocuklar, yetişkin olan bizlere tuhaf gelen alanları ilginç bulabilirler. Ben buna kendi okul kütüphanemde her gün tanık oluyorum; çocuklar sıraların altında veya kitaplıkların arasında kitap okuyorlar. Her yıl 3-6 yaş arası öğrencilerime renkleri, mobilyaları, rahatlığı, sesleri katarak hayallerindeki okuma alanlarını düşlemelerini ve onu hissetmelerini istiyorum. Öğrenciler bir tasvir yazıyor ve sonrasında o tasviri ya çiziyoruz ya da boyuyoruz. Zamanımız olursa, etkinlik alanından gelen malzemeleri kullanarak bir maket yapıyoruz. Her zaman yatakların sevilen okuma yerleri olacağını hayal etmişimdir ama çocukların hayallerindeki çeşitlilik karşısında sürekli şaşırıyorum. Çocuklar sakinleşmek ve dinginleşmek için ortak bir şekilde genellikle bir şeyin altında (çadır, battaniye, yatak vb.) ya da yerde küçük rahat bir alan arzuluyorlar. Her sene bazı çocuklar bir ağaç içi ya da bir güverte gibi dış mekânları tasvir ediyor ve birkaç çocuk da bir otobüs ya da bir alışveriş merkezi gibi kalabalık alanları tercih ettiklerini ifade ediyor. Buradaki mesaj, okuma alanları olarak biz yetişkinlere uygun ve ideal gelen bir yerin her kitap okuyucusu için geçerli olmadığıdır. Çocuğunuzla bir tartışma yapmak ya da yukarıda anlatıldığı gibi uygulanabilir bir çabaya girişmek, gözetiminizdeki kitap okurunun bazı değerli fikirlerini gün yüzüne çıkarabilir.

OKUMA SINIFLARI

Sınıfların eğlenceli okumaya adanmış alanlara ihtiyacı vardır. Öğretmenliğimin ilk yılını ve sınıfımda oluşturduğum okuma bölgesini çok iyi hatırlıyorum. Çünkü bugüne kadar en sevilen okuma alanım şuydu: Geniş mosmor ve parlak turkuaz bir tül, mor yıldızlarla kaplı on tane büyük turkuaz yastık (bunları

yaptığın için teşekkür ederim Nan), eski kitaplardan yapılma çerçeveler, her hafta okul kütüphanesinden yenilediğim ve sonrasında pencere pervazında veya sepette sergilediğim seçme kitaplar... Sonunda sınıftan kütüphaneye taşınabildiğimde o tül benimle geldi ve ilk kütüphanem tam bir renk ve doku cümbüşü oldu (ama emin olun gözlere saldırmıyordu çünkü birkaç renge sadık kalmıştım).

Instagram ve Pinterest'in her yerinde, sınıf okuma alanlarıyla ilgili bir dolu paylaşım olsa da bence öğrencilerinizin ilgileri doğrultusunda çalışmanız ve onlara sizinle birlikte okuma alanlarını oluşturmaları şansını tanımanız çok önemlidir. Bu iş müfredatla dahi ilintili olabilir. Kitapların nasıl düzenleneceği, anahtar kitapların nasıl sergileneceği ve reklamının nasıl yapılacağı, okuma alanlarının nasıl rahat (sandalyeler, yastıklar ve armut koltuklar) hale getirilebileceği, kitapların hangi aralıklarla ve kim tarafından değiştirileceği, okuyan kişileri okuma alanına çekmek ve onları hoş tutmak için hangi renk veya yenilikçi adımların uygulanması gerektiği gibi konular öğrencilerin düşünmesi gereken ana başlıklardır. Öğrenciler sürecin bir parçası olduklarında aidiyet duygusu kazanırlar ve yüksek ihtimalle alanı kullanırken kendilerini daha rahat hissederler. İsteksiz okurları okumayla ilgili görevlere dahil etmek de mükemmel bir fikirdir ve herkes için olumlu bir sonuç sağlayacaktır.

Kütüphanenizi nasıl oluşturduğunuz da ayrıca önemli bir konudur ve kitaplarınız, ilgileri yüksek tutmak için düzenli olarak değiştirilmelidir. Kütüphane personelleri olarak bizler her dönem sınıf kitaplıklarına resimli kitap, kurgu ve bilgilendirici kitaplardan oluşan bir koleksiyon yollarız. Öğrencilere haftalık kütüphane görevlisi rollerinin verildiği birkaç sınıfımız da var. Bu öğrenciler sınıf okuma alanındaki kitapları ayarlıyor, her hafta değiştiriyor, onları temiz tutuyor ve vitrinleri yeniliyorlar.

DAVETKÂR KÜTÜPHANE ALANLARI

Okul kütüphaneleri kamuya açık alanlardır; eğitimcilerin ve bütün okul camiasının ihtiyaçlarını karşılamaları kadar öğrencilerin ihtiyaçlarını da gözetmeleri gerekmektedir. Öğrencilerimizin geniş, aktif ve sosyal bir alan ile küçük, samimi, sessiz ve göze batmayan teknolojik bir alan arasında bir dengeye ihtiyaçları var.²⁰ Öğretmenlerin öğrencileri bireysel olarak sınava alabilecekleri ya da tüm sınıfla araştırma yapmalarına imkân sağlayacak mekânlara da ihtiyaçları bulunmaktadır. Tartışacakları ve fikir alışverişi yapabilecekleri küçük gruplar için veya grup çerçevesinde kitapları yüksek sesle okuması gereken öğrenciler için sosyal öğrenme alanları gerekli olabilir. Buna karşılık öğrenciler ayrıca, yoğun bir günden kaçıp sığınabilecekleri küçük okuma köşeleri, sessiz ve dingin okuma alanları isterler.

Lackney, *33 Educational Design Principles for Schools and Community Learning Centres* (Halk Eğitim Merkezleri ve Okullar İçin 33 Eğitsel Tasarım Prensipleri) adlı makalesinde, kitaplara yakın ve merkezi konumda “öğrenme oyukları” (alcoves for learning) oluşturma fikrinden bahsetmektedir.²¹ Ben bu terimi çok seviyorum, akıllara rahat, davetkâr öğrenme alanları geliyor. Birçoğunuz eski okulunuzdan bireysel, etrafı duvarla çevrili kütüphane sıralarını hatırlarsınız; sessizce sizden beklenildiği gibi çalışacağınız, kendi kişisel küçük alanınız. Eğitim, artık grup çalışmasını benimsediği için bu tür şeyler eskide kaldı ama yakın zamanda bireylerin ihtiyaçlarını yeniden düşünür olduk ve çoğu öğrenci için zaman zaman okulda yalnız olmanın düşünmek ve

20 Freeman, G. (2007), ‘Reinventing the library’ in Kresh, D. (Ed.), *The Whole Digital Library Handbook*, American Library Association, Chicago, s. 370–374.

21 Lackney, J. (2015), ‘33 principles of educational design’, *The National Clearinghouse for Educational Facilities*. Retrieved from: http://schoolstudio.typepad.com/school_design_studio/33-educational-design-pri.html.

üretmek için faydalı olabildiği anlar olabiliyor.²² Kendi okul kütüphanemde, öğrencilerin tek başına veya grup olarak çalışabilecekleri sütlü çikolatayı andıran kabinler oluşturduk. Bu kabinler kütüphanenin kurgu bölümüne yakın ve öğrenciler, bir kitap seçip ders çalışmak veya kitap okumak için kabinde rahatına bakıyor. Eski okul kütüphaneleri gibi görüneceğine dair öncesinde endişeler olsa da bu “öğrenme oyukları” fikri muhtemelen kütüphanemizin en önemli özelliği haline geldi.

Kütüphanelerde kitapların sergilenmesi ile ilgili sonsuza kadar konuşabilirim ama bunun yerine anlatabileceklerimi aklınızdan çıkmamasını umut ettiğim tek bir cümleye sığdıracam: Kitaplar kütüphaneye ara ara serpiştirilmeli, sürekli değiştirilmeli, profesyonelce dizilmeli, kolayca alınabilmeleri ve seçilebilmeleri için ön tarafı görünecek şekilde göz alıcı olmalı. (Çok istekliyseniz Pinterest’te kütüphane kitap vitrinleri üzerine bir dolu fikir bulabilirsiniz.)

Kütüphane alanları ile ilgili son bir şey daha: İmkânınız varsa kütüphane alanınızı dışarıya doğru genişletin (Bununla ilgili 11. Bölüme (s. 179) bakın). Bizim okul kütüphanemiz bir binanın en üst katında. İdeal değil bu durum ama biz güzel dış alanımızı sessiz okuma, grup ile okuma ve atölye çalışmaları için faydalı hale getirdik. Şu sıralar farkındalıklı okuma üzerine bir çalışma yapıyoruz ve öğrencilerin çoğu dışarıda, iğnesiz arı kovanları yakınında veya palmye ağaçlarının arasında kitap okumayı seçiyorlar.

Dinamik ve sürekli gelişen bir kütüphaneye sahip olduğum için çok şanslıyım. Modern eğitim bilimlerinin ihtiyaçlarını destekleyerek birçoğunu daha da ileriye taşıdığımızı düşünüyoruz. Kütüphanemiz teknolojiye ilgi duyanları destekliyor ve onlar için çeşitli kaynaklara erişimi sağlıyor; hiç durmadan okumayı ve dil öğrenimini teşvik ediyor.

22 Groundwater-Smith, S. (2004), ‘Transforming learning: transforming places and space for learning’, CEFPI Conference: Faculty design and learning: has the paradigm changed?, Conservatorium of Music, Sydney.

BÖLÜM 5

KİTAP OKUMA İNCELİKLERİ

Belli bir okuma seviyesine ulaşmak; başarılı şekilde hayata yön vermek ve toplumun bilgili, aktif, katkı sağlayan bir üyesi olmak için çok önemlidir. Çoğumuzun çok iyi bildiği gibi, keyif amaçlı okuma kadar sürdürülebilir ve düzenli okuma da akademik başarıya olumlu katkılar sağlamaktadır ve bu durum okumanın, akademik başarıyla nasıl ilişkili olduğunu inceleyen araştırmalarca da desteklenmektedir.²³ Gençlerimizin ileri seviyede bir kitap okuru olmalarını ve okudukları romanlardan caddedeki yön tabelalarına, reklam resimlerinden karmaşık ahlaki meseleleri anlamak için gerekli olan analiz becerisine kadar bütün sözel

23 Horbec, D. (2012), 'The link between reading and academic success', *English in Australia*, 47(2), s. 58-67.

Hiebert, E. H., Wilson, K. M. & Trainin, G. (2010), 'Are students really reading in independent reading contexts? An examination of comprehension-based silent reading rate', in E. H. Hiebert & D. R. Reutzel (Eds.), *Revisiting Silent Reading: new directions for teachers and researchers*, International Reading Association, Newark, DE, s. 151-167, Larson, Lotta C. (2015), 'E-Books and audiobooks: extending the digital reading experience', *The Reading Teacher*, 69(2), s. 169-177, Lyengar, S. & Ball, D. (2007), *To Read or Not to Read: a question of national consequence*, National Endowment for the Arts, Washington, DC.

uyarıcılara karşı eleştirel bir bakış açısına sahip olmalarını isteriz. Derinlemesine ve anlamlı okuma, dil edinimine katkıda bulunur ve dili böyle bir yolla kullanma becerisi kişiyi yetkin kılar. Peki, keyifsiz bir iş haline getirmeden kitap okuma eylemini nasıl sürdürebiliriz? Öğrencileri sürekli ardı ardına kitap okumaya ne motive eder?

Çocuklar üst sınıflara geçtikçe beklenildiği üzere kitap okumak daha maksatlı ve daha stratejik hale gelir. Eğitim programının talepleri öğrencilerin daha fazla okumalarını gerektirmektedir ve bu durum öğrenciler lise öğrenimine geçecekleri için artar. Sadece küçük yaşta hevesle kitap okumuş ve anlama kavrama stratejilerinde ustalaşmış olanlar, akademik kazanç amacıyla kitap okuma gereksinimlerinin üstesinden gelebilmek için uygun pozisyonda olacaktır. Bu öğrenciler önceki bilgilerinin üzerine yenilerini eklerler. Hızlıca göz gezdirme, tarayarak okuma, parçaların üzerinden fosforlu kalemle geçme, notlar alma, özetleme ve destekleyici sağlam kaynakları tespit etme gibi teknikleri kullanarak, bilginin yoğunluğu, düşünmeye teşvik edici analizi ve yetkin biçimde bilinene dayalı tahmin yürütüme gibi konulara karşı hazırlıklıdır. Okurlar cümle yapısını anlar ve bir paragrafta önemli bilgi külçelerinin nerede olduklarını bilirler. Büyük ölçüde bilgilerini genişletmek, kelime dağarcıklarını zenginleştirmek ve okudukları eserlerde ya da başardıkları işlerde ehil olmak için okurlar.²⁴ Kitapların keyif amacıyla okunduğu, bir romanın hemencecik bitirilip diğerine geçildiği yıllar, lise öğrenimi başladığında ve okuma yoğunluğu arttığında yavaşça kayboluyor.

Keyfi kitap okumanın liseye gelindiğinde ortadan kaybolması gerekmez. Örneğin matematik çalışmaktan kaçmak için fantastik kitaplar harika bir alternatif olabilir ya da bazı gençler kendileri gibi ağır iş yükünden bunalmış fakat sosyal ortamlarda bocalamayı bırakabilmiş kahramanların çağdaş gerçekçi hikâyelerini okuyarak rahatlayabilirler.

24 *ibid.* Horbec, D. (2012).

Evde yaşa uygun roman desteği sunmak, okul dünyasının dışında başka bir dünyaya ışınlanmasını sağlayacak bir kitap arayışında olan çocuğunuza, rahatlayıp kafa dinleyebileceği bir alan açacaktır. Dergi, gazete ve grafik roman okumak da kaçış edebiyatı olarak kullanılabilir. “Hemen oku” tarzında kısa kitaplara çabucak dalıp çıkma imkânı, hızlı ve ilginç okuma ihtiyaçlarını tatmin ettiği için yoğun gündemi olan öğrencilere çok uygun olabilir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, hevesli kitap okurlarınızı çok fazla zorlamamaktır. Bu konuda suçlu olarak elimi havaya kaldırayabilirim ve size şunu söyleyebilirim: Gerçekten işe yaramıyor. Hatta kitap okumayı zevk yerine angaryaya dönüştürebilirsiniz. Her zaman ve her durumda okumayı eğlence meselesi haline getirin ve en doyumsuz kitap okurlarının bile zıvanadan çıkabileceğini unutmayın.

ÇOCUĞUNUZUN OKUMASINI GENİŞLETME

Çocuğunuz ilkokulda belli bir okuma düzeyine ulaştığında daha karmaşık hikâye örgüsü olan ve ilgileri doğrultusunda konulara sahip (köpek balıkları, periler, sihirli masallar, kahramanların gerçek hikâyeleri vb.) kitapları arzulamaya başlarlar. Bu velilerin ve aynı şekilde eğitimcilerin çaresiz kaldığı dönemdir ve bizler “Şimdi onlara hangi kitabı vereceğim?”, “Hangisinin uygun olduğunu nasıl bileceğim?”, “Sadece beş yaşındalar, biliyorum ama acaba Harry Potter’ı okuyabilirler mi?”, “Çocukken benim okuduğum gibi klasik eserleri okumasalar mı?” gibi sorularla strese gireriz.

Okuma materyallerinin her zaman uygun yaşa göre verilmesi kanaatindeyim. Lakin bunun üzerine düşünmüş çeşitli okullar var ve çocuklarının halk kütüphanesi koleksiyonlarına veya evdeki bütün kitaplara erişimlerini sağlamaktan mutlu velilere sahipler. Çocuğunuzu en iyi siz bilirsiniz ve onlara hangi

kitabın daha uygun olduğuna karar verecek sizsiniz. Bir kütüphaneci olarak ben, zamanımı çoğunlukla çocuklarının okumasını çok daha üst yaşa hitap eden kitaplarla genişletmeye hevesli velilerle konuşarak geçiriyorum. Çocuklarının Harry Potter'da yazılan her kelimeyi teknik olarak akıcı şekilde okuyabilseler de hikâyenin bütün örüntüsünü ve içeriğini kavrayamayabileceklerini sürekli vurguluyorum. Üstelik Harry Potter gibi serilere bütünüyle bağlanılması bana her zaman utanç verici gelir. Aynı şey *The Wind in the Willows* (yazar Kenneth Grahame) veya *Siyah İnci* (yazar Anna Sewell) kitapları için de söylenebilir. Çok erken yaşta okunursa, çocuklar kelimeleri anlasalar bile kullanılan dilin güzelliğinin değerini tamamen anlamayabilirler. En kötüsü, bu olay harika bir fantastik kitaptan yoğun bir şekilde tiksинmeyle sonuçlanabilir. Klasikler daha büyük yaştaki kişiler için uygundur ama hâlâ okumanın dinamiklerini kavramakta olan genç okurlar için zahmetli bir iştir. Tecrübelerime dayanarak şunu söyleyebilirim bazı istisnalar olsa da kitaplar genellikle sadece hitap ettiği yaş grubu tarafından okunursa harika olur.

Her zaman velilerime okumaya karşı doyum-suz iştahı olan çocuklarını sınıf okuma kitaplarına yönlendirmelerini rica ediyorum. Çünkü sınıf okuma kitapları belli başlı becerileri öğretmek için tasarlanmışlardır. Çocuk için çok kolay görünseler de çocuk kitaplarının bir amacı vardır. Ayrıca velilere, çocukları okuma kitaplarına geçtiklerinde resimli kitapları bırakmalarına izin vermemeleri gerektiğini ısrarla tavsiye ediyorum. Bana çocuğum her defasında "Anne artık resimli kitaplara ihtiyacım yok, onun yerine okuma kitapları alabilir miyim?" dediğinde kenara 1 dolar atsaydım Bali'de emekli olarak çok iyi şartlarda yaşardım. Resimli kitaplar, çocukluğumuzda olduğundan daha iyi bir hale geldiler. Bugünkü resimli kitaplarda kullanılan dil sıklıkla karmaşık ve birinci seviye çocuk kitaplarında olduğundan daha ileri bir seviyede. Ayrıca hikâye örgüsü çok yönlü ve düşünmeyi teşvik edici. Görsellerle dolu bir dünyada yaşıyoruz;

resimli kitaplar herhangi bir öğretim aracının öğretemeyeceği şekilde görsel okur yazarlığı öğretebiliyor (Bölüm 10' bakınız, s. 171.) Hevesli genç kitap okurları, resimli kitabın karmaşıklıkla başa çıkabilen kişilerdir. Faydaları anlatmakla bitmez. Şunu söylemeden geçemeyeceğim: Her çocuğun yanında mutlaka bir resimli kitabı olmalıdır.

Okuma becerisi ve kavrama kabiliyeti yaşına göre çok ileride olan birçok genç okur var ve yazarlar kadar yetenekliler. Bu durum çoğu veli için gurur verici olsa da yetenekli çocukları meşgul tutmak ve kendi öğrenmelerine bağlı kalmalarını sağlamak çaba gerektirir. *Optimise Learning*'in eş kurucu yöneticisi Tracey Hand, özel ya da yetenekli öğrencilerin öğrenim ihtiyaçları konusuna özel merakı olan tecrübeli bir öğretmen. Onun çalışmalarını çok takdir ediyorum ve onu bir meslektaşım olarak adlandırdığım için çok şanslıyım. Yetenekli çocuklarının kitap okuma kapsamını genişletmek isteyen velilere aşağıdaki tavsiyeleri sunmaktadır.

Tracey Hand

Çocukluk deneyimlerinin, 21. yüzyılda önemli ölçüde değişiklik gösterdiği herkesçe kabul edilmektedir. Benim kuşağımdaki çoğu insan, anneleri eve bir şeyler yemeye çağırana dek, başlarında birisi olmadan bütün gün mahalledeki çocuklarla oynamalarına izin verildiği özgürlük ve eğlence duygusunu hatırlayacaktır. Bugünün çocukları için kitaplar son kaledir. Bir kitaba adım atmak, şimdiki çocuklar için hiç olmadığı kadar "bir macera yakalama" veya "herhangi bir şey olabilir" duygusunu tatabilecekleri belki de tek fırsat.

Özel ve yetenekli öğrenciler üzerine uzman bir öğretmen olarak sık sık velilerden yetenekli çocukları için uygun kitapları tavsiye etmem isteniyor. Benim velilere tavsiyem çocuklarının ilgi ve beceri düzeyini artırıcı kitapları araştırma konusunda çocuklarına yardımcı olmalarıdır. Yaşlarına uygun çoğu kitabın, yetenekli öğrenciler için genellikle derinlik ve karmaşıklıktan yoksun olduğunu akıldan çıkarmamak gerekir. Çocuklarının

kitap okuma seçimlerini gözlemleyerek ve onlara okuma heveslerini doyurmada fırsatlar sağlayarak anne babalar, çocuklarının hayal gücünün, yaratıcılıklarının ve eleştirel düşüncelerinin gelişmesini sağlarlar.

Hevesli okuyucuların okuma kapsamını genişletmek için yardım etmek istiyorsanız, şunları yapabilirsiniz:

1. Çocuğunuzun okuma tutkusunu, bir yandan derinlemesine düşüncelerini teşvik ederken bir yandan da onları meşgul edecek, zorlayacak, bir şeyler öğretecek ve meraklarını uyandıracak geniş çaplı konulara ve yazım türlerine maruz bırakarak destekleyebilirsiniz.

2. Kitap okumaya hevesli çocuklarınızı, yaşlarına uygun konu ve kavramların olduğu kitaplarla buluşturun. Çoğu istekli çocuk kendi yaşlarından büyük çocuklara özel yazılmış kitapları okumak isteyecektir ve okudukları bu kitaplar onlarda bir rahatsızlık ve kafa karışıklığı ortaya çıkaracaktır. Geçmişte on beş ve üstü yaş grubuna uygun yazılmış *Fearsome Facts: the Inca (İnka'lar Hakkında Korkunç Gerçekler)* adlı kitabı okuyan beş yaşındaki öğrencimin kendi başına aylarca uyuyamayacak kadar korktuğunu hatırlıyorum. Genç kızın cevaplanmasını istediği soru "Anne, neden İnka'lar çocukların ölmesini istiyor?" idi.

3. Çocuğunuzla okudukları kitapları konuşmak için zaman ayırın. Kontrol etme, size çocuğunuzun okuduğu kitapların konusunun ne olduğunu bilmenizi sağlar.

4. Çocuğunuz itiraz etmedikçe onlara sesli şekilde okumaya devam edin. Yetenekli genç okurların buna gerek duymadığı kanısı mevcuttur ama sesli okumak sadece okumaya örnek teşkil etmez ayrıca onların kitap tecrübelerini artırır. Hele ki genç yaşta belli bir kitap türü tercihi geliştirmeye başlıyorsa.

5. Çocuğunuzun evinize yakın bir kütüphaneyi belli aralıklarla ziyaret etmesini sağladığınızdan emin olun. Kütüphanecinizi tanımaya çalışın; okumaya özel yeteneği olan çocukların ilgilerini doyurmaya bayılırlar ve yakın zamanda satın alınmış yeni kitap tavsiyeleri verirler.

Kabiliyetli okurlara sesli şekilde kitap okumak sık sık yapacağımız bir şey değildir. Fakat Tracey'nin dediği gibi mümkün oldukça uzun süre devam edilmeli. Kitap okurları, aynı anda

okunan, paylaşılan kitaplar üzerine tartışıkça bağıllık ve aidiyet geliştirilmesine katkı sağlamış olacaktıdır.

OKURLUKTAN YAZARLIĞA

Araştırmalar okuma ve yazma yetkinliğı arasında güçlü bir bağı olduğunu öne sürmektedir. Kitap okurlarının çoğunlukla en becerikli yazarlar olduklarının da bilincindeyiz. Okuma ve yazma aynı bilişsel süreçlere dayanmaktadır. Okuma – yazma becerileri birbirini destekler ve güçlendirir.²⁵ Yetenekli kitap okurlarının ufkunu açmak için başvurduğum yollardan birisi de ister okul ister keyif amaçlı olsun, okudukları kitaplar hakkında yazmalarını sağlamaktır. Biraz öyküleme becerisi kazanmak ve birkaç şiir kaleme almak, çocuğun yazma ve okuma döngüsünü pekiştirir. Uzun yıllar okulumda küçük gruplarla birlikte, onların yazma becerilerini iyileştirmeye çalıştım. Üzerine çalışmak için beraber seçtiğimiz kitapları veya okuma ilgilerini baz aldık. Belirli yazılar, ortak yazılmış çevrimiçi kitaplar ile öğrencilerin kütüphanelerden aldıkları diğer ek kaynaklarda değişikliğe gittik ve yazarları, yazım süreçleri hakkında konuşma yapmaları için okula davet ettik. Yaratıcı yazım becerileri ile akademik yazı becerileri iç içe geçmiştir ve bazen birbirinin yerine kullanılırlar. Geniş çaplı okumayla gelişen yoğun kelime hazinesi gençlerin farklı yazım türlerinde ustalaşmalarına yardımcı olur.

Mapmaker Chronicles ve *Ateban Cipher* serilerinin yazarı Allison Tait usta bir çocuk kitabı yazarıdır. Allison'ın başkalarının yazar olma hayallerine yardımcı olmak için Avustralya Yazarlar Cemiyeti'nde (AYC) yürüttüğü çalışma son derece önemlidir. Bu çalışmada AYC internet radyo yayınında *So You Want to be a Writer* (Demek Bir yazar Olmak İstiyorsun) yazarı Valerie Khoo'yu ağırlıyor. Eşim Dan vefat ettiğinde Allison bütün

25 Lysenko, L. & Abrami, P. (2014), 'Promoting reading comprehension with the use of technology', *Computers & Education*, 75, s. 162–172. Retrieved from: doi:10.1016/j.compedu.2014.01.010.

yazarları ve diğer edebiyat camiasından şahsiyetleri altı ay boyunca web sayfamda destek olmaları için organize etti. Kendimi toparlayıp tekrar web sayfamın sorumluluğunu alana kadar... Bu inanılmaz kibar yardımı asla unutamam. Okuma ve yazma arasındaki bağlantı üzerine yorum yapmasını istemek için aklıma gelen ilk kişi Allison'dır.

Allison Tait

"Bir şeyi göremiyorsanız, o olamazsınız." Bu cümle genellikle rol model mesleki rehberler için kullanılır ancak bence iş okuma ve yazma olduğunda da bu cümle işe yarar. Yazarların, yazar olmak için en önemli tavsiyelerinin neler olduğu sorulduğunda onların bir numaralı tavsiyesi – internet yayınımda ağırladığım tüm yazarların tavsiyesinde de geçtiği gibi – OKU! Birisi bana yazar olmak için kimin ilham verdiğini sorsa vereceğim cevap küçükken okuduğum yüzlerce kitap derdim.

Birisi bana hikâye yapısını, gidişatını, diyalogları ve öyküleyici bağlamları nasıl yaptığımı sorsa ona cevabım, yaptığım işin çoğunun doğuştan ve içgüdüsel olduğudur. Neden? Hayatım boyunca hem çocukken hem de yetişkinken okuduğum binlerce kitaptan dolayı. Dedektif hikâyeleri, macera hikâyeleri ve güzel yazılmış ama aslında bir hikâyeye sahip olmayan bir dolu kitap okudum. Binlerce kitap okumuş olmama rağmen sevdiğim ve sevmediğim birçok şey edindim. J. R. R. Tolkien, Margaret Atwood, Stephen King, Jane Austen, Judy Blume, S.E. Hinton, Charles Dickens, Mark Twain ve [buraya sevdiğiniz bir yazarın ismini koyun, mutlaka onu da okumuşumdur] gibi usta ellerin yazım inceliklerini inceledim. Bunu yaptığımın farkına varmadan üstelik.

Bilgilendirici kitaplardan kaptığım en ufak bilginin, sözcüklerden oluşan koca bir denizde en önemli şey olabileceğini öğrendim. Çizgi romanlardan basit bir karenin tüm hikâyeyi sürükleyebileceğini öğrendim. Anlatım dürüst ve gerçek olduğu zaman basit bir hikâyenin bile kalıcı olabileceğini anı yazılarından öğrendim. *Mapmaker Chronicles* serisini yazmaya başladığımda bütün öğrendiklerim bir araya geldi.

Okuyan çocuklar, hikâyenin bir girişe, gelişmeye ve sonuca ihtiyaç duyduğunu bilir. Bir hikâyenin sadece tasvir olmadığını biliyorlar, bir

şey olması gerekiyor. Kelime hazineleri sürekli gelişir kendi yazılarında kullanabilmeleri için yeni imkanlar sunar.

Okuyan çocuklar başka bir dünyaya çekilmenin ne demek olduğunu bilirler ve kitabın sonunu merak ederek okumalarını gerçekleştirebilirler. Okul konuşmalarımnda, yazma konusunda en çok bayıldığım şeylerden birisini açıklamam gerekirse, “Kitabımı okuyan çocukların bütün dünyasını kontrol edebilme gücüne sahip olmamdır.” derim.

Okuma hayal gücünü, fikirleri ve betimlemeyi besler. Bir kişiye kitap okunması da aynı etkiye sahiptir.

Okumanın aksine, yazmada daha fazlası vardır. Her ustalığın kendisine ait bir dizi aleti vardır ve yazma da bundan farklı değildir. Şayet bir kitap okursanız baştan başlamazsınız. Okuduğunuz her hikâyenin bir şeyler katmak için bir araya geldiği büyük resmi inşa ediyorsunuz.

Kim böyle bir üstünlüğe sahip olmak istemez ki?

BÖLÜM 6

OKUMA GÜÇLÜKLERİ

OKUMADA FARKLILIKLAR VE ZORLUKLAR

Okumayı farklı şekilde öğrenen ve/veya süreç içinde zorluklarla yüzleşen gençleri sahiplenen eğitimciler ve veliler için okuma işi, günlük savaş haline gelebilir. Sebebi ise bu işin çocuğa arka çıkmayı ve eğitim sistemini yönlendirmeyi gerektirmesidir. Okuma güçlüğü tanısı konmuş ister bir genç olsun ister zorlu bir isteksiz okur olsun, bir yetişkin olarak kenarda durup izlemek ve çaresiz hissetmek kadar zor bir şey yoktur. Okuma güçlülükleri karmaşık ve çok yönlü bir konudur. Çoğu ailenin de bildiği gibi bu teşhis konulduğu sırada bu karmaşaya başka bir teşhis daha eklenebilir.

Farklı şekillerde okumayı öğrenen öğrencilere eğitim verme konusunda bir uzman değilim ama hem sınıf öğretmeni hem kütüphane öğretmeni sıfatıyla yirmi yıllık tecrübem boyunca bu tarz zorlu yollardan geçmiş pek çok çocukla çalıştım. Herkesin farklı okuma ve öğrenme serüveninden geçtiğini unutmamak gerekir. İç ısıtan başarı hikâyelerine tanıklık etme ayrıcalıklarım oldu. Bir çocuğu yarı yolda bırakmışım gibi hissettiğim anlar da... Daha fazlasını yapabilirdim, hepimiz daha fazlasını yapabilirdik dediğim anlar da...

Okumayı farklı şekillerde öğrenen gençlerin tedavisi ve yürütülen tekniklerle ilgili bilgi kirliliği çok fazla. Medyada bahsi geçen çoğu tedavi programının ne başarısı kanıtlanmış ne de arkasında bir araştırma var. Fakat küçük bir başarı ihtimali bile emek, zaman ve para dökmeye hazır kendini adanmış aileyi veya eğitimciyi ikna etmeye yeterli. Sizlere arkasında durarak önerdiğim bir tedavi programı yok. Sizin yolunuz bir göz doktoruna, bir konuşma terapistine veya başka bir uzmana düşebilir. Benim size tavsiyem hızlı bir çözümü sunan herhangi bir programa karşı temkinli yaklaşmanız. Etrafınızdakilere devamlı sorun, bu alanda uzmanlaşmış insanlarla bir araya gelin ve her nerede olursanız olun okul ile iş birliği içinde kalın.

Bu bölüm özellikle, başkalarının hikâyelerine ve tavsiyelerine değindiğim bir bölüm olacak. Bir alanda bir uzman değilseniz yardım almak için bir uzmanı ararsınız.

Optimise Learning'den Tracey Hand uzun yıllar birçok gençle birebir çalışmış, sınıf tecrübesine sahip bir eğitimci. Aşağıda sizlere bazı yaygın okuma güçlüklerinden söz ediyor ve bir okuru desteklemenin yollarını anlatıyor. Her zaman dediğim gibi, her çocuk farklıdır ve özel gereksinimlerini karşılayan özelleştirilmiş programlar eşliğinde tedavi edilmelidir.

Tracey Hand

Avustralya'da "okuma güçlüğü" terimi, okuldayken öğrenmede ve ilerlemede belli zorluklar çeken öğrencilere istinaden kullanılır.²⁶

Maalesef okumayı öğrenmek birçok kişi için zor olabilir. Sınıf öğretmeni olarak yüzlerce çocuğa okumayı öğretme ayrıcalığına sahip oldum. O zamanlar bazı çocuklar kitap okumayı aşırı derecede zor bulurken neden bazılarının hızlı ve çaba sarf etmeden okumayı öğrendiğini merak ederdim.

Sonrasında aldığım uzmanlık eğitimi bana yukarıdaki durumun sebebine dair bir fikir vermiş olsa da esas mesele, okuma sürecine dâhil edilen belli başlı unsurların ilişkisini anlamaktan geçiyordu. Hangi özel öğretim tekniğinin ne zaman kullanılacağını bilmek, okumada zorluk yaşayan öğrencilerime etkili şekilde yardım etmemi sağladı.

Teknolojide gerçekleşen son gelişmeler ışığında nörologların, çocuklar kitap okurken beyinlerini görüntüleyebildiklerini ve inceleyebildiklerini öğrenmek çok heyecan verici. Bu durum, beynin okumayı nasıl öğrendiği konusunda birtakım yeni anlayışlar geliştirmiştir:

Bir çocuk okumayı yeni öğrenirken kitap okumada yetenekli ve deneyimli bir çocuğa göre beyninin farklı kısımlarını kullanır.

Okuma güçlüğü çeken öğrenciler de okumayı zaten bilen başka çocuklarla karşılaştırıldığında beyinlerinin farklı kısımlarını kullanırlar.

Okuma esnasında zorluk çeken bir öğrencinin beyninde önemli ölçüde daha fazla aktivite vardır. Bu bizlere okuma güçlüğü yaşayan bir çocuğun beyninin hali hazırda okumayı bilen bir çocuğa göre daha çok çalıştığını gösteriyor.²⁷

Öğrencilerin kitap okurken beyinlerinin gözlemlenmesi, konuşmanın aksine beyinde okumaya ayrılmış özel bir alan olmadığını göstermektedir. Konuşmak insan beyni için doğuştan gelen bir eylemdir. Oysaki okumak öyle değildir ve o yüzden çocuklara öğretilmesi gerekir.

Okumayı öğrenmek birçok çocuk için özellikle öğrenme güçlüğü tanısı konulmuş olanlar için oldukça zor olabilir. Aşağıda hakkında araştırma yaptığım birkaç öğrenme güçlüğünü bulacaksınız.

Disleksi

Uluslararası Disleksi Derneğinin tanımıyla disleksi, "Doğuştan gelen nörolojik bir öğrenme engellidir. Harfleri yanlış söyleyerek ya da yazarak, akıcı ve doğru şekilde kelimeleri tanıma ve çözümlemede yaşanan zorluktur."²⁸

Okumada zorluk çektikleri için disleksi tanısı konmuş çoğu çocuğun kitap okumaya karşı isteksiz oldukları düşünülür ve maalesef disleksik öğrenciler de kendileri hakkında böyle düşünür.

27 Sousa, D. (2014), *How the Brain Learns to Read*, Sage Publications, US, s. 5.

28 SPELD QLD – <https://www.speld.org.au/dyslexia>.

Kitap okumayı öğrenmenin dinamikleri disleksik öğrenciler için çok daha zor olsa da bir kere okumayı öğrendiklerinde kendilerine yepyeni bir dünyanın kapısı aralanır. Disleksik öğrenciler çoğunlukla ileri derecede yaratıcıdır ve harika problem çözücüdür. Değerlendirdikleri herhangi bir hikâye onların bağlanabileceği bir şey haline gelebilir.

Disleksik öğrenciler için en iyi sonuçları elde etmek, çocukları için tavsiye ve destek arayışında olan ebeveynler için hayati derecede önemlidir. Disleksi tanısı konmuş öğrenciler ve onların ebeveynlerine uygun çok çeşitli destek seçenekleri ve kaynakları mevcuttur. Ayrıca velilerin okul ve öğretmen ile düzenli olarak iletişimde bulunmaları, çocuğa gerekli bütün eğitimlerin sunulması açısından elzemdir.

Okumayı öğrenmiş olsalar bile disleksik çocukların anne babaları onlara düzenli şekilde sesli kitap okumaya devam ederek kitap sevgisi geliştirmelerine yardım edebilirler. Bu çocuklar kitap okuma konusunda daha fazla desteğe ihtiyaç duyabilirler. Bu yüzden ebeveynlerin, çocuklarına bir kitabın sevilen sayfalarını okumayı teklif etmeleri iyi bir fikir olabilir. Çocuklarının okuma tecrübelerini arttırmak ve hikâyelerden zevk almalarını garantilemek için sesli kitaplar, elektronik kitaplar veya grafik romanlar değerlendirilebilir.

Disleksik çocuklara okudukları kitapları sormanız ve hikâyede geçen olayları onlarla birlikte tartışmanız, kendilerini kitap okuru olarak görmelerini sağlar.

İşitsel İşleme Bozukluğu

İşitsel işleme bozukluğu (İİB), sesleri anlamlandırma sürecinde yaşanan yetersizliği tasvir eder.²⁹ İİB teşhisi konmuş çocuklar, sesler arasında göze çarpan farklılıkları ayırt etmede zorluk çekerler; tedavi olmazlarsa okuma gelişiminde de sıkıntı yaşayabilirler.

Avustralya'da İİB tanısı konmuş öğrenciler için birçok kaynak ve destek seçenekleri vardır. İİB tanısı doğrulanır doğrulanmaz ebeveynlerin çocukları için devamlı ve özel bir destek sağlamaları çok önemlidir. İİB tanılı çocuğu olan ebeveynlerin yapması gereken diğer bir rutin ise çocuğun öğretmeni ile sürekli iletişim halinde olmaktır.

29 SPELD QLD – <https://www.speld.org.au/auditory-processing-disorder>.

Çocuğa evde destek olmak için anne babalar mümkün oldukça arka plan seslerini düşürebilirler. Çocuklarıyla direk, yavaşça ve tek seferde iki direktiften daha fazlasını vermeden konuşmalı ve çocuklarının başvuru-
racakları listeler veya notlar hazırlamalıdır. Çocuklarının neyi yapabili-
diklerine dikkat çekmek ve bunu onlara hatırlatmak okuma ve öğrenme
üzerine özgüven ve olumlu tutum geliştirmelerine yardım edecektir.

Dikkat bozuklukları

Öğrenme güçlüğü ve dikkat bozukluğu bir çocuğun odaklanma be-
cerisini etkileyebilir. Genellikle dikkat sorunlarıyla bağlantılı öğrenme
güçlükleri, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) olarak ta-
nınır. Konsantrasyonu korumada ve odaklanmada zorluk yaşayan ço-
cukların ebeveynleri için okul ve öğretmen ile düzenli iletişimde kalmak
çok önemlidir. Dikkat problemleri olan öğrencilere yardımcı olabilecek
ve onlara destek olacak belli başlı taktikler ve rutinler vardır. Öğretmen
ve velilerin yakın temasta bulunarak çocukları için evde ve okulda en
iyi ve en faydalı stratejinin hangisi olduğunu tespit etmeleri ve uygu-
lamaları önemlidir.

Dikkat problemi olan çocukların anne babaları, okumayı günlük
bir rutin olarak haline getirerek destek olabilirler. Her gece yatmadan
önce kitabı birlikte okumak veya onlara sesli okumak, çocuğunuzu ra-
hatlatabilir. Ses farkındalığının ve kelime haznesinin gelişmesi için ço-
cuklara harf veya kelime listesi okumaktansa harfleri yazarak veya ke-
lime fişleri kullanarak hafıza, pişti veya diğer oyunları oynamak daha
fazla yardımcı olacaktır.

Tek seferde bir aktiviteye odaklanmalarına yardım etmek ve onlarla
konuşurken durup dinlemelerini sağlamaya çalışmak ebeveynlerin, ço-
cuklarının odaklanmasına ve konsantrasyonu sürdürmesine yardımcı
olabilecekleri bir diğer stratejidir. Çocuklarının odaklanma kabiliyeti
üzerine endişe duyuyorlarsa veya onların dürtülerini kontrol altına al-
mak istiyorlarsa ebeveynlerin çocukları için uzman tavsiyesi ve desteği
aramaları hayati derecede önemlidir.

Görme Problemleri

Araştırmalar beynin işlediği bilgilerin yaklaşık %80'inin görme sistemiyle
alındığını ortaya koymuştur. Görme bozukluğu olan öğrenciler, ihtiyaç

duydıkları uzman desteğine ve kaynaklara erişemezlerse okuma gelişimleri sekteye uğrayabilir. Okumayı öğrenen görme problemlili küçük öğrenciler, farklı rakamları ve harfleri hatırlamayabilirler. Ayrıca uzun süre yazılara odaklanma kabiliyetleri düşebilir. Bu durum onların etkin okuma, akıcılık ve ifade etme kabiliyetlerinin gelişmesini zorlaştırır.

Görme problemi olan öğrenci bir sayfadaki kelimeleri bulanık ya da çift görüyorsa harfleri daha net görmek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyacaktır. Dolayısıyla bu durum, çocukların kavrama becerilerini ve okurken keyif almalarını olumsuz etkileyebilir. Görme problemlili öğrenciler zamanlarının çoğunu harflere ve kelimelere çok yakından bakarak geçirdiklerinden sıklıkla satırları takip etmekte zorlanıyorlar. Bu durumda da satırları atlıyorlar. Satırları parmak kullanarak takip etmek yararlı olabilir fakat bu kez alışkanlık haline gelerek gelişmekte olan akıcılığı ve ifade etme yetisini törpüleyebilir.

Araştırmalar görme bozukluklarının tanısından sonra tedavi edilme- siyle çoğu öğrencinin okuma sevgisine kavuştuğunu göstermektedir.

Okuma zorluğu hakkındaki herhangi bir tartışmanın ne okuma güçlüğü yaşayan bir çocuğun ne de bir velinin bakış açısı olmadan yapılmaması gerektiğini düşünüyorum. Yıllar boyunca özellikle bir öğrencinin yolculuğuna tanık oldum. Onun bir kitap okuru olup bundan keyif alması için çalışan ve bunun gerçekleşmesi için kendini adayan bir anne ve onun harika azmi... Yıllarca onun hayal kırıklıklarına şahit oldum. Onu hem kenardan sessizce neşelendiriyor hem de kızına bir kütüphane öğretmeni olarak bütün desteğimi sunuyordum. O anneden hikâyesini paylaşmasını istedim.

Solak öğrenen bir kitap okuru büyütmek

Eşim ve ben okuyabilen bir evlat yetiştirmek istiyorduk, kızımızın kitap sevgisini perçinleyebilecek bütün “doğru” aktiviteleri yaptık. Ona bebekliğinin ilk aylarında her gün masallar okuduk; kitaplarla dolu bir

evimiz var; onun kendi geniş kitap koleksiyonu var; her gece yatmadan önce alfabe şarkıları söyleyip harfleri gösterdik. Adını siz koyun! Her şeyi denedik!

Anaokulu öğretmeni bir keresinde kızımızın diğer sınıf arkadaşlarından farklı olarak olaylara ve problemlere benzersiz bir bakış açısıyla baktığını söylemişti. Şu an bildiğim şeyse anaokulu öğretmenimizin, herhangi bir durumun adını koymadan, sol elle öğrenme tarzını anlatıyordu. Bir şeylerin yolunda gitmediğini anladığımda kızım henüz dört yaşındaydı, onu hemen bir konuşma ve dil patoloğunun değerlendirmesine tabi tuttum. Bu uzman bize bir terapist önerdi, hemen terapiye başladık. Kızımızı okula başlatmak, bize okuma seviyeleri fikrinden nefret etmemizi öğretti ki bunu kibar şekilde ağza almak oldukça zor. Öğrenme zorluğu çeken bir çocuk annesi olarak benim bakış açım göre, kelime fişleri kılık değiştirmiş düşman gibidir. Çocuğum okumayı öğrenmek için debelenirken hem bizden hem ondan çok fazla gözyaşı döktü, öfke nöbetleri yaşandı ve kitaplar fırlatıldı. Tam manasıyla kalp kırıcı bir kâbustu. Kızım okumayı öğrenmeye çalışırken bir de akran zorbalığına maruz kaldı.

Disleksi uzmanı kanatsız meleğimizle tanışana dek en az beş ayrı konuşma terapisi hizmeti aldırmiştık kızımıza. Bu uzman kızımıza disleksi tanısı koydu ve bizlere etkinliği ispatlanmış bilgi ve becerilerinin yanında sevgisini ve tutkusunu sundu. Çok çalıştık ve kızımız bu zorlu çalışmanın ürünlerini topladı.

Bir uzmanla çalışmanın yanı sıra kızımızı farklı bir okul ortamına naklettik, sesli kitaplara ve grafik romanlara küçük bir servet döktük. Okuduk, okuduk ve okuduk.

Kızımın bu serüveninden öğrendiklerim şunlar:

Asla ama asla vazgeçmeyin! Çocuğunuzun savunucusu ve kahramanı olun. Çocuğunuza inanmıyorsanız, o da dahil kimse inanmaz.

Okumak anlamak demektir. Kelimelere, cümlelere ve anlama nasıl eriştiğimiz, en başta onları nasıl ayırt ettiğimizden daha az önemlidir. Göz (bilinen), kulak (ses) ve parmak (Braille) hepsi eşit derecede geçerli ve hepsi beyni kapsar.

Elinizden gelenin en iyisini yapın. Çocuğunuz sonradan bunun ödülünü toplayacaktır. Ablamın da dediği gibi ebeveyn olmak

için kalın ve sert bir kabuğun olmalı. Kızımın bu zorlu yolculuğunda, kendi başına kitap okuyabilmesi için onunla birlikte ne kadar aktivite yaptığımız anlatamam.

Kelimelerin harflerini söyleyebilmek seni üstün bir insan yapmaz. Allah aşkına bu sadece harfleri tanımak! Unutun, aşın bunları!

Kızımın kendi başına kitap okumayı seven biri olmasındaki en kritik iki etkenin ne olduğunu sıralamam istenseydi, şunları sıralardım:

1. Alanında uzman doğru sağlık çalışanını bulun. Kendisiyle ve iyi-liğiyle tanıştığımız uzmanımızı sonsuza dek seveceğiz.

2. Destek veren bir eğitim ortamında bulunun. Mükemmellik her okulda olmaz. O okulu bulmak için elinizden gelenin en iyisini yapın.

Benim güzeller güzeli, cesur Disleksik (kendisini böyle tanıtır) kızım Jane Austen'in *Aşk ve Gurur* (sesli kitap olanı) kitabını okuduğunda bana bir anneye verilebilecek en gurur verici anı yaşattı. Bu kitabı akademik yönden başarılı bir arkadaşının tavsiyesi üzerine okumuştum. Okuldayken İngilizce dersini çok seven biri olarak itiraf etmeliyim ki bir daha asla Jane Austen kitabı okumam demiştim. Kalbim gururla patlayacaktı sanki.

Bu hikâye bize insanın ne tür yorucu yolculuklara çıkabileceğini gösteriyor. Akademik başarının okumayla bağlantılı olduğunu biliyoruz ve biz ebeveynler çocuklarımızın potansiyellerini en iyi şekilde kullanmalarını istiyoruz. Bu hikâyeden çıkarılan sonuç; tam potansiyele ancak veliler, eğitimciler ve uzmanlar bir arada çalıştığında ve çocukların güçlü yanları kabul edilip ödüllendirildiğinde ulaşılır. Ayrıca bazen çocuk için en iyisinin hangisi olduğuna dair zor kararlar almak gerektiğini de göstermektedir. Bir sonraki hikâye uzun yıllar okuttuğum bir öğrenci (adına Abby diyorum) hakkında. Öğretmenler ve ebeveynleri Abby'nin bir okur olarak tam potansiyeline erişmesinde benzer şekilde anahtar rol oynamışlar. Ailesinin izniyle Abby ile bir röportaj yaptım. Hikâye aynen şu şekilde:

Abby ile ilk kez birinci sınıftayken tanıştım. Muhtemelen bir önceki okulu okumayı öğrenme konusunda onun ihtiyaçlarını karşılamadığı için bizim okula nakil olmuştu. Önceki okulun kütüphanesindeki tecrübeleri o güne kadar pek hoş olmadığı için Abby'nin kesinlikle korkacağı söylenmişti. Kütüphane dersime geldiği ilk gün, her zamanki gür sesimle hoş geldin demek yerine bunu yumuşak şekilde söyledim ve onun göz hizasına eğilip kendimi tanıttım. O gün kütüphaneye girmek istemedi. Bu yüzden kütüphane personellerinden biri birkaç kitap alıp onunla birlikte dışarıda oturup kitap okudular.

Abby'nin kütüphaneye gelecek kadar kendisini rahat hissetmesi birkaç hafta sürdü. Benimle konuşabilmesi ve bana güvenmesi birkaç ay aldı. Beni denediğinin ve tarzımı çözdüğünün farkındaydım ama sonunda bu zeki ve şüpheli ufaklığı kazandım. Şunu gururla söylemeliyim biz bugüne kadar ki en iyi öğretmen-öğrenci ikilisiydik.

Okuldaki ilk yılı boyunca Abby, okumayı öğrenmek için çok çalışıyordu ama sık sık kütüphane derslerinde, değerlendirmelerde, yazılı çalışmalarda gerginliğinin arttığı ve gözyaşları döküğü anlar oluyordu. İkinci yılında Abby'e disleksi teşhisi kondu ve onun öğreniminin ve ölçme yöntemlerinin değiştirilmesiyle birlikte uzman personel eşliğinde destek aldı, ancak okuma ve yazı çalışmaları hiç de keyif almadığı şeylerdi. O yıllar boyunca kütüphanede her zaman rahat davranıyordu. Ona kütüphanede en çok neyi sevdiğini sorduğumda, bana söylediği aynen şuydu: "Burada sadece kitaplarla iş yapmıyoruz ki." Hâlbuki çok öncesinde yaptığı açıklama "Of burada çok kitap var. Beni korkutuyorlar" idi.

Jackie Child #bestteachingpartnerever sayesinde harika bir etkinlik alanımız vardı ve kütüphanemize çok güzel oturmuştu. Abby aşırı şekilde yaratıcıydı; üretmeyi ve problem çözmeyi çok seviyordu. Bunlar yaratıcı alan akımında olması gereken anahar becerilerdi. Abby bütün öğle aralarını kütüphanede kâğıt,

kumaş, tahta, tutkal ve pervanelerden oluşan birbirinden farklı nesneler yaparak geçiriyordu. Onun motorlara ve pervanelere olan ilgisi “Karalama Robotları” gibi harika projeler ortaya çıkarmasını sağlıyordu. Robotik kodlama kulübünün hatırı sayılır bir üyesiydi ve onun ne kadar yetenekli olduğunu gören arkadaşları tarafından saygı duyulurdu. Her ne kadar kendi deyimiyle okuma ve yazmayı gem vurmak olarak görse de...

Etkinlik alanımız, kütüphanemizin kapılarını herkes için, önceden kendilerini kütüphane çocukları olarak görmeyen öğrenciler için bile, sonuna kadar açmış oldu. Onların kütüphaneye bir şeyler üretmek için adım atmalarını ve sonrasında kol-tuklularının altında birkaç kitapla kütüphaneden ayrılmalarını umuyorduk. Abby düzenli olarak buradaki etkinliklerden sonra elinde bir kitapla kütüphaneyi terk ediyordu. Tabi bunda bizim yaratıcı alanın yakınına ve yoluna dikkatlerini çekecek kitapları koymamamızın da faydası oldu. Kütüphane öğretmenleri olarak ayrıca öğrencilerle ileride olabilecek potansiyel ilgileri için belli alanlardaki kitaplarla ilgili düzenli sohbetler yapmaya başladık. Bir gün Abby’i kendi yaptığı robotik bir at sırtında elinde bilgilendirici kitaplarla kuşanmış şekilde görebiliyordum. Eli-deki okumaktan keyif alabileceği taylor hakkında bir kurmaca hikâye de olabilirdi.

Abby için okuma işi kocaman bir eziyet olmaya devam etti ama o uzun anlatımları resimlendirebilen ve yazabilen inanılmaz bir hikâye anlatıcısıydı. Uzun hikâyelerini arkadaşlarıyla ve onun harfleri yanlış yazmasına alışkın olan öğretmenleriyle paylaşırdı. Okulumuzda “Okuma Yarışmaları” olduğunda, Abby bütün kitapları anlamayacak ve hatta hiçbirini tam olarak okuyamayacak olsa da en önde otururdu ama “farklı açılardan bakma” kabiliyeti sayesinde bunu telafi ederdi. Okuma Kupası takımının değerli bir üyesiydi.

Abby bir keresinde bana, hiç okumayacağı halde kütüphaneden kitap ödünç aldığını itiraf etti. (Köfte, bunu zaten biliyordum!)

Bunu akranlarına benzemek için yapmış gibiydi. Lakin sesli kitaplardan ve bilgilendirici yazılardan çok keyif alıyordu ve ben de bazen çaktırmadan ödünç aldığı kitapların arasına okurken zevk alacağını düşündüğüm grafik romanlar veya düz romanlar sokuşturuyordum. Ailesiyle benim aramda Abby'nin okuması ve nelerden hoşlanabileceği üzerine düzenli bir iletişim vardı. Bu sayede harika bir takım olduk.

Abby ve annesi altıncı sınıf kızlar kütüphanesi kulübüme katıldılar. Kitaplar Abby'nin kendi başına altından kalkabileceği seviyenin çok üstündeydi ama bu kütüphane kulübünün en güzel yanı aileleri, çocuklarıyla birlikte kitap okumaları veya onlara kendilerinin okuması ve ardından hikâyenin gidişatına göre onlarla hikâye hakkında konuşmaları için teşvik ediyor olmasıydı. Abby'nin bir kitap okuru kimliği kazanması için kitap kulübünün gerekli olduğuna inanıyordum. “Kitap okurları” ile beraber takılıyordu böylece onun da bir okur olması gerekirdi, değil mi?

Abby okumayı seviyor ama hâlâ bunu zor bir iş olarak görse de ve gerginlik yaşa da “bir deneyeyim, ne olacak?” tavrı içinde. Ailesi ve öğretmenleri onun başarıya ulaşması için hep yanında oldular. Abby'nin başarısının çoğu, kendisinin kattığı sıkı çalışmayla ve aslında hikâyeleri çok sevdiğinin farkına varmasıyla sağlanmıştı. Artık kitaplara ulaşmak için elinden geleni yapmaya kararlıydı.

Abby gibi okuma ve öğrenme zorluğu çeken çoğu çocuk, grafik romanlar sayesinde hikâyenin gücünü keşfediyor. Allison Rushby yetişkinlere ve gençlere özel birkaç roman yazmış ödüllü bir yazardır. Aynı zamanda sıkı bir grafik roman okurudur. Onunki kadar geniş grafik roman koleksiyonuna sahip biri daha olabileceğinden şüpheliyim. En sevdiğim on resimli kitabın yanında ona ayrıca neden ve ne şekilde grafik romanları kullandığını sordum.

Allison Rushby

Çok okuyan bir ailede büyüdüm. Bir roman yazarının kızı ve ayrıca bir roman yazarı olarak, çocuklarımin da okur olmalarını bekledim. İlk doğan çocuğum Ivy'nin hayatında zorluk çekeceği ta en baştan belliydi. Kavrama bozukluğuna ek olarak ona gelişim geriliği teşhisi kondu. Onun tarzı farklıydı; öğretmenlerin onun öğrenme tarzını anlamaları uzun zaman alır. Ivy'nin iyi bir harf yazımı ve okuması vardı ama kavraması zayıftı. Onun iyi okuyup yazması, etrafındaki uyarıcıları algılamak için gözlerine güvendiğinden, geliştirdiği ileri görsel becerilerine dayanıyordu. Kavraması zayıf olduğundan, standart şekilde basılmış romanlar, onun için kafa karıştırıcıydı. Sesli kitaplar, öğrenme zorluğu çeken insanlar için kullanışlı bir araç olabilir ama kavrama bozukluğu bütün duyuları kapsadığından, sesli kitaplar bizim işimizi pek görmedi açıkçası (hatta içinde hiç görsel uyarıcı bulundurmadiğinden Ivy için işleri biraz daha zor hale getirdi).

Ivy'nin keyif alarak kitapları okumasını istiyorsam, grafik romanların tek seçeneğimiz olduğunu biliyordum. Resimli kitaplar hakkında daha fazlasını bilmem gerekiyordu. Ayrıca hızlı olmam da... Ben de öyle yaptım. Deniz aşırı ülkelerden siparişler veriyordum sürekli. Hangi bölgelerden hangi kitapların daha çabuk geldiğini araştırıyordum. Hatta bir yıl öncesinden ön sipariş verdiklerim bile oluyordu. Zamanlama konusunda çok şanslı olduğumuzu düşünüyorum. Son yıllarda grafik romanlar aşırı derecede patlama yaptı. Aslında grafik romanlar o kadar çok popüler oldular ki o kitaplar için "grafix" adında bilimsel bir terim bile ortaya çıktı.

Grafik romanlar konusunda ısrarla ukalalık yapanlara şaşıyorum. "Aa ama ben çocuğumun gerçek romanlar okumasını istiyorum!" diyen veliler oluyor. Dürüst olmak gerekirse bu durumun uzun süre devam edeceğini sanmıyorum. Çünkü New York Times gazetesinin en çok satan grafik romanlar listesini sürekli paylaşmasıyla bu romanlara artık tepeden bakılmayacaktır diye düşünüyorum.

Megan, benden en sevdiğim on grafik romanı sıralamamı istedi ama biraz hile yaptığımı ve her sıraya birden fazla kitap girdiğimi söylemekten utanıyorum. Çocuğunuzun kitap sevgisi ancak grafik roman sayesinde geliştirilebilir, o yüzden bunu yaparken hiç utanmıyorum. Veliler genellikle varlıklarından bihaber olduklarından ve Shakespeare'i daha

erişilebilir bulduklarından, en beğenilen kitaplar olmayan ama öğretim programı dahilinde sıklıkla bulabileceğiniz birkaç örnek kitap dahil ettim. (Bkz. s. 251) Kitap öneri listelerini sona aldığımız için gerekli yerlerde arkaya gönderme yapalım. Bu liste arkaya alındı. Allison Rusby'nin grafik roman listesi diye yazıyor.

CİNSİYET TARTIŞMASI

Karma okullarda, kız okulların ve erkek okullarında çalıştım. Cinsiyete özel kitaplarla ilgili birtakım düşünceler kulağıma geliyordu. Erkek lisesinde kütüphane öğretmeni olarak çalıştığım sırada, bana sürekli gelip “Ama şimdi erkek öğrencilere kitap okutmak da çok zordur!” diyen insanlar oluyordu. Bunu çok sinir bozucu ve hayal kırıcı buluyordum. Ben de her öğle arasında kütüphanemin dolup taşıtığını o karşıt görüşlü kişilere göstermekten keyif alıyordum. Dürüst olmak gerekirse, oraya gelen çocukların çoğu dergileri karıştırmak, satranç oynamak ve iPadleri kurcalamak için geliyordu ama kitap dolu bir alanda kendilerini rahat hissediyorlardı ayrıca kitap ödünç alma oranları gerçekten yüksekti. Şimdiye kadar öğrencilerle gerçekleştirdiğim en iyi sohbetler o kütüphanede yaşandı, yeni kitap talepleri çok hızlı ve yoğun oluyordu. Şu an bir kız okulunda çalışıyorum ve aynı kitap ödünç alma rakamlarına ulaşıyoruz ve kitaplar üzerine benzer sohbetler yapıyoruz. Kitaplıklardaki kitap tercihleri de büyük ölçüde hemen hemen aynı. Gerçi erkek okulundaki kütüphanemde tren ve köpek balıkları hakkındaki kitaplar daha çok gündemdeydi. Kızlarda ise saç silti ve periler hakkındaki kitaplar ağırlıkta. Kütüphanemde herkese uygun kitapları bulundurmaya özen gösteriyorum. Görev yaptığım bütün okullarda genel bilgilendirici kitap koleksiyonları hep benzerlik göstermiştir.

Kızların ne okuyacağı veya erkeklerin hangi kitaplardan zevk alacakları konusunda bir varsayım yaparak onlara hizmet etmiş sayılmayız. Kitap zevklerinde farklılıkları görüyorum ve anlıyorum ama ayrıca imkân verildiğinde tüm okurların ulaşabildiği ve keyif alabildikleri kitaplardaki benzerlikleri de görebiliyorum.

Jacqueline Harvey Avustralya'nın en popüler çocuk kitapları yazarlarından birisidir. (*Alice-Miranda*, *Clementine Rose* ve *Kensy ve Max* serilerinin yazarı) Ayrıca çok deneyimli bir öğretmen olan Jacqueline, dünya genelinde yapılan festivallerde, okul atölyelerinde ve söyleşilerde konuşma yapmaktadır. Kitapların cinsiyetlendirilmesi üzerine onunla uzun sohbetlerimiz oldu. Jacqueline'in bu etiketlendirmeye bir son verilmesine dair söyleyecek çok sözü var.

Jackqueline Harvey

Benim kitaplarımdan birini okumaması için erkek çocukları yönlendiren bir veli veya bir öğretmeni her duyduğumda kenara bir dolar atsaydım, maalesef, uzun bir süre refah içinde yaşardım. Kitap imza günlerinde (Bir çocuk bana istekli şekilde yaklaştığında) ya da okullarda başıma geliyor. "Dur ne yapıyorsun o kitabı alma. Kapağında kız resmi var." Siz olayı anladınız. Bu konuda yalnız olmadığımı biliyorum. Ana karakteri kızlar olan kitapların yazarı olan birçok arkadaşım bu tartışmaları yaptım.

Eski bir öğretmen olarak herhangi bir kızı, kitap kapağında bir erkek olan kitabı alması için teşvik etmem çok zamanımı almıyor ama bunun bir de tersini deneyin. Üstesinden gelinemez bir zorluk olmaktan çok daha fenası... Şayet erkek çocuklarımızı, kapağında kız resmi olan kitapları almaları için teşvik etmiyorsak, onlara zarar vermiş oluruz. Erkek çocuklara ne söylüyoruz peki? Kızlar hakkındaki kitapların daha az olduğunu mu, çok da önemli olmadıklarını mı yoksa erkekler hakkındaki kitaplar kadar iyi olmadıklarını mı? Üstelik kapağında kız olan kitapların içerisinde erkek karakterlerin de olduğunu düşünemiyoruz. Mesela benim kitaplarımda bir dolu erkek karakter var.

Daha da kötüsü okul ziyaretlerimdeyken, karma bir okulda kızlarla dolu bir kitleyle yüzleşiyorum. Erkek çocukların nerede olduklarını

sorduğumda ise dedikleri aynen şu: "Yani biliyorsunuz. Siz kızlara has kitaplar yazdığınızdan erkek çocuklar söyleşinizden pek keyif almayacaklardır." Tam kafamın tası atmak üzereyken bir an durup söyleşilerimde, bütün çocukları eğlendirebildiğimi ve bilgilendirebildiğimi düşünüp kendimle gurur duyuyorum. Söyleşilerim eğlenceli ve harika geçer. Bu konuda iyi olduğuma dair bir sürü geri dönüş alıyorum. Erkek çocukların hikayelerime dahil edilmediği düşüncesi ve öğretmenlerinin de (yüksek ihtimalle kitaplarımı okumamışlardır bile) sadece kızlara has kitaplar yazdığımı kanaat getirmeleri gülünç olmakla kalmayıp aynı zamanda yirmi yıldan fazla öğretmenlik tecrübesi olan benim için bir hakarettir. Sadece erkeklere has ve erkek karakterleri olan bir kitap yazan erkek bir yazarın söyleşilerine kızların dahil edilememesini hayal bile edemiyorum. Böyle bir şey mümkün olamaz.

Tamam. Yayınevleri süregelen bu şehir efsanelerinde büyük bir role sahipler. Pazarlama genelde bir cinsiyete yönelik yapılıyor. Kapağında parıldayan, pembe, gökkuşağı desenli boynuzlu at olan kitaplar muhtemelen kızlara çekici geldiği kadar erkeklere çekici gelmeyecektir. Kızların ve erkeklerin farklı ilgilere meyilli olduklarını anlıyorum ama bir hikâye içinde maceraya atılmak isteyen, bir veya iki kötü adamı alaşağı etmek isteyen bir kız için, kitabın arkası pembe veya mor olmuş ne fark eder ki? Benim kitaplarımdaki renkler bir hayli çok: Mavi, yeşil, sarı, mürekkep siyahı, pembe ve mor... Toplum çok yol kat etti ama baştakiler, cinsiyetçi basmakalıp düşüncelerle hâlâ erkek çocuklarımızın hangi kitabı seçeceklerine karar veriyor. Böylesi çok hayal kırıcı.

Güçlü kız karakterleri (ve erkek karakterleri) yazıyorum. Macera yaşıyorlar, gizemleri çözüyorlar, eğlenceliler, akıllılar ve deli dolular. Farklı ülkelere gidip yeni şeyler öğreniyorlar, eğleniyorlar ama maalesef okuyucu kitlemin %95'ini yine de kızlar oluşturuyor. Erkek okuyucularıyla tanıştığımda onları hevesli görüyorum. Onlara niçin Alice- Miranda'yı veya Clementine Rose'u beğendiklerini sorduğumda, aldığım cevaplar şöyle: "Alice-Miranda'yı sevmiyorum ki. Onun atını seviyorum.", "Sanki en iyi arkadaşım Kate'e benziyor.", "O cesur ve komik biri.", "Birçok maceraya atılıyor.", "Clemmie'nin evcil bir hayvanı var ve her zaman başını derde sokuyor.", "Gizemleri çok seviyorum."

Erkek kitap okurları ile ilgili en güzel hatıram birkaç yıl önce Büyük Avustralya Yazarları festivalinde yaşandı. İsimlerini saymayacağım ama çocuk edebiyatından en bilinen üç yazarla (üçü de erkek) birlikteydim.

İmza saatim başladığında altıncı sınıftan üç erkek çocuk ellerinde kitaplarla bana yaklaştılar. Onların arkasında bulunan kütüphaneci, "Hadi söyleyin bakalım. Neden onun kitaplarını alıyorsunuz?" diye sordu çocuklara. Çok ilgimi çekti. Çocuklardan biri her yazarın bir eserini okudukları takdirde bu etkinliğe gelmelerine izin verileceğini açıkladı. En çok benim kitabımı sevmişler. Bu bana kendimi harika hissettirdi mi? Hem de nasıl! Çocuklardan okullarına dönünce Alice-Miranda'yı ne kadar sevdiklerini arkadaşlarıyla paylaşmalarını rica ettim. Kim bilir belki kapağında bir kız resmi olan kitabı ellerine alma cesaretini göstermiş ve kitaptan aldıkları keyfi arkadaşları ile paylaşmışlardır.

Ne yazık ki bu tür tecrübeler çok az yaşanıyor. Erkeklerin benim kitaplarımı sevmeyeceklerini düşünmüyorum. Kapağında hem kız hem erkek olan yeni bir kitap yazıyorum. Kensy ve Max ikiz kardeşler ve aileleri hakkında ilginç bir şey keşfetmek üzereler. Sırf kapağında erkek var diye erkek çocuklar bu kitabı okur mu? Kim bilir? Umarım öyle olur ve yine umarım geriye gidip benim önceki kitaplarımı da keşfederler. İşte o zaman kitapları sadece kızlar için yazmadığımı anlayacaklar.

KÜÇÜK GENÇLERİN OKUMASINI SÜRDÜRMEK

Çocuklar üst sınıflara geçtikçe zamanlarının büyük kısmı okul sonrası aktiviteleriyle ve ödevlerle dolup taşıyor. Avustralya'da okuma ölçeğini inceleyen Victoria Eyaleti Devlet Kütüphanesi Gençlik Edebiyatı Merkezi'nin yayınladığı rapora göre ilkokuldan ortaokula geçen öğrencilerde keyif alarak okuma azalıyor ve hatta önceden tutkulu olan kitap okurları edebiyattan uzaklaşıyor. Kitap okuma, sosyal medya, sosyalleşme, ders çalışma ve müfredat dışı ekstra aktiviteler arasında denge kurulması adına gençlere yardım etmeye dair bir uyanış var.

Çocukların, daha küçük yaşa ait okuma kitaplarından ilk gençlik kitaplarına ve hatta genç yetişkin romanlarına geçiş yaptıkları dönem kitap seçimi bakımından zor bir dönemdir.

Onlara “yetişkin içerikli” kitaplar sunamadığımdan okuma konusunda isteksiz birçok üst sınıf öğrencim var. Ancak hâlâ peri masalları ve yavru köpekler hakkında kitap okuyup mutlu olan bir dolu öğrencim de var. Devasa çeşitlilikte okuma yaş grubu var ve bu beni farklı okuma yaşı ve seviyeleri arayışında olmam için uyanık tutuyor. Her zamanki gibi, öğrencilerle ve velilerle yapılan bireysel sohbetler, bu konuda başarıya ulaşmak için çok önemli.

Çocuğunuz ilk gençlik romanlarına geçiş yapmak istiyorsa veya buna ihtiyacı varsa, bu geçişin pürüzsüz olmasını sağlamak için, bir müddet onlara bu tarz kitapları siz okuyun. Siz de bu kitapları okumaktan zevk alırsınız. *Orta seviye*³⁰ kavramı bir okuma seviyesi tanımıdır, üst sınıfa geçen öğrenciler veya ortaokul öğrencilerince hedef haline gelen bir tür değildir. Genellikle, uzunluk olarak 40.000-50.000 arası kelimeden oluşurlar. Gençler, çocukluk uykularından uyanırlar ve giderek dünyanın daha geniş ve daha korkutucu bir yer olduğunun farkına varırlar. Bu nedenle, ilk gençlik romanları dostluk, aile, sosyal meseleler gibi konuları veya çocukların kendilerini ilişkilendirebilecekleri merkezinde dünyayı ilgilendiren konularla boğuşan ve bunlara çözüm bulan bir karakteri esas alırlar. Bu yüzden hikâyelerde, kendi yaşamlarında benzer güçlüklerle nasıl yüzleşebileceklerini sorgulayan; başarılarını, hatalarını ve tecrübelerini hayata aktaran, aynı yaşta veya az büyük yaşta olan karakterlere sahip romanları okumak, çocuklar arasında yaygındır. Gençler bağımsızlık ve risk almak için serbest olmak istiyorlar ama ayrıca gerçek hayatlarında ve okuma seçimlerinde güveneye sahip olmak istiyorlar. Romanları okuyarak elde edilen bu temsili deneyimler sayesinde, kendilerini diğer insanların yerine koyma ve onlarla yan yana yürüme, empati ve anlayış geliştirme imkânına sahip oluyorlar.

30 Sonraki satırlarda “orta seviye” kavramı Türkçe’de daha yaygın olarak kullandığımız “ilk gençlik” kavramı şeklinde kullanılmıştır. (E.N.)

Birkaç yıl önce kütüphanemde, sonsuza kadar aklımdan çıkmayacak bir konuşmaya kulak misafiri olmuştum. On bir yaşında iki kız arasında geçiyordu ve biri diğerine güzel bir ilk gençlik romanı olan *Mother's Day*'i (yazar Anne Brooksbank) öneriyordu. "Bence sen de bu kitabı okumalısın. Boşanmış bir aile hakkında, ana karakter annesinin başına gelen şeylerden kurtulması için ona yardımcı olmaya çalışıyor. Maggie'nin ailesinin başına gelenlere benziyor birazcık ve bunu okurken sanki Maggie'nin yaşadıklarını hissettim." dedi. Oradan uzaklaşmam gerekiyordu çünkü birincisi, bu kitap kurdunun ne kadar anlayışlı olduğunu görünce gözyaşlarıma hâkim olamadım. İkincisi, bu öğrenciler özel bir durumu paylaşıyorlardı ve araya girerek bunu bozmak istemiyordum.

14. Bölüm, *Zor Konuları Okuma* sizlere bu konular hakkında daha fazla öngörü kazandıracaktır ama gençlik yılları hem eğitimcilerin hem de velilerin, çocukların kitap tercihlerinin değiştiğini fark ettikleri yıllardır. Çocuklar, hayattaki nahoş, zor bazı konulardan haberdarlar ve edebiyat, çocukların bu tarz zorlu konular sayesinde ahlaki ve etik meseleleri keşfettikleri bir alan haline gelmektedir. Yetişkinlerle sohbetin minimum seviyede gerçekleştiği bir yılda edebiyat, bazı zorlu konuşmaların kapısını aralayan bir geçit olabilir. Aile olarak yaşadığımız kayıp ve akabindeki keder hakkında konuşmaya çalışırken, on yaşındaki çocuğumla kitap karakterleri hakkında sohbetler yapmış olmak gerçekten işe yarayan bir yöntemdi. Kızım ne içini dökebilecek kadar istekli ne de bunu yapabilecek kadar güçlü olduğu için onun duygularını konuşmaktansa, bir kitapta sevdiğini kaybetmiş, yas tutan bir karakter hakkında konuşabiliyor olmamız bir anlam ifade ediyordu. Gençlerinizin okudukları kitaplarda nahoş ve güzel konular arasında bir denge tutturmak her zaman olması gerekendir ama zor konulu kitaplar gördüğünüzde hemen alarma geçmemeye çalışın. Kaliteli ilk gençlik romanları, büyük duyguları dikkatle ele almayı başarır: Güçlü

arkadaşlık, biraz romantizm, minimum seviyede şiddet; umutla beraber gelen bunalım, ferahlama ve kahkaha dolu anları olan hüznün vb. İlk gençlik kitapları yazma konusunda, Allison Tait şunu vurguluyor: Esasen okuyucularınızı travmaya sokmak istemezsiniz. Onlarda duygu uyandırmayı ve onları düşünmeye teşvik edici olmayı istersiniz ama söz konusu kitap okurunun, bir çocuk olduğunu unutmamak zorundasınız.³¹

Neyi okuyacakları hakkında kafası karışmış bir genç çocuğa sahipseniz ve sınıfınızda bunlardan bir dolu varsa sizlere aşağıdaki bazı fikirleri denemenizi öneriyorum.

Gençleri eyaletinizde bulunan MS Readathon veya başlıca çevrimiçi okuma yarışmalarına (Premier's Reading Challenge) kaydettirin. Biraz okuma baskısı, bir ödül veya sertifika cazibesi gibisi yoktur.

Okul sonrasında veya dönem sonunda hediye olarak ve/veya görev bitiminde bir ödül olarak yeni kitaplar sunun.

Onlarla birlikte kitap okuyun. Gençlik romanları, çocuklar için olduğu kadar yetişkinler için de harikadır. (Harry Potter'ın yetişkinlerdeki pazar başarısını bir düşünsenize). Daha önce de bahsettiğim gibi bu işte yetişkinlerin rol model olması gerekiyor. Bunu yapmanız onların okudukları kitaplara değer verdiğinizizi de gösterir. Dahası kitaplar hakkında doğaçlama sohbet edilebilmesi onların yanında olduğunuzu hissettirir.

Onlara okuyun. Bir ilk gençlik romanından bir veya iki bölüm okumak onların kenarda öylesine duran kitabı ellerine almaları için gerekli olan ilgilerini arttıracaktır.

Web sayfalarına, yazarların sosyal medya hesaplarına ve popüler genç dergilerine göz gezdirin. Çocuğunuzun

31 Centre for Youth Literature (2009), *Keeping Young Australian's Reading report*, State Library of Victoria.

okuyacağı materyali kendisinin seçmesine izin verin. Bağımsız olma duygusu çok önemlidir. Okuma tercihlerinde özerklik bu yaşta çok önemlidir ama bu özerkliğe, bazen bir öğretmen veya ebeveyn tarafından rehberlik edilmesi gerekir.

Kitap tanıtımlarına, kütüphane etkinliklerine, fuarlara, çocuk edebiyatı festivallerine ve kitapçıların düzenlediği etkinliklere katılın. Okuma için ilham verecek bir yazarla tanışmaktan daha verimli başka bir şey olamaz ve ilk gençlik kitapları yazarları, sizin ve çocuklarınızın karşılaşabileceği en havalı insanlardır.

Bir kitap kulübüne katılın. On bir yaşındaki öğrencilerim, anneleri, büyük anneleri, teyzeleri ve ablaları için okulumda bir kitap kulübü çalışması yürütüyorum. Katılımcıların çoğuna göre bu kulüp, onların en sevdikleri faaliyetlerden birisi haline gelmiş ve veliler, bu sihirli zaman aralığında çocuklarıyla gerçekten kalıcı olabilecek bir bağ kurmak adına, bunun en iyi yöntem olduğunu söylüyorlar. İpucu için “Bir Kitap Kulübü Nasıl Kurulur?” (s. 299)’a bakınız.

Bu fikirlerden bazıları dayatma olarak görülebilir hatta zahmetli gelebilir ama çocuğunuz birkaç kitaba bağlanırsa, sonrasında onlara taparlar. Daha sonra bıraksalar da yeniden onları okumaya geçerler.

En sevdiğim gençlik kitabı okurlarından biri olan Joe Visser’dan (AKA Kitap Çocuğu) kendi kitap okuma serüveninden bahsetmesini rica ettim. Onun izlenimleri *The Sunday Telegraph* gazetesinde ve *Children’s Books Daily*, *Creative Kids Tales* gibi sitelerde çıktı. Onun kişisel web sayfasına www.bookboy.com.au. göz atabilirsiniz.

Joe Visser (Aka Kitap Çocuğu)

Benim yaşıma hitap etmeyen veya bazen de benim yaşımdaki birine göre “çok büyük” gelen kitapları dahi okudum. Fakat sanıyorum ki bu tarz kitapları okumak genç birinin dünya anlayışını geliştiriyor.

Hatırladığım kadarıyla kendi başıma okuduğum ilk kitap Harry Potter’ın ikinci kitabıydı. İlkini beş veya altı yaşındayken annemle birlikte okumuştuk ve bu bendeki okuma sevgisini ateşlemişti. Annem, okuduğum kitapların türleri konusunda daima etkili oldu. Bana sürekli kitap tavsiyesinde bulunur. Ancak son zamanlarda diğer insanların ve çevrenin kitap tavsiyelerini dinliyorum.

Özellikle şiir olmak üzere (son zamanlarda çok şiir okuyorum) her türden kitabı okuyorum. Son zamanlarda *Dear Hank and John* internet yayını dinlemek de kitap seçimime yardımcı oluyor. Arkadaşlarımın kitap tavsiyelerine kulak veriyorum ayrıca İngilizce öğretmenlerim de bazı kitap tavsiyelerinde bulunuyorlar.

Gençler, özellikle erkek çocuklar, genellikle on dört veya on beş yaşına geldiklerinde okumayı bırakıyorlar ya da daha az okuyorlar. Bunun birkaç olası sebebi var. Genellikle bu yaştayken okul güdümlü okumalar gerçekleştirdiklerinden keyif amaçlı okuma için daha az zaman kalıyor.

Diğer bir sebep ise yetişkin kitapları okumaya başlamak için istekli olsalar bile ailelerin bunun için gençlere izin vermemesi. Bunun bir hata olduğunu düşünüyorum. Bazı kitaplarda çocuklar için uygun olmayan içerikler olduğundan, velilere çocuklarının istediği her kitap için izin vermeleri gerektiğini söylemiyorum. Fakat velilere o kitabı önce kendilerinin okuması gerektiğini öğütlüyorum ve izin verdiklerinde çocuklarının bundan ne ölçüde etkilenebileceklerini düşünmelerini istiyorum.

On üç yaşına geldiğimde, yetişkinler için uygun olduğu düşünülen kitapları (Stephen King kitapları veya Anthony Doerr’in *Göremediğimiz Bütün Işıklar* gibi kitapları) daha fazla okumaya başladım. Çünkü o kitapları annem daha önce bana okumuştı ve ne hakkında olduklarını biliyordu. Okuyacaksam ne ölçüde tehdit oluşturduklarının farkındaydım. George R. R. Martin’in *Taht Oyunları* gibi kitaplar, henüz okumaya izninin olmadığı kitaplar.

Kızlara has veya kız okurları hedefleyen (ya da kahramanı kız olan) kitapları da okuyorum çünkü iyi bir kitap iyi bir kitaptır. Hedef kitlesi ne olursa olsun.

Gözüme çarpan bir diğer genç kitap okuru ve aynı zamanda bir blog yazarı olan *Jazzy'nin Kitaplığı*'ndan Jazzy. O bir MS Readathon elçisi ve kendi okuma serüveni hakkında özverili izlenimler ve makaleler yazıyor.

GENÇ YETİŞKİN KİTAPLARINA GEÇİŞİ DESTEKLEME

Genç yetişkin (GY) kitapları on üç yaş ve üzeri kitleyi hedef alır ama kitap türleri içinde çok çeşitlilik vardır. Bazı kitaplar özellikle on altı yaş ve üzerine yönelik olduğundan çocuğunuza kitap seçerken uygunluğunu kontrol etmenizde fayda vardır. GY edebiyatı her zaman popüler olmuştur ve belki de sosyal medyanın yükselişiyle varlığı daha net hissedilmektedir. Çünkü gençler, sosyal medya içeriklerinin en büyük tüketicileri ve ayrıca üreticileri. GY edebiyatı bu gidişata ayak uydurdu ve bu trendi büyük bir hevesle benimsedi. (#LoveOzYA takip edilmesi gereken bu konuyla alakalı bir hashtagdir.)

İlk gençlik kitapları da genç yetişkin kitapları da bir tür değildir. Sadece yaşa uygunluğu gösterir. Bu yüzden konu veya yazım tarzı araştırırken birçok hikâye türlerine erişilebilir. Gençler çevrimiçi topluluklara üye olarak, türler ve seri kitaplar arasında aradıklarını bulabiliyorlar. Okuyan ve tutkuyla bunları paylaşan gençler hep oluyor. Sosyal medyanın büyümesiyle diğer tutkulu kitap okurları ile buluşup tanışmak daha kolay hale geliyor. Tumblr ve Deviantart gibi sosyal mecralarda hayran yazıları ve resim çalışmaları bulunabiliyor. Çevrimiçi kitap topluluklarının (Goodreads, listy, BookLikes, Riffle Books v.s.) bolluğu sayesinde diğer kişilerce onaylanma imkânları, İG kitaplara olan ilgiyi arttırmıştır.

GY kitapları geniş çapta ve çeşitlilikte kitleye çekici geldiği için hem gençler hem de yetişkinler arasında oldukça popüler. Kaliteli GY kitap yazarları gereksiz kelimeleri çıkarıp sadece en iyi ve en gerekli kelimelere yer veren becerikli kişiler. Ayrıca hikâyenin kalbinin asıl attığı yeri çok iyi belirten yetenekli yazarlar. Kitaplar bir yetişkin kitabında bulunan tüm duygulara ve gerileme, daha güçlü bir anlatıma sahip ve ana fikre daha bağlılar. GY kitap yazarları risk alan kişilerdir (kendileri de bir okurdur çünkü). Bir formüle bağlı kalma zorunluluğu hissetmezler; tüm türleri birleştirirler. Bu yazarlar genellikle temel konulara değinirler. Evsizlik (Pip Harry'nin kitabı *Becase of You*) mültecilerin kötü durumu (Zana Fraillon'ın kitabı *The Bone Sparrow*), kimlik (Cath Crowley, Simmone Howell ve Fiona Wood'ın kitabı *Take Three Girls*), cinsellik (Will Kostakis'in kitabı *The Sidekicks*), hüznün (Claire Zorn'un kitabı *Protected*) gibi konular bunlara en iyi örnektir. Daha çok sesli konulara değinilmesi için çağrılar yapılmaktadır.

Son yıllarda film yapımcıları *Açlık Oyunları* (yazar Suzanne Collins) gibi serileri tutturmayı başardı ve ne kadar çok GY eserin istifade edilmeyi beklediğini fark ettiler. Çoğunlukla isteksiz okura bir kitabı satmak, o kitabın bir filmi olduğunda daha kolay olur. Kütüphaneciler de bu film bağlantısından faydalanırlar ve filmler çocukları okumadan alı koysa da iki taraf da birbirinden faydalanmış olur. Ben şahsen GY kitapların filme uyarlanması taraftarıyım ve son on yılda bu kitapların yeniden vücut bulmalarına tanıklık ettim. Kitaptan uyarlanmış filmlerin gösterimlerinde her zaman gençlerin arkasında ayakta duran bir kütüphaneci bulmanız olasıdır.

BÖLÜM 7

GENÇ OKURLARIN SOSYAL YAŞAMLARI

Kitap okumanın genellikle yalnız yapılan bir iş olduğunu düşünülür. Evin kitaplığının önünde bir başına, elinde bir fincan kahveyle ve lüks yeşil renkli bir kadife okuma koltuğunda oturmuşsunuz; en sevilen masa lambası yanı başınızda yeni romanın sayfalarını aydınlatıyor. Aslında bu benim fantezilerimden biri. Okuyucuları düşündüğümüzde genelde onları yalnız düşleriz. Popüler medya “okurları” olumsuz yönde tasvir etme eğilimine sahiptir ve maalesef bunun okumaya hiçbir faydası yoktur.

Bir kütüphaneci olmaksa ekstra bir medya tekdüzeliği yaratıyor. Yakın zamanda ilk kez bir okuma gözlüğü aldım ve tam sakallı, yelek giyen hipster³² göz doktorum benim bir kütüphaneci olduğumu duyduğunda çok heyecanlandı. “Aman Allah’ım! Kendini kahverengi hırka giymiş, İrlanda aksanlı ve gözlüklü

32 Hipster, stereotipik olarak soylulaştırılmış mahallelerde bulunan gençlerden oluşan bir alt kültürdür. Genel olarak indie ve alternatif müzik ile ilişkilidir. Uzun sakal ve şapka vazgeçilmezdir. (Ç.N.)

resmî bir kütüphaneci olarak düşünsene!” dedi. Oraya giderken amacım öyle görünmek değildi tabi ki.

At kuyruk saçlı, sakallı erkek kardeşim kesinlikle bir kitap okuru çizgisine uymuyor. Deli, tutkulu bir sörfçüdür. Eskiden inşaat işçisiydi. Şimdiyse kendi sosyal durumunu koruyabilen birisi olarak, finans alanında görev yapıyor. Çocukken bir kitap okuru falan da değildi. Alakası bile yoktu ve annemle babam umutlarını yitirmişlerdi. Fakat o daha ortaokul çağındayken, ailemizle Paris'e yaptığımız uzun ve sıkıcı bir uçak yolculuğu sırasında Harry Potter'ı keşfetti ve bir daha kitapları elinde bırakmadı.

Kitap okurları bütün şekillerde ve boyutta olabilir. Okuma ortamı saçma sapan sosyal yerler bile olabilir. Fakat yine de basmakalıp düşünceler bir sebepten dolayı varlar. Birçok kitap okuru yalnız takılan bir okur etiketini benimsemekten şikayetçi olmaz ve bu etiketi gururla taşır. Umarım bir gün kitap okurları enerjik, çok sosyal ve mükemmel muhabbetli birileri olarak görünebilir.

OKUMA YARIŞMALARI

Kitap yarışmaları okurların kendilerini gösterebilecekleri bir yerdir. Okuma Kupası tarzında yapılan bir yarışma öğrencilerin anlamlı ve uzun okumalara katılabilmeleri için bir fırsattır. Ben Okuma Kupasını herhangi bir sportif aktiviteye benzetiyorum. Bir araya gelen, hazırlık ve antrenman yapan takımlar var. Kapaşacak bir yarışma da var. Üstelik öğrenciler sosyalleşerek arkadaşlıklarını sağlamlaştırıyorlar. Hatta bazen takım üyeleri birbirleriyle o kadar çok vakit geçirip sohbet ediyorlar, kahkaha atıp dedikodu yapıyorlar ki kitapları okuyorlar mı acaba diye merak ediyorum. Okuma Kupası yarışmaları bazen takım üniformasına izin veriyor. Pudstar bir keresinde “Okuyan Ninjalar” adında bir takımdaydı ve tamamen siyah giyinip ninja kuşaklar ve kâğıttan ninja yıldızlar kuşanmıştı.

Okuma Kupası yarışmaları, seçilen yaklaşık altı kitaplık bir listeyi okuyan dört öğrenciden oluşmuş okul takımları arasında yapılır. Takım üyelerinin listedeki bütün kitapları okumaları beklenir. Birlikte kitapları tartışıp ve alıştırma soruları sorup antrenman yaparlar. Avustralya'da birçok eyalette birinci dönem okul müsabakaları olur. Okul içinden birinci olan takımlar ikinci dönem, bölgesel yarışmalara katılırlar ve oradan da birinci olan takımlar, üçüncü dönem eyalet çapında yürütülen yarışmaya katılırlar. Okuma Kupası yarışmaları Güney Avustralya'da başladı. Bazı okullarda, bölgelerde ve eyaletlerde bu tarz yarışmalar gerçekleşmese de bütün Avustralya çapında bu tarz yarışmalar yapılıyor.

Okul ortamınızda bu tarz yarışmalar düzenlenmiyorsa ve böyle bir yarışma yürütmeyi planlıyorsanız, öncelikle müdürünüzün ve diğer eğitim personellerinin desteğini almanız önemlidir.

SOSYAL KİTAP OKURLARI YARATMANIZA YARDIMCI OLACAK BEŞ YÖNTEM

1. Okulunuzda yazarları misafir etmeyi planlayın ve bunu bir rock yıldızı ziyaretine benzetmeye çalışın. Yazar ziyaretleri eğlencelidir, ortak tecrübelerle yol açar ve kitap okuyanlara atfedilen olumsuz basmakalıp fikirleri yok eder.
2. Elektronik posta bildirimlerine, yerel kitapçıların ve festivallerin sosyal medya hesaplarına üye olun. Edebiyat içerikli etkinlik arayışında olun. Kitapçılar ve festivaller tarafından yürütülen genç kitap kulüpleri, daha küçük çocuklar için hikâye zamanı aktiviteleri, masal anlatma programları ve tüm yaşlara özel yazım ve el işi atölyeleri var. Bu tür etkinlikler aynı kafada birçok veliyi ve çocukları çeker.
3. Kitapçınızı arkadaşınız olarak düşünün. Kendi çocuklarını birçok kütüphane etkinliğine katılıyor ve onları çok seviyor. İki saatlik bahçe atölye çalışmasında veya bir kitabın doğum gününü kutlarken yeni arkadaşlar edinmiş oluyoruz.

4. Çocuğunuzla birlikte bir kitap kulübüne katılın ya da onları yaşlarına uygun olan bir tanesine kaydettirin. Okulunuz kütüphanesinde bir kulüp bulunmuyorsa, arkadaşlarınız ve onların çocuklarını da dahil ederek bir tane kurun. En kötüsü en yakın kitapçıdan veya halk kütüphanesinden kitap kulübü var mı diye bilgi alın.

5. Yazarları sosyal medyadan takip edin ve diğer kitap okurlarıyla da aynı yolla temasa geçin. Elbette gençlerin sosyal medyada takılmalarını savunmuyorum ama gençler için sosyal medya, onların tüm dünyadan aynı fikirden insanlarla bağ kurma yöntemi oldu. İnsanların katılabileceği her türden okuma ve yazma temalı gruplar var. Ne kadar çok yazarın sosyal medyada takıldığını ve okurlarla bir araya gelmekten mutluluk duyduğunu görmek harika.

Okuma Kupası yarışması harika bir öğrenim fırsatı olabilir ama bir sınıfın okuyacağı kitap yükü çoksa, öğretmenlerin bir beş kitap daha okumaları için öğrencileri teşvik edebilmesi gerçekten zor olur. Okulumuz kitap haftası etkinliklerinin bir parçası olduğu için üçüncü dönemimizde Okuma Kupası yarışması düzenliyoruz ve okunacak kitapların kısa bir listesini belirliyoruz. Başka okullarda Okuma Kupası yarışması için okunacak kitaplar set halinde sınıf kitaplıklarında bulunuyor veya öğretmenleri sınıflarına o kitapları sesli okuyorlar.

YAZAR ZİYARETLERİ

Öğrencilere ve öğretmenlere ilham vermek adına yazar ve illüstratörlerin okullara, anaokullarına ve halk kütüphanelerine gerçekleştirecekleri ziyaretleri asla hafife almayın. Kitapların ortaya çıkmasına katkıda bulunan kişilerle buluşmak, yazım ve resimlendirme sürecine daha çok vakıf olmayı sağlayacaktır.³³ Yazar ve illüstratör ziyaretleri kitap yaratımı süreci hakkında eşsiz bir

33 Moynihan, K. E. (2009), 'Local authors in the classroom: bringing readers and writers together', *The English Journal*, 98(3), s. 34–38.

fikir verir. Bu ziyaretler öğrenciler adına edebiyata can verir, onlara zengin bir edebî anlayış sunar ve yazar veya illüstratörlerin kullandığı tekniklerin kavranmasını sağlar.

Okul kütüphaneleri, kütüphane kaynakları için harcanan bütçeyi kısıyorlar. Para meselesi yetkililerin elini kolunu bağladığı için yazar ziyaretleri her ne kadar cazip görünse de gerek duyulmayan bir çalışma olarak değerlendiriliyor. Aynı okulda yirmi yıldan fazla bir süredir çalışmış olmamın verdiği ayrıcalıklı pozisyon sayesinde, yazar ziyaretlerine bütçe ayırabildiğimi, bu iş için hevesli olduğumu ve ücretsiz reklam amaçlı ziyaretler için minnettar olduğumu düşünmeniz çok mümkün. Ancak ben ve okul kütüphane personellerimiz, yazar ziyaretlerinin ne kadar önemli ve değerli olduğu anlayışını okul camiasına kazandırmak için çok çalıştık.

Yazar ziyaretleri, okullarda herhangi bir çapta ve ekonomik bütçede olabilir. Bu işi başarmak öncelikle savunuculuğunu yapmak sonrasında para toplamak ve çok çalışmaktan geçiyor. Yazar ziyaretlerini, zor bir iş olarak nitelendirmek, bunu okulun ilgisizliğine ya da parasızlığa bağlamak çok kolaydır. Parasızlık ve ilgisizliğe tutunarak kötümser tavır takınmak, bu etkinliğin gerçekleşmesi için bir fayda sağlamayacaktır. Bunu ancak bu işin savunuculuğunu yapan hevesli kişiler başarabilir.

Ücretsiz yazar ziyaretleri: tanıtın, özendirin, yaptırın!

Bütçenin dar olduğu durumlarda okullar, okur kitlesini genişletmeye ve kitaplarını tanıtmaya istekli yazar ve illüstratörlerden ücretsiz katılım isteyebilirler. Arada sırada yayınevleri ve kitapçılar kitap tanıtım turlarının bir parçası olarak veya Dymocks Children's Charity (Dymocks Çocuk Vakfı) gibi bir vakfın projesi olarak, bedava okul ziyaretleri teklifinde bulanabilirler. Yazarların ve kitaplarının tanıtımlarının ücretsiz olması beklenir ve ben de evlere gönderilmek üzere öğrencilere kitapları tanıtıcı

el broşürleri ve kitap sipariş formları dağıtırım. Yayınevlerinin, kitapçıların ve yazarların amacı kitaplarını satmak ve o yazar ya da kitap hakkında farkındalığı arttırmaktır. Okul bu tarz ziyaretleri destekleyici çalışmalar içerisinde bulunursa, bu ziyaretlere dahil olan herkes için bir kazanç olur. Ayrıca öğretmenler ve okul yönetimi ortaya konulan değeri anlar. Bu ziyaretlerde öğretmenlerin çalışma atölyelerini ve yazma dersini yürütmesini beklemiyorum. Aksine bu tarz süreçleri heyecan yaratan, kitap hayranlarını bir araya getiren ve okul olarak okumayı sağlayan bir imkân olarak görüyorum.

Ücretli yazar ziyaretleri: Kazanımlar doğrultusunda ilerleyin!

Ücretli yazar ziyaretleri tamamen bambaşka bir mesele ve her yıl en az iki yazar veya illüstratör ziyaretleri ayarlıyorum. Okulumuzun ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacak kişiye karar vermek için ajanslarla iletişim kuruyorum veya çocuk edebiyatı sektöründeki bağlantılarımı devreye sokuyorum. Yazar ve illüstratör ziyaretlerinden duyduklarımızla veya onlarla beraber yürütülen çalışmalarımızla, müfredatın hangi alanlarını destekleyebileceğimizi araştırıyorum. Öğretmenler yazar, öğrenci ve müfredat bağlantısını sağlayabilecek en iyi kişiler olduklarından onları sürece dahil etmek çok önemlidir. Öğrencilerin öğrendikleri bilgileri kendi okuma ve yazma deneyimlerine aktarma süreçlerini geliştirmek ve onları bunun için motive etmek konusunda öğretmenler, kilit bir role sahiptir.³⁴

34 DeFauw, D. L. (2018), 'One school's yearlong collaboration with a children's book author', *The Reading Teacher*, 72(3), s. 355–367. Retrieved from: <https://doi.org/10.1002/trtr.1726>.

ÇOK SEVDİĞİNİZ BİR YAZAR VEYA İLLÜSTRATÖRLE BULUŞMA HEYECANI

Bir gece PudStar'a kitap okuyordum. Ipswich'te yapılan Hikâye Sanatları Festivalinden (StoryArts Festival) yeni döndüğü için çok yorgundu yine de gözlerini açık tutmaya çalışıyordu. Bir yandan en sevdiği illüstratörlerin hangileri olduğunu söylüyordu: "En sevdiğim ikinci illüstratörler Tony Flowers ve Peter Carnavas. Çünkü onlar çok iyi öğretmenler ve Tony bana kendi resimlerimi yapmamın sakıncası olmadığını söyledi." dedi. Ona en sevdiği birinci illüstratörün kim olduğunu sorduğumdaysa: "Tabi ki ben!" diye cevapladı. İki sanatçının kızına kendisinin de bir illüstratör olduğunu düşünmesi için ilham vermiş olması çok güzeldi. Günün erken saatlerinde arkadaşıyla konuşmalarına kulak kabarttım. Festivalde tanıştığı yazarların listesini veriyordu. Arkadaşı ona esaslı bir ses tonuyla: "Peki ya Nikki Gemmel? Onunla da tanıştın mı?" diye sordu. PudStar cevapladı: "O bu festivalde yoktu ama onunla yakında tanışacağım." İki de bağırışıp, kucaklaşıp zıpladı. Onun Nikki Gemmel ile yakın zamanda tanışamayacağını biliyorum. Belki de ona doğruyu söylemenin önemini anlatabilirdim ama o iki çocuğun en sevdikleri yazar ve illüstratörler hakkında sanki pop yıldızlarıymış gibi konuşmalarına tanıklık etmek benim için çok havalıydı.

Uzun yıllar, Narelle Oliver'i üçüncü sınıf öğrencileriyle resimli hikâye atölyesi ve altıncı sınıflarla linol baskı³⁵ atölyesi yapması için okula davet ettim. Bu atölyeler birkaç gün sürüyor ve birkaç disiplin alanıyla bağlantılılar. Bu atölyeler usta öğretmenlerle, yazarlarla ve illüstratörlerle yakın ilişkiler kurmak için öğrencilere gerçek yaşam deneyimleri sağlamış oluyor. Öğretmenlerin, ziyaret öncesinde ilgili yazarın kitaplarını okuyarak ve yazar hakkında araştırma çalışması yaparak bir ön hazırlık yapması bekleniyor. Yakın bir zamanda on birinci sınıftan bir öğrenciyle

35 Linocut, bir linolyum tabakasının bir kabartma yüzey için kullanıldığı gravür tarzı bir baskı tekniğidir. Linolyum yüzeyine keskin bir bıçak, V şeklinde keski veya oyuk ile bir tasarım kesilir, yükseltilmiş alanlar yazdırılacak parçaların tersine çevrilmesi i temsil eder. (Ç.N.)

İngilizce dersi için yazdığı bir hikâye hakkında ayaküstü sohbet ediyorduk. Derken çantasından içinde hikâye planları olan el yapımı bir akordiyon klasör çıkardı. Meğerse o bu tekniği üçüncü sınıftayken Narelle Oliver'ın resimli hikâye çalışmalarından öğrenmiş ve o gün bugündür hâlâ bunu kullanıyormuş. Bu anlar bizlerin kendimizi öğretmen hissettiğimiz anlardır. Yıllar geçse de hâlâ yirmi yıl önce Narelle'in derslerine katılıp onun atölye çalışmalarını çok iyi hatırlayan birden fazla yetişkinle karşılaştım. Bütün yazar ziyaretlerinin her öğrenciyle bağ kurması beklenemez elbette. Sadece birkaç öğrenci için hayat boyu sürecek gerçek bağlanma anları bunu başarabilir.

Geçen yıl yazar Kathryn Apel, yedi gün boyunca şiir yazma çalışması için üçüncü sınıftan altıncı sınıfa kadar olan bütün öğrencilerle zaman geçirdi. Öğrencilerin öğrendikleri olağanüstüydü! Buna ek olarak öğretmenlerimiz de en az öğrenciler kadar ilham almışlardı bu ziyaretten ve şiir yazmayı öğretme konusundaki yetenekleri hakkında daha kendinden emin bir hale gelmişlerdi. O günden sonra okuma setlerine Kathryn Apel'in manzum romanlarını ekledik. O zamandan beri öğrencilerin şiir derslerine katılımlarını sağlamak için Kathryn'in paylaştığı egzersizleri derslerine dahil eden birçok öğretmen gördüm. Atölye çalışmalarından önce Kathryn Apel ile ben çok sayıda öğretmeni, hatta bazıları matematik öğretmeniymi, nasıl sürece dahil edebileceğimizi konuşuyorduk. Kathryn, matematik derslerine Fibonacci sayılarının kurallarını katarak şiir atölyeleri açma fikri ile çıkageldi. Bu, dili ve hikâyeyi diğer bütün disiplinlerle nasıl dokuyabileceğimizin en güzel örneğidir. Yazar ziyaretleri ile daha fazla bilgiye nasıl erişeceğinizi ve bu ziyaretlerden en iyi şekilde nasıl faydalanabileceğinizi anlatan ipuçları için “ Bir yazar veya illüstratörü nasıl ağırlarsınız?” (s. 234) bölümüne bakabilirsiniz.

EDEBİYAT VE KİTAP ETKİNLİKLERİ

Bazı aileler spor aktivitelerine gider, bazıları plaja veya ormana ve bazıları da birlikte film izlemeyi sever. Benim ailemse tercihini edebiyat etkinliklerinden yana kullanıyor gibi. Malum, aile üyelerinin bir kısmı kütüphaneci olunca, bu kaçamayacağınız bir şey oluyor. Edebiyat peşinde, ellerde kahveler... Yaptığımız şey bu. En iyi aile anılarımız ya kitap tanıtımlarında oluyor ya da şehirde yapılan diğer kitap etkinliklerinde gerçekleşiyor.

Gençlerimizin ekranlara daha çok yapışık halde yaşadığı bir çağda, kitapları ve yaratıcı aktiviteleri keşfetmek için bir kütüphaneye, kitapçıya, tiyatroya veya sanat galerisine gitmek insana kendini özel hissettiriyor. Edebiyat aktiviteleri genç beyinleri ateşler. Herhangi bir genç, atölyede veya okumada kendisine sunulan bir fikirle bağ kurarsa, sonrasında yeni fikirlerin arayışı içinde olacaktır. Kitaplar, edebiyat etkinlikleri sayesinde canlanırken, çocuklar kendilerini hikâyeye daha çok bağlanırlar ve bunu tüm duyularıyla yaşarlar.

Edebiyat etkinliklerini nasıl buluruz?

Neredeyse her hafta, planlanmış etkinliklerin ve aktivitelerin neler olduğunu öğrenmek için kitapçıların, belediyelerin kültür merkezlerinin, kütüphanelerin ve fevkalade resim galerimizin elektronik posta haberlerini ve sosyal medya paylaşımlarını kontrol ediyorum. Bu etkinliklerin büyük bir kısmı ya ücretsiz ya da ucuz oluyor; en zor kısmı ise onları bulmak ve bir yer ayırtmak.

Halk Kütüphaneleri

Halk kütüphaneleri en basit şekliyle gençlerle birlikte ziyaret edilebilecek en iyi yerlerdir ve neredeyse hepsinin şahane ücretsiz etkinlik takvimi vardır.

Ressamlar, yazarlar, bahçıvanlar ve birbirinden farklı kişiler tarafından yürütülen atölyelerin bazıları gerçekten müthiş. Bu atölyeler hem orijinaldir hem de her yaştan insana hitap ederler. Üstelik topluma birlikte olma duygusunu aşarlar. Son zamanlarda kütüphanelerdeki kodlama, yaratıcı alan ve robotik atölye çalışmalarında bir yoğunluk var. Kütüphane atölyeleri genellikle iş birliğini arttırmayı amaçlar. Böylece ister hevesli bir kitap okuru olsun isterse kitaplara isteksiz biri olsun, bu atölyeler oradan koltuğunuzda bir sürü kitapla ayrılmanızı sağlar.

Kitabevleri

Kitabevleri son beş yıldır etkinliklere çok önem veriyor ve bu en çok biz edebiyat severlerin işine yarıyor. Hatta daha da iyi olanı şu ki en iyi birkaç kitabevinin kahve içebileceğimiz bir köşesi bile var. Bazı aileler neden güzel bir pazar sabahı ufak bir kitap gezisine çıkmazlar anlamış değilim: Kahvaltı, kahveler, çaylar, yazar atölyeleri, imzalar, terapi ve daha neler neler... Yakınıımızdaki kitabevinin özel bir çocuk kitapları bölümü var ve zamanım olsa inanın çocuğumu her hafta gelmesi için kaydet-tirirdim. Arkadaşlarım ve ben akşamları zamanımızın çoğunu kitapçıların düzenlediği etkinliklerde geçiriyoruz. Biraz atıştırmalık, biraz sohbet. En son okuduğumuz yazardan bahsediyoruz. Bazı kitap mağazaları gençler için kitap kulüpleri düzenliyor. Aynı düşüncedeki insanlar arasında köprü kurması açısından paha biçilmez bir şey bu.

Devlet kütüphaneleri

Avustralya'daki halk kütüphanelerini sıkça kullanırım. Geçtiğimiz günlerde eğlenceli bir etkinliğe katıldık. ChickPea orkestranın önündeki girişte oturdu. Pudstar'ın sevdiği en havalı yazarlar ona kitap okudu. Anita Heiss ile ailecek tanıştık, tabi ki bu tanışıklığa köpeklerimiz de dahil oldu. Hem yazar hem illüstratör olan Leigh Hobbs'un muhteşem "karakter yarat" atölyesine

katıldık ve inanılmaz birkaç saat geçirdik. Kitap okuduk, hikâye okuduk ve el becerisi gerektiren işler yaptık. Hepsi de ücretsizdi!

“BANA SARILDI ANNE!”

Konuğum olduğu bir etkinlikte yazar Jacqueline Harvey konuşması, samimiyeti ve coşkusuyla gelenleri büyülemişti. Genç hayranlarına kitaplarını ve posterlerini imzaladı, yüzünden gülümsemesi hiç eksik olmuyordu. O gece Pudstar'ın yatmadan önce sözleri aynen şöyleydi: “Bana sarıldı anne! *Clementine Rose*’un yazarı Jacqueline Harvey bana SARILDI!” Böylesi bir buluşmanın bir çocuk üzerindeki etkisini asla küçümsemeyin.

Çoğu halk kütüphanesinde büyük çocuklar için program yazma ve dijital medya kursları veriliyor. Gerçekten etrafta yazmak, resim yapmak ve kitapların yazarlarıyla buluşmak isteyen o kadar çok genç var ki. O yüzden bu tür fırsatlar paha biçilemez. Size yakın halk kütüphanesinin elektronik posta bilgilendirme listesine kaydolun çünkü bunun değeri çok önemli.

Tiyatro ve canlı performans gösterileri

Sahneye, baleye, oyuna, dansa, dijital tecrübeler ve görsel sanat atölyelerine dönüştürülen bir hikâye veya kitaptan daha iyi bir şey yoktur. Edebiyatla ilintili geziler kitap okuma deneyimini artırır ve hikâyelere başka boyutlar ekler. Genç okurların ve genç izleyicilerin farklı bir formatta tecrübeler yaşamasına izin verir. Edebî bir eğilimi olan birçok tiyatro etkinliğine katıldık çünkü bunlar çocuklarınızı kitap okumaya hazırlamak için yardımcı oluyor. Bu programlara katılmadan önce eserleri metinden okumaları oyunlar hakkında daha fazla fikir sahibi olmalarını sağlıyor.

Prodüksiyon sırasında temel olarak kitapları kullanan festivaller, birçok harika tiyatro ve bale şirketleri var. Li Cunxin ve Anne Spudvilas’ın ortaklaşa yazdıkları *The Peasant Prince*

(Köylü Prens) adlı harika kitabından (aynı hikâyenin yetişkin, genç ve resimli kitap versiyonları da mevcut.) esinlenilmiş olan ve aynı adla sahnelenen tiyatro oyununa gittik. *Köylü Prens* kitabının tiyatroya uyarlanması hem benim için hem de çocuklar için inanılmaz bir deneyim oldu, sanki kitap hayat bulmuştu ve oyunu izlerken biz de sayfalar arasında geziniyorduk, tüle-
rimiz diken diken olmuştu.

Yazar ve illüstratör atölyeleri ve festivaller

Çocuk kitapları yazarlarını, illüstratörleri, yayınevlerinin sosyal medya hesaplarını, blogları ve internet sitelerini kolayca takip edebilmek harika bir şey. Çok sevdiğim bir yazarın tatil döneminde bir atölye çalışması yürüteceğini veya uzun soluklu resim dersleri vereceğini duyduğumda kendimi büyülenmekten alıkoyamıyorum. Birkaç yıl önce arkadaşlarım, ben ve bir grup yedi yaş öğrencilerle birlikte yetenekli çocuk kitapları illüstratörü Tamsin Ainslie'nin gününbirlik düzenlediği resimlendirme, basım ve kitap oluşturma atölyesine katıldık. Harika bir gündü, resimlerin birçoğu çocuklar tarafından yapıldı. Kahve dükkanlarına kaçamaklar eşliğinde gününbirlik yapılan bu turlar, yetişkinlerle yapılan sanat galerisi ziyaretleri gibi aktiviteler, katılan herkes için büyüleyici oluyor.

KİTAP KULÜPLERİ

Bir aile/çocuk kitap kulübü çalışması yürütüyorum ve bu benim en sevdiğim okul dışı aktivitem. Bazı öğretmenler bir futbol takımına koçluk yapmayı severken bazılarıysa netbol maçı esnasında düdük çalmayı çekici bulabilir ama benim becerilerim böyle uğraşları yapmaya pek müsait değil. Hatta okul spor aktivitelerinden men edildiğimi bile söyleyebilirim; en iyisi bunlardan hiç bahsetmeyelim, çünkü bununla ilgili sonrasında birkaç vukuat meydana geldi. Nedense bu durumlar benim üzülmem

pahasına bile olsa bir sebepten ötürü öğretmenler odasında çok fazla gülüşmeye yol açtı. Hadi neyse daha fazla bahsetmeyelim! Benim kitap kulüplerim ister tam bir kitap delisi olsun ister kitaplarla alakası olmasın (belki doğru yönlendirme için az dürtmeye ihtiyaçları vardır ya da ne okuyacakları konusunda rehberliğe ihtiyaçları duyuyorlardır) bütün gençlere açıktır. Kitap kulüpleri en basit anlamda keyfi okumadan zevk alma ve sosyal aktivite olarak kitapları kullanma olarak değerlendirilebilir. Kitap kulüplerinin bize sağladıkları:

Paylaşılan edebiyat sevgisi sayesinde başkalarıyla bağ kurmaya yardım eder.

Büyük fikirlerin ve edebî mesajların tartışılmasına yardımcı olur.

Hikâye veya karakterle şahsen bağ kurar.

Okulunuzda bir kitap kulübü bulunmuyorsa ve siz de öğrencilerinizin böyle bir kulübe katılmasını istiyorsanız, arkadaşlarınızla ve onların çocuklarıyla bir kitap kulübü kurun ya da yakınınızdaki bir kitapçının veya kütüphanenin kitap kulüplerine katılımını sağlayın. Bir kitap kulübü, seçiminize bağlı olarak resmî ya da gayri resmî kurulabilir. Bu kararı üyelerinizin ihtiyaçları doğrultusunda belirleyin ama bu kulübün bir çalışma grubu olmayacağını, tamamen insanları, kitaplar konusunda hevesli okurlar haline getirmekten ibaret olduğunu unutmayın!

Bizlere bir başlangıç noktası olarak rehberlik etmeleri için, aşağıdaki sorular ve fikirlerden bazılarını kullanmak harika olabilir. Bunların sadece rehber mahiyetinde olduğunu ve okuduğunuz her kitaba uygun olmadığını aklınızdan çıkarmayın. Ben bu soruları ve fikirleri bastırıp PVC ile kaplarım. Ardından küçük gruplar kitabı tüm kitap kulübüne rapor etmeden önce soruları tartışır. O sorular:

Başlık kitaba uyuyor mu?

Karakterler size gerçek veya inanılır geliyor mu? Hangi boyuta kadar size veya tanıdığınız birine benziyor?

Tek bir karaktere mi odaklanmış yoksa birkaç kişinin hayatı iç içe mi geçmiş?

Okurların karakterleri tasvir etmesi mi bekleniyor yoksa onları gözlemlemesi mi?

Hikâyenin akışını düşünün. Karakterler ve konu çabucak ayyuka çıkıyor mu yoksa yavaş yavaş mı anlaşılıyorlar?

Bu kitabı okurken aklınıza herhangi bir şarkı geldi mi? Bir grup olarak bu kitabı okurken bir şarkı listesi hazırlayabildiniz mi? Bir kitap çalma listesi örneği olarak Claire Zorn'un *One Would Think the Deep* (Derin Düşünen Bir) adlı kitabına göz atabilirsiniz.

Düz bir konu akışı mı var yoksa çok yönlü bir hikâye örgüsü mü var? Geriye dönüş ya da farklı bakış açılarına göre alternatif bölümler de var mı?

Hikâye kişilere mi vurgu yapıyor yoksa olaylara ve durumlara mı dikkat çekiyor?

Yazarın iletmek istediği mesaj nedir?

Kitabın ana fikri nedir ve günümüz dünyasıyla ilgili olduğunu düşünüyor musunuz?

Bu kitap bir edebî türe uyuyor mu yoksa tam zıttı mı? Yazar romanı etkili kılmak için bilim kurgu, mizah, trajedi, romantik öğeleri nasıl kullanıyor?

Mizah (veya başka bir duygu), kitabın karakterlerinde, fikirlerinde ve dilinde nasıl anlaşılıyor?

Bu kitaptan iyi bir film çekilebilir mi? Neden?

Bu kitabı kime tavsiye edersin ve neden?

Bu kitabı okurken bir okuyucu olarak kendinden bir şeyler keşfettin mi? Belki de bu tarz bir kitaptan kaçınmıştın ama bu romanı okurken gerçekten keyif aldın mı?

KİTAP TANITIMLARI

Çocuklarımı doğdukları günden bu yana kitap tanıtımlarına götürürüm; bunlar genellikle hitap ettiği yaş grubuna göre uygun kitaplar olduklarından, çok küçük çocuklarınız bile mutlu olurlar. Kitap tanıtımları çoğunlukla 30 veya 40 dakikalık formalitelerden oluşan bir etkinliktir. İmza ve küçük bir şenlikten önce kitabın okunması yer alır. Çoğu yazar, katılım sağlamaları için genç hayranlarına özel organizasyonlar yapar ve yiyecek sunulur; en azından küçük aç ufaklıklar için bir kutlama pastası gibi mesela. Narelle Oliver'ın *Don't Let a Spoon-bil in the Kitchen* (Mutfakta Kaşıkçı Balığının İş Ne?) kitabının tanıtımının ben de apayrı bir yeri vardır. Öğleden sonra yapılan bir kitap tanıtımıydı. Müzik, sanat aktiviteleri ve kitap satışlarıyla dopdoluydu. Kitabın sayfalarından dökülmüş gibi görünen top keklerle kendimizi şımartıyorduk. Ardından Avustralya genel valisi Quentin Bryce kitabı tanıttı. Sonra resimli kitapların yaratıcılarıyla buluşmanın onuru ve kitapların bir çocuğun hayatındaki gücü hakkında içten ve duygulu bir konuşma yaptı. Narelle daha sonra konuklarına kafiye yazma süreci ve kitabı oluştururken karşılaşılan zorlukları anlatan çarpıcı görselleri izletti. Bunu yaparken hepsinde de kendini komik duruma sokan ağır ağır konuşması ve çarpık mizah anlayışı hakimdi. Bu kitap tanıtımı gerçekten hatırlanması bir etkinlikti ve yıllar geçmesine rağmen PudSar hâlâ bu kitabı raftan alıp sayfalarına derin derin bakar. Onun edebiyat kalbinde bu eser her zaman özel bir yer tutacak, zira bu hikâyenin sahne arkası ile ilgili bir hatırası var.

ÇOCUK KİTAPLARI TANITIMLARINA KATILMAK İÇİN BEŞ SEBEP

1. Kitapların arkasındaki yazarlarla ve illüstratörlerle buluşabilirsiniz.
2. Başka bir kitabın doğumunu pastalarla, alkışlarla ve şenliklerle kutlayabilirsiniz.
3. Bir kitabın nasıl hayat bulduğuna tanıklık edebilirsiniz.
4. Kitap tanıtımı ritüelinin bir parçası olarak, çeşitli konuşmacıları ve kitap okumalarını dinleyebilirsiniz. Ayrıca kitaplarınızı imzalayabilirsiniz.
5. Akıp giden sohbetlere eşlik edebilirsiniz.

BÖLÜM 8

DENGELİ BİR OKUMA PROGRAMI TÜRLER ŞÖLENİ

Ne okuyacakları konusunda çocuklara özgürlük tanımak onlardaki kitap sevgisinin gelişmesi için çok önemlidir. Okul kütüphaneleri ve kütüphane öğretmenleri, serbest seçim üzerinde durmaktadırlar. Uzun zamandır “bırakın ne isterlerse onu okusunlar” düşüncesindeyim ve buna marjinal türler diyebileceğimiz vampir hikâyeleri, genç kız edebiyatı, bel altı tuvalet şakaları ve romantik kitaplar da dahil. Lakin bir anne olarak zaman zaman çocuğumun seçtiği kitaplar için az da olsa endişe duyduğumu itiraf etmeliyim.

Pudstar bir ara kısa, toplu üretimden çıkmış tuvalet şakalarıyla dolu bel altı kitaplar okuma dönemine girdi. Dönem dediysem de bu altı ay kadar sürdü, başka bir şey okumak istemiyordu ve ne zaman bir kitapçıya gitsek veya bir kütüphanede gezinsek kitapların kapaklarına bakarak bana o tür kitapları gösteriyordu. Hayal kırıklığına uğramadığımı söylesem yalan olur. Bir keresinde en sevdiğimiz kitapçının tezgâhında duran bir yığın osuruk kitaplarının üzerine “alınmaya değer” yazısı bile eklemişliği var. Sonrasında kendimle çocuğumun kitap seçimleri

konusunda anlayışlı olmam gerektiği hakkında katı bir konuşma yaptım ve o osuruk kitapları süreci geçti. İyi bir kaka esprisi gördüğünde hâlâ sevinse de o süreç bitti.

Keyif alarak okuma, ebeveyn ve öğretmen olarak çocukların neyi okumaları gerektiği hakkında kendi düşüncelerimizi bir kenara bırakmamız anlamına gelir. Çocuklar, bir kaçış içerisinde olduklarında, ailelerinin ve öğretmenlerinin onlardan beklediği gibi ana fikri ve kullanılan dili analiz etmek zorunda olmadıklarında bir kitaptan en yüksek düzeyde zevk alırlar.

Çocuğunuzun veya öğrencilerinizin okumak için seçtikleri kitapları daha iyi anlamalarını sağlamak için aşağıdaki birkaç soruyu sormak yardımcı olacaktır.

Son zamanlarda okuduğun favori kitabın hangisi?

Sence kitap okumanın amacı nedir? Neden kitap okumalısınız?

Herhangi bir tür kitabı okuyabilecek olsan hangi tür kitabı seçerdin?

Hiçbir kitabı deli gibi okuduğun oldu mu? Kendi cümlelerinle açıkla.

Çok küçükken en sevdiğin kitap hangisiydi?

Hiç özel bir kitap serisine takıntılı olduğun oldu mu? Seri kitaplara dair en çok neyi sevdiğini düşünüyorsun?

Okuyacağın kitapları nasıl seçiyorsun?

Okuduklarını arkadaşlarınla nasıl paylaşıyorsun? Onlara kitapla ilgili neler söylüyorsun?

En sevdiğin kitapları yeniden okuyor musun?

“Serbest kitap seçimi” tartışmasının bizi genel okur olmaya götürmesini beklemek size tuhaf görünebilir. Ancak hangisinin daha önemli olduğunu ispatlamaya çalışmadan iki fikrin de yan yana yürüyebileceğine inanıyorum.

Dengeli bir edebiyat okuru olmayı yemek diyetine benzetmeyi seviyorum ve çocuklara hayatları boyunca sadece ananas yemeye karar verdiklerinde neler olabileceğini soruyorum. Ananası ne kadar severlerse sevsinler bu sağlıklı bir şey değil çünkü sağlıklı büyüme ve güçlenme için farklı yiyecek gruplarından beslenmemiz gerekiyor. Bu okuma için de geçerli. Macera romanlarından oluşan bir diyet programından keyif aldığımızı düşünebiliriz ama beynimiz dahası için, daha farklı şeyler için yalvarmaya başlayacaktır. Vücudumuz gibi beynimizin de gelişmek için çeşitliliğe ihtiyacı vardır.

Çocukları farklı türler okumaya ve dengeli bir okuma listesinden keyif almaya özendirmek, onların keyif amaçlı okumalarına inanılmaz ölçüde katkı sağlayabilir. Kendi okuma zevkinizi bir düşünsenize. Bazı zamanlar karanlık temalı kitaplara ve aşırı suç içeriklerine özlem duyarken diğer zamanlarda da neşeli, yumuşak bir romantik kitabı okumak istersiniz. Var olduğunu bile bilmediğiniz bir edebî türün farkına varmak size yepyeni okuma kapıları açar ve sizi tüm manasıyla benzersiz edebî maceralara yöneltir. Aşağıda bazı edebî türleri listeleyerek bu türlerle haşır neşir olduklarında gençlerin elde edebilecekleri faydaları araştırdım.

MİZAH

Bir kahve dükkânında yan masadaki bir grup annenin çocuklarının okudukları kitaplara dair sızlanmalarını işittim. “Bir daha saçma sapan ağaç ev masalları dinlemek zorunda kalırsam yemin ediyorum, ” Sanırım devamını tahmin edersiniz. Okuduğum kitaptan gözlerimi kaldırdım ve ağzım kahve dolu şekilde arkama dönüp “Çocuğunuz kitap okumayı sevdiği için çok şanslısınız. Aldıkları bu keyif Andy Griffiths ve Terry Denton sayesinde. Onlar sayesinde çocuklarınız çok iyi birer okur olacaklar. Ayrıca ağaç ev masalları çok güzeldir!” dedim.

Birçok yetişkin, genellikle “entelektüel” tercih olarak mizah kitaplarını değersiz görerek önemsemiyor. Bunda benim de suçum olduğumu kabul etmeliyim. Çocukları, özellikle kitap okumaya isteksiz olan çocukları, bayıldıkları kitaplara özendirmek, bir kitap okuru yetiştirmek için çok önemli bir adımdır. Andy Griffiths, David Walliams, Terry Denton, Miranda Hart, Cath Cassidy, Roald Dahl, Michael Gerard Bauer, R. A. Spratt, and Matt Stanton gibi yazarların hepsi eğlendirmek, eğitmek, eğlenmeye iyileştirmek ve gençlerde okuma sevgisi oluşturmak için ince zekâlarını ve mizah anlayışlarını kullanırlar.

Neden mizahı özendirmeliyiz?

Mizah doğası itibariyle esprili ve gülünç olduğundan çocukları yetişkinlerden daha fazla kendine çeker. Mizah türü gençlerin merakını uyandırır ve enerjisini artırır.

Çocuklar akranlarıyla esprileri paylaşmayı sevdiklerinden, mizahi kitaplar sayesinde arkadaşlarıyla etkileşime geçerler ve arkadaşlıklarını geliştirirler.

Mizah kitapları üzüntü ve keder, neşe ve acı, inişler ve çıkışların bir karışımı olan gerçekliği yansıtır.

Mizah çocukları eleştirel okumaya özendirir. Çünkü çocuklar satır aralarını okumayı öğrendikçe incelikle içinelemeye, doğru ile yanlışla dair bir farkındalık geliştirirler.

GİZEM

Çocukken gizem hikâyelerine hiç düşkün değildim ve yirmili yaşlarımdan ortasına kadar da gizem romanlarıyla ilgilenmedim. Ta ki annem beni Agatha Christie’nin en popüler dedektiflerinden olan *Hercule Poirot* ve Donna Leon’ın komiseri *Guido Brunetti* ile tanıştıran dek. O anda iştahlı bir gizem okuru oldum. Sonrasında neler olacağını kestirmeye çalışmak ve bütün ipuçlarını

bir araya getirmek akıl almaz şekilde bağımlılık yaratıyor. Çoğu genç okur için gizem kitapları, kendi gündelik yaşamlarından uzak değişik bir yaşamın heyecanını sunuyor. Araştırmalara liderlik eden, delilleri toplayan ve üzerinde çalışan, gizemleri çözen genç ana karakterler yarının olası dedektiflerine ya da en basit tabirle meraklı bir akla ve macera duygusuna sahip küçük- lere ilham veriyor. Gizem romanları sadece eğlenceli ve genellikle sayfaları hızla çevrilen kitaplar değildir, çocuklara eleştirel okuma, sebep-sonuç ilişkisini düşünme, mantıklı çıkarım yapma, bilgilerin ve delillerin nasıl toplanması gerektiği ile ilgili yardımcı olur. Çok satan yazarlardan R. A. Spratt, *Friday Barnes*, *Nanny Piggins* ve *Pesky Kids* serilerinde gerilimli ve entrikalı kurgular oluşturabilmek için kullandığı öğeleri bizimle paylaştı.

R.A. Spratt

Genç okurları hikâyeye bağlamak için gerilimi ve entrikayı nasıl kurguladığımı bilmiyorum. Gerçekten yirmi yılı aşkın süredir yaptığım şeyi nasıl yaptığıma dair bir fikrim yok. Hikâye anlatımının sihirli bir sanat olduğuna ve bu sihrin açıklanamayacağına inanıyorum.

Mecazi konuşmuyorum. Demek istediğim gerçekten bu sihirli bir şey. Tüm düşünceler beynimdeki nöronların arasında gezinen elektrik akımlarından başka bir şey değil. Bu elektrik akımları fikir yumakları olarak harmanladığım resimleri, sesleri ve motivasyonları aklımda oluşturuyor. Bunları 29 harfle karalıyorum ve bilgisayara aktarıyorum. Basılıp binlercesi kütüphanelere ve çocuklara satılıyor. Sonra az önceki karaladığım şeyler okurun aklında çözünüyor. Nöronlarımla okurların nöronları arasında bütün bir dünya, gerçekte yan yana beraber olduğumuz, nefes alan karakterlerden oluşmuş oluyor. Bir okurun kalbi, karakterle- rimle yan yana yürür, güler ve gözyaşlarına boğulur. Bana göre bu gerçek bir sihir ya da en azından biyokimya ve sinirbiliminin bir mucizesi.

Entrika ve gerilime gelirsek, gerilim konusundan pek emin değilim, o yüzden entrika ile devam edeyim. Bir keresinde radyoda bahsi geçen (kim olduğunu hatırlamıyorum çünkü) bir roman yazarıyla yapılan röportajı dinledim ve roman yazarı kadın, Dickens'ı okuduğunda hikâye

anlatımında esas meselenin bahsetmek istediğin hikâyenin ne olduğuna karar vermek ve sonrasında bunu yavaşça anlatmak olduğunu söyledi. (Elbette bunu daha zeki bir yolla söylemiştir ama bu röportajı dinlemenin üzerinden yıllar geçti. O yüzden tüm kelimelerini hatırlamıyorum.)

Her zaman hikâye anlatımının patika üzerinde ilerleyen biri için ekmek kırıntıları bırakmak olduğunu düşünürüm. Bu benzetme biraz amiyane oldu çünkü Hansel ve Gratel de geri dönüş yolunu bulmak için ekmek kırıntıları bırakmıştı. Kötü birinin kucağına düşmek için değil. Her halükârda hikâye anlatımı tamamen doğrusaldır. Satırlar yuvarlak çizip geriye dönebilir ama her cümledeki fikri bir diğerinin üzerine yazarsınız. Daima ileriye doğru gider (duygusal açıdan tatmin edici olmayan birden fazla sonuca sahip hikâye kitapları yazıyorsanız durum değişir). Bir hikâyeyi ilgi çekici kılmak için yapmanız gereken, yolun başında koca bir ekmek dilimi bırakmamaktır. O koca dilimi koyarsanız kuşlar doyana dek onu yiyeceklerdir ve sonra uçup gideceklerdir. Bir kuşun sizi takip etmesini istiyorsanız her seferinde bir ekmek kırıntısı bırakmak zorundasınız.

Hikâyeyi ileriye taşıırken, yazdığın her cümle olay örgüsünü ve karakteri geliştirmeli. Fakat gizem romanlarında, yanlış bilgilerle başa çıkmak da iyi bir şeydir. Karakterleri daha ilginç kılar ve okuyucuya düşündürmek için daha fazlasını sunar.

Gerilim ise olay örgüsünün çözümlenmesine ve karakterlere önem veren okuyuculardan gelir. Okurlar genellikle karakterlere çok önem verir. Bu yüzden bir olay örgüsündeki problemin karakterlerin problemleriyle iç içe geçmesini sağlayabilerseniz, gerilimi ikiye katlamış olursunuz.

TARİHÎ ROMAN

İyi bir tarihî roman, okuru geçmiş maceralara doğru yola çıkarır ve gerçek, yaşanmış tarihî olaylara hayat verir. Uzun yıllar okuldaki derslerde tarih dersi görmüş olsam da Avustralya tarihine dair çoğu şeyi Jackie French'in romanlarından öğrendim. Geçmişimizi öğrenmek bizim bugünkü dünyayı anlamamıza yardım eder ve belki de aynı hataların tekrar yapılmamasını sağlayarak

bizleri geleceğe bile hazırlar. Tarihî romanlar geçmişte yaşanan zulümleri kişiselleştirir ve bilgilendirici kaynaklardan kuru kuruya okumaktan daha fazla empati geliştirilmesine yardımcı olur.

Tarihî romanlar eski Mısır, Ortaçağ İtalyası, koloni dönemi Avustralya'sı gibi çok farklı dönemlerde geçebilir. Bu yüzden genç okurların içeriği anlamaları için yardıma ihtiyaçları olabilir. Ayrıca onların kitabı hemen bırakmadan evvel birkaç bölümü okumaları için teşvik edilmesi gerekir. Normal kitaplara nazaran bir okurun tarihî romanlarda yolunu bulması her zamankinden biraz daha uzun sürebilir ama bir çocuğun tarihin çatlaklarına ya da harika bir hikâyeye düştüğünü gördüğünüzde gerekli olan çabaların buna değdiğini anlayacaksınız.

GERÇEKÇİ ROMAN

Çağdaş gerçekçi romanlar olayların modern dünyada geçtiği inanılabilir hikâyelerdir. Bu tür romanlar makul ölçüde çelişkileri ele almakla birlikte gerçek görünen sahici karakterleri içerir. "Gerçek" olgusunu gerçekçi romanlara koyan şey konulardır; günümüzde insan olmaya dair harika olan her şeye ve çelişkiye dokunur. En yaygın çağdaş konular aile durumlarına, akran ilişkilerine, büyümeye, olgunluğa ve kültürel farklılıklara değinir.

Bu hikâyelerin sunabileceği çok şey var. Çocukların kendi fiziksel, sosyal ve duygusal değişimlerini keşfetmelerine yardımcı olurlar ve çok zor şartlarla yüzleşen rol model karakterlerle tanışırlar. Aynı zamanda bu kitaplar, çocukların kendi problemlerinin, sorunlarının ve arzularının yalnızca kendilerine özgün olmadığını anlamalarına yardımcı olur.

Başka bir açıdan bakarsak gerçekçi romanlar, çocuklara bir başkasının -belki de dünyanın öbür ucunda olan birinin- hayatını yaşamaları için bir fırsat sağlayabilir. Toplumların her zaman aynı olmadığını, farklı toplulukların değişik değerlere ve geleneklere sahip olduğunu anlayabilirler. Aslına bakılırsa gerçekçi

romanlar, çocukların bu dünyada ne kadar çok farklı perspektiflerin olduğuna dair bir farkındalık geliştirmelerine yardım etmiş olur. Bunu yaparken de sahip oldukları tüm ortak değerlere sahip çıkmayı öğrenmiş olurlar.

Belinda Murrell çocuklara ve gençlere yönelik yazılmış birçok ödüllü romanın yazarıdır. Fantastik romanlar, tarihî romanlar, gerçekçi romanlar gibi farklı türleri kaleme almaktadır. Onun en son çıkan kitap serisi *Pippa's Island* (Pippa'nın Adası) adlı romanı gerçekçi roman yazımının en güzel örneklerinden birisidir. Yazarın gerçekçi romanla ilgili düşüncelerini paylaştığı yazısı aşağıda yer almaktadır.

Belinda Murrell

Kitap delisi bir ailede büyüdüm. Her hafta bir yığın kitap bitirmekle kalmayıp kendimi hikâyelerimi yazmaya adanmıştım. Üç çocuğa sahip olduktan sonra onlar için de hikâyeler yazmaya başladım. Çocuklarımla okuduğu kitap türlerinden esinlendim. Çocukken veya yetişkinken yazdığım ilk hikâyeler, *Güneş Kılıcı* üçlemesi ve tarihî zaman kayması romanlarımda olduğu gibi sihirlerle ve masallarla doluyken şimdilerde yazdığım hikâyeler arkadaşlık, aile ve hayvan maceraları üzerine.

Pippa's Island (Pippa'nın Adası) serisini kaleme alırken amacım gerçekçi dünyada geçen, göz alıcı bir kitap yazmaktı. Bu kitap eğlenceyi seven bir kız ve onun arkadaşları hakkında. Gerçek hayatta tanıdığım neşeli, ilham verici, komik, kibar, yaratıcı, önemseyen ve şımarık kızlardan bahsetmek istedim.

Bir müddet sonra hikâyelerim, okuldaki günlük hayattan, hafta sonları arkadaşlarla takılmaktan, kendini dans dersinde rezil etmekten, okul yetenek yarışmalarında yaşanan sahne korkularıyla başa çıkmaktan veya okulun ilk kampından uzaklaşmaktan bahseder oldu. Kitap serilerim ayrıca arkadaş edinmek, toplumun önemi, cesaret bulmak, doğru şeyin arkasında durmak ve değişimle başa çıkmak gibi meselelere de değiniyordu.

Asıl amaçlarımdan birisi okurlara rol model olabilecek ilginç karakterler yaratmaktı. Karakterlerim duygu bakımından gerçekçidir. Bazen

huysuz, kıskanç, asabi veya kaygılı olurken bazen de nazik, cesur ve tutkulu olabiliyorlar. Bütün kız karakterlerin hepsinin kendi arzuları var. İster bir veteriner, ressam veya mühendis olsunlar ister vahşi yaşamı korusunlar veya dünyayı gezsinler. Aynı şekilde yaşça daha büyük kadın karakterlerim ise borsacı, moda tasarımcısı, müzisyen, deniz biyoloğu ve grafik tasarımcı gibi ilginç mesleklere sahipler.

Gerçek yaşama dair hikâyeler ayna gibidir, çocukların insan ilişkilerini anlamalarına, her gün karşılaşılan arkadaşlık, aile, kardeş, rekabet, okul, spor ve duygu problemlerini çözmelerine yardım eder.

Diğer yandan gerçekçi roman kitapları, çocuklara başkalarının hayatlarına göz atabilecekleri bir pencere sunar ve onların yerinde olup kararlar alma imkânı sağlar. Farklı insanların nasıl hissettiklerini ve düşündüklerini anlamaya yardımcı olur. Bu nedenle kitaplarımın farklı ve mükemmel olmayan aile yapılarının yanında farklı sosyal ve kültürel bir arka plana sahip karakterleri de tasvir ettiğinden oldukça eminim.

Araştırmalar göstermiştir ki kurmaca metinleri okumak çocukların duygusal zekalarını geliştirmelerine ve başkalarının düşüncelerini, bakış açılarını ve deneyimlerini inceleyerek empati oluşturmalarına yardımcı etmektedir. Gerçekçi romanlar okumak, başkaları adına merhamet duygusu geliştirdiği gibi kendi problemlerinin ve korkularının eşsiz olmadığını fark etmelerine yardımcı olur. Bu dünyada yalnız değiller yani.

Gerçekçi romanlar, genç okurların hayatın tıpkı bir hız treni gibi inişli-çıkışlı olduğunu ve kolay olmadığını fark etmelerini sağlar. Bütün kitaplarımda değindiğim tema, hayatımızdaki yollar üzerinde hayal kırıklıkları ve zorluklar olsa da her zaman mutluluk ve umudun var olduğudur.

FANTASTİK

Harry Potter'ın çocuk kitapları yayıncılığı ve özellikle de fantastik tür üzerindeki olumlu etkisini ve sahip olduğu gücü inkâr etmek mümkün değil. Bu serinin popülerliği, başka yazarların kendi büyülü yollarına girmelerine ve ister bir akıl hocasıyla ister bir arkadaş iş birliğiyle kötülüklere karşı savaşan, genç kahramanlar yaratmalarına imkân sağladı. Fantezinin güzel yanı

olasılıklar ve beklenmedik mucizeler yaratabilme kapasitesine sahip olmasıdır. Bazı yazarlar sıradan varlığımıza sihirli unsurlar eklerken bazıları da karakterlerini (ve okurlarını) fantastik âlemlere yollar.

Gerçek hayatın monotonluğundan kaçmak isteyen yetişkinler gibi çocuklar da saf bir kaçıştan haz almaya ihtiyaç duyar. Fantezi o alan olabilir. Bir cadıyla arkadaş olmayı, bir ifriti veya robot köpekleri avladığınızı ya da masum boynuzlu atları koruduğunuzu hayal edin. Fantastik romanlar okumak ve içindeki dünyaları hayal etmek, yaratıcı süreçleri de alevlendirir. Bunun yanında özellikle karmakarışık tasvir edilen ve bizdeki benzerini yansıtan politik ve sosyoekonomik sistemlerin anlatıldığı kitaplar eleştirel düşünme becerilerini geliştirir. Genç okurlar kendi yönetim bilgilerini arttırabilirler ve başka politik ve sosyal meseleleri de inceleyebilirler. Bu yüzden fanteziyi sadece okurların gerçek hayattan kaçışı olarak düşünmemek gerekir. Aksine gerçek hayatı daha dolu dolu anlamak, dünyanın birer olgun ve düşünceli vatandaşları olmak için daha fazlasını elde edebileceğiniz bir kaynak olarak görmek gerekir.

BİLİM KURGU

Bilim kurgu romanları oldum olası ağırlıkla uzaylı yaşamının ve başka gezegenlerin yer aldığı fütürist uzay romanlarıyla ilişkilendirilmişlerdir. Teknoloji bu türün ana unsuru olmuştur. Fakat aslında bilim kurgu birçok farklı alt kategorilerle iş birliği yapmaktadır ve yirmi yıldan uzun bir süredir yazarlar, bunları yeni ve orijinal türler geliştirmek için yoğurmaktadır. Örneğin yazarlar, buharla çalışan aletlerin yoğun olduğu bir dünyayı yaratmak için teknolojiyi tarihle birleştirirler ya da distopik bir bilim kurgu yaratmak için kıyamet sonrası hayatta kalanları diktatör bir topluma yerleştirirler. Bilim kurgu, hikâyenin geçtiği yer ve zamanın yanında teknolojik içeriğiyle de tanımlanabilir

ama bu türün hudutları içinde keşfedilesi birçok şey vardır: Ya-
pay zekaya sahip bir dedektif bilim kurguyu bir suç ve gerilim
ikilisine dönüştürebilir, karşı türden bir kıza âşık olan başka bir
gezegendeki çocuk Romeo ve Juliet benzeri bir hikâye çıkarabi-
bilir ve galaksiler arası yayın yapan bir televizyon programında
kavga eden ünlülerin olması şöhrete dair iğneli bir yergi oluş-
turabilir. Yine de yazarlar kibarlık, dostluk ve kabul edilme gibi
mesajları spekülatif bir pencereden genç okurlara ulaştırabilir.
Komik uzaylı yaşam hikâyeleri çok tutuluyor ama bilim kurgu
hikâyelerinin çok az olsalar bile, yıldızların arasında neler oldu-
ğunu hayal etmek için hava kirliliğinin ötesinde gökyüzüne ba-
kış atmak isteyecek meraklı okuyucuları hep olacaktır.

DİSTOPIK ROMAN

Yazarlar politik sistemleri ve onların hangi ölçüde hayatları-
mızı kontrol altında tuttuklarını sorgulamaya başladıkları ilk
günden bu yana distopik romanlar varlığını sürdürmüştür. Ju-
les Verne, H.G. Wells ve Jonathan Swift gibi yazarlar ideoloji-
leriyle kendi zamanlarının okurlarını çok zorlamıştı. George
Orwell, Aldous Huxley, Lois Lowry ve Margaret Atwood gibi
yazarlar da aynı şekilde... Fakat çocuk edebiyatında ve genç ye-
tişkin edebiyatında bu türün yeniden canlanması Suzanne Col-
lins'in *Açlık Oyunları* serisi ile mümkün oldu. Ütopyanın tersi
olarak distopya terimi kabaca, toplumu gücü elinde tutanların
kontrol etmesi ve insanların özgür iradedden yoksun olması fik-
ridir. Hepimizi, hatta gençleri bile büyüleyen bir fikirdir. Özel-
likle günümüz dünyası hiç olmadığı kadar bölündüğü için olsa
gerek, bu denli dikkat çekici bir tür olmayı başardı. Ana karak-
terleri belirsiz bir gelecek kurmacasına koymak da okuyucu-
ların kendi zamanlarında yaşanan musibetlere kafa yormaları
için bir diğer yoldur. Genç okurlara dünyanın ne şekilde geliş-
mesini istedikleri ile ilgili ciddi sorular sorma imkânı sunmak

problem çözme becerisini geliştirir, güçlü bir tutku isteği uyandırır ve eleştirel düşünme becerilerini artırır.

Bu tür kitapları ömrü uzundun, zamanla da geçerliliği devam eder. Orwell'in söylemleri her yerimizi sarıyor gibi görünür ve çocuklarımızla birlikte meydana gelen toplumsal sorunlara dair bir konuşma yapmadıkça geçmişin hatalarını tekrar ettiğimizi fark etmiş olmayacağız galiba.

Distopik romanın bir alt kategorisi ise toplumun bir kırılma noktasına geldiği kıyamet sonrası romanlardır. Rejimi, düzeni, gizliliği korumak yerine, tam bir kaos ve yıkım hakimdir. Doğal hava olaylarından kaynaklanabileceği gibi, ölümcül bir salgın virüsten veya teknolojik bir imhaya sebebiyet veren bilgisayar sistemlerinden de olabilir. Bu romanlarda çocuklar, hırçın ve korkutucu olabilen ya da herkesin yararına olması amacıyla grubun bir araya geldiği, iş birliğine önem veren topluluklar olarak olumlu etki yaratabilen hayatta kalma çabalarına maruz kalırlar. Genellikle ikincisi sosyal öneme daha az vurgu yapan bir macera hikâyesi olarak sunulur ve aksiyona daha çok önem verir. Bu sayede bu tarz yazılan distopik eserler okuyucuyu daha çok kendine çeker ve merakta tutar.

MİTLER, EFSANELER VE PERİ MASALLARI

Mitler, efsaneler ve peri masalları “geleneksel masallar” şemsiyesi altında yer alan türlerdir. Bir ara çok sevilirlerken bir bakmışsınız çok da göz önünde olmazlar. Fakat bu türlerin bize gerçeklikten kaçma fırsatı verdiklerini, dünyadaki yerimizi ve insan olarak kendimizi düşünmeye dair bir çerçeve sunduğunu düşünmekteyim. Sophie Masson elliden fazla kitap yazmış, birçok ödül kazanmış, Fransız-Avustralyalı bir yazardır. Kitaplarının çoğu mitler, efsaneler ve peri masallarına dayanmaktadır. Geleneksel masallara dair yorum yapacak ondan daha yetkin bir insan bulmak imkânsızdır, yakın zamanlarda bana bu türlerin,

çocukların hayal dünyalarının, fikirlerinin ve okumalarının gelişimi için kesinlikle gerekli olduklarını söyledi.

Sophie Masson

Çocukken Norveç tanrılarına, Çinli talihsiz âşıklara, Kral Arthur ile Robin Hood'un efsanelerine; Perrault, Grimm ve Hans Christian Andersen masallarına ve Yunan, Kelt kahramanlarına bayıldım. En sevdiğilerimden bir kısmına tekrar tekrar döndüm ve Nicholas Stuart Gray'in şahane *The Stone Cage* (Taş Kafes, Rapunzel masalının nakaratlı okunan versiyonu) masalında kullandığına benzer öğelerin kullanıldığı romanlara daldım. (Bu eserin neden hâlâ basılmadığı konusu canımı çok sıkıyor çünkü Neil Gaiman da dahil birçok tanınmış fantastik eser yazarı tarafından bu yapıtın çok etkili olduğu dile getirilmiştir.) Tüm bu okumalar sırasında farkında olmadan ilerideki yazarlık serüvenimde kullanacağım hemen hemen birçok şeyi bünyeme katmıştım. Muhteşem insanlık mirasının bir parçası olarak kendilerine özgün olmakla birlikte kaynakları bakımından anonim olan mitler efsaneler ve masallar farklı türlerdir. Cevaplar ve kesinlikler yerine sorular ve olasılıklar sunarlar. Bazı kitap denetçilerinin iddia ettiği gibi kesinlikle nedensiz görünseler bile bu türler aslında kural koruyucu mahiyettedir. Bir yazar için de birden fazla yaratıcı yorumlamaları ve olasılıkları mümkün kılar; örneğin *Sindirella* masalına asla, yakışıklı prens tarafından kurtarılan bir kız olarak bakmadım (esasen hikâyede geçen prens önemsiz bir karakter ve asıl önemli olanların iyisi de kötüsü de hep kadın). Bana göre bu masal bir kızın ihmal edilmişinden ve suistimale uğramış olmasından ibarettir. Yabancı bir kişinin ona kibarlığını sunmasıyla nihayet daha farklı ve daha mutlu bir hayata kaçma şansı yakalar. İşte *Moonlight and Ashes* (Ay Işığı ve Küller) romanımda da aynen bu şekilde yorumladım.

Bu hikâyeleri çocuklara sunmak çok kolaydır. Büyük mitlerin, efsanelerin ve peri masallarının farklı yaş grupları ve okuma düzeyleri için farklı versiyonları vardır. Abartılı şekilde resimlendirilmiş resimli kitapları, çizgi romanları ve Roger Lancelyn Green'in klasik eseri *Tales of Greek Heroes* (Yunan Kahramanları Masalları) gibi derlemeleri bile mevcuttur. Çok sayıda tanınmış çağdaş yazarın hemen hemen hepsi bu masalların farklı yazımlarına bulaşmışlardır. Buna dahil olanlardan bazıları; Ursula

Dubosarsky (*Two Tales of Twins from Ancient Greece and Rome* - Eski Roma ve Yunanistan'da İkizlerin İki Masalı), John Heffernan (*Two Tales of Brothers from Ancient Mesopotamia* - Eski Mezopotamya'da Erkek Kardeşlerin İki Masalı) ve Anthony Horowitz (*The Kingfisher Book of Myths and Legends*). Barındırdığı maceralar, sihirli ve fantastik yaratıklarla dünyanın her yerinden derlenmiş bu masallar canlı ve eğlenceli anlatımlarıyla hikâye anlatma programlarına da çok uygundur. İlham vermesi açısından genç okurlara bu türlerden sonra fantastik romanlar tavsiye edilebilir. Örneğin Rick Riordan'ın *Percy Jackson* serisi, Gail Crason Levine'nin *Ella Enchanted* (Efsunlu Ella) masalı, Philip Pullman'ın *I was a Rat* (Ben Bir Sıçandım) masalı, T.H. White'in *The Once and Future King* (Ebedi ve Tek Kral) masalı, Lloyd Alexander'in *The Chronicles of Prydain* (Prydain Günlükleri) ve daha nice. Bir yerlerde saklı kalmış o kadar çok bu türlerden eserler var ki her birisi genç okurlara sunulabilir. Bu türden kitapları sadece genç yaşlarınızda değil yetişkinlik döneminde de hatta tüm hayatınız boyunca okumaya devam edebilirsiniz. Asla modaları geçmez bu eserlerin. Onları binlerce yıl hayatta tutan şey aslında sahip oldukları sihir ve meraktır. Dahası bu eserleri çocukların sahip olacakları miras olarak görüyorum.

KLASİKLER

Klasik eserlerin hâlâ genç okurlar için geçerli olup olmadığı tartışması aralıklarla gündeme gelmektedir. Bu tartışma sıklıkla, değişen okul müfredatlarına cevaben ortaya çıkmaktadır ama aynı zamanda bu tartışmaların bir başka sebebi nitelikli çağdaş edebiyatın mevcut olmasıdır. Gençlere ilk ısırıkta çekici ve biraz da olsa yabancı gelecek ama sonunda tatmin edici şekilde gerçekleşecek kitapları tanıtmaya süreci ile hemen haşır neşir olabilecekleri ve bağ kurabilecekleri materyalleri sunma arasında bir denge kurmaya çalışmak çok zorlayıcı bir iştir. Kitap okurlarını Shakespeare, Austen veya Orwell'in kitaplarını alırlarken görmek inanın çok büyüleyici bir andır. *Klasikler* harika eserlerdir. Edebiyat geleneğinin kilometre taşları olduklarından,

orijinal fikirleri alt üst ettiklerinden ve zamanlarının ötesini talep ettiklerinden dolayı “klasik eser” olmuşlardır. Çağdaş edebiyat yazarlarının çalışmalarında hâlâ etki yaratabildiklerinden ve çıkardıkları işler bakımından en iyileri olduklarından dolayı klasik eser olmuşlardır. Klasik eserleri anlamak ve haklarında bilgi sahibi olmak, çağdaş kurgulardaki referansların daha derin bir anlamı ve katılımı olmasını sağlar. Ortaokul çağında çocuklardan en az bir kere klasikleri okumaları istenmiştir, *Sineklerin Tanrısı*, *Bülbülü Öldürmek* ya da *Yabancılar* gibi mesela. Bu kitaplar genellikle farklı yazım tarzlarına, gittikçe yok olan bir kelime hazinesine ve siyasi yanlışlığa dair bir bakış açısı içerir. Çocukları bu tür eserlerle tanıştırmak okuldaki okuma listelerinde bu kitaplarla karşılaştıklarında önceden bilgi sahibi olacakları anlamına gelir.

Tarih konusunda bilgi sahibi olmak için modern klasik eserleri okumak epey tatmin edici bir yoldur. J.D. Salinger’ın *Çavdar Tarlasındaki Çocuklar* (The Catcher in the Rye) eseri buna bir örnektir. Yetişkinlik kavramına dair ilk belirtileri resmetmektedir. İnsan hayatının gençlik yılları çok fazla görmezden gelinmiştir. Bu roman, ekonomik patlamanın ilk zamanlarıyla, popüler kültürün ortaya çıktığı, boş zamanların artmaya başladığı, kadın haklarına daha fazla vurgu yapılan ve rock’n rollun doğduğu yıllara denk gelmektedir. Genç okurların zihninde o dönemi canlandırmak ve onlardan neyin değiştiğini ve neyin değişmediğini düşünmelerini istemek, onları kendi tarihlerine ve kültürlerine dahil etmenin en kestirme yoludur.

Picnic at Hanging Rock (Asılı Kaya Altında Piknik) ve *The Fringe Dwellers* (Püsküllü Sakinler) gibi Avustralya modern klasik eserleri geçmişimizi, benzersiz coğrafyayı, kültürel kimliğimizi ve kendi hayatlarımızdan bahsetmemizin ne kadar önemli olduğunu anlatmaktadır.

BİLGİLENDİRİCİ KİTAPLAR

Kütüphanede bilgilendirici kitaplardan başka bir türe elini uzatmayan çocuklar var. Bu çocuklar köpek balıkları, çöller, vücudumuza dair veya o an neye kafayı takmışlarsa onun hakkında ansiklopedi seviyesindeki bilgilerle beni kahkahaya boğuyorlar. Gerçekten onlarla gevezelik yapmaktan keyif alıyorum. İlginçtir ki bir o kadar çocuk da bu tür kitaplarla cebelleşiyor. Bu çocuklar daha çok hikâye tarzında eserleri okumaktan mutlular ve seçmeleri için yollarına usulca koyduğum bilgilendirici kitapları almamak için sürekli direniyorlar. Bilgilendirici kitaplara karşı dirençli olan okurlarınız varsa, bu işe öncelikle el işçiliği ya da yemek yapma kitaplarıyla başlamanızı öneririm. Çünkü sonunda net ve güzel bir amaç ortaya çıkacaktır: Lezzetli bir yemek veya sevimli bir çorap kukla gibi. Yahut bahçe işlerine dalmamanızı öneriyorum. Diğer bir numara ise bir akranın, okuduğu ve keyif aldığı bilgilendirici kitabı tavsiye etmesidir. Her ne kadar konuları evcil hayvanlar veya Avustralya'ya özgü memeliler ile ilgili olsa da bu kitaplar gençler tarafından çok sevilir.

Bilgilendirici kitaplar dengeli bir okuma programının bir parçasıdır ve çocukları çok çeşitli metin türleriyle tanıştırmada inanılmaz derecede faydalıdır. Modern bilgilendirici kitaplar, karmaşık kavramları daha kolay anlaşılabilir ve ilginç hale getirmeyi amaçlayan göz alıcı grafikler ve çeşitli tipografi ile iyi bir tasarıma sahiptir. Okuyucuların ara sıra göz atmaları ve kısa kısa okumalar yapmaları için mükemmel bir seçenektir bu kitaplar. Sürekli dikkat gerektirmezler, bu yüzden ilgisiz veya isteksiz okuyucuları bile meşgul edebilirler.

Bilgilendirici kitaplar çeşitli konularda bilgilerimizi genişletir ve genç okuyucuların sağlam bir genel bilgi temeli oluşturmalarına yardımcı olur. İlgi ve çalışma alanlarına göre sadece bilgilenmiş olmazlar ayrıca kelime hazineleri de zenginleşir. Bilgiler arasında nasıl etkili bir biçimde gezeceğinizi öğrenmek için hem basılı hem de dijital biçimde bilgilendirici metinler

okuyoruz. İyi tasarlanmış bilgilendirici kitaplar çocukların ilgi alanlarına göre kitap içinde kolayca gezinebilmelerine yardımcı olmak için içerik, dizin ve sözlük bölümlerine sahiptir. Bunlar sayesinde bilgilerin, başlıklar ve konu alanlarına göre nasıl düzenlendiklerini anlayabilirler. Bilgilendirici kitaplar çocukların çok çeşitli yazım türleri, çizimler, grafikler, alıntılar, listeler, başlıklar, alt başlıklar, etiketler gibi görsel birçok unsurla da muhatap olmalarını sağlar.

BİYOĞRAFİLER VE OTOBİYOĞRAFİLER

Özellikle bilgilendirici kitapları tercih eden genç okuyucular için biyografiler ve otobiyografiler her ne kadar gerçeklere bağlı kalsalar da kurgunun güçlü etki alanına yumuşak bir giriş kapısı olabilir. Biyografik eserleri okumak genç okurları ikonik şahsiyetlerle buluşturur. Ünlü ve ilham verici kişiler hakkında küçük yaş okurları için yazılan özet biyografik eserler oldukça popüler.

Birisinin hayatına bakıp o kişinin karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmesine yardım eden motivasyonu ve fikirleri daha iyi anlamak çok büyüleyicidir. Hikâyeler gerçekten harika düzeyde ilham verici olabilirler. Bu da benim bir sonraki düşüncemi destekleyen bir mesele: Genç insanların hayatı farklı bir gözle görmelerini sağlamak için kitapları kullanma fikrinin en büyük destekçisiyim. Bugünün çocuklarına dair en büyük temennim ve umudum, asla savaş veya yoksulluk gibi travmalar yaşamamalarıdır. Büyük zorlukların üstesinden gelebilen insanların hayatlarını okuyarak empati, sosyal sorumluluk ve minnet duygusu geliştirebilirler.

Tarih, çocukların gözünde insanların gerçek yaşam öykülerini okuduklarında canlanır. Biyografik eserler çocukların geçmişin ne şekilde günümüzü etkilediğini, tarihsel olayların önemini ve kronolojisini görmeleri için çok iyi birer araçtır. Güncel olaylar, okunan tarihî bilgiler sayesinde daha çok anlam kazanmaya başlar.

TIYATRO OYUNLARI VE FİLM SENARYOLARI

Hepimiz *o kuralı* biliyoruz. Tüm kuralların tepesindeki en büyük kural. Asla ama asla bir kitabı okumadan onun filmine gitme. Bu çoğumuz için uğruna yaşadığımız ve öldüğümüz bir kural. Bazılarına tuhaf gelse de değişik bir kural daha var. Bir tiyatro oyununun veya filmin senaryosunu okumamalısınız; onun oyununa veya filmine gitmelisiniz. Bir kitabı okumadan filmine gittiğinizde çok şey kaçırdığınız gibi tiyatro oyunlarını ve senaryoları da bir edebiyat türü olarak görmezseniz kaybedeceğiniz çok şey var demektir.

Diyaloglar ve sahne yönlendirmesi arasındaki o koca boşluk olasılıklarla doludur. Okurların o anları gözünde canlandırması ve sahnede nasıl görüneceğini tahmin etmeleri beklenir. Senaryolar akıl gözüyle bakmamız ve karakterlerin dünyalarını, sanki hemen önümüzdeymişçesine, tıpkı hologram gibi hayal etmemiz için bizlere ilham verir. Bize hikâyenin nereye doğru gittiği veya neler olduğu ile ilgili uzun tasvirler ya da iç sesler verilmez. Onun yerine, yorum ve çıkarım yaparız. Sağlam kitap okurları olmak için gerekli en önemli iki beceri...

Tiyatro oyunlarına gelirse, oyunlar genellikle karakterler arasındaki ilişkilere ve dinamiklere odaklanırlar: Dram, çelişki, aksiyonlar, tepkiler ve kararlılık vs. Nadir durumlarda bir anlatıcı ve yazar müdahalesi vardır, böylece okurlar ayrıntılı anlatım olmadan anlamın nasıl verildiğini görmüş olur, hikâyeye daha yakınlaşır ve daha kişisel yaklaşabilirler. Karakterlerin yaptıklarına ve söylediklerine bakarak metinle daha içli dışlı olabilirler.

Oyunları ve senaryoları okumak ayrıca genç okurları çoğunlukla şiirsel ve ritmik bir dile maruz bırakır. Oyun ve senaryo yazarları eserlerine şekil verirken tutumlu olmalı ve sözcüklerin sahnede nasıl yüksek sesle okunduklarına kafa yormalılar. Oyunları ve senaryoları okuyan gençler bilerek seçilen dil tercihlerinin etkisini ve o sözcüklerle yaşanan eğlencenin değerini daha iyi anlamış olurlar.

Elbette çocuklarımızı keyif almaları ve ilk elden güzelliklerini yaşamaları için tiyatro oyunlarına ya da iyi filmlere götürmek isteriz ama oyunları ve senaryoları okumaya dair söylenmesi gereken bir şey var. Bir başkası tarafından sahnede veya ekranda nasıl yorumlandığını görmeden önce genç okuyucularımızın bu metinleri okumaları ve kendi zihinlerinde kendi sesleri ile seslendirmeleri gerekmektedir.

KISA HİKÂYELER

Kısa hikâyeler hafife alınan türlerdir. Küçüklerin en çok yazmaya çalıştığı tür olmakla beraber NAPLAN³⁶ araştırmalarına göre en az tutulan tür de yine budur. Bir hikâyeyi bütün ama bir o kadar da özlü ve tatmin edici yazabilmek çok fazla alıştırmaya gerektirir. Dahl ve Bradbury gibi yazarlar çok fazla pratik ve yetenek sayesinde bu alanda mükemmelleştiler. Çocuklar çok şanslılar çünkü David Maloufi, Tim Winton ve Peter Carey gibi çok iyi yazarlar ne güzel yapmışlar da kısa hikâye yazmaya başlamışlar ve çocuklara bunları sunmuşlar.

Kısa hikâyeler romanlara geçme konusunda sıkıntı çeken gençler için de değerlidir. Onların çok fazla hayal kırıklığı ve başarısızlık duygusu yaşamadan hikâyeyi bitirmelerine izin verir. Kısa hikâyeler mizah, macera, gizem gibi çok farklı konularda yazılabildikleri için çocukların sevecekleri bir kısa hikâye bulmak oldukça kolaydır. Bu formatın çeşitli uyarlamalarına vakıf olan gençler hikâye yazma süreçlerinde kendilerini daha emin ve yetkin hissedeceklerdir.

ŞİİR

Çocuklar şiire bayılır. İnsan beyninde, mensup olduğu kültürden ve yetiştirilme tarzından bağımsız olarak, iç içe geçmiş

36 NAPLAN DATA: Avustralya okulları ulusal değerlendirme programı (E.N.)

bütünleşik, ritme karşı duyarlı bir şey var; kafiyeler ile sözcükler kolaylıkla ezberlenebiliyor ve söylenebiliyor. Yetişkinler şiir hakkında endişelenmeden önce şiirin aslında çocuklarımıza şarkılar ve ninniler aracılığıyla söylediğimiz ilk edebî tür olduğunu düşünmeliler.

Yakın arkadaşım Natalie Jane Prior birden fazla ödül kazanmış bir yazardır. Sadece *Lucy'nin Book* (Lucy'in Kitabı, resimlendiren Cheryl Orsini) eserinde beni kütüphaneci imajıyla resmettiği için değil tabi. Onun Margaret Connely ile beraber hazırladığı *A Boat of Stars*, (Bir Tekne Dolusu Yıldız) adlı şiir antolojisi gençlerle paylaşılması gereken, ulaşılabilir ve güzel bir şiir koleksiyonudur. Natalie genç yetişkin ayırt ekmeksizin her okura şiirleri nasıl ve neden sevdirmemiz gerektiğini söyleyebilecek en doğru insandır.

Natalie Jane Prior

En az dua veya müzik kadar eskidir şiir. Şiir en temel ve en karmaşık seviyesiyle, dili eş zamanlı yönetme işidir. Şiirden başka hiçbir edebî tür, bir çocuğun dilin nasıl işlediğiyle ilgili bilgisini zenginleştiremez. Bu türün okunması çocuğa, kalıpların dışında düşünmelerini ve olayları hiç umulmadık açılarından görmelerini öğretir. Şiiri olmasa da olur bir seçenek olarak görmeyin: Bunu çocuğunuzun hayatlarındaki bir cephanelikteki silah olarak görün.

Şiir öyle kendi kendinize içine kapılacağınız bir tür olmasa da onu çocuklarınıza sevdirmek düşündüğünüz kadar göz korkutucu değildir. Öncelikle işe, yeni doğan çocuğunuzun çocuk şiirlerinden oluşan kaliteli kitaplara ve şiir antolojilerine sahip olduğundan emin olarak başlayın; onlara o kitaplardan bir iki şiir okumayı uyku öncesi alışkanlığı haline getirin. Çok geçmeden en çok hangilerinin çocuğunuz tarafından sevildiğini anlarsınız. Çocuğunuzun bu rutini içtenlikle istemesi ve şiirlerle ilgili sizlerle konuşması için onu teşvik edin. Sonraki aşamada onlara kafiyeli sesleri göstermelerini isteyin; bu sayede sesleri harflerle ilişkilendirmiş olurlar. Şiirleri okuduğunuzda veya söylediğinizde vücudunuzu çocuğunuzla birlikte hareket ettirin: Yürüyün,

el çırpın ve zıplayın ve her bir şiiri kendinize ait kılmaya çalışın. Erken çocukluk dönemine hitap eden çoğu resimli kitaplar dize şeklinde yazılır. Bazıları diğerlerinden daha iyidir tabi ki ama bütün resimli kitaplar başarılarını kafiye ve uyuma borçludur. Onları sesli okursanız gerçekten işe yarar hale gelirler.

Son olarak, deney yapmaktan korkmayın. Kızım Elizabeth küçükken durmadan okuduğumuz şiirin adı *The Night Mail* (Gece Postası, yazar W.H. Auden) idi. Yazar bu şiiri 1936 yılında yetişkinler için çekilmiş bir belgesel film için yazmıştır. Şiir posta dizilimi hakkındaydı. Bu şiiri bizim için bu kadar özel kılan neydi? Elbette sözcüklerin kendi aralarındaki uyumu. Tıpkı Londra'dan kalkıp tüm yol boyunca duraklarda posta çuvalarını almak için duran ve İskoçya'ya doğru hızlanıp sesler çıkaran bir tren gibiydi. Sizin de öylesine bağlandığınız bir şiir var mı? Varsa lütfen paylaşmaktan çekinmeyin. Çocuklarınızın onu da sevmemesi için bir sebep yok.

MANZUM ROMANLAR

Manzum romanlar dizeler halinde yazılmış, öyküleyici anlatıma sahip romanlardır. Kafiye yazılabildikleri gibi serbest de yazılabilmektedirler ya da şiirin her türlü formu kullanılabilir. Bazı manzum romanlar kısa ve kişisel şiirlerden oluşurken diğerleri bir kitap bölümü kadar uzun şiirlerden oluşur. Her hâlükârda her birisi bir hikâye anlatır. Olayları anlatırken tasvir cümlelerinden ziyade kısa ve öz bir anlatım dili kullanılır. Kat Apel uzman bir manzum roman yazarı. Onun kitaplarını okul kütüphanemin raflarında asla bulamazsınız çünkü geçler ellerinden düşürmüyor ve kitaplar kütüphaneye iade edildiği anda başka bir öğrenci ödünç alıyor. Kelimelerin ağırlığı konusunda Kat'ın yapmış olduğu konuşmayı çok seviyorum.

Kathryn Apel

Bir şairi her zaman bir vücut geliştiricisi, ağaç oyma ustası ve palyaçonun birleşimi olarak düşünmüşümdür. İş manzum romanlar yazmaya geldiğinde bu benzetme daha da doğru oluyor. Sayfadaki her bir kelime için, çok sayıda kelime budanıp atılır. Yine de manzum romanlar sizi kelime oyunları ve şiirsel dokunuşlarla şaşırtır, size keyif verir. Öz sözlüdürler; kelimelerin titreşimi daha fazlaymış gelir. Manzum romanlar en içten duygulara sahip konularla ilgilenir. Mizah ve komedi de barındırırlar ama sanırım manzum romanlarda anahtar öge ham duygulardır. Çünkü çoğunlukla birinci ağızla yazılırlar ve saf, damıtılmış sözcüklere sahiptirler. Karakterin kalbinin derinliklerine hem bir yazar hem de bir okur olarak tırmanabilirsiniz. Onların kalp sancısı sizin gözyaşınız olur, onların kendine güvensizlikleri sizin içe bakışınız haline gelir, onların başarıları sizin eğlenmeniz olur.

Okurlara çekici gelmesi açısından, manzum romanların tam bir paradoks olduğunu söyleyebilirim. Sayfadaki her kelimeyle ayrı ayrı boğuşan küçük çocuklar için çekici oldukları söylenebilir. Ayrıca çok yönlüdürler yani temiz ve açık bir okumanın yanı sıra derin bir anlamayı sağlayan boş, beyaz alanları çoktur. Ancak bu durum okumanın seviyesini düşürmez. Detaylardan çok duygularla ilgilenen manzum romanlar hikâyeyi hızlı bir düzeyde akıcı hale getirir. Bir bakıma görsellerden ibarettirler. Sözcüklerin her birisi aslında birer çizim gibidir. Barındırdığı yazılar arasındaki gizli katmanlarla, görsel okumaya dair kocaman bir alemin kapılarını aralar. (Çocuklar sayfalara dağıtılmış küçük numaraları keşfetmeye bayılırlar.) Bu sayede çocuklar kitap okumakla meşgul oldukları kadar kitapla da bütünleşirler.

Manzum romanları okumaya önceden isteksiz olan çocuklara değinmeden, manzum romanlar hakkında tam manasıyla söyleyeceklerimi ifade etmiş olabileceğimi sanmıyorum. Çocuklar bu tarz kitapları ellerine alıp şöyle bir sayfalarını karıştırdıklarında içlerinde şiirlere benzeyen yazılar görüyorlar ve onu okuma konusunda tereddüt yaşıyorlar. (Şiir aslında çok eğlenceli fakat bu durumun sebebi eğitim sistemimizin şiir okumayı meşakkatli bir iş olarak görmesi sanırım.) Çocuklara ilk kez bir manzum roman veriliyorsa, onlarla paylaşımlı okuma yapmak gerekebilir: Kelimelerin yerlerine dair belki ufak bir tartışma yapmak,

kelimelerden resimler bulmaya çalışmak, onlarla şiir kuralları hakkında konuşmak veya onlara, bu kitapların kendilerine nasıl duygular hissettirdiklerini sormak gibi. Kitaba yakınlaştıklarını gördüğünüzde kendinizi geriye çekin ve okuma sorumluluğunu üzerlerine almalarına izin verin. İsterseniz birlikte okumaya devam edebilirsiniz de. Ben hep *Bully on the Bus* (Otobüsteki Zorba) kitabını çocukların yetişkinlerle birlikte okuyabilecekleri bir hikâye ve çocukların kendilerini güvende hissetmedikleri durumların çözülmesi için aralanan bir kapı olarak gördüm. Böylece çok geçmeden çocuklar ellerindeki kitabın bir manzum roman olduğunu unutup kendilerini hikâyenin akışına bırakmış olacaktırlar. Diğer zamanlarda da bir sayfadaki kelimelere takılı kalacaklar ve bu kitapların yarattığı duygulardan keyif almaya başlayacaklar ya da uzaklaşacaklar. Yine bir paradoks... Manzum romanlar hızlı okunabilirler ama yavaş okunmaları gerekmektedir.

Bana göre manzum romanlar, kitap şekline bürünmüş hazine sandıklarıdır. Bu hepimizin seveceği bir şey.

ÇİZGİ ROMANLAR VE GRAFİK ROMANLAR

Çizgi romanlar ve grafik romanlar hikâyeleri hem görsel hem yazılı olarak anlatırlar. Çizgi romanlar, bir dizi hikâyenin ardışık olarak uzun yıllar boyunca ve fazla sayıda yazılması şeklinde karşımıza çıkar. Karakterleri yavaş yavaş tanımaya başlarız ve onların hayatlarından farklı kesitler yakalarız. Grafik romanlar ise baştan sona tek bir hikâyeden oluşan romanlardır. Grafik romanlar roman tarzını ve formatını daha çok yansıtmaktadır. Grafik romanların popülaritesi son yıllarda inanılmaz derecede arttı ama aslında grafik romanlar hep popülerdi, sadece ana akım okuma alanlarına yeni dahil oldu diyebiliriz.

Gençler, bilgi ve eğlence ihtiyaçları için görsel medyaya ihtiyaç duymaktadır. Artık onların yönergelere ve talimatlara ihtiyaçları yok. Bunun yerine ilgili bir açıklayıcı video izlemeleri yeterli. Bu bizim gibi büyükler için oldukça tuhaf gelebilir ama

görsel yolla öğrenme genç nesil için çok önemli. Grafik romanlar, kitapların okunması için gençlerin ihtiyaçlarını karşılar nitelikte. Grafik romanları bayağı bulmak çok yanlış olur. Bir anlam oluşturabilmek ve anlatımı takip edebilmek için hem kelime-leri hem de görselleri aynı anda yorumlamak ve okumak gerekir. Bunu elde edebilmek içinse belli bir olgunluk ve kabiliyet düzeyine erişmek şarttır. Japon mangaları ise bunun üzerinde yer alır: Türün kendisine ve sanatsal tasarıma çok daha yüksek bir değer verilir ve kültürel bir farkındalık vardır. Tüm yaştan çocuklar grafik romanlarına bayılır ve her damak zevkine uygun Marvel yayınları, DC Yayınları, manga serileri ve romandan uyarlanmış resimlendirilmiş kitaplar mevcuttur.

Birkaç ay önce, yazar Stephen Axelsen ile Ipswich'te gerçekleştirilen Hikâye Sanatları Festivalinde karşılaştım. Stephen'in mizah anlayışını *Piccolo* kitabında, *Annabelle* serilerinde ve *Nelly Gang* grafik roman serilerinde görmeye bayılıyorum. Bildiğim kadarıyla şimdiye kadar Avustralya'da gençlere özel yazılmış en iyi grafik romanlarının altında onu adı yazdığı için Stephen'a grafik romanlara dair düşüncelerini sordum.

Stephen Axelsen

Ardışık sanat, grafik roman, bande dessiné ya da komik şerit gibi kelimelerin hepsi bu formatı anlatmak için kullanılan iç içe geçmiş terimlerdir. Ardışık sanat kulağa teknik ve aşırı titiz gelirken grafik roman kulağa cazibesiz gelir. Komik şerit ya da çizgi roman da kulağa kusurlu gelir çünkü çoğu yayınlar hiç de mizahi değildir. Şu an ben Fransızca bir terim olan "bande dessiné"yi tercih ediyorum.

Hikâye şeritlerini çizmeyi en az onları okumak kadar seviyorum. Belki daha fazla. Resim ile kelimenin evliliğinde tatlı bir buluşma söz konusu. Bunu özellikle hem yazıp hem resimlendirdiğinizde daha iyi anlıyorsunuz. Sanki birinin diğerini çiçeklendirmesi gibi... Tek bir çerçeveye sığdırılan düzgün çizilmiş bir resim tüm hikâyenin anlatımının akışını değiştirebilir.

Çerçevesiz resim sayfası yapmak kör bir testereyle yap boz bulmacalarının parçalarını kesmeye benzer. Çok fazla karılmayı, tıraşlanmayı, sıkıştırmayı ve uzatmayı gerektirir. İki milimetre oradan kesilir diğer tarafa eklenir. Böylece azıcık daha büyütülmüş konuşma balonu sayesinde fazladan iki önemli kelime daha eklenebilmiş olur. Bir sayfa dolduğunda ve son kare, sonraki sayfaya pürüzsüzce ve akışkan şekilde geçtiğinde çok mutlu oluyorum. İki sayfalık hikâyenin sonunda bir bitiş sayfası yazmak çok önemlidir. Resimli romanlar bu sayede sınırlı bir sayfada çok fazla hikâye oluşturabilme olanağı sağlıyor. Konu, alt konular, karakter gelişimi, aksiyon, drama ve sözsüz ifadeler için bir sürü alan var. Bir roman için bile yer var.

Neden grafik romanları okumalıyız? Dokuz yaşındaysanız ve kitaplar sizin çok kıymetli vaktinizi alıyorsa grafik romanlar okuyun. Katiksiz kelime nehirlerinden ibaret kitaplar elbette korkutucu gelecektir. Ancak bir resmin içindeki birkaç sözcük yutulabilir bir lokma gibi gelecektir. O birkaç kelime ait olduğu resim sayesinde kolayca okunur ve anlaşılır hale gelir. Sindirilen her konuşma balonu küçük bir zafer gibi olur. Giderek daha büyük konuşma balonlarının altından kalkılır. O konuşma balonları da dokuz yaşındaki bir çocuğun elinden tutup daha ileri seviyeye, mesela Dostoyevsky kitaplarına, taşımak için yeterli olacaktır. Örneğin bir keresinde kendi kendine okumayı öğrenen profesyonel bir yazarla karşılaşmıştım. Çünkü Fantom'un o konuşma balonlarında nelerden bahsettiğini anlamak için kendine hâkim olamıyordu. Onu öğrenmek zorundaydı.

Belki grafik romanlar okur için çok fazla görsel canlandırma sunuyor. Bu durum genç bir çocuğun hayal dünyasının gelişimini kısıtlar mı? Bilmiyorum. Bu soru nöropsikoloji uzmanlarının bileceği bir soru. Ancak çocukları, sağlam bir hikâyeyle bütünleşik, iyi çizilmiş görsellere sahip eserlere maruz bırakmak sadece faydalı olabilir diye düşünüyorum. Etrafa bakınmaya, onları içime almaya, kendi algılarımı, becerilerimi ve tutkularımı genişletmeye devam ediyorum.

Grafik romanlar sadece isteksiz okurlar için değil; ayrıca sosyal açıdan yetersiz yetişkinler için de faydalıdır. Grafik romanlar zengin estetik görselleriyle bile başlı başına sanat eserleridir. Kısıtlı kelime sayısı ile bile bir hikâyeyi anlatabilen çok fazla sayıda ve çok çeşitlilikte resimler var. Kurgu ve anlatım, acı ve drama, mizah ve uyumsuzluk: Boşluk bırakma, yerleştirme ve şekil verme, üst üste koyma, çerçevesiz, renk,

doku, çizgi (kalın, kırık ve titrek) gibi bütün öğeleri bir düzen haline getirebilmeye yardımcı birçok zengin görsel araç vardır. İşin özü iki boyutlu görsel sanatın gereksinimleri işe koşulur ve bir dizi kare içinde muhteşem bir etki yaratmak için yapılandırılır.

Resimli roman filme benzer bir tecrübe olarak görülebilir. Yüzde 90 oranında çerçeveyi kaldırdığımızda, herhangi bir filmi izlemeye benzer. Fakat bir filmin aksine, hikâye ve resimler boş zamanlarda yeniden tüketilebilir veya parça parça yeniden okunabilir. Resimsiz bir kitap okurunun, o kitabın yazarının çıkarttığı kaliteli söz sanatlarındaki işçiliğini takdir etmesi gibi, grafik roman okurları da çoğu zaman zor ve soyut hikâyeleri güzelce resmedebilen illüstratörlerin, renkleri kullanma becerilerini ve çizim kapasitelerini takdir edebilir ve bundan çok büyük keyif alabilir. İllüstratör kelimeleri işleyen ve onlara renk katan biri değildir. İyi bir illüstratör arttıran ve iyileştirendir. (Başka bir söz bulamıyorum.)

BÖLÜM 9

ÇOK MODELLİ OKUMA VE DİJİTAL OKUMA

Günümüz teknoloji çağında ebeveynler ve eğitimciler arasında bir endişe hâkim: Çocukların kitap okumak yerine teknolojiyi seçmeleri ve kitaplardaki büyüleyici dünyalar yerine çevrimiçi oyunları tercih etmeleri. Elektronik kitapların ve uygulamaların gündeme gelmesinin yanı sıra kişisel cihazların da yükselişe geçmesi endişe dalgalarına sebep olmaktadır. Bu yüzden hem ekranlara bakarak zaman geçirirken hem de dijital okuma yoluna giderken akılcı olmak için mantıklı sebeplerimiz var. Maalesef şu anki durum teknolojiden önceki zamanlara geri dönmeyi imkânsız hale getirdiğinden -böyle bir şeyi kimse istemez- zor da olsa bu dijital çağda kitap okumaya sahip çıkmalıyız.

Teknoloji artık hem dünyadaki hem de yakın çevremizdeki insanların hikayelerine her zamankinden daha ilgili olduğumuz anlamına geliyor. Aslında, genç okuyucuların okuma deneyimlerini geleneksel basılı metinlerin ötesine, bu dijital okuma düzeyine taşıyabilme fırsatına sahibiz. Ekran, okuma oranlarını düşüren bir etken olmaktan çıkıp aslında “okumanın altın çağını” başlatabilir. Eğer gençlerin ilgilendiği dijital

etkinliklerin zenginliğini kabul edersek, okuryazarlık öğreniminde yeni düşünme ve hayata geçirme yollarını keşfetme fırsatına sahibiz. Bu durum, bir kitabın, bir seçenek olarak azalmasından umutsuzluğa düşenler için de umut verici olabilir. Aslında hepimiz dijital kitap devriminin henüz başındayız ve öyle görülüyor ki geleneksel basılı kitaplar yakın gelecekte kütüphanelerde olmaya devam edecek; elektronik kitaplar veya diğer dijital okuma imkânları sunan teknolojilerle birlikte raflarda yan yana duracaklar.

Okuma yazma öğretme yöntemlerimizdeki değişiklikler, gelişen dijital teknolojilere göre şekil alıyor. Her ne kadar çoğu okulun ve standartlaştırılmış merkezi sınavların talep ettikleri, hâlâ basılı metinler üzerine olsa da okuma ve yazma eğitiminde, dijital iletişim teknolojilerinin uyarlanmasına ve karşılaşılan zorluklarına dair tartışmalar tam da olması gereken zamanda yapılmaktadır. Basılı kitapları okumanın zenginliklerini elinde tutarak yeni tür uygulamaları eğitim planlarına ve öğretim metotlarına entegre etmek, eğitimcilerin karşılaştığı bir başka zorluk. Aynı şekilde birçok ebeveyn, çocuklarını donatıp eğlendirebilecekleri birden fazla dijital seçeneklere sahip olduklarından, çocuklarının ekran başında geçirdikleri zamanı ayarlama konusunda sıkıntı yaşamaktalar. Eğitimciler gibi onlar da çocuklarının dijital kabiliyetlerini arttırmak istiyorlar ama bir yandan bunu yapmanın, çocuklarının bilindik klasik basılı eserlere olan ilgilerini ve onların okuma seviyelerini ne derece etkilediği konusunda endişeliler. Birbirinden farklı kitap yöntemlerinin teknolojik açıdan karmaşık olan bir dünyada nasıl bir arada olabileceği sorusuna aileler de cevap arıyor.

Eğitimciler, günümüzün çok çeşitlilikte olan iletişim yöntemlerini kısaca “çok modellenli okuma” diye nitelendirmektedirler. Bu çok modellenli okuma yöntemleri (imgeler, kelimeler, sesler, hareketli, dokunulabilir ve uzamsal gibi), anlamı mümkün kılmak için, çeşitli çoklu ortam ve dijital içerikleri

okumada, kavramada ve onlara karşılık vermede, onlara içerik oluşturup yazmada ve planlamada birlikte kullanılabilirler.³⁷ Çok modellenli metin, anlamın sunulan görseller, yazılar ve uzamsal uyarıcıların birleşiminden meydana geldiği resimli kitapları, grafik romanları, birtakım elektronik kitapları ve posterleri kapsamaktadır. Dijital çok modellenli metinler ise anlamın konuşulan dille, hareketli görsellerle, sesle, jestlerle, yazıyla üç boyutlu olarak olduğu internet sayfalarını, sosyal medyayı, uygulamaları ve animasyonları bünyesinde bulundurur. Son olarak “gerçek-hayat” çok modellenli yazın deneyimleri ise gösterimleri, şarkıları, hikâye anlatımlarını, bazı çevrimiçi oyunları ve dansı içerir. Bir içerikteki resimler, kelimeler, sesler ve hareket gibi uyaranlar okur tarafından aynı anda beyinde işlenebilir ya da biri diğerlerine göre daha baskın olabilir. Örnek vermek gerekirse, bir resimli kitap okurken görsel uyaranlar baskın olurken, bir sesli kitap dinlerken de sesler baskın uyaran olacaktır.

Dijital teknolojiler, kitap okuma ve “çok modellenli okuma” üzerine odaklanılması sayesinde, gençlerin okumayı öğrenme yöntemlerinde çok hızlı değişimler sağladı. Bu bölüm, çok modellenli okumayı ev ve sınıf ortamına dahil etmenin yollarını araştırmaktadır. Sizlere, yeni ve gelişen teknolojileri kucaklamanız veya en azından onunla birlikte çalışabilmeniz için araçlar sunacak. Bu bölümdeki uzman tavsiyelerini bizlerden esirgemeyen Jackie Child’a özellikle teşekkür ediyorum. Jackie, dijital teknolojiler eğitmeni, kütüphane öğretmeni ve ayrıca çok saygı duyulan *TinkerinChild* blog sayfasının da yazarıdır.

37 Kalantzis, M., Cope, B., Chan, E. & Dalley-Trim, L. (2016), *Literacies*, Cambridge University Press, Port Melbourne, Australia, Pahl, K. & Rowsell, J. (2005), *Literacy and Education: understanding the new literacy studies in the classroom*, Paul Chapman Publishing, London. Bock, M., Pachler, N. & Kress, G. (2013), *Multimodality and Social Semiosis Communication, Meaning-making and Learning in the work of Gunther Kress*, Routledge, New York.

ÖNCE ONLARI BİRER UZMANA DÖNÜŞTÜRÜN!

Genç okurlarınızı teknolojiye alıştırın ve onların uzmanlaşmalarına izin verin. Böylece dijital cihazları kullanırken veya çevrimiçi okuma tercihlerini yaparken bir yetişkine bağlı kalmazlar. Bu, gençlerin teknolojiyi kolaylıkla kullanabildikleri bir dünyada, yana yakıla şikâyet eden ebeveynler ve eğitimciler için gülünç gelebilir. Ancak çocukların teknolojideki uzmanlık seviyeleri onlar için neyin en hızlı olduğuyla alakalıdır, illaki bu onların teknolojiyi, maksimum düzeyde akademik kariyerleri veya toplumsal yararlar adına kullanacakları anlamına gelmez. Jackie Child dijital teknolojiler kapsamında birçok çalışma birimleri geliştirdi. Özel bir uygulama, robotik ekipman üzerine yeni bir marka ya da kodlama programı gibi birçoğu beceri geliştirme üzerine odaklıydı. Eğlenceli şekilde teknolojiyi keşfetme ile planlı, ardışık ve özel bir beceri geliştirme arasında dengeyi tutturmak çok önemlidir. Örnek vermek gerekirse birkaç yıl önce bir okul kütüphanesinin envanterine elektronik kitap cihazları eklediğimizde o cihazları öğrencilerin ellerine teslim etmeden önce nasıl kullanacaklarını öğrettiğimiz ve bunu planladığımız bir çalışma yaptık. Ek bir yarar olarak, öğretmenler de “kendilerine yeni gelen” bu teknolojiyi öğrencilerle birlikte öğrendiler. Elektronik kitaplar üzerinden sayfa ayracı koymayı, önemli metinleri işaretlemeyi, not eklemeyi ve sözlük kısmını kullanmak gibi temel becerileri gösterdik. Elektronik kitaplarda kişiselleştirilmiş okumanın faydalarının neler olabileceğine baktık ve bununla ilgili beyin fırtınası yaptık: Font boyutunu ve arka plan rengini değiştirebiliyorsunuz, yazıyı seslendirme özelliği açabiliyorsunuz ve sayfa boyutlandırmasıyla oynayabiliyorsunuz. En önemlisi de donanımı, bakımını nasıl yapacağımızı, nasıl şarj edeceğimizi ve problemlerine nasıl çözüm bulacağımızı öğreniyoruz. Akabinde cihaza iyi bakacağımıza ve onu dikkatli kullanacağımıza dair bir “kullanıcı sözleşmesi” formu dolduruyoruz. Tüm bunlar hepimizin cihaza daha hâkim olmamıza yaradı

ve artık öğretmenler yegâne bilgi kaynağı olmadıklarından sınıfta bu cihazları etkin kullanan bir dolu öğrenci sayesinde, sosyal dinamikler de değişti.

KODLAMA - YENİ TÜR OKUR

Bilgisayar bilimi sadece donanımı ve yazılımı içeren bir anlayış sunmaz, adına “sayısal düşünme” dediğimiz düşünme biçiminin de kapısını aralar. Sayısal düşünme bir olay karşısında bilgisayar gibi düşünmeyi temsil eder. Mantıklı düşünmeyi, olayları küçük parçalara ayırmayı, örüntüler aramayı ve fark etmeyi, fikirleri soyutlaştırmayı, algoritmalar tasarlamayı ve yargıya varmayı gerektirir. Bir nevi okumayı öğrenmeye benzer. Nitekim kodlama yeni bir tür okuryazarlık olsa da aslında bir dildir, tıpkı normal bir dil gibi kendisini yöneten kuralları ve değişkenleri vardır.

Kodlama ya da programlama sayesinde bilgisayarları kullanabiliriz; bizlerin sporu, dansı ve müziği öğrenmesi gibi çocukların da kod yazabilmeyi ve okumayı öğrenmeleri için onlara imkân sunmamız önemlidir. Elbette bütün çocuklar müzisyen veya sporcu olmayacaklar ama bu tür aktivitelerden edindikleri tecrübeler çok yönlü çocuklar olmalarına yardım edecektir ve kazandıkları beceriler hayatları boyunca onlara eşlik edecektir. Kodlama küçük çocukların kavraması açısından karmaşık gelebilir ama Scratch ve Blockly gibi görsel kullanarak oluşturulan kodlama programlarıyla öğrenciler, kod yazmayı öğrenebilir ve bunları Java veya Python gibi programlarda işleyebilirler.

Öğrenciler kodlamayı ister çevirim içi ister ellerindeki küçük akıllı robotlarla yapsınlar sonuçta bunu yaparken eğlenerek icat etme, tasarlama, oluşturma, hata ayıklama, onları bulma ve tamir etme, sebat gösterme, risk alma ve iş birliği gibi bilişsel alanlarda becerileri gelişecektir.

Bilgisayarlar hayatımıza pek çok şekilde girdi: Filmden sağlığa, eğitimden eğlenceye, oyundan yönetime, inşaattan ticarete

gibi. Sadece ayrıcalıklı elit insanların ve din adamlarının yazarak haberleşebildikleri dönemler birkaç yüz yıl öncesiydi. Düşünsenize... Hayatlarımızı neredeyse her açıdan ele geçiren bilgisayarların olduğu bu dönemde kodlamayı kullanarak bu teknolojilerde bir şeyler oluşturan çocuklara sahip olmak hayati derecede önemlidir. Yeni tür okuryazarlık olan kodlama öğrencilere sadece dijital teknolojileri kullanmayı öğretmez, ayrıca onları kavramayı, okumayı ve üretmeyi de öğretir.

E-KİTAPLAR

Hiçbir şey basılı bir kitabın doğallığının yerine geçemez. Kitabın sayfalarını çevirmeyi öğrenen, ön kapağında, arka kapağında, sırt kısmında ve son sayfasında neler olup bittiğini merak eden genç bir okur için basılı kitabın yerini herhangi bir şey dolduramaz. Aynı şekilde dijital teknolojilerle büyümüş, okuma konusunda kendinden emin birisine bundan sonra bir kitabı parmakla kaydırmadan, önemli yerleri işaretlemeyen, pop-up reklamlara tıklamadan okuyacağını söyleseniz bir dirençle karşılaşsınız.

Okuma konusunda dijital cihazların sunduğu birçok imkân var. İyi okuma uygulamaları ve kayda değer elektronik kitaplar, uzun bir süre düz bir sayfaya odaklanamayan ve sürekli hareket halinde olan okurları (emekleyenler, yeni yürüyenler, sportif ve her yaştan kurtlu tipleri) heyecanlandıran harika işler çıkarıyorlar. Ayrıca çocukların bir kitaba derinlemesine dalmasına, yazarın biyografisine tıklamasına, bilmediği bir kelimeye sözlük kısmından bakmasına ya da serinin bir sonraki kitabını hemen o anda internetten indirmesine imkân sağlıyorlar. Bazı elektronik kitap uygulamaları yalnızca normal bir kitaba benzer içerikler sunsa da bazıları çok kapsamlı bireyselleştirilmiş okuma deneyimlerinin (sesli anlatımlar gibi) yanı sıra değişken sayfa boyutlandırma seçenekleriyle ve sayfa çevirme animasyonlarıyla,

daha önce hiç olmadığı kadar zengin bir hikâye evrenine çağırıyor çocukları.³⁸

Bir aile dostum, kızına doğum gününde e-kitap cihazı hediye etmiş ve yanında da e-kitap alabileceği hediye kartları vermiş. Nerede olursa olsun tek bir tıklamayla herhangi bir kitaba kolayca erişebildiğinden çocuğun okuma oranı ve akıcılığı inanılmaz derecede artmış. Bunun yanında ona kendi kararlarını almada özerklik ve kitap seçimlerinde sorumluluk kazandırmış. Satın aldığı kitapları okuyup onlarla ilgili kısa ve öz yorumlar yapmaya o kadar çok alışmış ki şimdi de hediye ya da cep harçlığı olarak daha fazla e-kitap hediye kartları istiyormuş. Bunu, çocuğa sorumluluk kazandırmak ve dijital dünyayı ona tanıtmak için yapılmış yumuşak bir geçiş olarak görüyorum. Kitap seçimleri sorumluluk bilinciyle yapılmalı, kitaplara yorum yaparken ya da onları incelerken güvenlik tedbirleri elden bırakılmamalı, pop-up reklamlar dikkatli okunmalı ve bütçe de dikkate alınmalı. Çocuklar henüz sosyal medya evrenine girmeden önce e-kitaplar onlara, internetin korkusuzca adım atılacak bir yer olmadığı algısını kazandırmış olur.

UYGULAMALAR

Bir dolu kitap uygulaması var (ve birçoğunun basılı kitabı mevcut). Küçük çocuklar hikâye uygulamalarını, onların sunduğu interaktif özellikleri ve öğrenme araçlarını kullanmada ustalar. Basılı kitap okurken çocuklar doğrusal şekilde anlatımlar tecrübe

38 Larson, Lotta C. (2015), 'E-Books and audiobooks: extending the digital reading experience', *The Reading Teacher*, 69(2), s. 169–177.

Moyer, J. (2011), "'Teens today don't read books anymore': a study of differences in interest and comprehension in multiple modalities", in *Proceedings of the 2011 iConference*, s. 815–816. Retrieved from: <https://doi.org/10.1145/1940761.1940918>

Lysenko, L. & Abrami, P. (2014), 'Promoting reading comprehension with the use of technology', *Computers & Education*, 75, s. 162–172. Retrieved from: [doi:10.1016/j.compedu.2014.01.010](https://doi.org/10.1016/j.compedu.2014.01.010)

ederken özellikle oyun-temelli dijital uygulamalarda doğrudan olayın merkezine konumlandırılır ve anlatımı değiştirmelerine ve hatta hikâyeyi yeniden yazmalarına izin verilir. Basılı ve dijital metinlerin bir arada kullanılması, çok modellenmiş okumanın güzel bir örneği olarak çocuklara tam bir okuma deneyimi sağlar.

Yaş ve seviyeye göre hazırlanmış çok sayıda kitap uygulamaları var. Çoğu anne baba bu kitapların basılı versiyonlarıyla büyüdüklerinden *Animalia* uygulaması (Graeme Base'in *Animalia* eserinden esinlenilmiştir.) ve *Hairy Maclary* uygulaması (Lynley Dodd'un serilerinden esinlenilmiştir.) her nesilden kitap okurunun ilgisini çekmektedir. Kitap temelli uygulamalar, basılı versiyonlarından daha fazla etkileşim oluşturdıklarından okuma tecrübelerini arttırma kabiliyetine sahiptir. Küçük yaşta uygulamaları kullanmaya çalışan çocuklar hikâyeyi ilerletirken sayfalar arasında kendi başlarına gezebilirler ya da bazı durumlarda kitabın anlatım yapısını değiştirebilirler. Belirli bir karaktere takılıp kalabilirler, onun hakkında daha fazla şey öğrenmek isteyebilirler, hikâyeyi kendilerine sesli okutturabilirler, bir hikâyeye eşlik eden müzikten ya da sestten keyif alabilirler. E-kitabın izin verdiği durumlarda hikâyeyi yazma/okuma deneyimine bir de yardımcı yazar olmak eklenebilir. Bazı durumlarda ise bir metne dijital ortamda yaratıcı bir üslupla yazılı olarak cevap verebilirler.

İyi kitaplardan esinlenilmiş uygulamalar *hikâyeyi* merkezi konumda tutar. Okurlarına, orijinal kitabın anlatım yapısından aldıkları zevki almalarına imkân sunar ama bunu yaparken, gerekli değişken öğeler ile özel efektler arasında bir denge tutturur. Bir kitaba sırf olsun diye bir ses ya da etkileşim katmak ideal bir uygulama ortaya çıkarmaz. Yetenekli yazarlar ve illüstratörler, teknolojiden en iyi şekilde faydalanan orijinal kitap uygulamaları tasarlamak için becerikli yazılımcılarla bir araya geliyorlar. Bunun örneklerinden birisi *Paperbark* adlı kitaptır. Yazar ve illüstratör olan Renee Treml tarafından resimlenen bu uygulamada okurlar, Avustralya çalılıklarında avare avare gezinirlerken

yeni bir ev bulmak için çalıllıkları eşıleyerek günlerini geçiren keseli sıçanın güzel ama kısa hikâyesinin bir parçası haline gelirler. Okurlar bitkiler ya da doğal yaşamı tehdit eden unsurlar hakkında tıklayarak daha fazla bilgiye erişebilirler ya da çarpıcı sulu boya resimlerle ve seslerle bezenmiş Avustralya coğrafyasının tadını çıkarabilirler. *Paperbark* gibi kitap veya hikâye uygulamaları ile çocuklar, kendilerini eğitmeleri ve eğlendirmeleri için animasyonlar ve interaktif oyunlar ile zenginleştirilmiş teknolojinin sunduğu bütün avantajlardan yararlanır.

Sanal gerçeklik öğeleri barındıran ya da arttırılmış gerçeklik sunan uygulamalar da mevcut. Bu teknoloji kitaplarla etkililişime geçmeyi arttırıyor ve genç okurlar için çeşitli evrenlere dair sonsuz olasılıkların kapısını açıyor. *Guinness Rekolar Kitabı* gibi uzun süreli seriler bu günlerde okurlarına QR kodları ile ulaşmaya çalışıyor ya da okurlar yazıları okurlarken çevrimiçi etkileşime geçebiliyorlar. Ayrıca okurların dijital ortamda birer yazar olmalarına izin veren uygulamalar da mevcut. *Book Creator* gibi uygulamalar çok küçük yaştaki çocukların bile dijital kitap yazmalarına ve kendi hikâyelerini geliştirmelerine imkân sağlıyor. Kısa süre önce bir öğrencime tatilini geçirirken kâğıdın üzerine hikâye yazmayı öğretmiştim ama daha sonra o bu hikâyesini daha geniş bir kitleye duyurmak istemiş. Annesi ve o, çizdiği resimleri nasıl dijital formata dönüştürebileceklerini araştırmışlar ve basit bir dijital hikâye oluşturmuşlar. Daha sonra kitabı sosyal medya aracılığıyla arkadaşlarına ve onların ailelerine tanıtmış ve birçoğu kitabı satın almış; onun eserini desteklemişler ve bu filizlenen yeni yazara gerçek bir kitle oluşturmuşlar.

SESLİ KİTAPLAR

Çocukların masalları dinleyerek tecrübe edinmeleri için sesli kitaplar harika bir fırsattır. Bazıları yeterince önemsemese bile sesli kitapların kazandırdığı beceriler ve stratejiler görsel uyarıcıları

okumakla eşdeğerdir.³⁹ Sesli kitaplar dikkati arttırmaya ve dinleme becerilerini geliştirmeye ciddi katkı sağlar. Uzun metinleri sonuna kadar okuyamayan çoğu çocuk aynı kitabı dinleyerek daha hızlı ve kolay şekilde bitirebilir. Tabi ki bunda, kullanılan ses efektleri, eşlik eden müzik, oyuncuların veya hikâye anlatıcısının duygu dolu sesleri de önemli rol oynar.

Sesli kitaplar özellikle okumayı sökmeye çalıştıkları dönemlerde veya daha erken yaşlarda çocukları yeni kitaplarla buluşturmak için de harika bir fırsat sunar. Profesyonel anlatıcının ifade dolu seslendirmeleri, noktalamaların ve tonlamaların olduğu düzgün ve akıcı bir okumayı dinlemek çocuklara büyük fayda sağlar.⁴⁰

Görme bozukluğu olan, çeşitli sebeplerden dolayı kolay okuyamayan veya ilgisiz öğrenciler için sesli kitaplar, hikâyeye açılan yoldaki engelleri kaldırmış olur. Ayrıca çocuğun, hikâyeyi, kurguyu ve karakterleri kafasında canlandırmasını sağlar. Daha önce sevdiği bir sesli kitapla buluşmuş olan bir çocuk o kitabın basılı kopyası ile karşılaştığında okuma sevgisi daha da beslenmiş olur.

Bana göre sesli bir kitabın harika olması onun saatlerce hikâyeye anlatımı sunabilecek cihazla ne kadar uyumlu olduğuyla alakalıdır. Spor aktivitesine katılırken, okula giderken, tatildayken ya da bir dükkânda alışveriş yaparken harcanan zamanlar sesli bir kitapla beraber geçirildiğinde daha anlamlı hale gelir. Bütün ailenin isterlerse aynı anda bir kitaba odaklanmasını ve o kitap üzerine uzun uzun tartışabilmesini sağlar.

ÇEVİRİMİÇİ HİKÂYE OKUMALARI

Kitabın hak sahiplerine atıfta bulunmayan, onlara ödeme yapmayan ve en sevilen hikâyelerin ucuz, kalitesiz anlatımlarını

39 Grover, S. & Hannegan, L. D. (2012), *Listening to Learn: audiobooks supporting literacy*, American Library Association, Chicago, IL.

40 Gander, L. (2013), 'Audiobooks: the greatest asset in the library', *Library Media Connection*, 31(4), s. 48.

YouTube üzerinden yapan kişilerin takip edilmesini asla tavsiye etmiyorum. Üyelik şeklinde takip edilebilen ve çoğunlukla kütüphaneler tarafından ücretsiz sunulan birçok çevrimiçi internet yayını bulunmaktadır. Profesyonel aktörler veya uzman hikâye anlatıcıları tarafından gerçekleştirilen bu kitap okumaları, çocukları edebiyata bir filmin tamamlayıcısı olarak bağlamaktadır. Burada keza yine çoklu modellenli okuma deneyimi yapılmaktadır.

Kendi evimde ve sınıfımda *Story Box Library* (Hikâye Kutusu Kütüphanesi) adında üyelik temelli bir hizmetten yararlanıyorum. Geçtiğimiz birkaç yılda bu hizmeti Anzaklar gününde kullandım. Çünkü içerisinde Anzaklar'a dair sesli okunabilecek bir dolu güzel hikâye var. *Story Box Library* hizmeti çocuklara, çeşitli şekillerde seslendirilmiş hikâye anlatım teknikleri sunmaktadır. Örneğin John Schumann tarafından okunan *I Was Only Ninteen* (Sadece On Dokuz Yaşındaydım) hikâyesini sonlarına doğru gözyaşlarına boğulmadan asla dinleyemem. John'un bu güçlü kitabı okuyuşundaki sıcaklık gerçekten kalbe dokunuyor ve sanki Melbourne'nün anıt tapınağının önünde duruyormuşsunuz gibi hissediyorsunuz; bu gerçek hayatta tecrübe edebileceğim bir şey değil kesinlikle. Aynı şekilde *One Minute's Silence* (Bir Dakikalık Sessizlik, yazarlar David Metzenthen ve Michael Camilleri) kitabını Shane Jacobson kadar duygu dolu şekilde okuyamam. Phil Cummings'ın eseri *Anzac Biscuits*'in (Anzak Bisküvileri) Tifafny Speight tarafından sesli okunması öğrencilerime benim kütüphanede sunamayacağım bir hikâye içeriği sağlamaktadır. Tiffany kitabı okurken country tarzda bir mutfakta oturur ve filmlendirme geçişleri kitapla ve Anzac Bisküvilerin yapıldığı mutfak arasında gidip gelir. Görseller genç okurları, ev veya kütüphane ortamının sunduğu rahatlıktan çıkmadan hikâyenin geçtiği kurguya götürür ve o kitaba bambaşka bir boyut katar.

VIDEO OYUNLARI

Çevrimiçi oyunlar, gençler arasında oldukça yaygın ve çoğu eğitici ya da ebeveyn saatlerce bu sanal dünyalarda geçirilen ölü zaman konusunda kendilerini çaresiz hissediyorlar. Lakin çoğu genç için oyunlar, içerisinde başarıyı tadabilecekleri, sürdürülebilir ve zevkli eğlencenin tadına varabilecekleri, oyun topluluklarının içinde kontrol sahibi olduklarını ve bağımsız olduklarını düşünebildikleri bir evrendir. Çevrimiçi oyunlar aynı zamanda zengin bir hikâye anlatımı ve yaratıcılığı geliştirmek için bir alan olarak da hizmet etmektedir. Hayal dünyasını genişletebilmekte ve çevrimiçi veya gerçek akranlarla olan bağlantıyı arttırabilmektedir.

Oyun dünyası ileri derecede bir okur seviyesinde olmayı ve ileri kavrama becerisine sahip olmayı gerektirir: Karmaşık olay örgüsünü takip etme becerisine sahip olmalı, çok modellenmiş okuma türlerinde sentezleme yapabilmeli, derinlemesine okuyup oyun ortamında yön bulabilmeli, baskı altında hızlı kararlar alabilmeli, bir yandan hızlı aksiyon alırken bir yandan da akıp giden yazıları ve görselleri kolayca tarayıp, ayrıştırıp bulabilmeli. Video oyunları oynamak ayrıca, diğer oyuncuların yazdıklarına, sanal avatar yüzlerini ezberlerken, ortak hedefleri gerçekleştirirken veya oyun sitelerine yorumlar eklerken ileri derecede yazma kabiliyeti de gerektirmektedir. Burada yaşadığımız zorluk ise oyun oynamanın bu olumlu taraflarını alıp okumanın diğer versiyonlarına, kitap vb. adapte etmektir. Bir çocuk bir video oyunun karmaşık yazılarını okumak için motive olduğunda bu olumlu taraflarını kitaba aktarmış oluruz. Doğru çocuğa doğru zamanda doğru kitap...

Popüler video oyunlardan fırlamış kitaplar çok yaygın. Bu kitaplar oyundaki gibi bir tempoya ve anlatıma sahipse gençleri okumaya çekebilir. Oyunlardakine benzer şekilde, iynin kötülükle savaşı, karmaşık fiziksel engeller ya da en güçlü olanın

hayatta kalması gibi konulara sahip seri kitaplar en hırslı oyuncularını bile geleneksel basılı kitaplara çekebilir.

Popüler fantastik serilerin tıpkı video oyunlarında olduğu gibi hayran sayfaları vardır. Çoğu insan aynı kitaptan benzer zevkleri alan insanlarla bir araya gelmekten çok hoşnut olmaktadır ve oyuncular hayran sayfalarında etkileşime geçmeye alışkındır. Çevrimiçi oyunların sunduğu evrenler çok karmaşıktır ve kurguya hâkim olmak diğer oyuncularla etkileşime geçmenin ve onları o evrende tutmanın anahtarıdır. Karmaşık dünyaları, haritaları, sağlam mekanları olan kitaplar bulmaya çalışın. İnternet sayfalarını takip edin, eleştirel yazıları okuyun ya da karşılaştırma yazılarına göz atın. Değişik sonları ya da yeni karakterler sunan yenilikçi paylaşımları kaçırmayın. Oyunlarda karşılaşılan etik ikilemleri derinlemesine inceleyin ve *Açlık Oyunları* (yazar Suzanne Collins) serisindeki, *Deltora Quest* (Deltora Macerası, yazar Emily Rodda) serilerindeki ve *The Mortal Instruments* (Ölümcül Enstrümanlar, yazar Cassandra Clare) serilerindeki benzer kitaplar bulmaya çalışın.

DİJİTAL EDEBİYAT

Öykü, düz yazı, şiir ve grafik roman tarzı eserleri en son teknolojik yeniliklerle bir araya getiren dijital edebiyat eserlerinin güzel örneklerini daha da çok görmeye başladık. Burada e-kitaplarda olduğu gibi sıradan bir kitabı dijital ortama dönüştürmekten bahsetmiyorum, aksine özellikle dijital formatta okurlar tarafından okunacak şekilde tasarlanmış çağdaş eserlerden bahsediyorum. Bu tür kitaplar bazı aileler, gençler ve eğitimciler tarafından çok uç görünebilir ama bana göre dijital edebiyat eserleri teknoloji ve kitaplar arasında yaşanan şimdiye kadar yaşanmış harika olan her şeye dair en güzel örneklerden biridir. Dijital edebiyat, teknolojiden en iyi şekilde faydalanmaktadır ve teknolojiyi düz yazının harikalığıyla birleştirmektedir.

Bizler çağdaş edebiyata ait, ortaya çıkan bu çağın olasılıklarının daha başındayız.

Çoğu ilk gençlik kitap okuru ve Avustralyalı eğitimciler için en bilinen dijital edebiyat örneklerinden birisi Bradfield Şirketi'nin yapımcılığını üstelendiği, (2005-2018) *Inanimate Alice* (Donuk Alice) adlı eserdir. *Inanimate Alice: Perpetual Nomads* (Donuk Alice: Ebedi Göçebeler) adlı versiyonu ise Bradfield Hikâye Tasarım ve Mez Breezes Tasarım tarafından uluslararası ortak yapım olarak okuyucuları ile buluşmuştur. Bu seri birden fazla ödüle layık görülmüş ve 2012 yılında Amerika Okul Kütüphaneleri Birliği tarafından En İyi Öğrenme ve Öğretim Web Sayfası olarak bildirilmiştir. Beş yaş öğretmenleri okulumuzda *Inanimate Alice* (Donuk Alice) eserini İngilizce ve Bilişim derslerinin bir parçası olarak 2013'ten beri kullanmaktadır. Öğrencilerin elde etmesi hedeflenen kazanımları şu şekildedir:

Okur olarak dijital kurguları analiz etmek için eleştirel ve yaratıcı becerileri uygular.

Yazarın amacını, kullandığı kısaltmaları ve teknikleri belirler ve analiz eder.

Kendi dijital metinlerini oluşturur ve yazar.

Dijital hikâye anlatımı ile hem yazar hem okur olarak kendi rolünü eşit ve eleştirel olarak yansıtır.

Yazılı ve dijital eser türlerini yazarken ve okurken kullanılan stratejileri karşılaştırmak için eleştirel okuma becerileri geliştirir.

ELEŞTİREL OKUMA BECERİLERİ

Bu bölümün başlarında çocukları cihaz kullanımlarında ustalaştırmaktan bahsettim. Aynı şekilde önemli olan bir başka nokta ise çocukları, çok modellenmiş metinleri değerlendirirken eleştirel analiz yapmaları için gerekli becerilerle donatmaktır:

Güvenilirlik/yazının kalitesi (kim üretiyor, kim yazıyor?)

Çok modelli çevrimiçi internet metinlere erişimle beraber gelen ticarileştirme (örneğin reklam aşaması, diğer türlerin okunması için linkler vermek, uygulama içi satın alımlar vb.)

Çok modelli metinler oluştururken içeriği düzgün kullanmanın yolları, örneğin telif hakları. Biz öğretmenler, öğrencilere telif haklarıyla ilgili, resimlerin ve müziklerin kullanımına dair kaç kere konuşma yapmışızdır, Allah bilir.

Şüphesiz, teknolojiyle bütünleşik okuma deneyimleri, öğrenme ortamlarını ve çocukların çağdaş okuma çalışmalarını şekillendirmektedir. Biz yaşı ileri yetişkinlerin, şu günlerde çocukların parçadan anlam çıkarmak için farklı içerik ve medya ortamları arasında geçiş yaptıkları gibi sürekli değişimlerle uğraşmaları gerekmiyordu. Bir durup baktığımızda bu yeni okuma türünün eksiklikleri olduğu kadar faydaları da olduğunu görürüz. Eskiye yeniyle, basılı edebiyatı dijital olanla şekillendirdiğimizde gerçekten heyecan verici sonuçlar ortaya çıkıyor.

Dijital okumaların avantajlarından istifade etmek isteyen öğrencilerin, başarılı şekilde kullanabilecekleri, bilgi, iletişim teknolojileri ve içeriklerde yaşanan hızlı değişimlere uyum sağlayabilecekleri yeni becerilere ve stratejilere ihtiyaçları vardır. Dijital okuryazarlık sürekli gelişen bir şey; eğitimcileri ve ebeveynleri bekleyen en büyük zorluk ise temel okuma becerilerini geliştirmek için, yeni teknolojilerle iletişim ve iş birliği içinde değişim ve dönüşüme adapte olmaktır.

BÖLÜM 10

GÖRSEL İÇERİKLERİ OKUMA

Neden resimli kitapları arkalarında bırakmak isteyen tipler hep karşıma çıkıyor? Resimli kitaplar sanat eseridir; görsel edebiyatı zenginleştirmek ve öğretmek için doğruluğuna inandığım en iyi yollardan biridir. Resimli kitaplarda kullanılan dil genellikle karmaşıktır, hikâye akışı çok yönlüdür ve düşünmeye teşvik eder. Öyleyse neden çoğu ebeveyn çocukları küçükken resimli kitapları kullanır sonrasında ise çocuklarının o kitaplara erişmesini engellemeye çalışır? Keşke bununla sadece bir defa karşılaştım diyebilsem. Fakat geçen tüm yıllar boyunca bu durumla o kadar sık karşılaştım ki. Bu bölümde resimli çocuk kitaplarının güzelliklerinden bahsedeceğim. Fakat öncelikle resimli kitapların sadece küçük yaş grubu için olduğuna dair yanlış bir algıya değinmekte fayda var.

Konferanslarda, kütüphanelerde ya da kitapçılarda resimli kitapların önemine dair yaptığım konuşmalarımda, hep küçükken en sevdiğim eser olan *Little Cloud* (Küçük Bulut, yazar Robert Tallon) kitabını havaya kaldırır ve herkese gösteririm. İyi resimlendirilmiş bir kitap olmasına rağmen bu kitabı küçüklüğümüzden bu yana kitap resimlerinin ne kadar değiştiğini göstermek için örnek olarak kullanırım. Buradan Tallon'a saygılar.

Bu kitabın benim üzerimdeki etkisi o kadar büyüktür ki içeri-
sindeki her sözcüğü hâlâ bütün kalbimle ve içtenlikle ezbere
söyleyebilirim.

Çocukluğumuzdaki birçok resimli kitabın tıpkı *Little Cloud*
gibi güzel ama bir o kadar basit resimleri vardı; çoğunlukla
karakterin önden bir resmi ya da duruşu olurdu. Resimler
hikâyede geçen yazılar pekiştirmek veya resmetmek için kul-
lanılırdı. Üç veya dört yaş çocuğun kavrama düzeyine göre res-
medilir ve hikâye akışı genellikle ahlaki bir değere vurgu yapar
ya da basit bir aile durumunu tasvir ederdi. İster açık ister ka-
palı bir şekilde olsun resimli kitaplar, eğitmenin ve eğlendir-
menin yanı sıra toplumun beklentilerini ve amaçlarını yansı-
mak için de kullanılırdı. Eminim birçoğumuz resimli kitaplara
dair çocukluğumuzda şekillenen ön yargılı algılarımızdan kur-
tulamadık ve en önemlisi de çağdaş resimlendirilmiş metin-
lerin zenginliklerine maruz kalmadık. Bu bölümün sonunda
yer alan tavsiye listesine göz atmanızı istiyorum, eminim fik-
riniz tamamen değişecek!

Bütün eski resimli kitaplar doğaları gereği basittir demek el-
bette bir genelleme olacaktır ama Ida Rentoul Outhwaite, Nor-
man Lindsay, May Gibbs, Jenny Wagner ve Ron Brooks gibi ya-
zarların eserleri bunun yanlış olduğunu gösteren, aklıma gelen
ilk örnekler. Victoria eyalet kütüphanesi, çocuk edebiyatı kolek-
siyonları açısından 100.000'den fazla uluslararası ve Avustralya
kaynaklı çocuk kitabını bünyesinde bulundurmaktadır. Bu kü-
tüphane, on dokuzuncu yüzyılın başlarından bu yana dek üre-
tilmiş Avustralya resimli çocuk kitaplarının en güzel örneklerini
gözler önüne sermektedir. Bu koleksiyonda yer alan resimler,
toplumun tarih boyunca farklı oluşumlarını yansıtmaktadır ve
çoğu sanat eseri niteliği taşımaktadır.

RESİMLİ KİTAPLAR

İster evde çocuklarımla ister okulda öğrencilerimle kütüphane dersinde olayım resimli kitapları okuduğumda hep aynı rutini takip ederim. Bazılarınıza “resimli kitap nasıl okunmalı?” diye zaman ayırmış olmam komik gelebilir ama resimli kitaplarda o kadar çok görsel ve her görselden öğrenilebilecek o kadar çok şey var ki herhangi birini gözden kaçırmak inanın ayıp olur. Elbette her *resimli kitap okuma zamanı* resmi ders olarak düşünülmemeli. Her zaman hikâyeden keyif almak en önemli şey olmalı.

Resimli Kitapları Verimli Kılmak

Kitabı bir öğrenci grubuyla ya da bir bireyle paylaşmadan önce siz okuyun. Ne zaman 3 yaşındaki kabadayıları sakinleştirmek için en yakın kitaba sarılsam ve onlara okumaya çalışsam aklıma 1999 yılında yaşanan Dedeler Günü vakası gelir. Öğretmenliğimin ikinci yılındayım. Sınıfıma okumak üzere raftan büyük anne ve büyük babalar hakkında bir resimli kitap aldım. Sınıfta otuz, otuz beş civarı büyük anne ve büyük baba vardı. Kütüphane öğretmeni beni kırmayarak yardımsever şekilde seçkiye benim rica ettiğim kitabı da ekledi. Kitabın yarısına gelmiştik ki hikâyedeki büyük dedenin öleceğini hatırladım. Büyük baba kısmına gelene dek hikâyeyi okumayı sürdürdüm, ardından kitabı kibarca kapattım ve gülerek: “Kitabın geri kalanını merak ediyorsanız okul kütüphanemizi ziyaret edebilirsiniz!” dedim. Sonrasında bu cümleyi olması gerekenden daha yüksek sesle anons ettim (ki hiçbir çocuk büyük babaya ne olduğunu sormasın). Ardından hemen ekmek, reçel ve kaymak servisine geçildi. Yüzünde yapmacık bir gülümsemeyle bir büyük baba elinde çayını tutarken: “Büyük baba öldü, değil mi?” dedi. O yüzden sınıfınızda bir kitabı kullanmadan önce mutlaka okuyun!

Bir resimli kitap okuma seansına başlarken her zaman kitabın iyi ve güzel yönlerini, fiziki özelliklerini tartışmaya açarak başlarım, özellikle onları havaya kaldırıp gösterir ve adlarını söylerim. Sonra hikâyenin ne hakkında olabileceğine dair tahminlerde bulunuruz ve kitabın tasarımının kitap hakkında yürüttüğümüz tahminlere ne kadar destek olduğunu tartışırız.

Bir resimli kitabın fiziki özellikleri: Neyi nasıl tartışmalıyız?

Başlık: Yazı boyutu, şekli ve rengi

Ön ve Arka Kapaklar: Her ikisinde hangi bilgiler var? Ön kapakta başlığa bakın; yazarın ve illüstratörün adını bulun. Kitap bir kütüphaneden geliyor ise kütüphane barkodunu görebiliyor musunuz? Arka kapağında, tanıtıcı yazıyı okuyun, ISBN numarasını ya da yayınevinin kim olduğunu belirten herhangi bir yazı bulun. Kitabın iç kısmında yazara ait bir fotoğraf veya biyografi kısmı var mı?

Kitap Sırtı: Vücudunuzdaki omur gibi kitap sırtı da bir kitabı düzgün ve bir arada tutar. Aynı sizin omurganıza iyi baktığınız gibi kitap sırtları da dikkatle bakılmalı ve saygı duyulmalı. Aksi takdirde sallanıp duran, gevşek bir kitabınız olur. Bir kütüphaneden alınmışsa, kitabın sırt kısmında telefon numarası var mı ya da hangi bilgiler mevcut? Kitabın adı sırt kısmına da yazılmış mı? Niye belli bir yönde yazılmış?

Yan Kağıtları: Yan kağıtları bir kitabın sert kapaklarındaki en baş ve en sondaki sayfalardır. İki taraflı bir yaprağın yarısı kapağın içine yapıştırılmıştır; diğer tarafı ise ilk ve boş olan sayfadır. Kitabı uzatmış olsalar da aslında amaçları bundan daha fazlasıdır. Yan kâğıt tasarımına adanmış birçok sosyal medya hesabı vardır. Zeki bir kitap okuru, Bob Graham tarafından yazılmış bir kitabın neredeyse her zaman yan kâğıtla başladığını ve yine aynı şekilde yan kâğıtla sonlandığını bilir. Ben özellikle okuldaki öğrencilerime her sene ileride kendi yan kâğıt resim galerimi açacağımı söylüyorum hem de yüksek sesle.

Diğer Fiziki Özellikler: Kitap gömleği, iki sayfalık makale, cilt payı, kitabın ön ve arka yüzü. Başka alışılmadık kitap tasarımları da mevcut: Kesim sayfaları, ceplikler, kulakçıklar, tırtıklı kağıtlar, sayfa kenarlarından oluşan resimler gibi.

Resimli Kitabı Okurken: İlk kez bir resimli kitap okunuyorsa, asla durup bir tartışma noktasını başlatmam. Tüm yazıyı bir çırpıda ve ifadeli yaklaşımla okurum. “Şimdi sizlere bu kitaptaki sözcükleri sesli okuyacağım ve sizler sadece dinleyip resimlere bakacaksınız.” Bu yolla yazıları okumak kadar yapılan işin resimlerini de okumak ve yorumlamak olduğunu açıkça belirtmiş oluyorum.

İkinci veya üçüncü sefer (ya da daha fazla) okunduğundaysa arada bilerek duruyorum; yazarın ya da illüstratörün anlatmaya çalıştıklarına ve parçayı okuyuşumuzu etkilemek için renkleri, yazıları, açıları, satırları ve bakış açılarını nasıl kullanmış olabileceklerine kafa yoruyoruz. Yazılarla resimlerin farklı mı yoksa paralel mi olup olmadıklarını tartışıyoruz ve kitap bize kendimizi nasıl hissettiriyor diye sorular soruyoruz.

GÖRSEL OKUMA

Gün boyunca görsel uyarıcılara maruz kalıyoruz. İnternette gezinirken, bilgisayar programları arasında geçiş yaparken, ekranlarda çıkan reklamlara bakarken, kuruyemiş kutusunu inceleyen, sevdiğiniz kahve dükkanının duvarındaki bir resme bakarken liste böyle uzayıp gider. Bugün tükettiğiniz görseller ve her birinde o görsel sahibinin iletmeye çalıştığı mesajlar üzerine durup bir beş dakika düşündüğünüzde hemen görsel uyarılarla dolu bir çağda yaşadığınızı anlamış olursunuz. Görsel okuma terimi görsel uyarılarla iletişim kurma, onları anlama ve yorumlama kabiliyetine denir.⁴¹ Yazıya dayalı okuma eğitimi

41 Lopatovska, I., Carcamo, T., Dease, N., Jonas, E., Kot, S., Pamperien, G. & Yalcin, K. (2017), ‘Not just a pretty picture part two: testing a visual litera-

okul ortamlarında gerekli görüldüğü halde görsele dayalı okuma aynı seviyede dikkate alınmıyor. Fakat son zamanlarda buna yönelik bir odaklanma söz konusu. Avustralya eğitim müfredatı okumada ve anlam oluşturmada görsellerin önemini kabul ediyor ve her yıl, görsel okur-yazarlık hususunda öğrencilerin nasıl öğrenim görebileceklerini detaylandıran içerikler belirleniyor.⁴²

Görsel Dilin Özellikleri: Neyi nasıl tartışmalı?

Herhangi bir resimli kitabı incelerken tartışılması gereken sayısız görsel dil özelliği vardır ama aşağıda sadece birkaç tanesine yer verilmiştir. Ayrıca medya, tasarım, sayfa taslağı ya da illüstratörün çizerken seçtiği açıları da düşünmek gerekir.⁴³

Çizgiler ve hatlar (hareket ve satırların yönü ya da şekiller oluşturan satırlar):

Bir resimli kitabın resimlerinde gördüğünüz çizgilerin ne tür olduğunu tartışın. Çizgiler şekillerle mi oluşmuş yoksa nesnelerle mi? Düz bir çizgiden mi ibaretler yoksa kavisli mi? Çizgiler şekil olarak değiştirilseler anlamları hâlâ aynı kalır mı? Bu çizgiler gözünüzü resimdeki belirli bir yere çekiyor mu? Çizgiler iç içe geçmişler ve resmin bir noktasında buluşmuşlar mı? Karakterlerin dış hatları belli bir ruh haline ya da duyguya canlılık katıyor mu? Çocuklar resimli kitabı okurken çizgilerin ve hatların zorladığı yönleri ve hareketi fark edebiliyorlar mı? Örnek vermek gerekirse, Ann James'in *I'm a Hungry Dinosaur* (Ben Aç

cy program for young children', *Journal of Documentation*, 74(3), s. 588-607, Hattwig, D., Burgess, J., Bussert, K. & Medaille, A. (2011), 'ACRL visual literacy competency standards for higher education', Association of College & Research Libraries. Retrieved from: www.ala.org/acrl/standards/visualliteracy.

42 Ülkemizde 2005 yılından beri Türkçe ders müfredatının ana kazanımlarından birisi görsel okumadır. (E.N.)

43 Lukehart, W. (2011), 'Wordless books: picture perfect', *School Library Journal*, 57(4), s. 50-54, Serafini, F. (2014), 'Exploring wordless picture books', *The Reading Teacher*, 68(1), s. 24-26.

Bir Dinazorum, yazar Janeen Brian) eserinde kullandığı açık ve serbest çizilmiş çizgileri, *WeirDo* serilerindeki resimlendirmelerde (yazar Anh Do) Jules Faber'in kullandığı keskin siyah çizgilerle tezatlık oluşturmaktadır.

Renk: Renk sembolik olarak kullanılabilir ya da bir duyguyu ve ruh halini temsil etmesi için yardımcı olabilir. Büyük etki oluşturmak için aralıklı kullanılabilirler ya da farklı bir his oluşturmak için korkusuzca etrafa sıçratılmış olabilirler. Farklı renkler farklı duyguları harekete geçirir ve genellikle kültüre ve tarihi arka plana göre şekil alırlar. Örneğin batı kültürleri ölümü çağrıştırmak için siyahı tercih ederken, çoğu Asya ülkesi beyazı tercih eder. *And the Ocean Was Our Sky* (Ve Okyanus Bizim Gökyüzümüzdü, yazar Patrick Ness, resimlendiren Rovina Cai) ve *Swan Lake* (Kuş Gölü, yazar Anne Spudvillas) kitaplarında kırmızının kullanımı görsel okumaya yönelik renklerin çok güçlü unsur olduğu en güzel örneklerdir. Bu kitapların her birinde kırmızı renk neyi temsil eder? Başka bir kitapta kırmızı neyi temsil edebilir bir düşünün. Aşk veya tutku ya da Çinli bir metinde bol şans belki de. Renk tekerleğine ve üzerindeki renklerin dağılımına bir bakın. Üzerindeki renkler sizde hangi duyguları uyandırıyor? Benzer duygulara ve renklere sahip kitaplar bulabilir misiniz? Sıcak renkli ya da soğuk tonda bir kitap örneği var mı aklınızda?

Semboller: Semboller ve işaretler kısaltma yazılar gibi farklı bir şeyi temsil edebilirler. Simgeleri de içerebilir. Mesela şehrin adını İstanbul olarak direk vermektense Boğaz Köprüsü ve minareler kullanılabilir. Kitapta herhangi bir sembol görebiliyor musunuz? Bir yeri mi yoksa bir kavramı mı temsil ediyor? Bir duyguyu mu temsil ediyor yoksa bir karakterin başına gelecek bir tehlikeyi mi? *Clariss: The Chickest Mouse in Paris* (Clariss: Paris'in En Şık Faresi, yazar Megan Hess) kitabındaki sembolleri

bulun ve bir listesini çıkarın mesela. Neyi temsil ediyorlar? Yazar, Claris'in hangi duygusunu okuyucuya yansıtmaya çalışıyor?⁴⁴

Bakış Açısı: Yazarlar ve illüstratörler bir okuyucuyu konulara bakacak ve öyküye yerleşime göre duygu katacak şekilde konumlandırır; örneğin bir objeyi aşağıya indirmek ve yukarıya bakmasını sağlamak o öznenin küçük ve önemsiz olduğu hissinin uyandırır. Bazen okur olarak bizler aksiyonlara ve olan bitene önden bakacak şekilde yerleştiriliriz, bazen de kitabı farklı bakış açılarıyla tecrübe edebilmek için bir karakter olarak hikâyeye yerleştiriliriz. Sizler resmi görmek için nasıl konumlandırıldınız? Mesafe uzaklığı sizin duygularınızı nasıl etkiledi? Aksiyonun bir parçası gibi mi hissediyorsunuz yoksa dışlanmış olarak mı? İllüstratör neden bu seçimi yapmış sizce? Niye bir kuşun gözünden hikâyeye bakıyorsunuz? Buna benzer bir örnek bulabilir misiniz? Neden direk bir bakış kullanılmış? Doğrudan bir bakışa sahip olarak yakından bakmanız size kendinizi nasıl hissettirdi?

Görsel okumayla ilgili beceriler geliştirilebilir olanlardır. Küçüklerle resimli kitapları okuyan ebeveynler, sorumlu bakıcılar ve eğitimciler bir çocuğun hikâyeyi kavraması ve hikâyeye geliştirmede görsellerin muhteşem rolüne ilk elden tanıklık etmiş olurlar.⁴⁵ Birbirinden bağımsız ayrı öğelerin ustaca bir araya getirilmesinden dolayı resimli kitaplarda yazı ile resimler arasında, hemen açığa çıkmayan bir sinerji vardır. Okurlar, görsel okur-yazarlığa verdikleri önemle görsel uyaranların hem tüketicileri hem de üreticileri olurlar.

44 Greenhoot, A., Beyer, A. & Curtis, J. (2014), 'More than pretty pictures? How illustrations affect parent-child story reading and children's story recall', *Frontiers in Psychology*, 5.

45 Feathers, K. & Arya, P. (2012), 'The role of illustrations during children's reading', *The Journal of Children's Literature*, 38(1), s. 36-43.

BÖLÜM 11

GELECEK İÇİN OKUMAK SÜRDÜREBİLİRLİK VE DOĞA

Gençlerimizin aktif olmalarını ve çok yönlü bir eğitim almalarını istiyorsak sürdürülebilir bir gelecek için kitaplarla doğamızı birleştirerek ortak bir sağduyu oluşturabiliriz. Bir çocuğu etrafındaki doğanın keyfini sürerken, dünyayla nasıl ilgileneceğini öğrenirken ve bahçede kirlenirken görmekten daha iyi bir şey yoktur. Arıları gözlemlemek, yaprak toplamak, böcekleri incelemek ve çamurdan pastalar yapmak çocukluk için gereklidir. Doğada olup da etrafta keyifle koşturmayan çok az çocukla karşılaştım. Aynı şekilde kendisine uygun güzel bir kitaptan keyif almayan çocukla da nadiren karşılaşmışımdır (belki de hiç rast gelmedim). Bütün çocukların güzel ve doğal çevrelere eşit şekilde erişimi olmayabilir ama sürdürülebilirliğe ve doğaya karşı yoğun bir tutku ya da ilgi geliştirebilirler. Doğru bir kitap ve tecrübelerle çocuğun hayatının erken dönemlerde bunu zirveye çıkartabiliriz.

Dünya'daki yaşam şu an kritik bir dönemeçten geçiyor, gezegenimizin kaynaklarının tükeneceğine dair endişeler giderek

artıyor. Bu sorunlarla ilgili kaliteli kitaplar hem kendimizde hem de gençlerimizde olumlu bir değişim yaratabilir. Bizlere umut duygusunu, çevremizden keyif alma hissini ve “bir farklılık yaratma” becerisine sahip olduğumuz düşüncesini sağlar.

Doğadan haz almanın, onun hakkında bir şeyler öğrenmenin ya da doğayla iç içe olmanın önemi yeni bir kavram değil ama “sürdürebilirlik” nispeten yeni bir kavram ve anlamı da çok net değil. Sürdürebilirlik için “herkese sonsuza kadar yeter” ifadesini kullanabiliriz. SÜRDÜREBİLİRLİĞİ bu şekilde düşünmeyi severim çünkü gezegenimize bakıp onunla ilgilenmemiz, gelecek nesiller için kaynaklarını korumamız ve bunları tüm dünyayla paylaşmamız gerektiği fikrini içerir. Aynı zamanda toplumda sosyal adalet içerisinde hayatlarımızı sürdürmemiz gerektiğini vurgular. Daha geniş ifade edecek olursak toplumumuz doğal kaynaklara bel bağlamaktadır ve bundan dolayı sürdürülebilirlik en nihayetinde doğayı ihtiyaçlarımızı karşılaması için desteklemek anlamına gelir. Doğal kaynakları ve doğanın bize sunduklarını daha iyi yönetmek için davranış biçimimizi değiştirirsek doğanın geleceğini de desteklemiş oluruz. Bu hemen olabilecek bir şey değildir. Sürdürebilirlik, kullandığımız doğal kaynaklar ile doğanın kendi kendisini destekleyen sistemleri arasında bir farkındalık bağı da kurmamızı sağlar. Bunlar çocuklar (hatta yetişkinler) için kavraması zor olan şeylerdir ama çocuklar paylaşmayı anlayabilirler. Araştırmalar bizlere çocukların sürdürülebilirlik konusunda oldukça yetenekli olabileceklerini göstermektedir.

Öyleyse çocukları sürdürülebilir bir dünyada yaşama kavramıyla ve çevresel endişeler ile tanıştırmak için doğru zaman ne zamandır? En küçük yaştaki bireylerin bile sürdürülebilirliğin prensiplerini anlayabileceklerine ilk elden tanıklık ettim: Suyu dökerken sorumlu davranıyorlar, meyve atıklarının kompost haline getirilebileceğini ya da solucanlara verilebildiğini anlıyorlar, böcekleri incelendikten sonra doğaya güvenli şekilde bırakılmaları gerektiğini biliyorlar. Çoğu çocuk kuraklık, sel, kirlilik, yoksulluk,

çatışma ya da başka sosyal olayların ya da gerçek dünya sorunlarının etkilerini, evde veya televizyonda yapılan tartışmalardan işitiyorlar. Çocukları, yaşlarına uygun kitaplar sayesinde, gezegenin karşılaştığı çevresel ve sosyal zorlukların ille de bir kıyamete veya felakete dönüşmesi gerekmediği konusunda eğitmek gerekir. Aksine gezegenimize iyi bakmaları amacıyla problem çözen ve harekete geçen bireyler olmaları için kitapların, eğlenceli bir yol olduğunu onlara göstermek gerekir. Yeni doğmuş çocuklardan tutun bütün yaş gruplarını hedef alan, derslerde kullanılan ve ortak bir sağ duyu yaratabilen bir dolu kitap mevcut. Gelişen bir eğitim toplumu; velilerin, öğrencilerin ve personelin bir araya gelerek öğrencilerin iyiliğini ve gelişmiş öğrenme çıktılarını sağlamaya çalıştığı toplumdur. Bir okul için daha sürdürülebilir bir dünyaya giden yolda, yavaş ama emin şekilde yol almak; yenilikçi, temiz, yeşil bir öğrenme ortamıyla sonuçlanan eğitimsel çalışmalar yürütmek ve hayat boyu doğa aşkını aşılamaktan daha büyük bir amaç olamaz.

Özellikle çevre sorunlarına değinen çok sayıda kitap mevcut. Bunlar faydalı olsalar da daha kapsayıcı bir kurgu ile sürdürülebilirlik ve doğa konularının olduğu hikâyelerden ya da kurgu dışı metinlerden daha çok şey elde edilebileceğine inanıyorum: Hikâyeler de bal gibi yapışkandır ve anlattığı kavramlar tekli bilgi cümlelerinden daha çok aklınızda yer eder. Çok az çocuk (ya da yetişken) evde geri dönüşüm hakkında bilgileri listeleyen bir kitaba bayılır ama bir hikâye karakteri annesinin o süt kartonunu geri dönüştürmesini sağlama görevinde karşılaştığı zorluklarla savaştığında, o hikâye ve duygular hem genç hem de büyük beyinlerin aklına kazınmış olacaktır.

Avustralya'da Çocuk Edebiyatı Çevre Ödülü almış ya da sıralamaya girmiş kitaplarla başlamak çocuğunuzun sürdürülebilirliğe dair düşüncelerini desteklemek için harika bir başlangıç noktası olabilir. *The Wilderness Society* (Vahşi Yaşam Toplumu) bu ödülü yönetiyor çünkü onlar; çocukların yetişkin hallerini

şekillendirmede kitapların çok etkili olduğunun farkındalar. Doğa sevgisini, dünya ile ilgilenme hissini ve merakını çocuklarda uyandırabilecek ödüle layık kitapları bulmaya çalışıyorlar. Aynı şekilde bağımsız bir Avustralya Hükümet Ajansı olan *The Commonwealth Scientific and Industrial Research Organisation* (CSIRO Ortak Refah Bilimsel ve Endüstriyel Araştırma Organizasyonu), çevre bilimleri, su bilimi, bitki-hayvan bilimi ve doğa tarihi alanlarına odaklandığı çocuk kitaplarını içeren harırı sayılır bir yayınevine sahip.

Dr. Lyndal O’Gorman Brisbane’deki Queensland Teknoloji Üniversitesi’nin Eğitim Fakültesi’nde, kapsayıcı eğitim ve okul öncesi eğitim dallarında kıdemli bir öğretim üyesidir. Onun üniversitedeki öğretimi okul öncesi dönemde ve ilkökul içeriklerinde güzel sanatlar ve sürdürülebilir eğitime yoğunlaşmaktadır. Onun araştırma yazıları da bu konuları incelemektedir. Lyndal şu anki akademik kariyerinden önce, on üç yıl boyunca şehir ve kırsal okullarda okul öncesi öğretmeni olarak görev yaptı. Onun güzel sanatlara ve çevresel-sosyal sürdürülebilirliğe karşı inanılmaz kişisel bir bağlılığı var.

Dr Lyndal O’Gorman

Güzel sanatlar, binlerce yıldan beri sosyal konulara ve çevre meselelerine dikkat çekme rolünü üstlenmiştir. İlk Avustralyalılar 40.000 yıl önce etraflarındaki dünyanın resimlerini boyadılar veya kazıdılar. 1937 yılında Picasso’nun *Guernica* adlı tablosu İspanya iç savaşının dehşetini dünyanın gözlerinin önüne serdi ve barışın sembolü haline geldi. Amerikalı çağdaş ressam Chris Jordan, web sayfasında insanlığın dünya üzerindeki etkilerini görmemizi sağlayacak, akıllara durgunluk veren ve yüzleştirici düzinelerce görüntüyü yansıtmaktadır. Gizemli İngiliz ressam Banksy’nin resimleri ise sosyal adaletle dair izleyenlerine zorlu sorular yöneltici şekilde, dünyanın dört bir yanında şehirlerin duvarlarında ortaya çıkmaktadır. “Bir resim binlerce kelimeyi barındırır” sözü sanatın, bizlerin dünyayı görme şeklimizi değiştirmede ne kadar güçlü olduğunu

göstermektedir. Dünya şu an her zamankinden çok bizden ona bakışımızı, içinde yaşayış şeklimizi değiştirmemizi ve onu savunmamızı istiyor.

Yetişkinlerin sürdürülebilirlik ile ilgili davranışlarını ve ön yargılı fikirlerini değiştirmeleri hayati derecede önemlidir. Sürdürülebilirlik ilginç bir araştırma konusu mu, kuşlar ve arılar (ve solucanlar!) hakkında bir şeyler öğrenme şansı mı? Yoksa kendimizi ve davranış kalıplarımızı değiştirmeyi sorgulamaya bizi yönlendirecek bir olgu mu? Gezegenimizi gelecek nesiller için daha iyi bir şekilde bırakma konusunda istekliyssek, şimdiden bilinçli yaşamaya ihtiyacımız var. Bir parçası olduğumuz doğanın savunuculuğunu yapmalıyız. Ancak o zaman çocuklarımız bu tutkuyu yakalayabilir.

Galerilerdeki, resimli kitaplardaki ve hatta sokaktaki sanat eserleri, çocukların sosyal olayları, dünyanın doğasını ve sürdürülebilir yaşamın zorluklarını öğrenmelerine yardımcı olur. Bugünlerde küçük çocukların bile rahatsız edici görüntülerden kaçması imkânsız. Haberler yoksulluk içinde olan veya savaş sebebiyle evleri tahrip olmuş çocukların görüntüleriyle dolu. İnsan eliyle tahrip olmuş vahşi yaşam ve doğal yaşam görüntüleri medyadan düşmüyor. Çocuklar sürdürülebilirliğe dair öğrendiklerini etraflarındaki kişilere yansıtmak için kendi resimlerini kullanabilirler. Çünkü onlar bizim onların bildiklerini düşündüğümüzden daha fazlasını bilirler. Resim, çocukların büyük fikirlere dair düşüncelerini ve duygularını ifade edebilecekleri bir dil olabilir. Fikirlerini araştırabilecekleri edebiyat ürünleri ile buluşturduğunda, fikirlerini tartışabilecek imkanlar sunulduğunda çocukların hem kelimeler hem de resimlerle öğrendiklerini somut hale getirebileceklerine inanıyorum.

Örneğin bir çocuğa bir yaprağı incelemek için yeterli zamanı verdiğinizde ve sonrasında gözlemlediklerini resimlediğinde o yaprağın değerini anlamış olur. Yaprığın değerinin anlaşılması sevgiyi doğurur ve o sevgi; o yaprağı, daha sonra bulunduğu ağacı ve en son o ormanı koruma arzusunu geliştirir. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN bir çarşamba günü öğleden sonra yarım saatte yapılacak bir iş olmadığının farkındayım. Ancak çocuklarla anlamlı zaman geçirdiğimizde onların dünyayı farklı şekilde – bu dünya ister bir yaprak olsun ister bir kompost kovası olsun ya da gözden uzak gezegenin öbür ucundaki başka bir topluluk olsun- algılamalarına tanıklık etme ayrıcalığına sahip oluruz. Çocuk edebiyatı, sürdürülebilirlik ve sosyal adalet hususunda çocuklarla sohbet başlatmak için fevkalade bir başlangıç noktası olabilir çünkü edebiyat dünyayı farklı

bir perspektiften görmemize yardım eder. Bu yeni bakış açıları çok küçük yaştakileri bile harekete geçirmeye yetebilir ve böylece gerçekten “sonsuzla kadar hepimize yeter” olgusu mümkün olabilir.

Sürdürülebilir eğitime dair harika olan bir diğer şey ise çocuklara dünyayı farklı görmeleri için yardım ederken bizler de farklı görmeyi öğrenmiş oluyoruz. Bunu bilmek hem bizler hem de bizden sonraki nesiller için gezegeni daha yaşanılır hale getirme arayışında, bizi sonsuza dek değiştirebilir.

SÜRDÜRLEBİLİRLİĞİ DESTEKLEYİCİ OKUMA

Hikâyeler, çocukları öğrenmeye teşvik edici ve davranışsal değişiklikleri sağlayıcı bildiğim en iyi yoldur. Yoğurt kabını geri dönüşüm kutusuna koymadığınızı size sert bir şekilde söyleyen dört yaşında bir çocuğa sahip olmak gibisi yoktur. Bu neredeyse bütün sürdürülebilir ve doğa konulu kitapların yaptırmaya çalıştığı şeydir: Okuyucuyu yeni bir şey öğrenmeleri için ve / veya davranışlarını ve ideal olarak etraflarındaki davranışları değiştirmeleri için belirli bir konuya dahil etmek. Yönetimler çoğu kez yüksek meblağlar harcayarak kitlesel bir davranış değişikliğine gitmek isterler (zaman zaman da başarısız olurlar). Geri dönüşüm meselesi büyük ölçüde bir başarı hikâyesi olabilir ama bizlerin doğa ile nasıl iç içe yaşayacağımız ve onun devamını nasıl sağlayacağımız konusunda değişime gitmek için önümüzde hem fırsatlar hem de zorluklar var. Bu, edebiyatın ve kitapların paha biçilemez bir önem arz ettiği yerdir. Bu kitaplar çocuklarımıza yeni fikirler sunup onları yabani hayatta yolculuğa çıkartırlar, onlara ilham verirler ama aynı zamanda içinde bulunduğu sosyal çevre hakkında eleştirel düşünme imkânı sağlarlar.

Gerçek yaşam tecrübelerini edebiyatla birleştirdiğimizde harika sonuçlar elde ederiz ve böylece bir eğitim ortamından elde etmeyi hedeflediğimiz aktif öğrenmeyi de gerçekleştirmiş oluruz.

Bundan birkaç sene önce okulumuzun Küçük Dünya Melekleri takımı, SÜRDÜREBİLİRLİK kapsamında bütün okula yerli iğnesiz arıları tanıttı. Bu projenin bütçeyle desteklenmesi amacıyla bizler kütüphaneye arılar ve arıcılık üzerine yazılmış ya ana karakteri arılar olan ya da olay örgüsü arılar etrafında geçen hikâye kitapları ve resimli kitaplardan tutun da nasıl arıcılık yapılır ve arılara bakılır konularına kadar çok geniş bir kitap koleksiyonu hazırladık. Amacımız sadece arılar hakkında daha fazlasını öğrenmek değildi aynı zamanda arılarımız etrafında bir hikâye yaratma duygusu oluşturmaktı. Amacımız merakı alevlendirmektir; her bir arının beyninde neler oluyor, kovanlarımız ne alemde? Bunları öğrenmek ve üzerine düşünülecek küçük hayalleri ateşlemek istiyorduk. Tam da bu tanıma uyan ve birçok edebi ödülü alan *How to Bee* (Nasıl Arı Olunur? Yazar Bren MacDibble) adlı eser on yaş ve yukarı okur kitlesini hedef almaktadır. *Nasıl Arı olunur?* kitabı insanların dünyayı o kadar çok kirletip arıların neredeyse nesillerinin tükenmelerine yol açtıkları bir gelecekte geçiyor. Doğanın distopik hikâyesi olan bu kitap okulda çok popüler oldu ve bu yıl altı yaş kızlar kitap kulübümüzün en çok okunan kitabı oldu. MacDibble sürdürülebilirlik ve doğa öğelerini, okuru meraklandırarak ve koltuğuna kilitleyecek şekilde zekice işlemiş. Bu kitabı okuyanlar için arılar asla bir daha önceki gibi görünmeyecektir!

Bir kitabın sessizliğinde inanılmaz bir güzellik saklıdır. Sanki doğada veya bir bahçede olup rahatlamak gibi... Çocuklarda doğa sevgisini ve sürdürülebilirliğe olan ilgiyi arttırmak gezegenimizi koruyan ve ona saygı duyan bir toplum inşa etmek için kritik öneme sahiptir. Bu konulara değinen kitaplar bu yolculuğa başlamak ve devam etmek için elzemdir.

BÖLÜM 12

FARKINDALIKLI OKUMA

Farkındalık desteklediğim yeni bir kelime. Zaman zaman yaşamlarımız sanki kendi etraflarında dönüyor ya da boğuluyormuş gibi hissediyoruz. Bir durup düşünme ve sadece *olmak* gibi bir seçeneğimiz yokmuş gibi yaşıyoruz. Şu an burada olduğumuz farkına varamıyoruz ve aklımızdan geçen fikirleri ve düşünceleri sessiz sakın kabul edip geçiyoruz. Farkındalık kelimesini hatırlayabildiğim kadarıyla ilk defa babamdan duydum. Beynini eğitmenin erdemine inanmış olan bir adamdır kendisi. Babamın farkındalık tutkusuna dair en ilginç bulduğum şey, işidir. Politika, güvenlik, terörizm ve *şiddet içeren aşırılık* konusunda uzman bir profesördür. Hayatının çoğunu dünyada olup biten olumsuz konular üzerine araştırma yaparak harcamış biri için ayırt edici şekilde sakın bir insandır babam. O yüzden farkındalık çalışmalarına ne kadar çok enerji harcadığını ancak tahmin edebilirim. Öyleyse bu tuhaf kelimeyi unutalım ve altını dolduran fikirlere bakalım.

Bana göre farkındalık, var olmak (akıl olarak) için becerilerimi ve konsantrasyonumu iyileştirme yoludur. Güzel bir kitaba derinlemesine daldığımda genellikle farkındalık halinde olduğumu ya da kendimi 'kaptırdığımı' biliyorum. Diğer taraftan

farkında olmak yoğun bir günde fazladan bir sakinlik süresi sağlıyor. Daha geniş bağlamda farkındalık; uzun süreli, seçici ve üst düzey dikkatli çalışmayla da güçlü bir ilişki içerisinde. Hafızanın çalışmasını arttırma ve beyin fonksiyonlarını geliştirme becerisi de buna dahildir.⁴⁶ Farkındalık alıştırmaları dikkat problemi olan çocukların tedavisinde kullanılmaktadır ve son zamanlarda yapılan araştırmalar disleksi gibi okuma sorunu olan çocuklarda da farkındalık çalışmalarının olası faydalarını ortaya koymuştur.⁴⁷ Bir metni okurken yavaş yavaş dikkatimiz dağıldığından ve düz bir satırı takip ettiğimizden, kitap okuma sırasında farkındalık tekniklerini devreye sokarak sürdürülebilir okuma becerimizi geliştirebiliriz ve okuma hatalarını azaltabiliriz.

Okurların metni okumaları ve ondan anlam çıkarabilmeleri için sürdürülebilir bir konsantrasyona ihtiyaç duyarlar. Dildeki nüansları kavramaları ve yansıtmaları için zamana ihtiyaçları vardır; biz buna derin okuma, yavaş okuma ya da farkındalıklı okuma diyebiliriz. Farkındalıklı okuma; bir yazıyı yüzeysel ya da tarayarak okuma, önemli yerlerin üzerini fosforlu kalemle çizme, not ekleme ya da birden fazla iş yaparken kitap okumanız değildir. Aksine farkındalıklı okuma o an akıl ve ruh olarak sadece kitap ve sizin olmanızı gerektirir. Etrafınızda ya da içinizde nelerin olup olmadığına bakmaz.

46 Jha, A. P., Krompinger, J. & Baime, M. J. (2007), 'Mindfulness training modifies subsystems of attention', *Cogn Affect Behav Neurosci*, 7(2), s. 109-119. Retrieved from: doi:10.3758/CABN.7.2.109, Zylowska, L., Ackerman, D. L., Yang, M. H., Futrell, J. L., Horton, N. L., Hale, T. S., et al. (2008), 'Mindfulness meditation training in adults and adolescents with ADHD: a feasibility study', *J. Atten. Disord.*, 11(6), s. 737-746. Retrieved from: doi: 10.1177/1087054707308502, Hodgins, H. S. & Adair, K. C. (2010), 'Attentional processes and meditation', *Conscious Cogn.*, 19(4), s. 872-878. Retrieved from: doi:10.1016/j.concog.2010.04.002, Tarrasch, R., Berman, Z. & Friedmann, N. (2016), 'Mindful reading: mindfulness meditation helps keep readers with dyslexia or ADHD on the lexical track', *Frontiers in Psychology*, 7(May), s. 578. Retrieved from: doi:10.3389/fpsyg.2016.00578

47 ibid. Tarrasch, R., Berman, Z. & Friedmann, N. (2016).

AKICI OKUMA

Çoğu hevesli kitap okuru iyi bir kitaba kendini kaptırdığında zamanın nasıl geçtiğini anlamaz. Dr. Csikszentmihalyi'nin Akış Teorisine göre, kendini kaptırma durumu, yapılan aktivite esnasında derin, tam özümseme duygusu tarafından şekillenir. Bu ruh halindeyken bir kişi kendisini tamamen yapılan işe odaklandırır, ona dahil eder ve bundan keyif alır. Yapılan işte bir tekillik vardır: Okur kitapla, piyanist piyanosuyla ve bahçıvan toprakla bir olur.

Çocuk İyiiliği'nin (Wellbeing of Kids) yöneticisi Georgina Manning bir farkındalık eğitmenidir. Bir ara Huzurlu Çocuklar (Peaceful Kids) yardımcısı olarak akredite olmak için ondan eğitim aldım. Onun farkındalık araştırmaları konusundaki bilgisi olağanüstüdür. Manning farkındalık ve okuma üzerine düşüncelerinden birkaçını bizimle paylaştı.

Georgina Manning

Hiç bütün bir sayfayı okuduktan sonra o ana kadar okuduklarınızdan hiçbirini hatırlamadığınızı fark ettiğiniz oldu mu? Aklınız o günün telaşlarıyla dolu, bir geçmişe bir şu ana gidip geliyorsunuz. Aklımız şu ana odaklanmıyor ve vücudumuz da bir otomatik pilot değil. Fiziksel olarak buradayız, gözlerimiz yazıyı okuyor ama kelimeleri beynimizde işleyemiyoruz, onları kavrayamıyoruz veya hayatlarımızla ilişkilendiremiyoruz. Her günümüzü otomatik pilot olarak yaşayabiliriz, günlük görevlerimizin üzerinden gelebiliriz ama aklımızı devreye sokamayabiliriz.

Yaptığımız işe bütün farkındalığımızı koyduğumuzda aklımızı dinlenmeye bırakırız, tamamen o ana dikkat kesiliriz ve bunun getirdiklerinden keyif almaya başlarız. "Tatile çıkıp kitaplara gömülmeyi dört gözle bekliyorum." cümlesini hep duyarız. Kendimizi o ana bırakıp kaybolmak için tatile kadar beklememiz çok ilginç. Sanki böylesine yararlı bir aktivite için nerede duracağımıza ve başlayacağımıza dair izin almamız gerekiyormuş gibi. Hızlı tempolu dünyamızda kitaplara dalıp kaybolma işi

olan okuma, neredeyse bir lüks olarak görülüyor ve sadece bütün diğer görevler bitirildiğinde yerine getirilmesine izin veriliyor.

Kendimizi iyi bir hikâyeye bütünleşik hale getirmeden ve farkındalıklı okumadan alı koyan nedir? Hızlı tempolu ve yükümlülüklerimizle dolu dünyamız, bizlere sadece kendimiz olma durumunu unutturacak kadar mı ağır geliyor? 'Yapıyor' durumumuzun aksine 'var olma' halindeyken kendimizi şu anki ana yoğunlaştırabilmiş oluyoruz. Sürekli kafamızdaki şeylerle meşgul oluyor ve yapılacaklar listemizdeki işlere dâlıyorsak, aklımızın tamamen dinlenmesine ve yenilenmesine izin vermiş olmuyoruz.

Okumak kendin 'olma' durumuna girebilmek için en kolay yoldur. Okuma bizi şu ana dahil eder ve bizleri yapılacaklar listesinden ve gerginliklerden uzaklaştırır, vücudumuzun stresle başa çıkmasını sağlar. Okuma gibi derinlemesine rahatlatıcı ve besleyici bir aktiviteye farkındalıklı şekilde bağlandığımızda, bu bizim stres seviyemizi düşürür ve hem bedensel hem de akıl olarak dinlememizi sağlar. Şu an burada olma hissiyle sağlanan sakinlik duygusunu tattıkça beynimizi, diğer günlük işleri yaparken doğal olarak daha farkındalıklı olmasına yardımcı olacak yeni nöral yollar geliştirmesi için eğitmiş oluyoruz.

Uyumadan önce kitap okumak da kaybolan sanatlar arasındadır. Yatmadan önce ekran başında zaman geçirmedeki artış, beyinde felaket etkileri olan bir salgın haline geldi. Çocukların beyinleri gelişirken her gün dinlenmeleri ve oyun oynamaları için zamana ihtiyaçları var. Ayrıca çocukların derin, sağlıklı bir uykuya dalabilmeleri için sakinleştirici aktivitelere de ihtiyaçları var. Ekranlara bakıp doğrudan yatağa girmek, çocukların uyku düzenleri için aşırı derecede yıkıcı olabiliyor. Eğer beyinlerimizi günün telaşından kurtarıp dinlendirmeye bırakmazsak ve okuma gibi rahatlatıcı bir aktiviteye yoğunlaştırmazsak yataırken bile hâlâ ekranlara bağılıymışız gibi uyuruz. Kitap okumak uyumadan önce beyinlerimiz için yapabileceğimiz en güçlü aktivitedir. Deneyisel olarak, uyumadan önce bir saat boyunca bütün ekranları kapatmayı, uyumadan önce en az otuz dakikayı kitap okumayı deneyin. Farkı göreceksiniz.

FARKINDALIKLI OKUMA ÇALIŞMALARI

Kendinizin ya da çocuklarınızın farkındalıkli okuma çalışmaları yapmasını istiyorsanız, şunları yapmayı deneyin: Etrafınızda dikkatinizi dağıtacak şeyler olmadan uzun süre kitap okumaya odaklanabileceğiniz bir zaman dilimi seçin. Sizi kendisine bağlayacak bir kitap seçin ama sizi ruhani olarak yormayacak bir şey olmasına dikkat edin. E-kitaplar dikkati dağıtabilecek seçeneklere ve ayarlara sahip olduğundan basılı bir kitap daha iyi bir seçenek olacaktır, fiziksel olarak basılı kitap odaklanmanıza daha çok yardımcı olur. Kitabın kendisine dikkat edin. Elinize alıp ağırlığına bakın; rengine ve yazı boyutuna dikkat edin. Yazı karakterleri sayfada nasıl akıyor bir bakın. Elinizden geldiğince bu anda kalın ve okumaya devam edin.

Yapmaya değer her güzel şey gibi farkındalıkli olma da alıştırmaya gerektirir ve ben kesinlikle bu konunun uzmanı değilim. Ne de şu anki yaşam şartlarım buna çok müsaade edebilir. Farkındalıkli olma bir endişe konusundan ziyade içine girme, ona dahil olma durumudur. Bu konu hakkında okumaya ve öğrenmeye devam ediyorum. Çocuklarımla ve okuldaki öğrencilerimle farkındalıkli olmaya dair kitaplar paylaşıyorum. Farkındalıkli olmayı hep aklımın bir köşesinde tutuyorum; zaman ve hayat şartları her zaman yaptıkları gibi değişkenlik gösterdiğinde, ihtiyacım olduğu her an onun orada olduğunu biliyorum.

Okulumda şu an bütün sınıflarda uzun soluklu bir farkındalıkli olma çalışması yürütüyorum. Kütüphane çalışmalarımız farkındalıkli okuma sanatına ve bireylerin bunu geliştirmeleri için ihtiyaç duydukları beceriler üzerine yoğunlaşmaktadır. Farkındalıkli olma konusuyla ilgili bilimsel çalışmalara ve araştırmalara bakıyoruz ve derslerimizde farkındalıkli olma temalı birbirinden güzel resimli kitaplar okuyoruz. Bu kesinlikle okul müfredatının dışında kalabilecek bir şey değil. Farkındalıkli olma alıştırmaları yapmak Avustralya müfredatındaki kişisel ve sosyal yeteneklerin geliştirilmesinin dört unsuru olan öz-denetim, öz-farkındalık, sosyal denetim ve sosyal farkındalık becerilerinin

gelişimini destekleyebilir.⁴⁸ Bunun yanında öğrenciler kütüphanede yaptıkları gibi her ders sonunda da farkındalıklı okumaya kaliteli zaman ayırabiliyorlar. İsterlerse kitaplarını dışarıda oyun bahçesindeki ağacın altında isterlerse de yerli iğnesiz arılarımızın olduğu kovanların yanında okuyabilirler. Bu dersler, aileler ve öğrencilerin bu tarz kavramları ve çalışmaları dikkate almaları için altyapı oluşturmaktadır. Okul yönetimi ve sınıf öğretmenlerinin destekleriyle yürütüldüğünde bu çalışma tüm okul camiası için faydalı oluyor.

48 ACARA (2012), 'The Australian Curriculum', Sydney.

BÖLÜM 13

ÇEŞİTLİLİĞİ KABULLENME VE YANSITMA

Edebiyatta çeşitliliği temsil etme ve yansıtma birçok sebepten dolayı önemli bir husustur. Bu bölümde bu kitabın diğer konularıyla da mükemmel uyuşan iki ana sebebini ele alacağım. Kendi çocukluklarından farklı yaşamlar hakkında okuma yapan çocuklar başkaları hakkında daha fazla empati geliştirirler ve kendilerini hikâyeyle özdeşleştirdiklerinde kitap okumaya daha meyilli olurlar. Ayrımcılığa ve tek tipliliğe vurgu yapan çok sayıda akım ortaya çıktı. *We Need Diverse Books* (Çok Sesli Kitaplara İhtiyacımız Var) yayıncılık endüstrisinde her türden gencin hayatlarını yansıtan eserler üretilmesi ve bunun teşvik edilmesi için ciddi adımlar atan bir kuruluş. Bu değişimler son on yılda hız kazandı. Her türden çok sesliliği ve çeşitliliği kapsayan yeteri kadar kitap asla olmayacak çünkü ne zaman bir hikâye anlatılsa ya da yazılsa çamur yığınının tepesinde bekleyen en az onun kadar güçlü başka bir hikâye mutlaka vardır.

Farklı kültürel arka plandan gelmiş karakterleri içeren kitaplar, genç okurların çok kültürlülüğü içselleştirmesine yardımcı

olur. İlk okuma deneyimleri çocukların dünyadaki zengin çeşitlilikteki insanların ve kültürlerin sevincini paylaşmada rol oynayabilir ve oynamalıdır. Uzun süredir pazarı meşgul eden Avrupalı ve Amerikalı resimli kitaplar arasında giderek daha çok Asya, Doğu Avrupa ve Güney Amerika'dan resimli kitaplar görmek mutluluk verici.

İlk okuma kitaplarında da artık farklılık konuları ele alınmaktadır. Ağırlıklı olarak mizah ve macera okuma eğiliminde olan bir yaş grubu düşünüldüğünde mültecilerin ve göçmenlerin hikâyelerinin çok iyi anlatıldığını görüyoruz. Çince isimli karakteri olan bir kitabı tanıttığımızda, ailesi İran'dan gelen birinden bahsettiğimizde ya da Hindistan'daki hayatı tasvir eden bir yazı sunduğumuzda, okurlarımızı belki hayatları boyunca asla tecrübe edemeyecekleri durumlarla muhatap etmiş oluyoruz. Kitaplarda sunulan farklılıklar çocukların başka kültürlerle müsamaha gösterebilecekleri bir alan yaratır. Zeki yazarlar söylenecek şeyleri alenen söylemeden kurgularına okurlarını düşündürmeye zorlayacak detaylar eklerler. Bedensel rahatsızlığı olmayan bir birey, engelli bireyler hakkındaki yazıları, onları gerçek hayatın parçaları olduklarını bilerek ve onlara empati duyarak okuyabilmelidir. Özenle seçilmiş kitaplar, okurlarına güçlü bir onaylanma ve bağlanma mesajı verebilir; onlara başkalarının yerinde olma imkânı sağlar.

Farklılıkları içeren metinler, hayatlarının hikâyelere yansıdığını görmeleri bakımından okurlar için önemlidir. Farklı ülkelerden gelen, yeni bir dil ve gelenekle boğuşan çocuklar bir resimli kitabın sayfalarında kendilerine gülümseyen benzer yüzler görebilmelidir. Engelli genç okurların ise kendi hikâyelerinin de değerli olduğunu, yalnız olmadıklarını görmeleri gerekiyor. Irkçılıkla veya zorbalıkla yüzleşen yaşça büyük gençler de kendilerini olumlu yönde yansıtan kitaplara hayranlık duymaktadır. Burada anahtar öge anlatımdaki gerçekliktir. Renkli tenlere sahip, melez ırklı, engelli insanların okurlarla yazılı olarak

konuşmasını sağlarsanız o çok sesliliğin güvenilirliğini sağlamış olursunuz. Bu meselelere dair oluşan farkındalık giderek daha önemli hale geliyor ve yazarlar özellikle karakterlerin özelliklerine sahip değillerse hikâyeyi daha hassas bir bilinçle yazıyorlar.

Bir hikâyeyi yazma sorumluluğunu alıp sonrasında o hikâyenin hassas şekilde kaleme alındığının ve özenle anlatıldığının garantisini vermek için herhangi bir şey yapmıyorsanız bunun bahanesi kesinlikle olamaz. Hepimizin yazma özgürlüğümüz var ama aynı zamanda özgün kararlar aldığımızdan da emin olmalıyız.

YEREL EDEBİYAT

Tüm öğretmenlik kariyerim boyunca Des Crump'ı ve Michelle Witheyman-Crump ile yakın görüştüm. Onurlu bir Gamiloi-rai olan Des, muhtemelen herkesten daha fazla yerel dillere hakimdir. Hem o hem Michelle kendilerini yerel çocuk edebiyatına adanmış kişilerdir.

Des Crump ve Michelle Witheyman-Crump

Avustralya çocuk edebiyatında Aborjin ve Torres Boğazı Adalar kültürüne ait metinler çok değerlidir. Yine de bazı kişiler, bu eserlerin "geçerli" ve "değerli" olduklarından ziyade "başka" ve "farklı" olduklarını iddia edebilir. Yerlilerin yaratılış hikayeleri ve tasvirleri yıllarca edebiyatın değirmenlerine su taşımıştır. Yerel kültüre ait metinler giderek daha güçleniyor ve daha çok tanınıyor.⁴⁹

Okullarda Aborjin ve Torres Boğazı Ada sakinlerine ait kitapları bulundurmada ve bu kitapları yerli olmayan çocuklara okutturmadaki ana

49 Australia Council for the Arts (2007), *Protocols for Producing Indigenous Australian Writing*. Retrieved from: http://www.australiacouncil.gov.au/symphony/extension/richtext_redactor/getfile/?name=fc8a5cc73467cb405e-8943ae14975da7.pdf, Harrison, J. interviewed by Adeney, A. (2017), 'Question your motives', Writers Victoria website. Retrieved from: <https://writersvictoria.org.au/writing-life/onwriting/question-your-motives>

sebebe Avustralya'nın otak bir tarihe sahip olmasıdır. Maalesef bu tarih çoğunlukla yöreden olmayan insanlar tarafından kaleme alınmaktadır. Aborjinlerin ve Torres Boğazı Ada sakinlerinin kendi tarihlerinin hikâyelerini anlatan insanlar olduklarını bahsetme zamanı değil şimdi. Başta yazar ve avukat Anita Heiss olmak üzere bazı kişiler bu bölgelerde yetişmiş çok sayıda yazara dair bir farkındalık oluşturmuşlardır. *BlackWords* (KaraSözcükler) ve *Indigenous Literacy Foundation* (Yöresel Yazın Vakfı) gibi kuruluşlar bu süreçte önemli rol üstlenmiştir.⁵⁰

Genç kitap okurları, Aborjin ve Torres Boğazı adalarından çıkan yazarlarla buluşturmak sadece çeşitlilik ve farklılık ile alakalı değildir; okurların hem dünya görüşlerine özgünlük kazandırmak hem de kendi hayatlarının ötesini görmelerini sağlamakla da alakalıdır. Aborjin ve Torres Adalarındaki yaşamlar ve hikâyeler sürekli değişiklik göstermekte ve onların dünyasını yansıtmaktadır. Hikâyelerin klişelerden ve zamanla sıkışıp kalmış tarihî anlardan çıkıp ötesine geçmeleri gerekir.

Hikâye anlatıcılığı şahsi bir süreçtir, özellikle de yaşamları ve kimlikleri hükümet politikaları ve medyanın dayattıklarıyla şekillenen, Aborjin ve Torres Boğazı Adalarından gelen yazarlar için. Güçlü Masal Anlatımı (Yarning Strong) kitapları günümüzde "Aborjin ya da Torres Boğazı Ada sakini olmak nasıl bir şeydir?" sorusuna cevap arayan bir seridir. Bu bölgelerden gelen yazarlarca yazılan hikâyeler bu sorunun ayrıntılarına iner ve onlara sınıf ortamında hayat vermek isteyen öğretmenlere içerik sağlar.⁵¹

50 Heiss, A. (2014), 'Writing Indigenous characters: an interview', blog post. Retrieved from: <https://anitaheiss.wordpress.com/2014/11/14/writing-indigenouscharacters-an-interview/>.

51 BlackWords <https://www.austlit.edu.au/specialistDatasets/BlackWords>, Atkinson, M. (2017), 'Read, listen, understand: why non-Indigenous Australians should read First Nations writing', *The Conversation*. Retrieved from: <http://theconversation.com/read-listen-understand-why-non-indigenous-australiansshould-read-first-nations-writing-78925>, Tan, M. (2016), 'Indigenous writer Bruce Pascoe: we need novels that are true to the land', *The Guardian*. Retrieved from: <https://www.theguardian.com/books/2016/feb/18/indigenous-writer-bruce-pascoe-on-why-australias-literary-giants-have-failed>, Sheldon-Collins, D. (2014), "Getting it right": Anita Heiss on Indigenous characters', The Wheeler Centre website. Retrieved from: <https://www.wheelercentre.com/notes/221927959a6b>.

Tanınmış yazar, akademisyen ve aktivist Tony Birch, o yörelerden olmayan yazarların hazır karakterler kullanmaktansa daha gerçekçi yöre insanlarını hikâyelerine eklemelerinin ne derece önemli olduğuna vurgu yapmaktadır. Ayrıca bu yazarlara yerli insanlarla temasa geçebilecekleri her şeyi dinlemelerini, izlemelerini ve incelemelerini tavsiye etmektedir.⁵² Buna ek olarak Birch, Aborjinlerle ve Torres Boğazı sakinleriyle geçirilen zamanın daha oturmuş, incelikli yerel karakterler yaratmalarına yardımcı olduğunu eklemektedir. 2006 David Unaipon Ödülü sahibi Gayle Kennedy, çocuk ve yetişkin kitaplarının ünlü yazarı Anita Heiss, Aborjin ve Torres Boğazı Ada edebiyatının Avustralya edebiyatıyla bağdaşık hale getirilmemesi fikrini destekler. Yerel edebiyatın başköşe eserleri olarak değil, Avustralya topraklarının sunduğu edebî çeşitlilik olarak görünmeleri gerektiğini savunur.⁵³

#OWNVOICES (#KENDİSESİMİZ)

Kendisesimiz akımı yazar Corinne Duyvis tarafından ortaya çıkarılmıştır ve marjinal yazarların -ağırlıklı olarak anglosakson ya da yahudi/hristiyan olan karakterlerin aksine farklı ırklardan gelen ya da azınlık gruba mensup insanlardan oluşan, kendi gerçek hikâyelerini yazabilenlerin- yazdığı marjinal karakterleri tanımlar.

52 Birch, T. interviewed by McLaren, M. (2015), 'Approaching Indigenous characters and culture', Writers Victoria website. Retrieved from: <https://writersvictoria.org.au/writing-life/on-writing/approaching-indigenous-characters-and-culture>, Roger, M. (2016), 'Taking control of our stories', Writers Victoria website. Retrieved from: <https://writersvictoria.org.au/writing-life/featured-writers/taking-control>.

53 Heiss, A. (2016), '20 Reasons you should read blak', blog post. Retrieved from: <https://anitaheiss.wordpress.com/2016/02/21/20-reasons-you-should-read-blak/>, Heiss, A. (2011), 'Black Book Challenge', blog post. Retrieved from: [https:// anitaheiss.wordpress.com/2011/04/23/anitas-black-book-challenge-bbc/](https://anitaheiss.wordpress.com/2011/04/23/anitas-black-book-challenge-bbc/).

MÜLTECİLER VE YERİNDEN EDİLMİŞ ÇOCUKLAR

Mültecileri destekleyen aileler sayesinde, farklı milletlerden çocuklarla beraber oynayarak geçirdiğim bir çocukluğum vardı. Kendimi bildim bileli bu ayrıcalığa sahibim. Özellikle İran'dan gelen bir aileyle hâlâ arkadaşlığım devam ediyor ve Pooran (İranlı ailenin çocuğu) sayesinde çocukluktan beri en sevdiğim mutfaklar arasındadır İran mutfacı. Onların Avustralya'ya gelirken karşılaştıkları zorlukların farkındaydım. Çocukken bile farkında olduğum bir diğer mevzu ise böylesine bir eylemin hafife alınmayacağıydı. Bu insanların, ailemizin ve dostlarımızın verebileceği bütün şefkati hak eden cesur insanlar olduğuna dair derin bir inanışım vardı.

Gençlerimizin, mültecilere karşı giderek artan bir anlayış ve empati besleyerek büyüdükları bir zamana giriyoruz. Her aile benim küçüklüğümdeki gibi mülteci bir aileyle doğrudan muhatap olamasa bile her çocuk iyi seçilmiş bir edebî eser sayesinde mülteci çocukların yüzleştikleri sorunlarla ilgili bir farkındalık geliştirebilir. Bu kitapta sizlere kitapların empati duygusunu geliştirmede ne kadar önemli rol oynadıklarını uzun uzun anlattım. Zaten farklılıklar üzerine yazılmış kitapları konuşuyorsak empati kavramı kendiliğinden geliyor.

Avustralyalı çocuk ve ilk gençlik edebiyatı yazarlarının çoğu -hem Avustralya'ya mülteci veya göçmen olarak gelen hem de burada doğanlar- farklılıkları yansıtmak ve bunları bildirmek adına mülteci ve yerinden edilmiş çocukların çektiği sıkıntıları yazılarında kullanmışlardır. Avustralya'da yazılmış resimli kitaplar ve romanlar bu tür yaşamların iç yüzünü ortaya koymaktadır ve dünya genelinde takdir toplayıp okunmaktadır. Çocuk edebiyatı danışmanı olan Joy Lawn'a mültecilere dair en iyi kitapların hangileri olduğunu sordum. Joy ile ilk kez Childrens' Book Council of Australia Queensland'da (Avustralya Queensland Çocuk Kitapları Komisyonu) dahil olduğumda tanışmıştım. Duruşundaki sakinliği ve neşesi yüzüne yansımış, tatlı bir hanımdı.

Joy, bütün konferanslarında ve yazılarında kolay anlaşılır, anlayışlı, bilgili, ilgili ve araştırmayı seven biridir. “Bir gün tıpkı onun gibi olmak istiyorum!” diye düşündüğüm bir konuşmasına katılmıştım. Joy bana onun gibi olamayacağımı söyler hep. Çünkü öyle olacak olursam ben, ben olamazmışım ve kendi benzersiz tarzımla çocuk edebiyatı dünyasına, eşsiz, herkese hitap eden ama bir o kadar etkin bir şey katamazmışım. Görüyorsunuz. Bu kadın tam bir neşe kaynağı. Onun mülteci ve yerinden edilmiş çocuklara dair derin bir empati duygusu var. Aşağıdaki tavsiyeleri bir yere not edilmeli.

Joy Lawn

Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı yazarlarının önemli meseleleri empati ve sağ duyuyla ele alıp gündeme taşıdıklarını keşfettim. Morris Gleitzman’ın *Boy Overboard* (Teknedeki Çocuk) kitabı, John Marsden ve Matt Ottley’in *Home and Away* (Yuva ve Gurbet) adlı eserleri ve Zana Fraillon’ın *The Bone Sparrow* (Kemik Serçe) adlı romanı bana, bir mülteci gibi yaşama deneyimini ve onlara karşı içten bir merhamet duygusu geliştirmemi sağladı.

Rebecca Young’ın yazdığı ve Matt Ottley’in resimlendirdiği *Teacup* (Çay Fincanı) eseri mülteci konusunu olağanüstü şekilde tasvir etmektedir. O kadar dikkatle ele alınarak yazılmış ki bu kitabı okuyan çocuklar, evinden koparılıp ayrılan ve yabancı topraklara mülteci olarak botla geçmeye çalışan bir çocuğun yaşayabileceği dehşeti hissetmeden deneyimleyebiliyor. Hikâyedeki çocuk, sadece bir kitap, bir şişe, bir battaniye ve memleketinden toprakla doldurulmuş bir çay bardağı almış yanına. Çay bardağının içindeki tohum filizlenince; yiyecek, yer, korunma ve yeni bir hayatın sembolü olmuş. Hikâye ise umutla dolu bir tezahür halini almış. Çocuğun yolculuğu çok endişe verici ve bir o kadar da merak dolu. O çocuk belli bir ırkı veya bir kültürü temsil etmiyor. O yerinden edilmiş evrensel bir karakter.

Terri Rose’un resimlendirdiği, Kate ve Jol Temple’in yazdığı *Room on Our Rock* (Kayamızdaki Oda) kitapta, bir anne fok ve çocuğu başka bir fok kolonisi tarafından çoktan işgal edilen bir kayalık üzerinde diğer foklarla ufak bir kayayı paylaşmaya çalışır. Hikâyeyi baştan sona dek okuduğumuzda bizlere dışlanma, reddedilme ve eziyet mesajları verirken sondan

başta doğru okumaya kalkarsanız verdiği mesaj, kabul görme, teşvik ve umut oluyor. Kayalık; küçük, kalabalık ve geçici bir barınak görevi görüyor. Herkes için yeteri kadar yer olduğunun da sembolü aynı zamanda.

Stephen Michael King'in resimlendirdiği ve Glenda Millard'ın yazdığı *Pea Pod Lullaby* (Bezelye Kabuğu Ninnisi) adlı kitapta; bir anne, bir çocuk, bir bebek ve bir köpek bir teknede ellerinde bir tane fenerle kaçarlar. Mülteci hikâyelerine has iki simgesel motif. Kendi sıkıntılarına rağmen bir kutup ayısına yardım ederler. Resimlendirmeler geniş açıyla yatay olarak çizilmiştir. Uzun yolculuğu tamı tamamına resmeder. Sulu boya da okyanus ortamını çok güzel yansıtır. Hikâye esasen bir ninnidir ve abartılı şiirsel sözcükler, ikinci kişinin ağzından anlatılır.

Grahame Baker Smith tarafından resimlendirilen ve Zana Fraillon tarafından yazılan *Wisp* (Peri) adlı kitapta İdris, çitler arasında ve çadırların gölgesinde doğmuş mülteci bir çocuktur. Işığın ve umudun sembolü olan bir peri içeri girer, bunu sadece İdris farkederek.

Isabelle Carmody'nin yazdığı *The Kingdom of the Lost* (Kaybolanlar Krallığı) serisi kıyamet sonrası bir distopik maceradır. Karakterler evlerini terk ettikten sonra başka yerlere sürülürler. Yazar, gençlerin fakir ve evsizlere besledikleri hassasiyetin farkındadır. Gerçek dünya meselelerini keşfetmek adına, fantastik öğeleri kullanmaktadır. Isabelle mültecileri korumak adına koyu bir aktivist olmasına rağmen hikâyeyi onurlandırmak için bazı sorunları yüzeysel geçmiştir. Mülteciler ve kölelik olguları bu kitap serisinde hem gerçekçi hem de mecazi olarak işlenmiştir.

Tamsin Janu'nun yazdığı *Blossom* (Çiçek), farklılıkları olan insanların yaşanmışlıklarını yansıtan hayal ürünü bir romandır. Lottie karakteri siyah tenli ve saçlı bir yabancı kıza kapıyı açar. Kız dilsizdir ve elinde bir çiçek tutar. Bu yüzden Lottie ona Çiçek (Blossom) adını verir. Lottie ona kız kardeşi gibi davranır. Fakat Çiçek'in yeşil kanlı, kalpsiz bir uzaylı olduğu anlaşıncaya Lottie onu korumaya çalışır. "Çiçek" yerinden edilmişler için açılan bir umut sembolü haline gelmiştir.

Ursula Duborsarsky'nin yazdığı *The Blue Cat* (Mavi Kedi) adlı eser, İkinci Dünya Savaşı yıllarına ait bir Sidney Limanını tasvir eden tarihi bir romandır. Columba okulunun müdürü, soykırımdan kaçan Ellery adında yahudi bir çocuğu mülteci olarak koruma altına aldığını açıklar. Bu çocuk sonralarda Muhacir olarak anılacaktır.

BÖLÜM 14

ZOR KONULARI OKUMA

Blog sayfamı okuyanlar, ailemin ve benim zor zamanlar geçirdiğimizi biliyorlardır. Gerçekten çok berbat ve oldukça ciddi sağlık sorunlarıyla uğraştık. Tabiri caizse resmen kederle arkadaş olduk. Benim özgür ruhlu, koca yürekli erkek kardeşimin 2012'deki ölümü bütün aileyi öyle bir sarstı ki sağımızı solumuzu bilemez olduk. 2017'de güzel ve inanılmaz yetenekli teyzem vefat etti ve daha birkaç hafta geçmeden eşim Dan uykusunda bir kalp krizi geçirdi. Çocuklarım sevgili babalarının ölüm habiriyle uyandı. Ben şu hayattaki ruh eşimi kaybettim. Ailemle ben çok yakınızdır; birbirimize ve bizleri ayakta tutan bir mahalle dolusu insana sahip olduğumuz için çok şanslıyız. Ancak kötü olan her şey çoğunlukla tek başınıza yürüyeceğiniz bir yolculuktur. Hiç kimse birini kaybettiğinizde, ruhunuzu ezen o inanılmaz duyguyu kavrayamaz.

Benim geniş ailemde bir dolu çocuk var ve hepsi, hayatın onların karşısına çıkardığı zor anların çok farkında. Masumluluğun onlardan koparılmasına üzülmüyormuş gibi yapmak bizler için çok zor ama aksi gibi hissetmek de imkânsız değil tabi ki. Onlar için yapabileceğimiz en büyük şey; onlara dirayetli, empati sahibi ve güçlü olmaları için gerekli araçları vermektir.

Ellerinden geldiğince hayatın oyunları ve dönemeçleriyle başa çıkabilmelerini sağlamaktır. Bizleri gözeten yakınlarımız ve aldığımız terapilerin yanında keder ve acıyı konu edinen kitaplar bu süreçte aileme çok destek oldu. Bu bağlamdaki kitapların gençlere empati, şefkat, nezaket ve anlayış kazanmalarında yardımcı olabileceği inancındayım.

Evimiz hâlâ mutlu bir yer çünkü karanlıkta her zaman bulunacak bir ışık vardır. Etrafımızda bir dolu kahkaha, sevinç çığlıkları ve el şakalarının ardından gelen heyecanlı bağrışlar var. En saçma mizah kitaplarını okuyoruz. Lakin sefalet, savaş bölgesi veya keder içinde yaşayan çocukların duygularına değinen kitapları da okuyoruz. Bu tür kitaplar günlük okumalarımızın önemli bir kısmını oluşturuyor. Hayatta karanlık ve aydınlık tıpkı edebiyatta olduğu gibi birlikte yaşar. Şayet bizler, yaş grubuna uygun ve dikkatle yazılmış kitaplar aracılığıyla insanların yaşayabileceği bütün duyguları çocuklarımızın tatmasına izin vermezsek onlara kötülük etmiş oluruz.

Çocukluk ve ilk gençlik yıllarıma dair hatırlayabildiğim kitaplardan bazıları; *Örümcek Ağı* (Charlotte's Web, yazar E. B. White), *Dicey's Song* (Dicey'nin Şarkısı yazar Cynthia Voigt), *When Hitler Stole Pink Rabbit* (Hitler Pembe Tavşanı Çalarken yazar Judith Kerr), *Beginnings and Endings With Lifetimes in Between* (Yaşamın Başı ve Sonu Arasındaki Süre yazarlar Bryan Mellonie and Robert Ingpen) adlı eserlerdir. Bu kitapların kapaklarındaki tanıtıcı yazıları okumak bile beni gözyaşlarına boğmaya yeterliydi. Annem geceleri tek başıma ağlayarak uyumama sebep olacak bir dolu kitap verirdi. Halen John Marsden'in *So Much to Tell You* (Sana Söyleyecek Çok Şeyim Var) eserini okurken ki hissettiğim duyguları aynen hissedebiliyorum ve hafta sonları yatılı okuldan eve gelirken ana karakter Marina'yı umutsuzca yanımda getirdiğimi hatırlıyorum. Yatılı okuldan bir dolu arkadaşım olduğu sıralarda, Marina sayfalarından dökülüp hayatıma girdi. Arka arkaya okuduğum ilk kitaptı.

Hatta bu kitap hakkında şu an bir şeyler yazıyor olmak o kitabı tekrar okuma istediği uyandırdı bende ama çocukken aldığım hazzı alamayacağım konusunda endişeleniyorum.

Özellikle altı ve yedi yaş olmak üzere beş yaşındaki öğrenciler bile arada sırada kütüphane personeline yaklaşıp “Beni ağlatacak bir kitap var mı?” diye soruyor. Daha geçen gün yeni gelen çocuklardan biri, benden kütüphanede üzücü kitapların hangi bölümde yer aldığını göstermemi rica etti. Ona kişisel olarak tercih ettiğim kitapların -zorluklara rağmen hayatta kalan ailelerin göğüslediği cesur çabaları anlatan hikâyeler- olduğu bölümü işaret ettim. Dokuzlu onlu yaşlardan başlayarak bütün gençler karmaşık duyguları keşfetmeyi ve sosyal olarak bilinçli olmayı istiyor. Kitaplar, bunu yapmak için en güvenli yer. İyi işlenmiş bir hikâye, genç okurları gerçek hayatta asla karşılaşamayacakları durumlara sokuyor; insanlık, adalet ve içinde bulunduğumuz dünyaya dair sorunlara kafa yormaları için düşüncelerini şekillendiriyor ve duygularını yumuşatıyor.

Fakat çoğu aile çocuklarının sadece merak uyandıran, neşeli ve eğlenceli kitaplar okumalarını tercih ediyor. Bunu anlayabiliyorum, hayat keşke hep böyle olsa, ne mutlu benim için! Ancak kaliteli edebî eserler farklı hayat deneyimleri sunar. Bu tarz kitapları mercek altına alan ailelerle uzun sohbetler etmişimdir. Savaşlara, ruhsal rahatsızlıklara, AIDS veya kanser gibi hastalıklara değinen kitaplar konusunda endişelerini ve şikayetlerini anlatırlar. Küçük yaş grubunun aileleri çocukların masumiyetini koruma derdinde oluyor. Onlara, küçüklüklerinde Örümcek Ağı kitabını okuyup okumadıklarını soruyorum; eğer okumadıysa muhtemelen en sevdikleri kitap o olurdu diyorum. Genellikle o kitap akıllarına geldiğinde jetonları düşüyor ve Charlotte’un kaçınılmaz ölümünün ancak arkadaşlarının onun hayatını onurlandırmaları ve bu sıkıntıyı beraber omuzlamaları sayesinde katlanılabilir olduğunu anlıyorlar. Ailelerle bu kitaplar hakkında çok sohbetlerim oldu. İhtilaflarımız konusunda

hem fikir olmaktan her zaman mutlu oluyorum çünkü günün sonunda çocuğu için neyin daha uygun olduğuna karar vermek ailenin doğal hakkı. Bir ebeveyn olarak görevimizin çocuklarımızı üzüntülerden ve acılardan korumak kadar onları sıkıntılı zamanlara karşı daha dirençli ve sağlam durmaları için geliştirmek olduğunu da konuşuyorum. Hayatın karanlıklarıyla yüzleşmenin sevdikleri bir ebeveynin kucagında yaşlarına uygun yazılmış edebi bir eserle gerçekleşmesinden daha iyi ve daha nazik bir yolu var mı bilmiyorum.

Çocuklarla çalışan bir psikolog olan Yazar Shona Innes'in *Big Hug Book* serisi okul öncesi ve ilkökul öğrencilerini hedef alan, onların acı, üzüntü, aile yıkımı, zorbalık, vücut algısı ve internet güvenliği gibi konularla başa çıkmaları için yazılmış kitaplardır. Küçük çocukların ilgisini çeken hikâyelerde yerli yerinde bir dil kullanılmıştır. Bu kitapları her eve, kütüphaneye ve okula şiddetle öneriyorum. Shona, çocukların hayatta karşılaşabilecekleri zorluklara karşı edebiyatın nasıl destek olduğuyula ilgili düşüncelerini bizlerle paylaştı.

Shona Innes

Hangi yaşta olursa olsun zor zamanlarında gençlere yardım etmek için problemin onların nezdinde ne anlam ifade ettiğini anlamamız gerekir. Yaşadıkları nedir? Neyi fark ettiler? Bunun hakkında ne düşünüyorlar? gibi...

Küçük yaştaki çocuklar için duygu ve düşünceler gibi kavramlar onların anlayabileceği kavramlar değildir. Bizler geliştikçe, beynimiz öncelikle etrafımızdaki fiziksel ve dokunulabilir şeylerle başa çıkmayı öğrenir. Sonra düşüncelerimiz olduğunu ve daha sonra da o düşüncelere dair düşüncelerimiz olduğunu fark ederiz. Çok küçükler duygularını ifade edebilirler ama duygularını düzenlemeyi beceremezler. Küçük çocuklar genellikle sadece o ana bağlı kalırlar. Geçmişle ilgili bazı şeyleri hatırlayabilirler ama onları ne sözcüklere dökebilirler ne de o hatıraların davranışlarına ve duygularına nasıl yansıdığını ifade edebilirler.

Küçük çocukların Dünya'yı anlamlandırmaları için hareket ettirebilecekleri ve kullanabilecekleri dokunulabilir ve somut nesnelere ihtiyacı vardır. Resimli hikâyeler (bazen ek olarak kuklalar, oyuncaklar ya da kutu ve tutkalla yapabileceğiniz başka herhangi bir şey) hikâyelerde olup biten ile çocuğun kendi tecrübeleri arasında bir bağ kurulmasını sağlar. Resimli kitapları konuşulamayacak şeyleri konuşulabilir hale getirmede kullanabiliriz. Resimler bize, duygularımıza yoğunlaşmamızda ve bir perspektif oluşturmamızda yardımcı olur. Resimli kitaplar sayesinde karakterin takındığı hareketlerin diğer karakterler üzerindeki etkisini rahatlıkla görebiliriz.

Doğrusunu söylemek gerekirse, birlikte kitap okumak, yakın olmayı gerektiren ve ortak çaba isteyen samimi ve içten bir aktivitedir. Güvende hissetme ve özen herhangi bir iyileşme sürecindeki en gerekli iki öğedir. Bir çocukla herhangi bir kitabı paylaşmak önemli bir sohbeti başlatmaya yeterli olabilir. Ancak kendi tecrübelerinden ve duygularından dolayı bazı ebeveynler ve öğretmenler çocuklarla zor konuları konuşmaya karşı isteksiz olabilir. Yetişkinlerin çocukları korumaya çalışması gayet doğaldır. Bazı insanlar eğer o tür konuları çocuklarla konuşurlarsa mevcut durumu iyileştirmektense daha da kötü bir hale sokacaklarından endişe ederler.

Çocuklarla birlikte çalışan psikologların üzerinde durdukları bir diğer kavram ise genellemedir. Çocuklara kendi sıkıntılarıyla başa çıkabilecekleri bir takım yeni fikirler veya yollar gösterirseniz, onlar bunları sadece o gün yaşanan, sadece psikoloğun odasında yapılıması gereken ya da sadece psikolog varken yapılması gereken davranışlar olarak görürler. Çocukların genelleme yapabilmeleri için yardıma ihtiyaçları vardır. O fikri, üzerine konuşulan zamandan ve mekândan çıkarıp oyun oynadıkları oyun bahçesine, okula veya yatma zamanına taşıması gerekir. Farklı yerlerde ve durumlarda alıştırımlar yaparak onların genelleme yapmalarına yardımcı olabiliriz ama ayrıca seanslarda kullanılan kavramları çocuğun yaşamında önemli bir yere sahip başka yetişkinlerle paylaşarak da genelleme yapılmasına yardımcı olabiliriz. Sonra o yetişkinler başka yerlerde yeni becerilerini kullanmaları konusunda çocukları yönlendirebilir.

Küçüklere yardım eden bir psikolog olmak gerçekten heyecan verici. Çocukların geliştikçe beyinlerinin de nasıl değiştiğine dair eskisine göre çok daha şey biliyoruz. Bu edinilen yeni bilgiler bebeklikten

okul öncesi döneme, ergenlikten genç yetişkinliğe ve oradan da yetişkinliğe geçtiğimiz dönemlerde fark ettiklerimizi anlamlandırmada yardımcı olmaktadır.

Ergenlik döneminde duyguların daha güçlü hissedilmesinin oldukça "normal" olduğunu ancak yeni yeni biliyoruz. Gençler karanlık temalara, sıkıntılara ve başka insanların dramlarına karşı ilgi duyarlar. Zor konuları işleyebilmek ve ilişkilendirmek için belli bir kapasiteye sahip olmaya başlıyorlar. Onların gelişen beyinlerinde yaşanan bu değişimler bazen duyguların hissedilmesinde farklılıklara yol açabiliyor ve zevki tatmak için daha yüksek dozda yeni şeyler -daha gürültülü müzik, daha hızlı arabalar veya daha merak uyandıran dedikodular gibi- arayabiliyorlar. Bunun gen havuzumuzun daha sağlıklı ve daha çeşitli bir karışıma sahip olması için yeni yerler keşfetme isteği ile ilgili olduğunu düşünebiliriz. Öyleyse kitaplarda daha fazla heyecan ve duygu aranması hiç de şaşırtıcı değil. Beklenildiği üzere genç bir beyin, iyi bir kitap okuma sürecinden daha fazlasını istiyor ve gençler, evlerinin sunduğu rahatlıktan ödün vermeden yeni duyguları ve fikirleri keşfetmek için ya da onlardan kaçmak için kitapları kullanabiliyorlar.

Kitaplar; çocuklarla birlikte yaşamışlıkları paylaşma, duyguları tartışma ve fikirleri yansıtma yolu olarak psikolojik müdahalelerde kullanılabilir. Daha fazla sohbeti ve bağlılığı sağlayacak yeni yollar açabilir. Küçük acil durumlar için nasıl bir acil durum çantası bulunduruyorsanız aynı şekilde kötü zamanlarınızda sizin duygu yardım çantanız olarak görev yapacak kitaplar bulundurmalısınız. Profesyonel bir danışmanlık hizmetinin yerini tutması için değil gerekli yardım istendiğinde konuşmayı başlatmaya yardımcı olması için kitapları bulundurmalısınız.

Hem profesyonel yaşamımda hem de ev ortamında çocuklara duygusal açıdan karmaşık kitapları okurken edindiğim tecrübeler; hayatın olumsuzluklarıyla ve iyi taraflarıyla başa çıkamada, çocukların yapabileceklerini düşündüğümüzden daha başarılı olduklarına dair bir inanış geliştirmeme neden oldu. En iyi çocuk kitapları yazarları üzüntü ve kederi, sevgi ve huzurla beraber dokur. Bu kitaplar çocuklarımızın empatisini ve direncini geliştirir. Fakat kitaplar aynı zamanda bir kaçıştır. O

yüzden çocuklara ek olarak fantastik ya da eğlenceli kitaplar vermeden kedere değinen kitapları öylece verme gafletine sakın düşmeyin. Nahoş içerikli kitaplar çocuklar için verilebilir konumda olmalı, asla okumaları için zorlanmamalı. Dünyanın sevgi ve yıkımla dolu olduğu bir gerçektir. İyi yazarlar okurlarının, dünyanın karanlık taraflarının katlanılabilir olduğunu onlara umudu vererek, her zaman bir karanlıkta ışık olduğunu ve ondan ilham bile alınacağını öğreterek gösterir. Tabi ki benim umut ettiğim şey, her çocuğun hayatında onları seven ve onlara kitap okuyan birilerinin olmasıdır.

BÖLÜM 15

NASIL YAPILIR?

NASIL MÜKEMMEL BİR KİTAP HEDİYE EDEN OLURSUNUZ?

Terfi kutlamalarında, ev gezmelerinde, düğünlerde, çocuk kutlamalarında, yeni doğan eğlencelerinde veya herhangi bir özel zamanda hediye olarak her zaman kitap veririm. Hatta kitap şeklinde sarılmış hediye paketlerini görünce esprisi yapılır hale geldi. Üç yaşındaki bir çocuğun kendi davetinde hediye olarak kitap görmekten heyecan duymayacağını elbette biliyorum ama ebeveynler bu durumdan genellikle mutlu oluyor. Tabi ki çocuğun eğlence sırasında tek istediği şeyin yeni oyuncaklar olduğunu biliyorum ama sonrasında o verilen kitaptan da mutlu olacağından eminim.

Kitap hediyelerini dikkatle seçmek çok önemlidir çünkü doğru kitaplar uzun yıllar hatta nesillerce saklanır. Çocukluğumda aile dostlarımızdan bana verilen birkaç kitabım hala duruyor ve onları sevgiyle saklıyorum, asla kimseye vermem.

Yıllar geçtikçe çocuklarına verdiğimiz kitapları okumayı sevdiklerini söyleyen çok dostumuz oldu. Birkaç gün önce bir arkadaşım mesaj gönderdi. Yeni taşındıkları evde kitaplıklarına

yerleştirmek üzere kitap kutularını açarken üç çocuğunun da okumak için seçtiği kitapların bizim verdiğimiz kitaplar olduğunu fark etmiş. Kendi kendime çak bir beşlik yaptım. Çocuklarına olduğu kadar yetişkin dostlarımıza da cazip gelebilecek kitaplar seçiyorum genelde: İnşaatla ilgilenen arkadaşlarıma üzerinde oyun evi veya çekiç resmi olan kitaplar seçiyorum; gençlik yıllarımızı festivallerde birlikte geçirdiğimiz arkadaşlarımız için sevilen şarkı sözü yazarlarının kitaplarını hediye ediyorum; ağzının tadını bilen arkadaşlarıma ise yemek kitapları veya yiyeceklere değinen resimli kitaplar veriyorum ve dişçimiz (aynı zamanda kızların halası) ise diş perisiyle ya da dişlerle ilgili kitaplar alıyor. Dişler üzerine ne kadar çok kitap yazıldığını duysanız hayatta inanmazsınız. Yine de David Walliams'ın yazdığı *Demon Dentist* (Şeytan Diş Doktoru) kitabını ona hediye olarak vermem. Alınabilir... Kimse canı sıkkın, sinirli bir dişçinin dişini delmesini istemez!

Gerçekten iyi bir kitap hediye etmek istiyorsanız aşağıdaki birkaç adım işinize yarayabilir.

Ucuzluk sepetinden sakın kitap almayın, hatta hemen oradan uzaklaşın. Harika bir eser olduğundan emin olmadıkça lütfen uzak durun. Kaliteli kitapların fiyatı biraz daha fazladır ama sizi temin ederim sonsuza dek saklanırlar. Çocuk için alacağınız bir oyuncak parasıyla bir ya da iki kitap alabileceğinizi düşünün.

Doğum günü gibi özel bir an için mükemmel kitabı bulduğunuzda o kitabı toptan alın. PudStar sekiz yaşına girdiği sene, o yıl katılacağı tüm partilere uygun mükemmel bir kitap serisi buldum. O yüzden on set kitabı indirimle aldım. Yukarıda anlattığıma benzer şekilde özellikle yeni doğan bebekler için devamlı aldığım bir kitap var, Margaret Wild ve Julie Vivas'ın yazdığı *Puffling* (Kutup Martısı). Duygulu ebeveynleri gözyaşlarına boğmak için birebir. Tam bir yadigâr.

Siz ya da çocuğunuz kitapla ilgili hediyeler vermeyi seviyorsanız teması olan kitapları bulmaya çalışın. Kızım bu konuda ısrar ediyor. “Her zaman kitap hediye vermenden utanıyorum, kütüphaneci olmaktan utanıyorum, şundan utanıyorum, bundan utanıyorum vs.” diyen bir kızım var. Yani kısacası benden utanıyor. Beş yaş çocuk partileri için mesela içinde bahçıvan eldivenleri, cam hazneler, sulama kapları ve Michelle Inciarrano ile Katy Maslow’un beraber kaleme aldıkları *Tiny World Terrariums* (Küçük Dünya Terraryumlar) adlı kitaplar olan bir dolu çanta yaptık. Kızlar için saç sitillerine has bir kitap var aklımda: Christina Butcher’ın yazdığı *Hair Romance* (Saç Sevdası) adlı eser komik şekilde aşırı büyük ve aşırı pahalı saç tokaları ve kurdelelerine tam uyuyor. Hediye verdiğiniz kitapların kapak arkalarına mesajınızı yazın. Ya neden bu kitabı verdiğinizden bahsedin ya da bu kitap ve verdiğiniz kişiyle ilgili kişisel bir not düşün. Çocukluğumdan bu yana sakladığım kitaplar içerisinde not olanlardır. İçindeki tarihi ve bana kimin verdiğini okumak o kadar güzel ki. Ayrıca bütün eski kitaplarım duruyor ve her birinde annem tarafından alınan tarihle birlikte adım yazılmış. Ne sağlam bir kütüphaneci! Annem hâlâ torunlarına verdiği kitapların içine not yazar, onlar da içinde anneannelerinin yazdığı not olan kitapları bulduklarında mutlu oluyorlar. PudStar doğduğunda bana hediye edilen ilk kitap, önceden de bahsettiğim gibi *Puffling* idi ve gördüğümde ağlamaya başlamıştım. İçindeki not: *Bir gün yuvandan ayrılmak ve dünyaya adım atmak için yeteri kadar büyük, uzun, güçlü ve cesur olacaksın. Ancak o zamana dek senin güzel annen ve gururlu baban ihtiyacın olduğunda senin yanında olacak ve seni el üstünde tutacağız. İzliyor olacağız. Dünyaya hoşgeldin. Buckleys çifti. Pekâla. Yeni bir bebek sahibi olmuşum. Üç*

gündür uyumamışım, bebek ağlamayı kesmiyor ama ben bu notu her okuduğumda gözlerim dolup taşıyor.

Liste tutun. Tüm aile üyelerine ve aile dostlarımızın çocuklarına verdiğim kitapların listesini küçük bir not defterinde tutuyorum. Liste on yıl geriye dek gidiyor. Geriye dönüp bakarak aynı kitabı ikinci kez vermemiş oluyorum. Çok işe yarıyor.

Kolaya kaçmayın. Çocuklara nadiren klasik kitaplar ya da çok popüler kitaplar hediye ederim. Çünkü muhtemelen o kitabı zaten okumuş olacaktırlar. *The Very Hungry Caterpillar* (Çok Aç Tırtıl) ve *Guess How Much I Love You* (Bil Bakalım seni Ne Kadar Seviyorum) gibi eserler yeni doğanlara verilebilecek ilk akla gelen kitaplarıdır. Bu yüzden onlardan uzaklaşıp daha içten ama daha az bilinen bir şeye yöneliyorum.

“Kitap Teyzesi, Kitap Amcası veya Kitap Dostu” gibi etiketleri gururla taşıyın. Kız kardeşim tüm yeğenlerine kitap almaları için para verir ve çocuklar da bu geleneği dört gözle bekler. Mesela ben bir Kitap Teyzesiyim.

KELİME FİŞLERİ İLE NASIL OYUN OYNANIR?

Birçok insanın kelime fişleri ile oynanabilecek oyunlar hakkında harikulâde fikirleri var. Pinterest’te hızlı bir araştırma yapınca çocuğunuzun ilk 100 sihirli kelimeyi öğrenmesini destekleyecek çılgın sayıda fikri görüp ya sevinçten havaya zıplarsınız ya da gözünüz korkar. Size kalmış. Saatlerini yenilikçi ve estetik açıdan tatmin edici kelime fişi oyunları hazırlamaya harcayanları alkışlıyorum. Maalesef ben o insanlardan değilim. Gerçi, aşağıdaki bahsettiğim gibi kelimeleri öğrenmek adına kelime fişleriyle yapılabilecek birkaç stratejim var. Temel fikirlerimi, fiziksel hareketi devreye sokarak uygulamaya çalıştım. Çünkü kıpır kıpır küçükler kelime fişlerini en iyi hareket halindeyken öğrenirler.

Kelime Piştisi

Beyaz bir kâğıdın üzerine kalın siyah bir kalemle bir dizi sinek çizin. Bunları yirmi veya otuz kez fotokopide çoğaltın, pvc ile kaplayın ve her bir sineği kesin. Beyaz tahta kalemiyle sineklerin üzerine haftanın kelimelerini yazın. Onları bir veya ikili şekillerde evin erişilebilir yerlerine koyun (bizdekiler ya sehpanın üzerine konur ya da buzdolabının üzerine yapıştırılır).

Kelime fişleriyle birden fazla şekillerde oyun oynayabilirsiniz:

Birebir oyun: Bir yetişkin ya da büyük olan kardeş bir kelime söyler ve çocuk doğru kelime sineğini vurur.

İki veya daha fazla kişili oyun: Yetişkin veya daha büyük olan kardeş bir kelime söyler, kelimeyi ilk vuran sineği toplar. En çok ölü sineği olan kazanır.

Serbest oyun: Çocuğunuza her sabah kahvaltıdan önce kelime sineklerini toplamasını ve sineklerdeki her kelimeyi vurup söylemesini isteyin (hatta rüşvet verin).

Kelime Fişi Zıp Zıp

Bahçedeki kaldırım taşlarının üzerine kelimeleri yazın. Çocuğunuzdan o taşların üzerinde zıplamasını ve her zıplayışında o kelimeleri söylemesini isteyin. Bunu sek sek ya da adım atma oyununa dönüştürebilirsiniz.

Kelime Fişi Otoparkı

Beyaz bir kâğıda alışveriş merkezlerindeki gibi bir otopark çizin ve her kelimeyi bir park yerine yazın. Çocuğunuzdan oyuncak arabalarını park yerlerine getirmesini ve o park yerindeki kelimeyi sesli söylemesini isteyin. Dürüst olmak gerekirse gizil öğrenme en iyisidir ve sizin hiçbir çabanız gerekmez. Böylece her iki taraf da kazanmış olur.

Kelime Fişleri Oyun Hamuru

Madem hepinizi kelime fişleri konusunda bir üstün anne olduğuma ikna ettim, öyleyse sizlere oyun hamurlarıyla oynamaktan çok mutlu olduğumu da söyleyeyim. Oyun hamurları dünyada yapması en kolay şeylerden biridir ve diğer karmaşık aktivitelerin aksine bunu kurgulamak kolaydır. Oyun hamurları, çocukları (ve yetişkinleri) gerçekten uzun süre eğlendirebilir. Şu sıralar birçok insan oyun hamurlarına kokulu yağlar, simler ve kuru çiçek yaprakları karıştırıyor. Oyun hamurları motor becerilerin gelişimi (mesela kalemi tutarken çok önemlidir) için çok etkilidir ve bir sürü öğrenme oyunlarında kullanılabilir. Ben oyun hamurlarını birkaç şekilde kullanıyorum:

Bir set küçük harfli kurabiye kesme kalıplarım var. PuddStar genellikle ChickPea için oyun hamurlarından onları kullanarak harf keserdi. Ya da oyun hamurlarını yuvarlayarak açın ve kalıpları kullanarak üzerine harfleri bastırın.

Küçücük plastik oyuncaklarla beraber harf küpleri oyun hamurlarına sokulabilir. Cümle oluşturma eğlenceli bir yoldur. Mesela “o” harfinin yanına bir oyuncak köpek koyarsanız “o köpek” gibi okunabilir.

Oyun hamurlarını yılan şeklinde yuvarlayın ve onlardan kelime fişlerine benzer harfler oluşturun.

Oyun hamuruna yazı yazmak için tornavida kullanabilirsiniz.

Kelime Fişlerini Fosforlu Kalemle Çizme

Bundan bahsetmem bile gereksiz ama gerçekten bunu yapmaya bayılıyorum. Eski bir kitabı paramparça edin (Ben bir kütüphaneciyim, işime yarayabilecek bir dolu zarar görmüş, iskarta kitabım var.) veya bunun için eski bir dergi ya da gazete kullanın. Çocuğunuza fosforlu kalem verin, onlardan parçayı

taramalarını ve bulabildikleri kelimelerin üzerini fosforlu kalemle çizmelerini isteyin.

Kelime Bulmaca

Biz bu oyuna “gördüm” diyoruz. Araba sürdüğümüz sırada bu oyunu sarı arabalarla oynuyoruz. Bu oyunu ilk kimin başlattığını dahi bilmiyorum. Çocukların görebilmesi için beş tane kelime fişi arabanın arka koltuğuna sıkıştırılır. Siz araba sürerken kelimeleri yollardaki binaların vs. yanından geçerken tarayacaklar, o kelimeyi gördükleri an “gördüm” diye bağırarak ve ardından o kelimeyi söyleyecekler. Bu oyun genellikle çöğliklerle veya gözyaşlarıyla sonlanır ama hepsi iyi bir sebepten!

BİR KİTAP PARTİSİNİ NASIL ORGANİZE EDERSİNİZ?

Kitap temalı partilere bayılırım. Yazı ve resimler sayesinde hikâye sizin etrafınızda yeniden canlanırken aldığınız keyif tarif edilemez. İzin verin size evinizde kitap temalı parti nasıl düzenlenir anlatayım. Bir kütüphaneci olduğumu, parti planlayıcısı olmadığımı aklınızdan çıkarmayın.

Çocuğunuzun sevdiği resimli kitaplardan veya kitap serilerinden birini seçin ya da ne tür bir parti organize etmek istediğimize karar verin. Çocuğunuz da bunun dünyanın en iyi kitap olduğu konusunda ikna edin.

Kitabı birkaç defa okuyun ve içinden kullanabileceğiniz alıntıları; resimlere veya yazılara dayalı bazı fikirleri bulun. Kitapta bahsedilen yiyeceklerin bir listesini oluşturun, kitapla beraber en iyi hangi yiyeceklerin gideceği ilgili beyin fırtınası yapın.

Bir renk temasına karar verin ve buna bağlı kalın; kitapta yer alan her öğeyi partiye tıka basa eklemeyi düşünmeyin. Renkleri oldukça akışkan, basit ve tutarlı tutmaya çalışın.

İnternette kitapla ilgili ders notları ve çalışma kâğıtları araştırın. Sevdiğiniz çocuk kitaplarıyla ilgili ne kadar çok hazır oyun ve fikir olduğunu bir bilerseniz şaşırırsınız. Hatta yayınevi tarafından hazırlanmış, kişisel kullanım için kopyalama hakkı bulunmayan resimleri fincan keklerin kalıplarında, davetiyelerde ve parti şapkalarında kullanabilirsiniz.

Kitabın kapağını ya da yayınevinin ilgili kitaba dair paylaştığı görselleri kullanarak davetiye hazırlayın. Partinizi ticari amaçlar için yapıyorsanız veya resimleri internetten paylaşırsanız telif hakkı sorunları oluşabilir ama bir ev partisi için kitabın kapağını ailenize veya arkadaşlarınıza partinin tanıtımını yapmak için kullanmak herhangi bir sorun teşkil etmeyecektir. Aynı şekilde yayınevinin web sayfasında bulunan resimleri kullanmak kişisel kullanım içinse sorun olmaz.

Partiye kitabı okumakla başlayın. İlgili oyunların ve temalı yiyeceklerin neler olduğunu açıklayın.

Parti armağanları olarak mantıklı fiyatlarda bulabilirsiniz kitabın bir kopyasını ya da düşük maliyetle olan başka kitapları düşünebilirsiniz. Kendi çocuklarını parti hediyesi olarak kitap görmeye oldukça alışkındırlar. Bazen onlara plaket vermek yerine lolipop veriyorum.

Evimizde ve yakınımızdaki parklarda birçok parti düzenledik. En sevdiğim iki tanesinden ve blog sayfamda en iyiler arasında gösterdiğim, arkadaşlarımla düzenlediği partilerin birkaçından aşağıda ayrıntılarıyla bahsedeceğim.

Vahşi Şeyler Ülkesi Partisi

Bu tema ChickPea'nin ikinci doğum günü için mükemmeldi çünkü ChickPea ile “vahşi olmak”la ilgili sohbetler ediyorduk.

Zavallı Chickpea'nin bebekken çok kötü reflüsü vardı, bu onun kusuru değildi ama oldukça sık bağıırıp kükrüyordu.

Bu partinin yiyecekleri ve süslemeleri acayip kolaydı çünkü *Vahşi Şeyler Ülkesi* (yazar Maurice Sendak) ile ilgili çok fazla dekor eşyası vardı. İnternet üzerinden yazıcıdan basılabilir top kek kalıpları, posterler ve flamalar buldum. Yiyeceklerin hepsi ya canavar ya da ormanla ilgiliydi. Yeşil ve hardal renkli şerbetler, yeşil ve hardal renginde pasta süsleri olan ev yapımı şerbet bardakları ve bir dizi maymun şeklinde sandviç, orman palmiyesinden altlıkları olan küçük atıştırmalıklar. Pastamız, üzeri orman yaprakları ve çikolatadan kayalarla dolu kocaman bir vahşi yaratık şeklindeydi.

Aktivite dahilinde kıpır kıpır dans eden birkaç canavar heykeli yaptık. Canavarın kuyruğunu iğneleme oyunu oynadık; hepimiz canavar şeklinde peruklar ve maskeler taktık. Ardından hazine avı oyunu oynadık. Vahşi Şeyler Ülkesi etiketleri, rozetleri, dövmelemleri ve kitabın gerçek bir kopyası bu güzel aile partisnin armağanlarını oluşturdu.

Enerjik Dinozor Partisi

ChickPea üç yaşındayken hâlâ mızımız, vahşi ve enerjikti. Bir dinozor takıntısı geliştirdi o yıl. Onun o zamanlar en sevdiği kitap annemin ona verdiği, kazayla bahçesinde dinozor yetiştiren bir çocuk hakkında olan kitaptı. Çok uzun bir resimli kitaptı ve ChickPea bütün bir yıl her gece o kitabı okumamı isterdi. Şu an yedi yaşında olsa bile arada sırada gidip o kitabı eline alır.

Kitabın içinde en çok mor, yeşil ve sarı renkler baskın olduğu için partinin tema renkleri olarak bunları kullandık. Hem kim zıt renkleri sevmez ki? Partiye gelen çocuklar kumda dinozor fosilleri aradılar, dinozor temalı saksılar yaptılar, dinozor kolajları yaptılar, çamurdan dinozorları boyadılar ve dans eden dinozor şarkısını çalır dans ettiler. Yiyecekler; dinozor kek kalıplarıyla kesilmiş sandviçlerden, dinozor fosilli bisküvilerden,

meyvelerle dolu ve dinazor altlığına sahip keklerden, dinazor yumurtası şekilli çöreklerden ve dinazor pastasından oluşmaktaydı. Kitaptaki dinazorlara benzer “kendi dinozorunu büyüt” yazılı çiçek tohumları ise parti armağanlarımızdı.

Ev sahipliği yaptığımız diğer kitap partileri:

Samuray Ninjaya Karşı Partisi, Nick Falk ve Tony Flowers’ın yazdığı *Samuray Ninjaya Karşı* serisinden esinlenilmiştir.

Tek Boynuzlu At Thelma partisi

Alice Harikalar Diyarında partisi

Perili Dansçılar partisi, Natalie Jane Prior ve Cheryl Orsini’nin yazdığı kitaptan esinlenilmiştir.

Bollywood Partisi, Hindistan’da geçen birkaç farklı kitaptan ve Bollywood sinemasından esinlenilmiştir.

Çiçek Periler Partisi, Cicely Mary Barker’ın yazdığı kitaplardan esinlenilmiştir.

Casus Partisi, Jen Storer’ın yazdığı *Truly Tan* kitaplarından esinlenilmiştir.

Disko Partisi, birkaç disko temalı kitaptan esinlenilmiştir.

Miffy Partisi, Dick Bruno’nun yazdığı kitaplardan esinlenilmiştir.

Parktaki İnci Partisi, Wendy Harmer’ın yazdığı serilerden esinlenilmiştir.

Küçük Mavi ve Willow Çay Seti partisi, Gaye Chapman’ın yazdığı resimli kitap serilerinden esinlenilmiştir.

KÜTÜPHANE ETKİNLİK ALANLARI NASIL OLUŞTURULUR?

Okulunuzda veya kütüphanenizde bir etkinlik alanı oluşturma fikri cazip geliyorsa, düşüneceğiniz bir sonraki konu bu fikri nasıl hayata geçireceğiniz olmalı. Bu sayede bulduğunuz yerdeki insanların kendilerini keşfedebilecekleri güvenli bir alana

erişimini sağlamış olursunuz. Yaratıcı alanınıza kaynak ve malzeme bulmaya çalışırken öğrencilerinizin ilgilerini ve isteklerini göz önünde bulundurmanız hayati derecede önemlidir. Okul kütüphanesi ortamına etkinlik alanı açarken destekleyici lider kişilere sahip olmak son derece önemlidir. Bu bölüm, dediğim gibi yapın, yaptığım gibi yapmayın bölümüdür. Bir şeyi öğrenirken beş yüz farklı yoldan gittiğim için benim yaptığım hatalar ve öğrendiklerim size zamandan tasarruf sağlayacaktır.

Alan

Etkinlik alanı için büyük ihtimalle kütüphanenizde bir alan açmanız gerekecek. Biz kütüphanedeki bir sınıf alanını işgal ettik ve orayı dönüştürdük. Duvarlarına raflar dizdik, alet kutularını güzelce etiketledik (düzeni sevdiğimizden olsa gerek bu görevi açıkçası kütüphane personelleri üstlendi). Asıl fikir aletlerin duvarda dizili olması ve orta merkezin öğrencilerin yerde veya hareketli masalarda çalışabileceği bir boşluk olarak bırakılmasıydı. Projeler günler hatta haftalar sürse bile etkinlik alanının her zaman düzenli ve temiz olması hayati önem taşıyor. Her şeyi çöp torbasına koymayı seven benim gibi titiz insanların biraz geride durup projelerin gerçekleşmesine ve ilerlemesine izin vermesi gerekiyor.

Malzemeler

İnternette gördüğünüz yaratıcı alan aktivitelerinin çoğu yüksek teknolojiye dayalı olabiliyor: Elektrik devreleri, polimer kil hamuru, iletken boya, kodlama, robotik bilimi ve 3D yazıcılar gibi. Hepsinin yüksek teknoloji olması gerekmez; aslında en iyi öğrenme ortamlarından bazıları mukavvalardan, maskeleme bantlarından, geri dönüşüm kutularındaki malzemelerden ya da hurdalardan elde edilen eşyalardan oluşur. Kütüphanemizde temiz geri dönüştürülmüş malzemeler bolca bulunuyor böylece geri dönüşüm farkındalığı oluşturmak için de

mesaj vermiş oluyoruz. Bizim yaratıcı alanımız düşük teknoloji malzemelerle işe başladı. Zamanla ve bütçemiz el verdiğince gelişmiş teknolojileri de devreye soktuk.

Düşük Teknoloji (çocuklarca her zaman ulaşılabilir): Çıkma mukavva, yuvarlak kartonlar, kutular, mukavvadın keşiciler, kartondan tornavidalar ve kancalar, maskeleme bantları, koli bantları, desenli bantlar, makaslar, yapıştırıcı, kâğıt zımbaları, çift taraflı cırt cırtlar, kumaş artıkları, yün, kablo, köpük, kâğıt bardaklar, plastik şişeler, balonlar, dil çubukları, alüminyum folyo, pipetler, pinpon topları, boya, oyun hamuru, iğne ve iplik, urgan, lastik bantlar.

LEGO öğrencilere sonsuz olasılıkta yeni şeyler inşa etme ve tasarım yapma imkânı sağladığından harika malzemelerdir. LEGO masaları ve köşeleri çocukları etkinlik yapmaya çağıran bir davetiye gibidir. Serbest oynamayı ve keşfetmeyi sağlayan bloklar, renkli boncuklar, elektrik devreli bloklar ve diğer ticari üretim malzemeler de harikadır.

Orta Seviye Teknolojili Malzemeler (yetişkin gözetiminde kullanılan veya çocukların erişemeyeceği yerlerde tutulan): Bakır tel, elektrikli boya, folyo, çeşitli piller, iletken kablolar, LED'ler, kablolar, DC motorlar, titreşim motorları, iletken ve iletken olmayan hamurlar, sıcak silikon tabancası, ağaç plakalar, çekiçler, çiviler, tornavidalar, vidalar, ayırma çubukları, zımbalar, kıskaçlar, metal düğmeler, devre düğmeleri.

Yüksek Teknolojili Malzemeler (gerekli olduğunda yetişkin gözetiminde kullanılır ve tabi bütçeniz hayal kurmanıza izin verdiği sürece): iPadler, bilgisayarlar, tabletler, tepegözler, kayıt yapabilen mikrofonlar, dronlar, droidler ve robotlar, 3D yazıcılar, 3D basan kalemler, lazer oyucu cihazlar, lehim makinesi, ütü, dikiş makinesi, bilgisayar yapma kitleri, elektrik devreleri, devre etiketleri, yeşil perde, lazer kesici, VR gözlükler.

Mevcut Kütüphane Kaynakları

Öğrencilerimizin çoğu geniş bilgilendirici kitap koleksiyonumuza daldıktan sonra etkinlik alanı projelerinden daha fazla ilham alır oldu. Etkinliklerimize başlarken öncelikle neyiz var ve ne biliyoruz diye kafa yorduk. Kütüphanede yolunu bulmanın önemini anlayan ve Dewey onluk sisteminin değerini bilen öğrenciler gerekiyordu.

Raf ayraçları oluşturduk ve öğrencileri proje yapmak ve etkinlik üretmekle ilgili kitapların nerede olduklarını bulmak için kütüphanenin ilgili bölümünde bir tura çıkardık. Şu an o kitaplar bilgilendirici kitaplar bölümündeki en popüler olanları: El işçiliği, dikiş, inşaat, bahçe işleri, mühendislik, robotik bilimi, bilgisayarlar vb.

Resimli kitaplarımız ya da Avustralya Çocuk Kitapları Komisyonu'nun listesindeki çocuk kitapları ile de kurguya dayalı projeler geliştirdik. İnanılmaz derecede başarılı olan yaratıcı fuarımızı gerçekleştirdik. Hikâyelerde bahsi geçen eşyaları yaptık, misketin bir noktaya gelmesiyle hikâyenin bir bölümünün anlatıldığı misket parkuru yaptık ve hikâyelerdeki yerleri andıran karton mekanlar yarattık.

Öğrencilere yaratıcı alan dilini ve fikirlerini tanıtmak için düşünerek yapmanın ve korkusuzca denemenin önemine dikkat çeken resimli kitaplar kullandık. Camlara bir şeyler üretmek ve yapmakla ilgili kitaplardan alıntılar yazıldı ve kütüphanenin etrafına slogan ve özlü söz kartları asıldı. Kitaplar eskiden olduğu gibi yine yaratıcı alanımızın merkezinde yer alıyor ve hep öyle olacaklar.

Teknoloji

Kütüphane, teknolojinin keşfedilmesinin ve öğrenilmesinin sağlandığı bir alandır. Kütüphanede birlikte çalıştığım Jackie, öğrencilerin kazanımlarına destek olmayı çok önemseyen biri

olarak, öğrencilerin ilgisini çekecek teknolojileri sürekli araştırıyor. Kütüphane derslerinde öğrencilere, arttırılmış gerçeklikle biyografileri ve hikâyeleri anlatabilecekleri animasyonları oluşturmaları için iPad uygulamalarıyla oynamaları ve onları kurcalamaları konusunda rehberlik ediyor. Sanal gerçeklik ve arttırılmış gerçeklik teknolojisi öğrencilerimizin sanal evrenlerde bir şeyler üretmesine ve öğrenmesine imkân sağlıyor.

Veliler

Kütüphane etkinlik alanlarını velilerle ilişkilendirmek çok akıllıca bir yoldur. Örgü, el işçiliği, mühendislik, elektronik, bahçe işleri, ağaç işleri ve resim gibi alanların öğretimi için bir çağrı yaptığınızda gelen gönüllülerin sayısını tahmin bile edemezsiniz. Bu gönüllüler hediye olarak sadece bilgilerini değil coşku ve heveslerini de armağan etmiş olacaklar. Etkinlik alanlarının misafir ettiği bu yepyeni topluluk öğrencilerin öğrenme imkânlarını, becerilerini ve bilgilerini arttırır.

Nakit Kaynağı

Okul bütçeleri çok kısıtlı olabilir ama bir yerde istek varsa yol da vardır. Çoğu okul bağış parası kullanır. 2000\$ ve 5000\$ arasında değişen bağışlar böyle bir alan için gerekli olan alet, yazılım, ekipman ve sarf malzemelerin maliyetlerini karşılaması için yeterli olabilir. Okul ile veli arasındaki iş birliğinden ve para toplama amaçlı düzenlenen kermeslerden gelen paralar, buralarda kullanılacak malzemeleri, aletleri ve teknolojiyi karşılamak için yeterli olabilir.

HAFTANIN KİTABI KOSTÜMÜ NASIL HAZIRLANIR?

Kitap Haftasına dair eskiye dayanan acıklı bir hikâyem var. Annemle birlikte Kitap Haftası kostümümü planladığımız çocukluk anılarımı hâlâ en ince ayrıntısıyla belleğimde. O yüzden bazı

kişilerin Kitap haftası kostümlerini planlarken hissettikleri korkuyu çok iyi biliyorum. Umarım şimdi anlatacaklarım işin acısını alıp yerini az buçuk eğlenceye bırakır.

İnternette kitap karakterleri kıyafetlerinin nasıl hazırlanacağıyla ilgili bir yığın fikir bulabilirsiniz. Bu yüzden ben de yeni bir liste oluşturmayacağım. Çocuğunuzu sevdiği bir karakterin yerine geçmekten dolayı mutlu edecek anlamlı kostümler yapmak için birkaç fikir vereceğim.

Her zaman çocuklarımla Kitap Haftası karakterlerini kendilerinin seçmesine izin veririm. Çoğu çocuk kendi hayatlarını yansıtan kitaplarla bağ kurduğundan az ya da çok kendisine benzeyen karakterleri seçer. Böylelikle sevilen karakterin kıyafetine benzer kıyafetler, günlük kıyafetler gibi kolay giyilebilir hale gelir. Kıyafetlerin üstüne kitaplardan seçilerek ilâştirilecek resimlere ve motiflere kolaylıkla karar verilir. PudStar bir kere-sinde Belinda Murrel'in yazdığı *Pippa's Island* (Pippa'nı Adası) serisindeki Pippa olarak bir şort ve tişörtle katıldı etkinliğe. Kitap tropik bir adada geçiyordu ve diyaloglarda bolca top keklerden söz ediliyordu. Bu yüzden biz de onun saç topuzuna sahte tropik çiçeklerle birlikte ananas resimleri, top kek resimleri ve kitabın kapağının küçük bir resmi olan çubuklar yerleştirdik. Bütün o çubuklar onun topuzuna batırıldığında birdenbire Pippa'ya dönüşüverdi. Kitabı yansıtan bu küçük ekstra öğeleri eklemek, çocuğun kitaba veya karaktere olan sevgisinin yenilikçi şekilde dışavurumunu sağladığı için o kostümü sevmesine yeter de artar bile.

Şayet kostüm, karakterin kim olduğunu belli etmiyorsa, çocuklarıma her zaman ya o kitabı yanında taşımalarını ya da o kitabın kapağının olduğu bir ipi boyunlarına takmalarını söylüyorum. Kostüme yapılan bu küçük ekleme herkesi havaya sokmaya yetiyor. Ayrıca okul bahçesinde bir ton kitap kapağını gördüğünüzde okuyacağınız kitaplara karar vermek kolaylaşıyor.

Kitap Haftası kostümünü hazırlamak için zaman harcayın -söylediğimi yapın, yaptığımı değil-. Son zamanlarda yaptığım kostümler biraz aceleye geliyor ama önceki senelerde evimizde yıl boyunca sevilen karakterin hangisi olacağı ile ilgili notlar alıyor ve aylar öncesinden “Kim olacağız?” diye konuşmaya başlıyorduk. Süper organize yıllarımda seçilen kitabı rafa yerleştirirdim; karakterler hakkında, en çok hangi kıyafetin onları en iyi şekilde temsil edeceğini ve hangi objelerin ekleneceğini konuşurduk. Karaktere eklenecek şeyleri satın almak için yeterince zamanımız olurdu.

Evdeki eşyaları kullanın. Çocuklarım küçüklüklerinden beri kostüm giymeye bayılır, ben de hepsini saklarım. Şimdi kocaman bir kıyafet koleksiyonumuz var. Her yıl Kitap Haftası geldiğinde kıyafet koleksiyonumuz işe yarıyor ama kostümler kullanabileceğiniz tek seçenek değil. Ben gösterilerde netbol⁵⁴ ve futbol üniformaları görmeye bayılıyorum. Geçtiğimiz yıllarda sekize yakın kız öğrencim *Netball Gems* (Netbol Taşları) kitap serisinin karakterleri olarak netbol üniformaları içinde boy gösterdi. Bu tarz olaylar, biz kütüphanecilerin Kitap Haftası kostüm gününde görmekten zevk alacağı sonuçları beraberinde getirdi. Bu kitapların ödünç alınmalarında bir patlama yaşandı. Bu etkinliği velilere, bakıcılara ve öğretmenlere eziyet çekertirmek için düzenlemiyoruz. Biz bu haftayı kitapların tanıtımı yapılması ve sevindirilmesi adına yapıyoruz.

Basit iyidir. Gördüğüm kostümler arasında en iyi olanları basit olanlardı. Her yıl “Bir dahaki yıla bunu aklımdan çıkar-mamalıyım” dediğim fikirlerle karşılaşıyorum. Geçen yıl küçük bir kız çocuğu *Mrs. Mancini* (Bayan Mancini) kitabındaki en sevimli kedi olarak karşıma çıktı. Tamamen siyah giyinmiş, kedi kulağından bir bandana takmış, burun ve bıyıklar yüzüne çizilmişti. Tüm geçit töreni sırasında *Bayan Mancini* kitabını gururla

54 Netbol yedişer kişilik takımlar halinde oynanan, bir fileli çembere zıplayarak daha çok sayı atılmasını hedefleyen bir takım sporudur. (E.N.)

taşıdı; tamamen o karaktere bürünmüştü. Diğer bir çocuk *Audrey of the Outback* (Köylü Audrey) gibi giyinmişti, sade kıyafetler giyiyordu ama elinde kitabın kapağının yapıştırılmış olduğu küçük bir teneke kutu taşıyordu.

EĞİTİCİ KOSTÜMLERİ

Her zaman rol model olmaktan söz ederim. Kitap Haftası, tüm öğretmenlerin ve sınıf gönüllülerinin okuma kalitesini arttırmaya uğraştıklarını umduğum en güzel zamandır. Bütün bu çalışmalar kitapları canlandırmak, onların tanıtımını yapmak ve kelimelerin/okumalarının gücüne inandığınızı göstermek için yapılır. Kitap Haftasında sizlerin de kostüm giyiyor olmanız öğrencilerinize, kitaplara değer verdiğinizi ve sizin de sevdiğiniz bir karaktere sahip olduğunuzu gösterir.

Genç bir sınıf öğretmeni olduğum sıralar Kitap Haftası kostümümü planlamaya zaman harcıyordum ve yaptığım kıyafetler giderek daha özenli bir hal alıyordu. Öğretmen olmanın ne anlama geldiğinin verdiği ağırlık netlik kazanınca, 90'ların müzik festivallerine ve çılgın partilerine simli/boyalı/tüllü saçlarla gidişlerim ortadan kalktı ve çok şık kıyafetlere olan düşkünlüğümü Kitap Haftası kostümlerine kaydırdım. Kariyerimin başlarında *Narnia Günlüklerindeki* Beyaz Cadı oldum ve kostümüm kocaman bir beyaz balo elbisesinden ve saçıma iğneyle tutturulmak zorunda kalan büyük bir taçtan ibaretti. Yüzümde, göğsümde ve kollarımda bir yığın gümüş sim vardı. Evden okula yol bayağı bir uzundu ve arabam bozulmak için o günü seçti. Halk otobüslerinin en yoğun olduğu bir saatti. Bu travmadan hâlâ kurtulmuş değilim.

Hayat beni az da olsa aşındırdı artık fazla simin işe yarayabileceği bir yaşta değilim. Bu yüzden kostümlerimi yumuşattım. Yine de iyi tasarlanmış Kitap Haftası kostümlerine bayılıyorum. Öğretmenler için birçok basit seçenek var. Albus Dumbledore,

Filius Flitwick veya diğer *Harry Potter* serisinden karakterler, her yıl popüler olmaya devam ediyor. Mary Poppins kostümü hazırlamak, üzerinize beyaz bir tişört, kırmızı bir papyon, siyah bir etek geçirmek kadar kolay. Bir de şemsiye var tabi. Bir keresinde fen bölümü öğretmenlerinden biri kendisine şimdiye kadar ki en harika Mary Poppins kıyafetini yaptı ve eminim o kıyafeti gören bazı çocuklara, kütüphaneye gidip o kitabı ödünç almaları için ilham verdi. Bir grup kostümü arayışındaysanız, Drew Daywalt ve Oliver Jeffers'ın yazdığı *The Day the Crayons Quit* (Pastel Boyaların Gittiği Gün) kitabı iyi bir seçenek olabilir, özellikle de okul öncesi öğretmenleri için. *Rainbow Fish* (Gökkuşağı Balığı, yazar Marcus Pfister) gibi giyinen öğretmenleri görmeye bayılıyorum. Okuldayken tam manasıyla rolünüze bağlı kalmanız çok eğlenceli. Örneğin bir keresinde tüm müzik bölümü personelleri Clare McFadden'ın yazdığı *The Flying Orchestra* (Uçan Orkestra) kitabındaki müzisyenler gibi giyinmişlerdi. En dikkat çeken olay ise okul müdürümüzün Enid Blyton'ın *En Yaramaz Kız Okulda* eserinin sevilen karakteri Elizabeth Allen gibi giyinip gelmesi idi. Öğrenciler bunu çok gülünç bulmuştu.

OKUMA YARIŞMASI NASIL YÜRÜTÜLÜR?

Bir okuma yarışması düzenlemek isteyen ya da var olan bir yarışmada yer almak isteyen biri için, Okuma Kupası veya Hikâye Sporları tarzında yarışmaları tavsiye ediyorum.

Kitaplar

Geniş çapta türleri, konuları ve okuma becerilerini göz önünde bulundurarak yarışmada kullanılacak kitapların birden fazla kopyasını ayarlayın. Hem erkek hem kadın karakterlerden ve yazarlardan oluşan karışık bir liste oluşturun. Genellikle önceki yıllarda set olarak alındığı için birden fazla kopyası olan sınıf okuma kitapları Okuma Kupası yarışması için ideal

olabilir. Kullanacağınız kitapların yerel bir okuldan veya bölgenizdeki bir kütüphaneden kopyalarını ödünç alabileceğinizden ya da kitapları bastırabileceğinizden emin olmalısınız. Bu sayede velilerin o kitaplara erişimi kolay olur.

Yarışmayı öğrencilere tanıtırken

Kütüphane kitap değişim saatlerinde, öğle aralarında veya karar verilen herhangi bir zamanda gerçekleştirilmek üzere sınıf ziyaretlerini planlayın ve yarışmanın tanıtımını yapın.

Okunacak kitapların, kuralların, tarihlerin ve tüm önemli noktaların listelendiği bir poster (internetten veya kâğıttan) hazırlayın.

Kitapların okunması gereken bölümlerini seçin ve başlıklarını tanıtın.

Dört kişilik takım başvuru kâğıtlarını toplayın.

Yarışmayı hazırlarken

Her kitap için yeterli sayıda (genellikle kitap başına dört veya altı) soru hazırlayın. Finalde eşitlik olma ihtimaline karşı fazladan sorular hazırlayın. Kitap okuma yükünü diğer öğretmenlerle ve kütüphane öğretmenleriyle paylaşın. Sorular; öğrencilerin belli bir kitap üzerine felsefik cümleler kurmasından ziyade, bilgiye dayalı olmalıdır.

Öğrencilerin değişimi arasında izleyicilere veya velilere özel, otuza yakın genel edebiyat soruları hazırlarız.

Son birkaç yıldır yarışmaya yaratıcılığı da dahil etmek adına farklı bir bölüm daha ekledik. Bu yarışmanın içerisinde bir kitaba yeni bir kapak tasarlamak yer alıyor. Takımlara tasarım yapmaları için içinde malzemeler olan “gizemli çanta”lar veriliyor ve onlardan o malzemeleri

kullanarak söz konusu kitap için anlamlı olacak bir şeyler hazırlamaları isteniyor.

Hareket akışı, final ve öğrencilere/personellere tanıtımın yapılması için bir zaman çizelgesi hazırlayın.

Yarışmalarımızda teknolojiyi kullanmak adına son birkaç yıldır çevrimiçi anket uygulaması olan Kahoot!’u kullanıyoruz. Öğrenciler kitap hakkındaki soruları takım olarak çözebilirler diye etkinlikten önce bütün soruları Kahoot! uygulamasına ekliyoruz. Bu bizlere uygulamaya yüklenen videoları ve görselleri kullanmamıza imkân tanıyor, ayrıca yarışmaya farklı bir hava katıyor. Ödülleri planlayın (ödüllerin nasıl verileceğine önceden karar verin):

Birincilik ödülü takımın her üyesi için kupa/madalya (bütçe izin veriyorsa, kitap veya kitap kuponları)

İkincilik ödülü - kitap kuponları/kitaplar

Üçüncülük ödülü kitap kuponları/kitaplar

- Sürece katılım gösterenlere ödülleri - lollipoplar/kitap ayraçları

Yarışma adımları

Katılımcılar seçilen kitapları önceden okur.

Dört kişilik takımlar masalara oturur ve o masalar takımın maskotuyla veya süslemeleriyle dekore edilir. Takım üniforması isterlerse olabilir ya da olmayabilir.

Kütüphane öğretmeni, öğretmen veya konuk yazar tarafından her kitap için sorulan sorulardan bir tur gerçekleştirilir.

Her soru sorulduktan sonra öğrencilerin grup olarak müzakere etmeleri ve cevabı yazılı olarak bitirmeleri için otuz saniyeden bir dakikaya kadar süre verilir.

Cevaplar genellikle her turun sonunda toplanır ve doğru cevaplara puan verir; genellikle doğru cevaba iki puan verilir ve yetersiz cevaplara kısmi puanlar verilir. Soru soranlar heyecanı, eğlenceyi ve tempoya arttırmak için dereceli puanlama yapabilir.

Mutlulukla atılan çığlıklar ve gözyaşlarından sonra en yüksek puanı alan takım ödülleri ve kitapları toplar, yarışmanın bir sonraki seviyesine geçmek için hak kazanır.

BİR KİTAP KULÜBÜ NASIL KURULUR?

Kitap kulüpleri çocukların özgüven kazanmalarına ve topluluk önünde konuşabilme kabiliyetlerini geliştirmelerine yardımcı olur. Hem keyfi hem de ders amaçlı okumaları için onları teşvik eder. Ayrıca çocukların sevdikleri kitapları, yazarları ve kitap türlerini akranlarıyla birlikte tartışmalarına veya birbirlerine tavsiyelerde bulunmalarına katkı sağlar. Bir çocuk kitap kulübü en basit şekliyle hobi olarak okumaya dönük olabilir. İsteksiz öğrencileri harekete geçirmek, yetenekli ve kabiliyetli öğrencilerin okuma kapsamlarını genişletmek, İngilizceyi ikinci dil olarak öğrenmeye çalışan öğrencilerin okumalarını geliştirmek ve temel öğretimden orta öğretime geçen çocukların kitap okuma geçişlerine yardım etmek gibi özel bir amaca da hizmet edebilir. Kitap kulüpleri, edebî bilgiler ve beceriler oluşturur ve ayrıca güzel anılar yanında olumlu okuma deneyimlerinin de oluşmasını sağlar.

Gerekli Olanlar

Belirlenmiş bir buluşma alanı. Geçmişte buluşmaları evlerde sırayla yapardık, fakat maalesef kitap okumadan ziyade evin kendisi önem kazanıyordu. Akranlar arkadaşlarının odalarını merak ediyor ve yetişkinler de evdeki bitkilerin buluşmalardan

sonra nasıl sağ kalacaklarına dair birbirileriyle fikir alışverişi yapıyordu. Bunların her biri asıl amacın göz ardı edilmesine yol açıyordu. Bazı aileler kendilerine ev sahipliği sırası geldiğinde misafirleri eğlendirmek ve gelenlere ikramda bulundurmak konusunda strese giriyordu.

Kendi kitap kulübüm sayesinde “Şu saatte kütüphanede buluyoruz!” diyebilir hale geldim. Rutin zamanı ve yerinin bilinmesi sayesinde, kitap kulübünü yürütürken karşılaştığımız bir diğer engeli de kaldırmış olduk.

Üyeler. Açıkçası okuma zevkleri ne kadar özgül olursa olsun tek bir kişiden oluşan bir kitap kulübünüzün olması mümkün değil. Kitap kulübü her şeyiyle sosyalleşmenin olduğu, ortak bir deneyim alanıdır. Birlikte kitap okuduğumuzdan, birbirlerimizden fikirlerini ve düşüncelerini dinlediğimizden, kitaplardan birlikte anlam çıkartmış oluruz. Örneğin bir Harry Potter kitap kulübüne benzer şekilde aynı yaş, ilgi ve okuma düzeyinde olan çocuklardan oluşan bir kitap kulübü oluşturmanızı şiddetle tavsiye ediyorum. Ya da yemek tarifleri paylaşmayı seven ya da yemekle alakalı romanları benimseyen çocuklara özel, yemek temalı bir kitap kulübü oluşturabilirsiniz. Kitap kulübü üyelerini bir araya getirmenin en iyi yöntemi okul içinde kitap kulübünüzün reklamının yapılmasıdır. Bir kitapçıda çalışıyorsanız müşteri bilgilerinden faydalanabilirsiniz ya da aile içinde, çocuklarınız için kitap kulübü kurmayı planlayan bir veliyseniz, üye çekmek için aile dostlarınızı kullanabilirsiniz.

Okunacak ve üzerine tartışılacak kitapları olmayan bir kitap kulübü, kulüp değildir. Aşağıda bununla ilgili birkaç seçenek var:

Aynı kitabı okuyun ve o kitabı grup olarak tartışın.

Bir tema üzerinden veya aynı yazardan farklı kitaplar okuyun; toplantınızda okuduğunuz kitapları diğerleriyle paylaşın ve üzerine tartışın.

Akranlarınızla paylaşacağınız veya onlara tavsiye edeceğiniz kitapları yanınızda getirin.

Yıllarca okuduğunuz kitap koleksiyonlarınızı bir araya getirin ve boş zamanlarda okunmaları için üyeler arasında paylaşın.

Okul kütüphanesi kitap kulübündeyseniz öncelikle ilk okuyucuyu belirleyin. Tüm yeni gelen kitaplar, öncelikli olarak onları inceleyecek ve üzerine yorum yapacak olan kulüp üyelerine gider.

Altı yaş kızlar kitap kulübümüzde bizler dönemde iki kitap okuyoruz ve iki kere bir araya geliyoruz. Her buluşma için kitap konuşması yapmak adına iki ile beş arasında kitap seçiyorum ve hangi kitapların grup olarak okunacağını oyla belirliyoruz. Bu kitap kulübünün bir demokratik kulüp olmadığına kanaat getirdiğim durumlar hariç. Çünkü bazen çok güzel bir kitap olabiliyor ve ben de o an tüm üyelere o kitabı okumaları için ısrarcı olabiliyorum. Onların kitabı okumalarını ve benimle, o kitabın harika olduğu konusunda hem fikir olmalarını istiyorum. Zaman zaman bu strateji geri tepiyor. Bu yüzden demokratik süreçlere bağlı kalmaya çalışıyorum.

Birkaç edebi yönlendirme. Her kızlar kitap kulübü buluşmasında yeni okuduğumuz kitapla ilgili soru listesi hazırlıyorum. Bu sorular sadece rehber mahiyetinde, hepsinin cevaplanma zorunluluğu yok. Bu soruları, kitabı bir başıma okurken postit kağıtlara yazıyorum ve daha değişik fikirler için öğretmen görüşlerine (internette bulunabilir) danışıyorum. Benim için bu soruların açık uçlu olması, tartışmayı özendirmesi ve derin düşünmeyi teşvik edici olması gerekir. Bu anadil dersi için bir kavrama testi değil; aksine edebiyat üzerine gayet olgun bir tartışma. Amacı da kulüp üyelerinin kitaplar nezdinde kendi edebiyat dillerini geliştirmelerine yardımcı olmak. Sorularımın; üyelere, kitapların nasıl da kendi deneyimleriyle bağlantılı olabileceğine

dair düşünmeleri için, yol gösterici olmasını istiyorum. Belki o sayfalarda kendi hayatlarının yansıtıldığını görürler. Belki de bir konu hakkında empati ve anlayış geliştirmelerinde o kitabın kendilerine yardımcı olduğunu hissederler.

O kitapla ilgili öğretmen görüşleri, yazar röportajları veya yorumlar bulabilirsem, buluşma öncesi onları üyelere gönderirim ya da buluşmada kullanılmak üzere onları fotokopi çekeirim. Bunu, bir kitabın tartışma kapsamını arttırıcı “destek materyali” olarak görürüm.

Bir buluşma formatı. Kitap kulüplerini adamakıllı düşünmek gerekir. Amaçlarınız nelerdir? Bu kitap kulübü kimlere hitap ediyor? Buluşmalarınızda, oldukça resmi olmayı ve üyelerinizde kitabı derinlemesine tartışmayı isteyebilirsiniz ya da gayri resmi bir ortam içinde onlarla günlük sohbetler gerçekleştirmek isteyebilirsiniz. Benim yöntemim her zaman aynıdır. Her üye diğerleriyle paylaşmak için bir tabak yiyecek getirir. Ben de çay ya da kahveyi temin ederim. Kitap kulüplerim yirmi ile kırk arasında bir katılımcı sayısına sahiptir. Bu sebeple onları altı kişilik gruplara bölüyoruz. Yarım saat kadar her grup, kılavuz olarak hazırlanmış edebî soruları kullanarak kitabı tartışır, ardından ana gruba gidip rapor verir ve bütün olarak sohbet ederiz. Sonraki okumamız için kitap tercihlerimiz hakkında konuşurum, oylama yaparız, sohbet ederiz, biraz daha bir şeyler yeriz ve biraz da yatarken kitap okumak için evlerimize gideriz.

Bazı dönemlerde, kitabın bize verdiği imkânlar çerçevesinde, kulüp buluşmalarımızda uygulamalı eğitim de gerçekleştirirdik.

Sevdikleri başka kitapları kendi aralarında paylaşsınlar, hatta üzerine konuşsunlar diye buluşmanın sonlarına doğru, on veya on beş dakikayı öğrencilerime bırakırdım. Genellikle onlardan, buluşmaya geldiklerinde sevdikleri kitapların özetlerinin yazılı

olduğu ve neden o kitabı tavsiye ettikleriyle ilgili iki sebep belirtten bir kâğıt getirmelerini isterim.

Kulüp Anlaşması: Kitap kulübü yürütmeyi isteyen bir öğretmenseniz en başta bir kulüp anlaşması yapmanız hem sorumluluğu öğrencilere vermenize yardımcı olur hem de işlerin rayında gitmesini sağlar. Bir öğretmenden ziyade yönlendiren olmanızı sağlar. Kitap kulüpleri buluşmaları, bir dil derslerinden çok farklıdır ve kesinlikle bir şeyleri idame ederek ön tarafta ayakta dikilen bir öğretmen olmak istemezsiniz. Yılın ilk buluşmasının başında, her zaman öğrencilerime bir yetişkin kitap kulübünün nasıl işlediğini açıklarım. Ek olarak buluşmalar arasında, belirli bir zaman aralığında kendini kitap okumaya ayırmış olan herkesle, bu kulüpten beklentilerini hakkında konuşurum. Kulüp prensipleri belirlemek tüm üyelerinize aidiyet duygusu kazandırır.

İlave tavsiyeler. Uzun yıllardır kitap kulüpleri yürütüyorum ve çoğunlukla işleyişi basit tutuyorum. Ancak her yıl üyeler için bir dönem sonu gezisi düzenliyorum. Yerel bir kitapçıya ziyaret gerçekleştiririz. Sahibi, o yaş grubuna hitaben en sevdiği kitaplara değinir, yetişkin misafirlerine özel eserlere dair bir iki şey söyler ve bir içerekle yanında bir atıştırmalık ikram eder. Sonra yılbaşı hediyesi ve tatilde okunacak kitaplar için alışverişe çıkarız, ardından ortaklaşa yemek yemek için bir restorana gideriz

Kitap kulüplerinde yazar ağırladığım zamanlarda kendimi çok şanslı hissedirdim. Birkaç yıl önce, biz Kate DiCamillo Brisbane'in harika romanı *Raymie Nightingale*'i okurken yayıncısı Kate'i kitap kulübümüze getirmeyi teklif etti. Çocuk edebiyatının en ünlü isimlerinden birini misafir etme teklifinin şaşkınlığını üzerimden attıktan sonra ilgili e-postaya cevaben, aklı başındaymış gibi görünmeye çalışarak sadece, "Teşekkür ederim ve olur." dedim. Heyecanlandığımı belli etmemek için hiç

ünlem işareti kullanmadım ama tabi ki durum tam tersiydi. Kate DiCamillo tıpkı hayal ettiğim gibiydi: Zarif, komik, alçak gönüllü, sıcakkanlı (hem de çok), kibar ve çok ilginç. Onun kitap kulübü ziyareti, benim için bir kariyer dönüm noktası olarak kaldı. Bu tür ziyaretler nadiren olur ama artık daha fazla yazar ziyaretlere katılıyor ve bu etkinliklere fazladan bir heyecan ve merak katıyor.

BİR YAZAR VEYA İLLÜSTRATÖRÜ NASIL AĞIRLARSINIZ?

Aşağıdaki adımları uygularsanız, emin olun yazarlar veya illüstratörler okulunuzdan ayrıldığında, elinizde bir sürü ilham almış öğrenci ve özverili çalışmaya hazır personel olacaktır. Bunlara ek olarak; öğrencilerde kitaplara dair bir kıvılcım ateşlemek için elinden geleni yapan, kendini adanmış eğitimcilerle ve harika çocuklarla tanışmış ve bundan her yerde bahsedecek olan bir konuşmacıyı ağırlamış olacaksınız.

Bir yazar veya illüstratörün olası ziyaretinin ne kadar önemli olabileceğine dair bir konuşma gerçekleştirerek veya yazarak, okul aile birliğinden ve diğer kaynaklardan fon isteyin.

Yerel ajanslardan okulunuza ziyarette bulunabilecek yazar ve illüstratörler hakkında bilgi isteyin. Potansiyel bir ziyaret durumunda ise ziyaret bir konuşma olarak mı gerçekleşecek yoksa bir atölye çalışması mı olacak belirleyin

Ziyaretleri öncesi, ilgili yazarın ve illüstratörün bütün kitaplarını toplayın. Öğrencilerinizin ve personellerinizin o kitapları okuduğundan emin olun. Öğrencilerinizin ve personellerin gelen kişi hakkında en ufak bir fikirleri yoksa, söz konusu ziyaret; kitaplar hakkında konuşmakla değil, kişilerin birbirini tanımalarıyla geçecektir.

Ziyaret öncesinde bazı çalışmalarını tamamlayın. Örneğin sınıflar, illüstratörün kendi resimlerini yaparken kullandığı teknikleri ve araçları araştırabilirler veya içeriğe dayanarak kompozisyonlar yazabilirler. Çoğu yayınevi, belirli kitaplar için kendi internet sayfalarında ders fikirleri sunmaktadır ve hatta bazılarının okullara özel oluşturulan, müfredatla orantılı ve geniş kapsamlı ders notları bile var.

Yazarın ne hakkında konuşabileceği konusunda öğrencilerle tartışma yapın. Zengin içerikli sorularla ilgili beyin fırtınası yapın ve üslup konusuna değinin. Mesela, birisine ne kadar kazandığını, kaç yaşında olduğunu veya neden kel olduğunu sormak kibar bir davranış mı? Ayrıca bir soru ile yorum arasındaki farkı tartışın. Konuşmacının, sabah kahvaltınızda muzlu süt içtiğinizi bilmesine veya annenizin süte çok fazla mısır gevreği eklediğinden kahvaltınızı tam yapamadığınızdan haberdar olmasına gerçekten gerek var mı? (Bildiniz. Edebiyat festivalinde izleyicilerden birinin yaptığı yorum gerçekten buydu.)

Öğrencilerinizin çalışmalarını sergilemek ve yazarları/illüstratörleri okula geldikleri için” hoş geldin” ile karşılamak amacıyla posterler ya da pankartlar hazırlayın. Okul personelleriyle ve konuşmacıyla günün akışını paylaşın. Böylece hangi yaş gruplarına konuşma yapıldığı ve her grupta kaç öğrenci olduğu bilinmiş olur.

Yerel bir kitap satıcısını o gün gelip kitap satması için ayarlayın. Tercihen ziyaret öncesindeki hafta evlere bir sipariş formu gönderin.

Konuşmacıyı karşılayacak, onu salona tanıtacak ve konuşma sonrasında konuşmacıya teşekkür edecek olan öğrencileri ayarlayın. Genellikle öğrenci temsilcilerinden atölye çalışması boyunca not almalarını isteriz ve

atölye çalışma bitiminde öğrendiklerini kendi sınıflarındaki arkadaşlarıyla paylaşmaları bekleriz.

İkramları kontrol edin ve öğle arasını planlayın. Gerekliyse kitap imzası için saat belirleyin.

Konuşmacının fotoğrafını veya videosunu çekmek için telefonunuzu sürekli elinizde tutun. Konuşmacının iznini almak kaydıyla; bu görselleri, yapılan ziyareti okul gazetesinde veya sosyal medyada duyurmak için kullanıyorum.

EMEĞİ GEÇENLER

Kathryn Apel ineklerden çok korkan, çiftlikte doğmuş ve çiftlikte büyümüş bir kadındır. *Too Many Friends* (Çok Fazla Arkadaş) yazarın beşinci kitabı ve üçüncü manzum romanıdır. Ardından çok övgü almış *Bully on the Bus* (Otobüsteki Zorba, 2014) ve *On Track* (Yolda, 2015) kitapları çıkmıştır. Kathryn şiire bayılır çünkü yazım kurallarını esnetmek hatta bozmak için diğer türlerle oynayarak kaslarını esnetmesi lazımdır. Eğitimli bir öğretmen ve okuma koçu olan Kathryn şu sıralar tutkusunu okullarda ve festivallerde konuşmalar yaparak yaşıyor. Katswhiskers.wordpress.com

Stephen Axelsen en eski çocuk kitapları yazarlarından ve illüstratörlerindendir. Mizah ve fantezi alanında uzmanlaşmıştır. Uzun zamandır grafik romanlar ve *The School Magazine* (Okul Dergisi) için çizgi dizi şeklinde çizgi romanlar yazmaktadır. Aile ve dostlarına yakınlığıyla bilinir.

Des Crump's Gooddiwindi bölgesinden Gamilaroi ailesinden. Aborjin eğitimi ve yerel ada dilleri alanında çalışmaya devam ettiği danışmanlık ofisini açmadan önce eğitim politikalarında görev almıştır. Yardımcı rehber öğretmen ve ilkokul öğretmeni olarak görev yapmıştır. Des şu an Queensland Devlet Üniversitesi, Yerel Diller Projesi'nin koordinatörüdür. Yeterlilikleri: Yerel Diller Eğitimi yüksek lisansı, Eğitim (Rehberlik ve Danışmanlık) yüksek lisansı; Eğitim Fakültesi mezunu, Aborjin Eğitimi

diploması, Eğitim Bilimleri mezuniyet diploması, Öğretmenlik Diploması.

Tracey Hand *Optimise Learning'in* (Optimize Öğrenim) kurucusudur; potansiyellerine ulaşmalarının yanında öğrenmeye ilgi duymalarında öğrencilere yardımcı olan tutkulu ve tecrübeli bir öğretmendir. Tracey'nin engin bir sınıf tecrübesi vardır; Avustralya ve Singapur'daki çoğu okulun kurulumunda çeşitli görevler almıştır. Tracey, kalifiye bir okuma düzeltme öğretmeni ve müfredat değerlendirme uzmanıdır. Becerikli bir konuşmacı olan Tracey çok sayıda kuruluş için atölye çalışmaları gerçekleştirmiştir.

Jacqueline Harvey, çocuk kitapları alanında Avustralya'nın en popüler yazarlarından birisidir. *Alice-Miranda* ve *Clementine Rose* serileri sadece Avustralya'da milyonlarca kopya satmıştır. Şu an gündemde olan Jacqueline'nin yeni casus roman serisi *Kensy ve Max* genç okurlarını dram, aksiyon ve bir dolu eğlenceyle heyecanlandırmaktadır. Resimli kitabı *The Sound of The Sea* (Denizin Sesi) AÇKK'nin Onur Kitabı olarak seçilmesinin yanı sıra Jacqueline'nin kitapları çok sayıda listeye girmiş ve birçok ödül almıştır. Son derece deneyimli bir öğretmen ve konuşmacı olan Jacqueline, dünya genelindeki festivallerde ve okullarda binlerce konuşma yapmıştır.

Shona Innes uzman bir klinik ve adli psikologtur. Uzun kariyeri boyunca çok kişiye yardım etmiştir. Çok çeşitli insan davranışlarının iyileştirilmesi için kişiye özel psikolojik tedavi uygulamalarını tavsiye etmektedir. Ayrıca Shona, daha iyi bir ruh sağlığı ve güvenli davranış türlerinin oluşmasına katkı sağlayacak, psikolojik olarak sorunlu olan insanlarla nasıl başa çıkılacağını gösterecek kurum ve kuruluşları da önermektedir. Örneğin onun *Büyük Kucak* (The Big Huck) adlı çocuk kitabı serisi, çocuklarla ve onların aileleriyle yapılan bireysel terapi seanslarından oluşmuştur.

Will Kostakis profesyonel güreşçilerin attığı twitlerden tutun ünlülere gelen ihtarname mektuplarına kadar her konudan yazılar yazar. Kostakis, *The Sidekicks* (Kader Arkadaşları) ve *The First Third* (İlk Üçlü) ödüllü gençlik romanları ile tanınır. Ona ait ilk fantastik roman serisi *Anıtlar* (Monuments) 2019'da basılmaya başlanmıştır.

Joy Lawn Weekend Australian gazetesinin ilk gençlik köşesi için yazılar yazar ve Magpies dergisi için yazarlarla röportaj yapar. Çocuk Edebiyatı ve Okuryazarlığı alanında yüksek lisans diploması olan Joy, Başbakanlık Edebi Ödüllerinin jüriliğini yapmaktadır. Brisbane ve Sydney'de gerçekleştirilen Yazarlar Festivali'nde konuşmalar yapmayı çok sever. Joy Avustralya edebiyatının hem burada hem de denizaşırı ülkelerde popüler olması için çok çalışmaktadır.

Georgina Manning danışman ve psikoterapist olmanın yanı sıra *Wellbeing of Kids*'in (Çocuk İyiliği) yöneticisidir. Georgina okullarda düzenli aralıklarla veli seminerleri gerçekleştirmekte ve okul personellerini eğitmektedir. Ayrıca çocuk iyiliği etkinliklerinin ulusal konuşmacısıdır. Georgina "Mutlu Çocuklar" ve "Mutlu Aileler" temalı programlar geliştirmiştir. Farkındalık ve Olumlu Psikoloji konulu çalışmalar yürütmüş, Avustralya çapında eyaletlerde ruh sağlığı uzmanlarına ve okul personellerine eğitimler vermiştir.

Sophie Masson; çocuk, genç yetişkin ve yetişkinlere özel 60'tan fazla kitabı olan, ödüllü ve uluslararası çapta tanınan bir yazardır. 2018 yılında New England Üniversitesi'nde *Yaratıcı Uygulamalar* (Creative Practice) alanında doktorasını tamamlamıştır. Christmas Yayıncılık'ın (şiir antolojileri, romanlar, oyunlar, şiirler ve yeni yazarların veya illüstratörlerin kitaplarının olduğu geniş ölçekte eserlere ek, en bilindik yazarlarca yeniden anlatılan

kitapların da basımını yapan butik bir yayınevi) kurucu ortağı ve yardımcı yöneticisidir.

Kelly McDonough hem beş çocuklu bir anne hem de kadrolu bir hemşiredir. Çocuk alanlarına dair uzmanlığını kattığı *The Styling Mama* (Tarz Anne) adlı blog sayfasında, güzel ve gerçekçi iç mekan fikirlerini paylaşmaktadır. Birçok çevrimiçi platform ve basılı yayınlar için; ebeveyn tavsiyeleri, ipuçları ve kendin yap fikirleri ile ilgili yazılar yazmaktadır.

Belinda Murrell yazarlıkla ilgilenmiş 200 yıllık bir aile geçmişi-
sine sahip, en çok satanlar listesine girmiş ve uluslararası çapta bilinen bir çocuk kitabı yazarıdır. Kariyeri boyunca; dört resimli kitap, bir fantastik roman serisi *The Sun Sword Trilogy* (Güneş Kılıcı Üçlemesi) ve yedi tane de zaman kayması macera kitabı *The Locket of Dreams* (Rüya Madalyonu), *The Ruby Talisman* (Yakut Tılsım), *The Ivory Rose* (Kara Gül), *The Forgotten Pearl* (Unutulmuş İnci), *The Sequin Star* (Pullu Yıldız) ve *The Lost Sapphire* (Kayıp Safir) çıkarmıştır. Belinda'nın daha küçük okurlar (altı ile dokuz yaş arası) için dostluk, aile ve veteriner hastanesindeki hayvanlar hakkında *Lulu Bell* adında popüler bir eser çıkarmıştır. Orta yaş grubuna özel çıkardığı eser ise *Pippa's Island* (Pippa'nın Adası) adlı eserdir.

Dr. Lyndal O'Gorman Queensland Teknoloji Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde, Kapsayıcı Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim alanında kıdemli bir öğretim üyesidir. Lyndal Brisbane ve Kuzey Queensland'taki ilkokullarda öğretmenlik yapmıştır. Queensland Teknoloji Üniversitesi'nde şu an yürüttüğü araştırma okul öncesi dönem çocukluğu, temel sanat eğitimi, sürdürülebilirlik eğitimi, çocuk oyunları, okul öncesi liderlik ve disiplinler arası öğretim ve öğrenme konularını kapsamaktadır. Lyndal özellikle, sürdürülebilirlik eğitimi ve sanatın iç içe geçmesiyle ilgilenmektedir.

Natalie Jane Prior sayısız çocuk ve ilk gençlik kitabının yazarıdır. Eserleri arasında, klasikleşmiş olan *The Paw* (Pati) ve bu kitabın çizgi roman (Terry Denton tarafından resimlendirilmiş) uyarlamalarına ek olarak; uluslararası camiada başarı kazanmış, yarım milyondan fazla satmış 2006'da BBC radyosunda yayımı yapılmış *Lily Quench* adlı fantastik seriyi de gösterebiliriz. Natalie'nin kitapları; Aurealis Ödülü'nde (fantastik ve bilim kurgu dalında), Davitt Ödülleri'nde (en iyi suç romanı dalında) ödülleri toplamıştır ve AÇKK en iyi Onur ve Değerliler listesinde yer almıştır.

Pamela Rushby ödüllü bir yazar olarak okul öncesi öğretmenliği yapmıştır ve reklamcılık sektöründe çalışmıştır. Ayrıca serbest bir yazardır. On altı yıl boyunca eğitici bir televizyon kanalının Queensland Eğitim Departmanı'nda ses ve görselden sorumlu yapımcısı ve yazarı olarak çalıştı. Şu sıralar çocuk ve genç yetişkin okurlara yönelik kurgu, düz yazı, senaryo yazımı ve çoklu medya yazım/tasarlama üzerine serbest çalışmalar yürütmektedir. Pamela Rushby'nin 200'den fazla kitapta ismi yer almaktadır. Çocuk edebiyatına, televizyonculuğa, antik tarihe ve orta doğu mutfağına acayip bir ilgisi vardır.

Emma Schafer Avustralya'nın her yerinde öğretmenlik yapmış bir okul öncesi eğitmenidir. Erken Çocukluk Öğrenme Yapısı, Queensland Anaokul Öğrenme Esasları ve Uluslararası Öğretim Çıtası üzerine kurulu öğretim programlarını kullanarak eğitimler verdi. Bunun yanında Liderlik ve Yönetim alanında yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır.

R. A. Spratt çok satan bir yazardır ve ayrıca bir televizyon kanalı için başyazarlık yapmaktadır. *Nanny Piggins*, *Friday Barnes* ve *Peski Kids* kitap serileriyle bilinir. R. A. Spratt birbirinden farklı düzinelerce televizyon gösterisi yazmıştır. Son yıllarda ise çoğunlukla çocuk animasyonları alanında uzmanlık kazanmıştır.

Ek olarak son derece kapsamlı şekilde fıkra, sahne komedisi ve politik hicivlerde de yazma tecrübesine sahiptir.

Allison Tait (A. L. Tait) tüm dünyada en çok satan, *The Chronicles of Mapmaker* (Haritacı Günlükleri) ve *Ateban Cipher* (Ateban'ın Şifresi) adlı ilk gençlik macera serilerinin yazarıdır. Birden fazla türe hâkim bir yazar ve başarılı bir konuşmacı olan Allison, en çok reyting alan *So You Want to Be A Writer* (Demek Bir Yazar Olmak İstiyorsun) adlı internet radyosunun yarımcı sunuculuğunu yapmaktadır. Avustralya Yazarlar Merkezi'nde de yetişkinlere ve çocuklara yaratıcı yazmayı öğretiyor.

Jennifer Teh *Hush Little Baby Early Childhood Music Classes* (Sakin Küçük Bebek - Erken Çocukluk Müzik Dersleri) kurucu müdürüdür. Jen ilkokul, lise ve üniversiteye varana dek her türlü müziği öğretmiştir, koroları yönetmiştir, özel şarkı söyleme dersleri vermiştir, atölyelerde sunum yapmıştır, müzik eğitimiyle ilgili ulusal ve uluslararası konferanslar ve sempozyumlar için makaleler yazmıştır, profesyonel canlı performanslar icra etmiştir. Bu başarıları, bebekler ve çocuklarla müziği paylaşmanın verdiği olumlu faydalar çerçevesinde gerçekleştirdiği bir dolu araştırmayla desteklenmiştir.

Joe Visser on iki yaşından beri *bookboy.com.au* adlı internet sitesinde kitapları incelemektedir ve 2018 yılında, on dört yaşındayken #LoveOzYA komitesinin⁵⁵ en genç üyesi oldu. Şu an on beş yaşında olan Joe bu aralar okul işlerine yoğunlaştığından ve şarkıcı/şarkıyazarı olarak kariyer planları yaptığından blog sayfasında daha az sıklıkla yazı yazmaktadır. (Şarkılarını kendi internet sayfasından dinleyebilirsiniz.) Lakin heveli şekilde kitap okumaya devam ettiği de bir gerçektir.

55 Avustralya'da başlatılmış, ilk gençlik kitaplarının okunmasını sağlamaya yönelik bir akım.

Michelle Witheyman-Crump yazar ve kütüphane öğretmeni-
dir. İlk kitabı olan *Original Girl* (Orijinal Kız) yerel bir kızla il-
gili hikâyesidir. Üç çocuktan en büyüğü olan ve bakıcı bir aile
tarafından büyütülen Michelle farklı kültürel geçmişe sahip,
aynı evi paylaşan bir dolu çocukla beraber büyümüştür ve bu
yaşantıları onun şu anki kişiliğini ve yazarlığını şekillendirmiş-
tir. Ipswich'te bir kütüphane öğretmeni olan Michelle, haftalık
yayımlanan Ipswich Bölgesi Kütüphane Öğretmenleri gazetesini
editörlüğünü yapmakta ve Ipswich Hikâye Sanatları Festi-
vali'nin komitesinde yer almaktadır.

TEŞEKKÜR BÖLÜMÜ

İlk teşekkürlerimi hem bu kitapta hem de internet ortamında adını sadece ChickPea ve PudStar olarak bildiğiniz çocuklarıma adıyorum: Bu kadar güçlü ve arsız olduğunuz ve beni çok sevdiğiniz için teşekkür ederim. Her an yanımda olan geniş aileme, özellikle annem Robyn ve babam Geoff Dean'e ve sıkıntılarını bir kenara bırakıp kendi sıkıntılarımızı çektiğimiz anlarda çocuklarla ilgilenen kardeşlerim Amber ve Jeremy'e sonsuz teşekkürler. Beni, dolayısıyla eşimi ve 2017'de aramızdan ayrılan, bu kitabı kendisine adadığım erkek kardeşimi blog sayfam aracılığıyla tanımış olan sizlere çok teşekkür ederim. Ailem, dostlarım, harika bir okul ortamım ve kitaplar bizleri buraya kadar getirdi. Kitapların trajik olaylar sonrası destek sunacak güce sahip olduklarını hep biliyordum ama kitapların travma sonrası iyileşmenin hayat dolu bir parçası olduğunu ve bunun için gerekli olduğunu yaşayarak öğrendim. Benim yükümü hafifleten, gerekli zamanda gerekli kitapları hediye eden içinde bulunduğum bu edebî çevreye sonsuz minnettarlığımı sunuyorum. Beklenildiği üzere *Kitap Okuyan Çocuk Yetiştirmek* kitabının teşekkür bölümü olması gerekenden çok daha uzun oldu, tıpkı Oscar Ödülleri konuşması gibi.

Teşekkür edilmesi gereken çok fazla insan var, onlarsız bu kitap var olmazdı. Dan'e bu kitabın ilk üç bölümünü okuyup sözleşmesinin yapılmasına yardımcı olduğu için çok minnettarım. Doyumsuz bir kitap okuru olarak kitapların çocuklar ve yetişkinler üzerindeki gücünü çok iyi anlayan biri olarak çalışmalarına

çok destek oldu. Tüm o kronik ağırlı yıllarında Dan her türden yazılmış kitaplara sığınır ve bir çocuğun yılbaşını beklemesi gibi sabırsızlıkla John Flanagan'ın her yeni *Bekçinin Çırağı* ve *Kardeşler Takımı* kitaplarını beklerdi. Kaliteli kitapların yaşı olmaz ve şimdilerde kardeşim Jeremy yeğenimizi o kitaplarla tanıştırıyor. Dan'ın o seri kitapları ailemize tanıtması gibi kardeşimin de bunları yapması hem yürek sızlatıcı hem de iç ısıtıcı.

Bu kitabın büyük bir kısmı Dan'ın ölümünden sonra yazıldı. Ben bu kitabı yazarken aşağıdaki listede adı geçen insanlar beni ve kızları ayakta tuttular, karanlığımıza ışık tuttular. Çocuklarımı eğlendirdiler, çamaşırlarımı yıkadılar, özellikle Trish Buckley (#alwaystrish) olmak üzere, tüm kitabı düzenlememde zamanlarını ayırıp, tavsiyelerde bulundular. Bu son iki yılda bizlere şahsen yardımda bulunan insanların olduğu bir liste değil. Aksine daha uzun olması gereken bir listedir.

Teşekkürler:

Jackie Child

Catherine Bryant

Pauline Mcleod

Alex Boyd

Fiona Stager

Mel Kroeger/Joanne Curry/Kym Potts (birlikte daha anlamlısınız, o yüzden birlikte sıralanacaksınız) Herb/Doug/Steve

Ken and Debbie Acworth

Renee and Trent Smith

Sam Lloyd and Stuart Mutzig

Allison Burton Jones

Jo Mitchell

Sam Doig

Jenny Stubbs

Heather Marshall

Tracey Jeanes Fraser

Jen Golden

Beth Miller

Zahra Jeanes Fraser

Justine Frkovic

Aziz Aidan Kilisesi Kız Okulu'nun personelleri

Jessica Rudd

Rebecca Sparrow

Samantha Wheeler

Riverbend Books

Avid Reader

Melissa Keil.

Bu kitapta biyografilerine yer verdiğim, kitabıma katkıda bulunan her kişiye en içten teşekkürlerimi sunarım. Sözlerinize bu kitapta yer vermek benim için bir ayrıcalıktır.

Son teşekkürü, bu kitabıma olan inancı ve bunun gerçekleşmesini mümkün kılmasından dolayı Kristina Schulz'a borçluyum. Yapılacak en kötü konuşmamı yaptığım bir sırada orada bulunmuş ve sonrasında yanıma sokulup "Sanırım senin içinde bir kitap var." demişti. Uzun bir süre peşimi bırakmadı ve sadece kitap incelemesi yaptığımı, onları yazmadığımı söylesem de itirazlarına kulak asmadı. Tüm Queensland Üniversitesi Yayıncılık ekibine, özellikle Cathy Vallance, Jody Lee ve Jo Hunt'a teşekkür ederim. Queensland Üniversitesi Yayıncılık Avustralya'lı yayıncılar arasında en sevdiğim ilk üç arasında yer almaktadır ve artık sizlerin yazarlar listesinde bulunmaktan şeref duyuyorum.

YAZAR MEGAN DALEY'İN KİTAP TAVSİYELERİ

BÖLÜM 1

Okuyan Çocuk Yetiştirmek kitabında yer alan tavsiye kitaplar, ünlü ya da klasik kitapları içermiyor. Ben onun yerine kişisel beğenime göre ve daha az göz önünde olan kitapları seçtim. Her bir listeyi, genç okurunuza en uygun olabilecek diğer kitapları aramada bir sıçrama tahtası olarak değerlendirin.

BEBEKLER VE YENİ YÜRÜYENLERE ÖZEL KİTAPLAR⁵⁶

Whoever You Are [Her Kimsen], Mem Fox, Scholastic Avustralya Yayınevi, 2015.

Dreamers [Hayalperestler], Ezekiel Kwaymullina, Fremantle Yayınları, 2014.

At the Beach I See [Gördüğüm Sahilde], Kamsani Bin Salleh, Magabala Kitapları, 2017.

Gökyüzünün Bildikleri, Nike Bourke, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2005.

Tüm Yaratılmışlara, Glenda Millard, Walker Kitapları, 2015.

Puffling, , *[Puffling]* Margaret Wild, Scholastic Yayınevi, 2008.

Kissed by the [Moon Ayın Öptüğü], Alison Lester, Penguin Kitapları, 2013.

Goodnight, Me, [İyi Geceler Bana] Andrew Daddo, Hachette Yayınevi, 2015.

56 Kitap isimleri okuyuculara fikir vermesi açısından parantez içinde Türkçeleştirilmiştir. (E.N.)

Birthday Baby, [Doğum Günü Bebeği], Davina Bell ve Jane Goodwin, Allen & Unwin Yayınevi, 2018.

Baby Band [Bebek Müzik Grubu], Dianne Jackson Hill, New Frontier Yayıncılık, 2017.

Yoga Babies [Yoga Bebekleri], Fearne Cotton, New Frontier Yayıncılık, 2017.

ÜÇ YAŞ İLE BEŞ YAŞ ARASI ÇOCUKLAR İÇİN KİTAPLAR

The Last Peach [Son Şeftali], Gus Gordon, Penguin Kitapları, 2018.

Tom Tom, Rosemary Sullivan, HarperCollins Yayınevi, 2010.

Monster Party [Canavar Partisi], Rawa Devlet Okulu öğrencileri, Jane Goodwin ve Alison Lester, Magabala Kitapları, 2018.

My Dog Bigsy [Köpeğim Bigsy], Alison Lester, Penguin Kitapları, Avustralya, 2015.

Cheeky Monkey [Yalaka Maymun], Andrew Daddo, HarperCollins Yayınevi, 2010.

It's Bedtime [Yatma Zamanı], Deborah Nilan, Penguin Kitapları Avustralya, 2012.

[The Game of Finger Worms] Parmak Solucanların Oyunları, Herve Tullet, Phaidon Yayıncılık Ltd, 2011.

Watch This! A Book About Making Shapes [İzle Şunu! Şekiller Oluşturma Kitabı], Jane Goodwin, Beci Orpin ve Hilary Walker, Scribble Yayınevi, 2018.

I'm a Hungry Dinosaur [Ben Aç Bir Dinozorum], Janeen Brian ve Ann James, Penguin Kitapları, 2015.

I Do Not Like Books Anymore! [Kitapları Artık Sevmiyorum!], Daisy Hirst, Walker Kitapları, 2018.

Rock Pool Secrets [Kaya Havuzu Sırları], Narelle Doliver, Walker Kitapları, 2017.

Do Not Lick This Book [Bu Kitabı Sakın Yalama], Idan Ben-barak ve Julian Frost, Allen & Unwin Yayınevi, 2017.

All the Ways to be Smart [Zeki Olma Yolunda], Davina Bell, Scribble Yayınevi, 2018.

The Cleo Stories series [*Cleo Hikâyeleri serisi*], Libby Gleeson, Murdoch Kitapları.

This is a Ball (and others in series) [*Bu Bir Top (ve serideki diğer kitaplar)*], Beck Stanton ve Matt Stanton, ABC Kitapları.

BÖLÜM 2

BAŞLANGIÇ SEVİYESİ İÇİN OKUMA KİTAPLARI

Aşağıdaki hikâye kitapları parçada ipucu niteliği taşıyan resimler ve sık tekrarlanan kelimeler içerdikleri için okul okuma kitaplarına en iyi örneklerdir.

That's Not My [*Bu Benim Değil*], Fiona Watt, Usborne Yayınevi.

I Went Walking [*Yürümeye Çıktım*], Sue Williams, Turtleback Kitapları, 1992.

Dog In, Cat Out [*Köpekler İçeri, Kediler Dışarı*], Gillian Rubinstein, Omnibus Kitapları, 1992.

One Woolly Wombat [*Bir Kıvrıkcık Keseli Sıçan*], Kerry Argent, Scholastic Australia Yayınevi, 2012.

Spot series [*Spot serisi*], Eric Hill, Penguin Kitapları.

Crocodile Beat (First Readers edition) [*Timsah Vuruşu* (İlk editör basımı)], Gail Jorgensen, Scholastic Yayınevi, 2015.

Deadly Reads for Deadly Readers (four-book pack) [*Ölümcül Okurlardan Ölümcül Hikâyeler* (4 kitaplık basım)], Nola Turner-jensen, Magabala Kitapları, 2012.

YENİ OKURLARA UYGUN KİTAPLAR

Kendi bağımsız okuma yolculuğuna adım atan ve az ya da hiç yardım almadan bir parçayı okuyabilecek küçük kitap okurları için kitap önerileri...

Did You Take the B From My _ook by Matt Stanton and Beck Stanton (and others in series) [*Benim _itabımdan K'yi Sen mi Aldın?* (ve diğer serileri)], Matt Stanton ve Beck Stanton, Harper Collins Yayınevi.

Treehouse series [*Ağaçevi serisi*], Andy Griffiths, Pan Macmillan Australia Yayınevi, 2019.

Billie B Brown series and Hey Jack series [Billie B serisi ve Hey Jack serisi], Sally Rippin, Hardie Grant Egmont Yayınevi.

Aussie Nibbles series [Aussie Nibbles serisi], çeşitli yazarlar (Puffin Kitapları,

Solo series [Solo serisi], çeşitli yazarlar, Scholastic Yayınevi.

Ginger Green, Playdate Queen series [Ginger Green ve Oyuncu Kraliçe serisi], Kim Kane, Hardie Grant Egmont Yayınevi, 2017.

Toocool series [Toocool serisi], Phil Kettle, Scholastic Yayınevi.

Sporty Kids [Sportif Çocuklar] serisi, Felice Arena, Penguin Kitapları.

Mates: Great Australian Yarns series [Arkadaşlar: Great Australian serisi], çeşitli yazarlar, Scholastic Yayınevi.

Going Bush with Grandpa [Büyükbabamla Ormana Giderken], Sally Morgan & Ezekiel Kwaymullina Omnibus Kitapları, 2014.

The Memory Shed [Anı Kulübesi], Sally Morgan, Ezekiel Kwaymullina, Scholastic Yayınevi, 2015.

One Rule for Jack [Jack'in Tek Kuralı], Sally Morgan, Ezekiel Kwaymullina, Omnibus Kitapları, 2014.

BÖLÜM 3

YARATICI ALAN FİKRİNİ DESTEKLEYEN KİTAPLAR

Different Like Coco [Hindistan Cevizi Gibi Farklı], Elizabeth Matthews, Candlewick Yayınevi, 2007.

Rosie Revere, Engineer [Rosie Revere, Mühendis], Andrea Beaty, David Roberts, Abrams Okuma Kitapları, 2013.

Brobot [Brobot], James Foley, Fremantle Yayınevi, 2016.

Engibear's Dream [Engibear'ın Rüyaları], Andrew King, Little Steps Yayınevi, 2014.

Engibear's Bridge, [Engibear Köprüsü], Andrew King, Little Steps, 2014.

Something Wonderful [Harika Bir Şey], Raewyn Caisley, Penguin Yayınevi, 2016.

Beautiful Oops [Çok Güzelmiş], Barney Saltzberg, Workman Yayınevi, 2010.

Marvelous Mattie: How Margaret E. Knight Became an Inventor [Muh-teşem Mattie: Margaret E. Şövalye Nasıl Mucit Oldu?], Emily Arnold McCully, Farrar, Straus ve Girou Yayıncılık, 2006.

Violet the Pilot [Pilot Menekşe], Steve Breen, Dial Okuma Kitapları, 2008.

Ish [Ish], Peter H. Reynold, Walker Kitapları, 2005.

Have Fun [Eğlenmene Bak] Molly Lou Melon, Patty Lovell, Putnam Yayınevi, 2012.

Young Frank: Architect [Genç Frank: Mimar], Frank Viva, Modern Sanatlar Müzesi, 2013.

Mechanica: A beginner's field guide [Tamirci: Yeni Başlayanlara Rehber], Lance Balchin, Five Mile Yayıncılık, 2016.

Zeroes & Ones [Sıfırlar & Birler], Cristy Burne, Brio Kitapları, 2018.

BÖLÜM 6

Allison Rushby'in GRAFİK ROMAN ÖNERİ LİSTESİ

1. *Smile and Sisters* [Smile ve Kız Kardeşler], Raina Telgemeier, Scholastic Yayınevi, 2014.
2. *The Amulet series* [Amulet serileri], 8 kitap, Kazu Kibuishi.
3. *El Deafo* [El Deafo], Cece Bell, 2014.
4. *A Midsummer Night's Dream the graphic novel in plain text* [Bir Yaz Gecesi Rüyası], William Shakespeare'in düz yazısından dönüştürülmüş grafik roman.
5. *The Baby-Sitter's Club* [Bebek Bakıcısı Kulübü], Ann M. Martin'in romanlarından esas alınarak düzenlenmiş grafik roman, 2019.
6. *Percy Jackson & The Olympians* [Percy Jackson ve Tanrılar], Rick Riordan, 2014.
7. *Awkward* [Tuhaf], Svetlana Chmakova, 2015.
8. *Roller Girl* [Patenci Kız], Victoria Jamieson, 2015.
9. *Anne of Green Gables* [Yeşil Kalkanlı Anne], Lucy Maud Montgomery, 1998.
10. *Jane Eyre* [Jane Eyre], Charlotte Bronte, 1983.

BÖLÜM 8

MİZAH

Her kitap türünden sekiz ile on dört arası yaş gruba yönelik uygun tavsiye kitapları sıraladım. Bu listeler bir reçete mahiyetinde değiller ve bu listeleri yalnızca kendi sevdiğiniz kitapları bulabilmeniz için bir zıplama tahtası gibi düşünebilirsiniz.

Misery Guts series [Zavallı Bağırsaklar serisi], Morris Gleitzman, Pan Macmillan Yayınevi.

The Bad Guys series [Kötü Çocuklar serisi], Aaron Blabey, Scholastic Yayınevi, 2015.

Con-Nerd series and others [Sahtekar Ahmaklar serisi ve diğerleri], Oliver Phommavanh, 12 kitap, Penguin Kitapları, 2019.

Tom Weekly series [Tom Weekly serisi], Tristan Bancks ve Gus Gordon, 6 kitap, Random House Avustralya Çocuk Kitapları Yayınevi.

Dog Man series [Köpek Adam serisi], Dav Pilkey, 8 kitap, Scholastic Yayınevi.

Toad Rage series [Toad Rage serisi], Morris Gleitzman, 3 kitap, Penguin Kitapları.

Don't Call Me Ishmael [Bana Ismael Deme!], Michael Gerard Bauer, HarperCollins Yayıncılık, 2007.

The Bugalugs Bum Thief [Bugalugs Dilenci Hırsız], Tim Winton, Penguin Kitapları, 2003.

The Stinky Street Stories series [Kokan Sokak Masalları serisi], Alex Ratt, 2 kitap, Pan Macmillan Yayınevi.

Mr Bambuckle's Remarkables series [Bay Bambuckle'nın Kayda Değer Eşyaları serisi], Tim Harris, 4 kitap, Random House Yayınevi.

WeirDo series [Tuhaf serisi], Anh Do, 12 kitap, Scholastic Yayınevi.

Samurai Vs Ninja series [Samuray Ninja'ya Karşı serisi], Nick Falk-Tony Flowers, 4 kitap, Random House Yayınevi.

Captain Jimmy Cook Discovers [Kaptan Jimmy Cook Keşfe Çıkarken], Kate ve Jol Temple, Allen & Unwin Yayınevi, 2007.

Eric Vale series [Eric Vale serisi], Michael Gerard Bauer, 3 kitap, Scholastic Yayınevi.

Gastronauts [Gastronotlar], James Foley, Fremantle Yayıncılık, 2018.

A Roman Garstang Adventure series [Bir Romalı Garstang Macerası serisi], 6 kitap, Mark Lowery, Templar Yayıncılık.

Beatrice Zinker Upside Down Thinker [Beatrice Zinker - Ters Yüz Düşünür serisi], Shelley Johannes, Hachette Yayınevi.

The Shrinking of Treehorn [Küçülen Dündük], Florence Parry Heide, Holiday House Yayınevi, 1992.

Penny Pollard series [Penny Pollard serisi], Robin Klein ve Ann James, 6 kitap, Hachette Yayınevi.

Ramona series [Ramona serisi], Beverly Cleary, 9 kitap, HarperCollins Yayıncılık.

GİZEM

Two Wolves [İki Kurt], Tristan Bancks, Randon House Yayınevi, 2014.

Missing [Kayıp], Sue Whiting, Walker Kitapları, 2018.

10 Rules for Detectives [Dedektifliğin 10 Kuralı], Kierin Meehan, Penguin E-Kitapları, 2008.

Del-Del [Del-Del], Victor Kelleher, Random House Avustralya Çocuk Kitapları Yayınevi, 2000.

Withering-by-Sea [Denizin Soldurduğu], Judith Rossel, ABC Kitapları, 2014.

Crow Country [Karga Kasabası], Kate Constable, Allen & Unwin Yayınevi, 2011.

Henry Hoey Hobson [Henry Hoey Hobson], Christine Bongers, Random House Yayınevi, 2016.

Someone Like Me [Benim Gibi Birisi], Elaine Forrestal, Penguin Kitapları, 1997.

Mosquito Advertising: The Parfizz Pitch [Sivrisinek Reklamcılık: The Parfizz Pitch],

Kate Hunter, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2010.

The London Eye Mystery [Londra Dönme Dolabındaki Gizem], Siobhan Dowd, Penguin Kitapları, 2016.

Friday Barnes series [Friday Barnes serisi], R.A. SPpratt, 8 kitap, Random House Yayınevi.

Kat Wolfe Investigates [Kat Wolfe Araştırırken], Lauren St. John, Pan Macmillan Yayınevi, 2018.

Every series [Her serisi], Ellie Marney, 5 kitap, Allen & Unwin Yayınevi.

Found [Bulunan], Fleur Ferris, Penguin Yayınevi, 2018.

Catching Teller Crow [Ötücü Kargayı Yakalamak], Ambelin Kwaymullina & Ezekiel Kwaymullina, Allen & Unwin Yayınevi, 2018.

TARİHİ ROMAN

The Blue Cat [Mavi Kedi], Ursula Dubosarsky, Allen & Unwin Yayınevi, 2017.

The Ratcatcher's Daughter [Fare Yakalayıcısının Kızı], Pamela Rushby, HarperCollins Yayıncılık, 2014.

The River Charm (and others in series) [Nehrin Büyüsü (ve diğer serileri)], Belinda Murrell, Penguin Kitapları.

The Silver Donkey [Gümüş Eşek], Sonya Hartnett, Penguin Kitapları, 2007.

The Children of the King [Kralın Çocukları], Sonya Hartnett, Scholastic Yayınevi, 2014.

Hitler's Daughter [Hitler'in Kızı], Jackie French, Harper Collins Yayıncılık, 1999.

Macbeth and Son [Macbeth ve Oğlu], Jackie French, Harper Collins Yayıncılık, 2006.

Yong [Yong], Janeen Brian, Walker Kitapları, 2016.

The War that Saved my Life [Hayatımı Kurtaran Savaş], Kimberly Brubaker Bradley, Text Yayıncılık, 2016.

A Long Walk to Water [Uzun Su Yürüyüşü], Linda Sue Park, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2011.

When My Name Was Keoko [Adım Keoko iken], Linda Sue Park, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2013.

Daughter of the Regiment [Askeri Birlik Kızı], Jackie French, Angus & Robertson Yayınevi, 1998.

The Burnt Stick [Yanık Sopa], Anthony Hill, Penguin Kitapları, 1996.

A Rose for the Anzac Boys [Anzak Çocukları İçin Bir Gül], Jackie French, HarperCollins Yayıncılık, 2008.

- That Boy [O Çocuk]*, Jack, Janeen Brian, Walker Kitapları , 2013.
- Lighthouse Girl [Denizfeneri Kızı]*, Dianne Wolfer, Fremantle Yayıncılık, 2009.
- Light Horse Boy [Zayıf Atın Sahibi]*, Dianne Wolfer, Fremantle Yayıncılık, 2013.
- In the Lamplight [Lambanın Işığında]*, Dianne Wolfer, Fremantle Yayıncılık, 2018.
- Taj and the Great Camel Trek [Taj ve Büyük Deve Yolu]*, Rosanne Hawke, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2011.

GERÇEKÇİ ROMAN

- Just a Dog [Sadece Bir Köpek]*, Michael Gerard Bauer, Scholastic Yayınevi, 2010.
- Figgy series [İncirli serisi]*, Tamsin Janu, 4 kitap, Scholastic Yayınevi.
- The Grand Genius Summer of Henry Hoobler [Henry Hoobler'in Geçirdiği Muhteşem Dahi Yaz]*, Lisa Shanahan, Allen & Unwin Yayınevi, 2017.
- Mrs Whitlam [Bayan Whitlam]*, Bruce Pascoe, Magabala Kitapları, 2016.
- Sea Horse [Deniz Atı]*, Bruce Pascoe, Magabala Kitapları, 2015.
- The Elephant [Fil]*, Peter Carnavas, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2017.
- The Secret Science of Magic [Sihrin Gizli Bilimi]*, Melissa Keil, Hardie Grant Egmont Yayınevi, 2017.
- Kingdom of Silk series [İpek Krallığı serisi]*, Glenda Miller, 5 kitap, HarperCollins/ABC Kitapları.
- Wonder [Merak]*, R. J. Palacio, Random House Çocuk Kitapları, Birleşik Krallık, 2014.
- Everything I've Never Said [Söylemediğim Her Şey]*, Samantha Wheeler, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2018.
- Two Hands [İki El]*, Diana Kidd, Penguin Kitapları, 2001.
- Boss of the Pool [Havuzun Patronu]*, Robin Klein, Scholastic Yayınevi, 2001.

Lockie Leonard, Legend [Efsane Lockie Leonard], Tim Winton, Penguin Kitapları, Avustralya, 2013.

A Bridge to Wiseman's Cove [Bilge Adamın Koyuna Çıkan Köprü], James Moloney, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2007.

My Big Birkett [Benim Büyük Birkett'im], Lisa Shanahan, Allen & Unwin Yayınevi, 2006.

The Secrets We Keep [Aramızdaki Sır], Nova Weetman, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2016.

My Girragundji [Benim Girragundji'm], Meme McDonald ve Boori Pryor, Allen & Unwin Yayınevi, 2018.

Matty Forever [Matty Forever], Elizabeth Fensham, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2009.

Unrequited [Karşılıksız], Emma Grey, HarperCollins Yayıncılık, 2017.

Black Cockatoo [Kara Cockatoo], Carl Merrison ve Hakea Hustler, Magabala Kitapları, 2018.

FANTASTİK

The Garden of Empress Cassia [Empress Cassia Bahçesi], Gabrielle Wang, Penguin Kitapları, 2002.

The Pearl of Tiger Bay [Tiger Körfezi İncisi], Gabrielle Wang, Penguin Kitapları, 2004.

Victor's Quest [Victor'un Macerası], Pamela Freeman, Walker Kitapları, 2008.

Bartlett and the Ice Voyage [Bartlett ve Buz Yolculuğu], Odo Hirsch, Allen & Unwin Yayınevi, 1998.

Refuge [İltica], Jackie French, HarperCollins Yayıncılık, 2013.

Ranger's Apprentice series [Bekçinin Çırağı serisi], John Flanagan, 13 kitap, Random House Yayınevi.

Dragonkeeper series [Ejderha Bekçisi serisi], Carole Wilkinson, 10 kitap, Black Dog Kitapları.

The Four Seasons of Lucy McKenzie [Lucy McKenzie'nin Dört Mevsimi], Kirsty Murray, Allen & Unwin, 2013.

Ophelia and the Marvellous Boy [*Ophelia ve Olağanüstü Çocuk*], Karen Foxlee, Hot Key Kitapları, 2017.

The Extremely Inconvenient Adventures of Bronte Mettlestone [*Bronte Mettlestone'un Aşırı Uygunsuz Maceraları*], Jaclyn Moriarty, Allen & Unwin Yayınevi, 2017.

The Mapmaker Chronicles series and The Ateban Cipher series [*Hari-tacı Günlükleri serisi ve Ateban Cipher serisi*], A. L. Tait, 4 kitap, Hachette Yayınevi.

The Obernewtyn series [*Obernewtyn serisi*], 7 kitap *The Legend of Little Fur series* [*Küçük Kürkün Efsanesi serisi*] 4 kitap ve *Kingdom of the Lost series* [*Kayıpların Krallığı serisi*], 3 kitap, Isabelle Carmody, Penguin Kitapları.

The Song of the Lioness series and The Protector of the Small series [*Lioness'in Şarkısı serisi ve Küçüklerin Koruyucusu serisi*], Tamora Pierce, Atheneum Kitapları.

Rowan of Rin series [*Rin'in Rowan'ı serisi*], Emily Rodda, 5 kitap, Scholastic Yayınevi.

Mister Monday series [*Bay Pazartesi serisi*], Garth Nix, 7 kitap, Allen & Unwin Yayınevi..

Deltora Quest series [*Deltora Macerası serisi*], Emily Rodda, 8 kitap, Scholastic Yayınevi.

BİLİM KURGU

Blossom [*Çiçeklenme*], Tamsin Janu, Scholastic Yayınevi, 2017.

The Red Wind [*Kızıl Rüzgar*], Isabelle Carmody, Penguin Kitapları, 2011.

Space Demons [*Uzay İblisleri*], Gillian Rubinstein, Scholastic Yayınevi, 1986.

Gökyüzü Labirenti, Gillian Rubinstein, Omnibus/Puffin Yayınevi, 1989.

Deucalion [*Deucallion*], Brian Vaswell, Queensland Üniversitesi Yayınları, 1995.

The Lake at the End of the World [*Dünyanın Sonundaki Göl*], Caroline Macdonald, Penguin Kitapları, 1995.

Grimsdon [*Grimsdon*], Deborah Abela, Random House Yayınevi, 2014.

Galactic Adventures: First Kids in Space [Galaksiler Arası Maceralar: Uzaydaki İlk Çocuklar], Tristan Bancks, Queenssand Üniversitesi Yayınları, 2011.

A Small Free Kiss in the Dark [Karanlıkta, Bedava Bir Öpücük], Glenda Millard, Allen & Unwin Yayınevi, 2009.

The Phoenix Files series [Anka Dosyaları serisi], Chris Morphew, 6 kitap, Hardie Grant Egmont Yayınevi.

In the Dark Spaces [Karanlık Uzayda], Cally Black, Hardie Grant Egmont Yayınevi, 2017.

The Lunar Chronicles series [Ay Günlükleri serisi], Marissa Meyer, 5 kitap, Penguin Yayınevi.

Carve the Mark [Hedefi Oy], Veronica Roth, HarperCollins Yayınevi, 2016.

What Goes Up [Yükseklere Çıkan], Katie Kennedy, Bloomsbury, 2018.

DİSTOPİK ROMAN

How to Bee [Nasıl Arı Gibi Olunur], Bren MacDibble, Allen & Unwin Yayınevi, 2017.

A Single Stone [Tek Bir Taş], Meg McKinlay, Walker Kitapları, 2015.

Mechanica (2016) and Aquatica (2017) [Mechanica ve Aquatica (2017)], Lance Balchin, Five Mile Yayıncılık,

Hive [Kovan], A. J. Betts, Pan Macmillan, 2018.

The Giver [Bahşeden], Lois Lowry, Houghton Mifflin Yayınevi, 1993.

Divergent series [Uyumsuz serisi], Veronica Roth, 4 kitap, HarperCollins.

Uglies series [Çirkinler serisi], Scott Westerfeld, 4 kitap, Simon & Schuster.

The Tribe series [Kabile serisi], Ambelin Kwaymullina, 5 kitap, Penguin Random House Yayınevi.

The Maze Runner series [Labirent: Ölümcül Kaçış serisi], James Dashner, 5 kitap, Delacorte Yayıncılık.

When the Lights Go Out [Işıklar Söndüğünde], Lili Wilkinson, Allen & Unwin Yayınevi, 2018.

The Road to Winter (plus sequels) [Kış Yolu (artı ek diziler)], Mark Smith, Text Yayıncılık, 2016.

The Pandora Jones series [Pandora Jones serisi], Barry Jonsberg, 3 kitap, Allen & Unwin Yayınevi,

The Sky So Heavy [Gökyüzü Çok Ağır], Claire Zorn, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2013.

MİTLER, EFSANELER VE PERİ MASALLARI

The Great Deeds of Superheroes [Süper Kahramanların Büyük Başarıları], Maurice Saxby, Millenium Yayınevi, 1989.

The Voyage of the Poppykettle [Poppykettle'in Yolculuğu], Robert Ingpen, Rigby Yayınevi, 1980.

Two Trickster Tales from Russia retold [İki Düzenbazın Masalı Rusya] yeniden yorumlayan, Sophie Masson, Christmas Yayıncılık, 2013.

Two Selkie Stories from Scotland retold [İki Selkinin Hikâyesi İskoçya], yeniden yorumlayan Kate Forsth, Christmas Yayıncılık, 2014.

Two Tales of Twins from Ancient Greece and Rome retold [İkizlerin İki Masalı Eski Roma ve Yunanistan], yeniden yorumlayan Ursula Duborasky, Christmas Yayıncılık, 2014.

Two Tengu Tales from Japan retold [İki Tengu Hikâyesi - Japonya], yeniden yorumlayan Duncan Ball, Christmas Yayıncılık, 2015.

Norse Myths: Tales of Odin, Thor and Loki [Tanrı Masalları: Odin, Thor ve Loki], Kevin Cressly-Holland, Walker Stüdyosu, 2017.

KLASİKLER

Playing Beatie Bow [Beatie Bow'la Oynamak], Ruth Park, Penguin Kitapları, 1982.

My Sister Sif [Kız Kardeşim Sif], Ruth Park, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2009.

The Best-Kept Secret [Çok Gizli Sır], Emily Rodda, HarperCollins Yayınevi, 2017.

The Nargun and the Stars [Nargun ve Yıldızlar], Patricia Wrightson, UQueensland Üniversitesi Yayınları, 2008.

Storm Boy [Fırtına Çocuk], Colin Thiele, Rigby Yayınevi, 1963.

The Listmaker [Listeci], Robin Kleir, Penguin Kitapları, 2016.

Swashbuckler [Afili Kabadayı], James Moloney, Queensland Üniversitesi Yayınları, 1995.

45+47 Stella Street and Everything That Happened [45+47 Stella Sokağı ve Olup Biten Her Şey], Elizabeth Honey, Allen & Unwin, 2000.

Looking for Alibrandi [Alibirandi'yi Ararken], Melina Marchetta, Penguin Kitapları, 1992.

Thunderwith [Fırtınalı], Libby Hathorn, Hachette Yayınevi, 1999.

Little Brother [Küçük Erkek Kardeş], Allan Baillie, Penguin Kitapları, 2004.

Hating Alison Ashley [Alison Ashley'den Nefret Ediyorum], Robin Klein, Penguin Kitapları, 1985.

Midnite [Gece yarısı], Randolph Stow, Penguin Kitapları, 2004.

BİLGİLENDİRİCİ KİTAPLAR

Ned Kelly's The Jerilderie Letter edited [Ned Kelly'nin Jerilderie'den Mektubu], Yayına Hazırlayan: Carole Wilkinson, Black Dog Kitapları, 2007.

Spellbound: Making Pictures with the ABC [Büyü ile Bağlı: ABC'den Resimler Yapmak], Maree Coote, Melbournestyle Kitapları, 2015.

Maralinga's Long Shadow [Maralinga'nın Uzun Gölgesi], Christobel Mattingley, Allen & Unwin Yayınevi, 2016.

The Word Spy [Kelime Casusu], Ursula Dubosarsky, Penguin Kitapları, 2011.

The Greatest Gatsby [Muhteşem Gatsbyz], Tohby Riddle, Penguin Kitapları, 2015.

The Girl from the Great Sandy Desert [Büyük Kum Çölünden Gelen Kız], Jukuna Mona Chuguna ve Pat Lowe, Magabala Kitapları, 2015.

Wicked Warriors & Evil Emperors: The True Story for the Fight for Ancient China (2017), Devils and Rebels (2017) and The Upside Down History of Down Under (2018) [Tehlikeli Savaşçılar ve Şeytani İmparatorlar: Antik Çin Savaşlarının Gerçek Bir Hikâyesi, 2017, Şeytanlar ve İsyanlar (2017), Alt Üst Olmuş Tarih (2018)], Alison Lloyd, Penguin Kitapları,

Maralinga, The Anangu Story [Maralinga, Bir Anangu Hikâyesi], Yalata ve Oak Valley Cemiyetleri ve Christobel Mattingley, Allen & Unwin Yayınevi, 2012.

Phasmid: Saving the Lord Howe Island Stick Insect [Phasmid: Lord Howe Adası Dal Limelight [Böceğini Kurtarmak], Rohan Cleave ve Coral Tulloch, CSIRO Yayıncılık, 2015.

Growing up Aboriginal in Australia edited [Avustralya'da Aborjin Olarak Yetişmek], Hazırlayan: Anita Heiss, Black A.Ş Kitapları, 2018.

BİYOGRAFİLER VE OTOBİYOGRAFİLER

Ugly [Çirkin], Robert Hoge, Hachette Yayıncılık, 2015.

Mao's Last Dancer [Ma'o'nun Son Dansçısı], Cunxin, Penguin Kitapları, 2006.

On Two Feet and Wings [İki Ayaklı ve Kanatlı], Abbas Kazerooni, Allen & Unwin Yayınevi, 2012.

Chinese Cinderella [Çinli Sindirella], Adeline Yen Mah, Penguin, 1999.

El Deafo [El Deafo], Cece Bell, Abrams Yayınevi, 2014.

Finding Nevo [Nevo'yu Bulmak], Nevo Zisin, Black Dog Kitapları, 2017.

Boy [Erkek Çocuk], Roald Dahl, Penguin Kitapları, 1984

Jandamarra [Jandamarra], Mark Greenwood, Allen & Unwin Yayınevi, 2013.

Kimberley Warrior: The Story of Jandamarra [Savaşçı Kimberley: Jandamarra'nın Hikâyesi] John Nicholson, Allen & Unwin Yayınevi, 2001.

Say Hello [Merhaba De], Carly Findlay, HarperCollins, 2019.

Unmasked – YA edition [Maskesiz], Turia Pitt, Penguin Kitapları, 2018.

The Happiest Refugee [En Mutlu Mülteci], Anh Do, Allen & Unwin Yayınevi, 2010.

TİYATRO OYUNLARI VE FİLM SENARYOLARI

Hating Alison Ashley: The Play [Alison Ashley'den Nefret Ediyorum: Tiyatro Oyunu], Richard Tulloch, Penguin Kitapları, 1988.

Stage Fright: Four Wacky Plays [Sahne Korkusu: Dört Sapık Oyun], Richard Tulloch, Puffin Kitapları, 1996.

Two Weeks with the Queen: The Play adapted [Kraliçeyle İki Hafta: Tiyatro oyunu], Mary Morris, Currency Yayıncılık, 2011.

Jasper Jones adapted [Jasper Jones], Currency Yayıncılık, 2017.

Boy Overboard: The Play adapted [Gemideki Çocuk: Tiyatro oyunu], Currency Yayıncılık, 2007.

TİYATRO OYUNLARI VE FİLM SENARYOLARI

Funny Stories and Other Funny Stories [Komik Hikâyeler ve Diğer Komik Hikâyeler], Morris Gleitzman, Penguin Kitapları, Avustralya, 2018.

The Book of Horses and Unicorns [Atlar ve Boynuzlu Atlar Kitabı], Jackie French, HarperCollins Yayınevi, 2014.

Total Quack Up edited [Toplu Vak Vak], Yayına Hazırlayan: Sally Rippin ve Adrian Beck, Penguin Kitapları, 2018.

My Life and Other Stuff I Made Up [Yaşamım ve Uydurduğum Diğer Her Şey], Tristan Banks, Random House Yayınevi, 2014.

The Hush Treasure Book Suskun [Hazine Kitabı], Suskunlar Vakfı, Allen & Unwin Yayınevi, 2015.

Rich and Rare edited [Zengin ve Nadir], Hazırlayan: Paul Collins, Ford Street Yayıncılık, 2015.

Give Peas a Chance [Bezelyelere Bir Şans Ver], Morris Gleitzman, Penguin Kitapları, Avustralya, 2007.

Begin, End, Begin: A #LoveOzYA Anthology edited [Başı, Sonu, Baş: Bir #LoveOzYA Antolojisi], Yayına Hazırlayan, Danielle Binks, HarperCollins Yayınevi, 2018.

Bush and Beyond [Çalılar ve Ötesi], Tjalamina Mia, Jessica Lister, Jaylon Tucker ve Cheryl Kickett-Tucker, Fremantle Yayınları, 2018.

Unreal! The Ultimate Collection [Gerçek Değil! Büyük Koleksiyon], Paul Jennings, Penguin Kitapları, 2015.

Meet Me at the Intersection edited [Kavşakta Buluşalım], Hazırlayan: Rebecca Lim ve Ambelin Kwaymullina, Fremantle Yayınları, 2018.

Town [Kasaba], James Roy, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2007.

ŞİİR

- Guinea Pig Town and Other Animal Poems* [Gine Domuz Kasabası ve Diğer Hayvan Şiirleri], Lorraine Marwood, Walker Kitapları, 2013.
- A Ute Picnic and Other Australian Poems* [Ute'de Piknik ve Diğer Avustralya Şiirleri], Lorraine Marwood, Walker Kitapları, 2010.
- Note on the Door and Other Poems About Family Life* [Kapıdaki Notlar ve Diğer Aile Hayatı Şiirleri], Lorraine Marwood, Walker Kitapları, 2011.
- Love Poems and Leg Spinners* [Aşk Şiirleri ve Kriket Oyuncuları], Steven Herrick (Queensland Üniversitesi Yayınları, 2001).
- A Boat of Stars edited* [Bir Tekne Dolusu Yıldız], Yayına Hazırlayanlar: Margaret Connely ve Natalie Jane Prior, ABC Kitapları, 2018.
- A Paddock of Poems* [Şiir Otlakları], Max Fatchen, Penguin Kitapları, 1987.
- 100 Australian Poems for Children edited* [Çocuklar İçin En İyi 100 Avustralya Şiiri], Clare Scott Mitchell ve Kathlyn Griffith, Random House Yayınevi, 2002.
- Mongerel Doggerel* [Mongerel Doggreal], Elizabeth Honey, Allen & Unwin Yayınevi, 1998.
- Can You Keep a Secret?* [Sır Versem Tutar Mısın?], Yayına Hazırlayan: Mark Carthew, Random House Yayınevi, Avustralya, 2008.
- Untangling Spaghetti* [Birbirine Dolanmayan Makarna], Steven Herrick, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2009.

MANZUM ROMANLAR

- Bully on the Bus* [Otobüsteki Zorba], Kathryn Apel, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2014.
- Too Many Friends* [Çok Fazla Arkadaş], Kathryn Apel, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2017.
- On Track* [Yolda], Kathryn Apel, Queensland Üniversitesi Yayınları, 1999.
- The Spangled Drongo* [Pullu Ahmak], Stephen Herrick, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2015.

Pookie Aleera Is Not My Boyfriend [*Pookie Aleera Benim Erkek Arkadaşım Değil*], Stephen Herrick, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2012.

Tom Jones Saves the World [*Dünyayı Kurtaran Tom Jones*], Stephen Herrick (Queensland Üniversitesi Yayınları, 2002.

Pearl Verses the World [*Dünyayı Anlatan İnci*], Sally Murphy, Walker Kitapları, 2014.

Roses Are Blue [*Güller Mavidir*], Sally Murphy, Walker Kitapları, 2010.

Toppling [*Düşüş*], Sally Murphy, Walker Kitapları Avustralya, 2010.

Sixth Grade Style Queen (Not!) [*Altıncı Sınıf Kraliçesi Gibi*], Sherryl Clark, Penguin Kitapları, 2007.

Sister Heart [*Abla Kalbi*], Sally Morgan, Fremantle Yayınları, 2015.

ÇİZGİ ROMANLAR VE GRAFİK ROMANLAR

Kidglovz [*Çocuk Eldivenleri*], Julie Hunt, Allen&Unwin Yayınevi, 2015.

The Mostly True Story of Matthew and Trim [*Matthew ve Trim'in Çoğunlukla Gerçek Hikâyeleri*], Cassandra Golds, Penguin Yayınevi, 2005.

The Arrival [*Varış*], Shaun Tan, Hachette Yayınevi, 2006.

Scarygirl [*Korkunç Kız*], Nathan Jurevicius, Allen&Unwin Yayınevi, 2009.

Ruben [*Ruben*], Bruce Whatley, Scholastic Yayınevi, 2017.

Unforgotten [*Unutulmuş*], Tohby Riddle, Murdoch Kitapları, 2012.

Ubbys Underdogs [*Ubbys'nin Ezikleri*], Brenton E. McKenna, Magabala Kitapları, 2011.

The Boy [*Erkek Çocuk*], Ayı, Baron, Ozan ve Diğer Dramatik Masallar, Gregory Rogers, Allen&Unwin Yayınevi, 2015.

The Nelly Gang [*Nelly Çetesi*], Stephen Axelsen, Walker Kitapları, 2013.

BÖLÜM 9

SAYISAL DÜŞÜNME; YENİ BAŞLAYANLAR VE GENÇ OKURLAR İÇİN KODLAMA KİTAPLARI

Hello Ruby: Adventures in coding (and others in the series) [*Merhaba Ruby: Kodlama Maceraları (ve diğer serileri)*], Linda Liukas, 9 kitap, Puffin Kitapları.

Ada Byron Lovelace and the Thinking Machine [Ada Byron Lovelace ve Düşünen Makine], Laurie Wallmark, Creston Kitapları, 2015.

If I Were a Wizard [Bir Büyücü Olsam], Paul Hamilton, Paul Hamilton Yayıncılık, 2017.

Lift-the-Flap Coding and Computers (and others in the series) [Kanadı Kaldır, Kodlama ve Bilgisayarlar (ve diğer serileri)], Rosie Dickins, Usborne Yayınevi.

Beginner's Guide to Coding [Yeni Başlayanlar İçin Kodlama Rehberi], Marc Scott, Bloomsbury Yayınevi, 2016.

Computational Fairy Tales (and others in the series) [Bilgisayarlı Peri Masalları (ve diğer serileri)], Jeremy Kubica, CreateSpace Yayınevi.

DK Coding Workbooks [DK Kodlama Alıştırma Kitapları], DK ve John Woodcock, Dorling Kindersley Yayınevi, 2015.

HTML for Babies (and others in series) [Bebekler için HTML (ve diğer serileri)], John Wanden-Heuevel, 3 kitap, Sterling Çocuk Kitapları.

DİJİTAL ESERLER (s 160)

Our Cupidity Coda [Aç Gözlü Hecemiz], Mez Breeze (<http://mezbreezedesign.com/vrliterature/our-cupidity-coda/>)

A Place Called Ormalcy [Ormalcy Adında Bir Yer], Mez Breeze ((<http://mezbreezedesign.com/vr-literature/a-place-called-ormalcy/>))

Little Emperor Syndrome [Küçük İmparator Sendromu], David Thomas Henry Wright ve Chris Arnold ((<http://www.littleemperor-syndrome.com/>))

Core Values [Çekirdek Değerler], Benjamin Laird (<https://poetry.code-text.net/corevalues/>)

BÖLÜM 10 RESİMLİ KİTAPLAR

Look, A Book [Bak, Bir Kitap], Libby Gleeson, Hardie Grant Edmont Yayınevi, 2017.

Ruben [Ruben], Bruce Whatley, Scholastic Yayınevi, 2017

Lucky [Şanslı], David Mackintosh, Harper Collins Yayınevi, 2015.

Rules of Summer [Yaz Kuralları], Shaun Tan, Lothian yayınevi, 2013.

Cicada [Cicada], Shaun Tan, Lothian Yayınevi, 2018.

Midnight at the Library [Kütüphanede Bir Gece Yarısı], Ursula Duboarsky, Avustralya Ulusal Kütüphanesi Yayınları, 2018.

Swan Lake [Kuşu Gölü], Anne Spudvillas, Allen & Unwin Yayınevi, 2017.

Swan Lake [Akıl Almaz Özgürlük Makineleri], Kirli Saunders, Scholastic Yayınevi, 2018.

GÖRSEL OKUMA EĞİTİM ARAÇLARI OLARAK SÖZSÜZ RESİMLİ KİTAPLAR

Sözsüz resimli kitaplar büyük okurlara yönelik yazılmış çok yönlü görsel hikâyelerdir. Okurlarını tartışmaya yöneltir ve en çok “görselleri okumak” çalışması yapıldığında işe yarar.

The Lion and the Mouse [Aslan ve Fare], Jerry Pinkey, Little Brown Yayınevi, 2009.

A Ball for Daisy [Daisy İçin Bir Top], Chris Raschka, Swarts and Wade Yayınevi, 2011.

The Arrival [Varış], Shaun Tan, Lothian Çocuk Kitapları, 2006.

Anno's Italy [Anno'nun İtalyası], Mitsumasa Anno, Philomel Kiğıtapları, 1978.

Mirror [Ayna], Jeannie Baker, Candlewick Yayıncılık, 2010.

Journey [Yolculuk], Aaron Becker, Candlewick Yayıncılık, 2013.

The Snowman [Kardan Adam], Raymond Briggs, Penguin Yayınevi, 2002.

Unspoken: A Story from the Underground Railroad [Konuşulmaz: Bir Yeraltı Tren Yolu Hikâyesi], Henry Cole, Scholastic Yayıncılık, 2012.

The Middle Passage: White Ships/Black Cargo [Orta Pasaj: Beyaz Gemiler/Siyah Kargolar], Tom Feelings, Dial Kitapları, 1995.

Sidewalk Circus [Kaldırım Sirki], Paul Fleischman, Candlewick Yayıncılık, 2007.

The Red Wheelbarrow [Kırmızı El Arabası], Briony Stewart, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2012.

Flora and the Flamingo [Flora ve Flamingo], Molly Idle, Chronicle Kitapları, 2013.

Wave [Dalga], Suzy Lee, Chronicle Kitapları, 2008.

The Red Book [Kızıl Kitap], Barbara Lehman, Houghton Mifflin Yayınevi, 2004.

Rainstorm [Yağmur Fırtınası], Barbara Lehman, Houghton Mifflin Yayınevi, 2007

The Secret Box [Gizli Kutu], Barbara Lehman, Houghton Mifflin Yayınevi, 2011.

Chalk [Tebeşir], Bill Thomson, Marshall Cavendish Yayınevi, 2010.

Flotsam [Flotsam], David Wiesner, Clarion Yayınevi, 2006.

GÖRSEL OKUMA EĞİTİM ARAÇLARI OLARAK RESİMLENDİRİLMİŞ ÇOCUK KİTAPLARI

Aşağıdaki liste çok kapsamlı olmasa da genç okurlara yönelik resimlendirilmiş çocuk kitapları paylaşmaya dair iyi bir başlangıç olabilir. Bu kitaplar resim biçimine bürünmüş kelimelerden ibaret gibidir ve okurun anlamı çıkarabilmesi için aktif olarak katılımını gerektirir.

Treehouse series [Ağaç Ev serisi], Andy Griffiths, Pan Macmillan Yayınevi,
Samurai vs Ninja series [Samuray v.s Ninja serisi], Nick Falk, Penguin Random House Yayınevi.

How to Stop an Alien Invasion using Shakespeare and How to Beat Genghis Khan in an Arm Wrestle [Shakespeare Kullanarak Bir Uzaylı İstilasını Nasıl Durdurursunuz? ve Bilek Güreşinde Cengiz Han'ı Nasıl Yenersiniz?], Nick Falk, Penguin Random House, Yayınevi, 2016.

Anders and the Comet series [Anders ve Kuyruklu Yıldız serisi], Gregory Mackay, 2 kitap, Allen & Unwin Yayınevi.

Eric Vale series [Eric Vale serisi], Michael Gerard Bauer, 3 kitap, Scholastic Yayınevi,

Big Nate series [Koca Nate serisi], Lincoln Pierce, 8 kitap, Harper Collins yayınevi,

Diary of a Wimpy Kid series [Narin Bir Çocuğun Günlüğü serisi], Jeff Kinney, 15 kitap, Penguin Random House Yayınevi.

Flora and Ulysses [Flora ve Ulysses], Kate DiCamillo, Candlewick Yayıncılık, 2013.

Bad Guys series [Kötü Adamlar serisi], Aaron Blabey, 11 kitap, Scholastic Yayınevi.

BÖLÜM 11

FARKINDALIKLI OKUMAYI

TEŞVİK EDEN KİTAPLAR (s. 184)

- I Am Peace [Huzurluyum]*, Susan Verde, Abrams Yayınevi, 2017.
- Take the Time [Acele Etme]*, Maud Roegiers, Amerikan Psikoloji Derneği, 2010.
- Making Mindful Magic [Farkındalıklı Sihir]*, Lea McNoulty, Tien Wah Yayıncılık, 2015.
- Sitting Still Like a Frog [Kurbağa Gibi Öylece Oturmak]*, Eline Snel, Shambhala Yayınları, 2013.
- Is Nothing Something? [Hiçbir Şey Bir Şey Midir?]*, Thich Nhat Hanh, Parallax Yayıncılık, 2014.
- Silence [Sessizlik]*, Lemniscates, Amerikan Psikoloji Derneği, 2012.
- A Handful of Quiet [Bir Avuç Sessizlik]*, Thich Nhat Hanh, Parallax Yayıncılık, 2012.
- Slow Down World [Yavaşla Dünya]*, Tai Snaith, Thames and Hudson Yayınevi, 2017.
- A Quiet Girl [Sessiz Kız]*, Peter Carnavas, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2019.

BÖLÜM 13

YEREL YAZARLARIN KİTAPLARI

- My Australian Story: Our Race for Reconciliation [Avustralya Hikâyesi: Uzlaşmada Irkımız]*, Anita Heiss, Omnibus Kitapları, 2017.
- Kookoo Kookaburra [Kookoo KooKaburra]*, Gregg Dreise, Magabala Kitapları, 2015.
- Nana's Land [Nana'nın Toprakları]*, Delphine Sarago-Kendrick, Magabala Kitapları, 2004.
- Home to Mother [Anneme Ev]*, Doris Pilkington Garimara, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2006.
- Follow the Rabbit-Proof Fence [Tavşan Geçirmez Çitleri Takip Et]*, Doris Pilkington Garimara, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2006.
- Stolen Girl [Kaçırılan Kız]*, Trina Saffioti, Magabala Kitapları, 2011.

Black Cockatoo [Kara Kakadu], Carl Merrison ve Hakea Hustler, Magabala Kitapları, 2018.

Deadly D & Justice Jones series [Ölümcül D. ve Adaletli Jones serisi], David Hartley ve Scott Prince, 3 kitap, Magabala Kitapları.

Brontide [Brontide], Sue McPherson, Magabala Kitapları, 2018.

Mrs Whitlam [Bayan Whitlam], Bruce Pascoe, Magabala Kitapları, 2016.

Sister Heart [Kız Kardeş Sevgisi], Sally Morgan, Fremantle Yayıncılık, 2015.

Remembering Lionsville [Lionsville'i Hatırlamak], Bronwyn Bancroft, Allen & Unwin Yayınevi, 2016.

MÜLTECİLER VE YERİNDEN EDİLMİŞ İNSANLARA DAİR EK KİTAP TAVSİYELERİ

Rainbow Bird [Gökkuşağı Arı Kuşu], Czenya Cavouras, Wakefield Yayıncılık, 2007.

Ali the Bold Heart [Cesur Kalpli Ali], Jane Jolly, Limelight Yayıncılık, 2006.

Refugees [Mülteciler], David Miller, Lothian, 2003.

Dancing the Boom Cha Cha Boogie [Boom Cha Cha Boogie Dansı], Narelle Oliver, Omnibus Kitapları, 2005.

Hynam and B [Hynam ve B.], Brian Caswell, Hodder Çocuk Kitapları, 2003.

The Little Refugee [Küçük Mülteci], Anh Do ve Suzanne Do, Allen & Unwin Yayınevi, 2011.

Ships in the Field [A True Person [Dürüst İnsan], Gabiann Marin, New Frontier Yayıncılık, 2007.

Ships in the Field [Tarladaki Gemiler], Suzanne Gervay, Ford Street Yayıncılık, 2012.

My Two Blankets [İki Battaniyem], Irena Kobald, Hardie Grant Egmont, 2014.

My Name is Not Refugee [Benim Adım Mülteci Değil], Kate Milner, The Bucket List Yayınevi, 2017.

Stepping Stones [Sıçrama Tahtaları], Margriet Ruurs, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2017.

Zenobia [Zenobia], Morten Dürr, Queensland Üniversitesi Yayınları, 2018.

EDİTÖRÜN KİTAP TAVSİYE LİSTESİ⁵⁷

BÖLÜM 1

BEBEKLERE VE YENİ YÜRÜYENLERE ÖZEL KİTAPLAR

Bu Papağan Değil Ki!, Rafik Schami, Çev. Neylan Eryar, Kırmızı Kedi, 2018.

Kırmızı'nın Mirası, Sezai Ozan Zeybek, Nito Kitap, 2017.

Üç Sihirli İnci, Sezai Ozan Zeybek, Nito Kitap, 2018.

Masalıcı Fare, Christian Jolibois, Çev. Yasemin Tanbi, 1001 Çiçek, 2014.

Kütüphane Macerası, Kasmir Huseinovic, Çev. Handan Sağlanmak, Fİnal Kültür Sanat, 2014.

ÜÇ YAŞ BEŞ YAŞ ARASI ÇOCUKLAR İÇİN KİTAPLAR

Animal Tails, Kumaş Kitaplar, Jelly Cat.

Minikler İçin serisi, Kollektif Kitap, 3 Kitap, Koleksiyon Yayıncılık.

Bu Ses de Ne? Kitap Seni Çağırıyor, Isabel Minhos, ABM, 2016.

Mutfaktaki Dans, Yara Kono, ABM, 2017.

Tombik Ayı serisi, Jane Chapman, 8 kitap, Pearson Yayıncılık.

Elmer serisi, David McKee, 19 kitap, Mikado Çocuk Yayınları.

Aç Tırtıl, Erik Carle, Çev. Fatih Erdoğan, 9. Baskı, Mavibulut Yayınları, 2017.

57 Bu listenin hazırlanmasında katkılarından dolayı Kevser Yılmaz ve Meryem Uçar a teşekkür ederim. (E.N.)

Oyun Oynayalım mı? Herve Tullet, Çev. Gizem Şakar, Timaş Çocuk Yayınları, 2019.

Binbir Oyun, Herve Tullet, Çev. Cüneyt Dalgakıran, 3. Baskı, Timaş Çocuk Yayınları, 2019.

Karıştır Renklendir, Herve Tullet, Çev. Gizem Şakar, Timaş Çocuk Yayınları, 2019.

Ses Çıkaran Kitap, Herve Tullet, Çev. Gizem Şakar, 2. Baskı, Timaş Çocuk Yayınları, 2019.

Sürpriz Kapaklı İlk 100 Sözcük, Remzi Kitabevi, 2016.

Tavşancan ile Faresu, Axel Scheffler, Çev. Berrak İdiman, Hep Kitap, 2016.

Yataktan Düşen Oyuncak Ayı, Julia Donaldson, 2. Baskı, 1001 Çiçek Kitaplar, 2017.

Mini Mini Mualla, Emma C. Clark, Çev. Tülay Dikenoglu Süer Nesin Yayınevi, 2010.

Hareketli Kitaplar, İş Bankası Yayınları.

Tavşan Uykusu, Julia Donaldson, Çev. Sima Özkan, Beta Kids, 2020.

Tekerlemeli Öyküler, Yavru Köpek Çomar ve Kurbağa Çopar, Julia Donaldson, Çev. Ali Berktaş, 6. Baskı, İş Bankası Kültür Yayınları, 2019.

Küçük VakVak, Lauren Thompson, Pearson Yayınları, 2014.

Ece ile Efe serisi, Figen Yaman Coşar, 9 kitap, Erdem Yayınları.

BEŞ YAŞ ÜSTÜ ÇOCUKLAR İÇİN KİTAPLAR

Bu Kitap Benim Köpeğimi Yedi, Richard Bryne, Çev. Meltem Erkmen, Uçan Fil Yayınları, 2014.

Kasabanın En Şık Devi, Julia Donaldson, Çev. Yıldırım Türker, Popcore Yayınları, 2007.

Kırmızı Fil'i Gördünüz mü?, Ferit Avcı, Can Çocuk Yayınları, 2016.

Uyurgezer Fil, Behiç Ak, Can Çocuk Yayınları, 2016.

Kırmızı Elma, Feridun Oral, 15. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, 2020.

Yayazula, Julia Donaldson, Çev. Ali Berktaş, İş Bankası Kültür Yayınları, 2018.

Yayazula'nın Çocuğu, Julia Donaldson, Çev. Ali Berktaş, İş Bankası Kültür Yayınları, 2018.

Rüzgârın Üzerindeki Şehir, Behiç Ak, 18. Baskı, Can Çocuk Yayınları, 2019.

Masal Battaniyesi, Ferida Wolff, Çev. Özgün Dünder Cihangiroğlu, Nesin Yayınevi, 2012.

Kirpi ile Kestane, Feridun Oral, 13. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, 2019.

Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha, Feridun Oral, 7. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, 2019.

Küçük Ayının Büyük Yolculuğu, Yalvaç Ural, 9. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, 2019.

Kemancı Ayı Masalı, Fatih Erdoğan, 2. Baskı, Mavibulut Yayınları, 2014.

Babam Ne İş Yapar?, Rachel Bright, Çev. Gülbin Baltacıoğlu, 2. Baskı, Pearson Yayınları, 2014.

Salyangoz ile Balina, Julia Donaldson, Çev. Yıldırım Türker, Popcore Yayınları, 2012.

Kütüphanedeki Aslan, Michelle Knudsen, Çev. Ekin Gökovalı, Uçanbalık Yayınları, 2015.

Sarı Can serisi, David Melling, Çev. Yağmur Yavaş, Uçan Fil Yayınları, 2015.

Eksik Parça, Shel Silverstein, Butik Yayıncılık, 2012.

Frederick, Leo Lionni, Çev. Kemal Atakay, 7. Baskı, Elma Yayınevi, 2019.

Güvercin serisi, (Güvercin Otobüse Binmesin), Mo Willems, Çev. Fırat Yenici, Uçan Fil Yayınları, 2019.

Zürafalar Ne Sever, Kristyna Litten, Çev. Melike Hendek, 2. Baskı, Pearson Yayınları, 2018.

Bekçi Amos'un Hastalandığı Gün, Philip C. Stead, Çev. Esin Uslu, 7. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, 2019.

Çeşme ve Rüzgar, Simla Sunay, Redhouse Kidz Yayınları, 2019.

İlkbahar Prensi, Melike Günyüz, Erdem Yayınları, 2017.

Bir Fikirle Ne Yaparsın?, Kobi Yamada, Nar Yayınları, 2016.

Bir Fırsatla Ne Yaparsın?, Kobi Yamada, Nar Yayınları, 2018.

- Bir Problemle Ne Yaparsın?*, Kobi Yamada, Nar Yayınları, 2017.
- Anahtar*, Isabelle Flas, Çev. Acar Erdoğan, 2. Baskı, Mavibulut Yayınları, 2017.
- Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan*, Sara Şahinkanat, Çev. Filiz Özdem, 14. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, 2019.
- Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor*, Sara Şahinkanat, 34. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, 2019.
- Canavar! Canavar?*, Shunghee Shin, ABM Yayınevi, 2016.
- Bisiklet Ustası*, Özge Bahar Sunar, Redhouse Kidz Yayınları, 2017.
- Vahşi Şeyler Ülkesinde*, Maurice Sendac, Çev. Celal Üster, 6. Baskı, Can Çocuk Yayınları, 2018.
- Başka Bir Ülkede Yaşasaydım*, Constance Qrbec, Çev. Nazlı Ceuhan Sümter, ABM Yayınevi, 2017.
- Nokta*, Peter H.Reynolds, Çev. Oya Alpar, 18. Baskı, Altın Kitaplar, 2018.
- Mış Gibi*, Peter H.Reynolds, Çev. Oya Alpar, 10. Baskı, Altın Kitaplar, 2018.
- Gökyüzünün Rengi*, Peter H.Reynolds, Çev. Oya Alpar, 2. Baskı, Altın Kitaplar, 2018.
- Kutu Değil*, Antoinette Portis, Çev. Nurten Hatırnaz, Beyaz Balina Yayınları, 2018.
- Küçük Ağaç*, Loren Long, Çev. Zarife Biliz, 6. Baskı, Elma Yayınevi, 2018.
- Yüzyüz*, Leo Lionni, Çev. Kemal Atakay, 6. Baskı, Elma Yayınevi, 2018.
- Sakın Kapları Uyandırma*, Britta Teckentrup, Çev. Sima Özkan, Beta Kids, 2019.
- Boşluk*, Anna Llenas, Çev. Sanem Öge, Nesin Yayınevi, 2017.
- Timsah Temsi'nin Diş Ağrısı*, Melike Günyüz, Erdem Yayınları, 2019.
- Timsah Temsi'nin Can Sıkıntısı*, Melike Günyüz, Erdem Yayınları, 2019.
- Timsah Temsi'nin Su Yarışı*, Melike Günyüz, Erdem Yayınları, 2019.
- Taş Masalları*, Elif Konar Özkan, Ümit Yaşar Özkan, 4. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.
- Gakgukların Maceraları*, Melike Günyüz, Reza Hemmatirad, 3. Baskı, Erdem Yayınları, 2018.

BAŞLANGIÇ SEVİYESİ İÇİN OKUMA KİTAPLARI

Gümüş Göl Masalları (10 kitap), Melike Günyüz, 10. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

Tembel Kedi Josef, Franziska Biermann, Çev. Süheyla Kaya, 2. Baskı, Hep Kitap, 2020.

Süper Hügo serisi, Salah Naour, 5 kitap, Tudem Yayınları, 2019.

Artık Kendim Okuyabilirim (İlk Okuma Seti), Fatih Erdoğan, Mavi-bulut Yayınları, 2019.

Kurbağa ile Murbağa serisi, Arnold Lobel, Çev. Ece Özkan, 4 kitap, Kelime Yayınları.

Baykuş Evde Tek Başına, Çev. Ece Özkan, Arnold Lobel, Kelime Yayınları, 2013.

Çekirgenin Yolculuğu, Arnold Lobel, Çev. Ece Özkan, Kelime Yayınları, 2013.

Fil Amca, Arnold Lobel, Çev. Ece Özkan, Kelime Yayınları, 2013.

Bink ve Gollie, Kate Di Camillio, 1001 Çiçek Kitaplar, 2015.

Kaplancık'a Mektup Var, Çev. Necdet Neydim, Janosch, Kelime Yayınları, 2014.

Kaplancık İçin Dev Parti, Janosch, Çev. Necdet Neydim, Kelime Yayınları, 2014.

Seni İyileştireceğim Dedi Ayıcık, Janosch, Çev. Necdet Neydim, Kelime Yayınları, 2014.

İyi Günler Pembe Burun, Janosch, Çev. Necdet Neydim, Kelime Yayınları, 2014.

Gizli Bahçe, Jean-Maire Defossez, Çev. Egemen Demircioğlu, 8. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

P'nin Hazinesi, Jennifer Dalrymle, Çev. Egemen Demircioğlu, 8. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

Takıma Alınmayan Çocuk, Roland Godel, Çev. Egemen Demircioğlu, 8. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

Koşamayan Kızılderili, Leigh Sauerwein, Çev. Egemen Demircioğlu, 8. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

- Komik Hediye*, Fanny Jolly, Çev. Egemen Demircioğlu, 8. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.
- Sınav Korkusu*, Fanny Jolly, Çev. Egemen Demircioğlu, 8. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.
- Tuhaf Arkadaşım*, Jean Guilloiré, Çev. Nedret Aydoğan, 2. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.
- Gizemli Mektup*, Véronique Massenot, Çev. Nedret Aydoğan, 2. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.
- Buz Ejderhası*, Troon Harrison, Çev. Genç Osman Yavaş, 5. Baskı, Can Çocuk Yayınları, 2019.
- Martıya Uçmayı Öğreten Kedi*, Luis Sepulveda, çev. Saadet Özen, 51. Baskı, Can Çocuk Yayınları, 2019.
- Küçük Tatlı Vahşi*, El Hematocriticio, Çev. Cansu Akkoyun, Uçan At Yayınları, 2019.
- Tarihi Kahramanlar serisi*, Salih Zengin, 10 kitap, Vavvak Yayınları.
- Tarhana*, Elif Ayla, Uçan Fil Yayınları, 2019.
- Gün Beyin Penceresi*, Göknıl Özkök, 5. Baskı, Can Çocuk Yayınları, 2019.
- Yüzünde Güller Açan Keselisıçan*, Frank Tashlin, Çev. Şiirsel Taş, Redhouse Kidz Yayınları, 2017.
- Ayı Olmayan Ayı*, Frank Tashlin, Çev. Şiirsel Taş, Redhouse Kidz Yayınları, 2017.
- Atkı Kulübü*, Melanie Laibl, Çev. Şengül Turan, ABM Yayınevi, 2019.
- Kösbek*, Nazlı Deniz Güler, Çınar Yayınları, 2020.
- Tekerlekli Çocuk*, Davide Cali, Çev. Tülin Sadıkoğlu, 9. Baskı, Can Çocuk Yayınları, 2019.
- Okula Gelirken Çok Komik Şeyler Oldu*, Davide Cali, Çev. Alara Beykan, 2. Baskı, Günışığı Yayınları, 2020.
- Yalnız Kurt ile Vızvız ve Denizaltı Macerası*, Cary Fagan, Çev. Damla Kellecioğlu, Tudem Yayınları, 2020.
- Kırmızı Kartal*, Miyase Sertbarut, 11. Baskı, Tudem Yayınları, 2019.
- Huysuz serisi*, Annette Pehnt, 3 kitap, Kırmızı Kedi Yayınları.
- Kipri*, Dick King Smith, 2. Baskı, Çev. Gökçe Ateş Aytuğ, Hayy Kitap 2017.

- Komiser Gordon İlk Dava*, Ulf Nilsson, Çev. Ali Arda, Hep Kitap, 2017.
- Komiser Gordon Son Dava*, Ulf Nilsson, Çev. Ali Arda, Hep Kitap, 2017.
- Karton Kutu*, Merve Çirişoğlu Çotur, Uçan At Yayınları, 2018.
- Süper Olacak Koyun*, Didem Demirel, Timaş Çocuk Yayınları, 2019.
- Unutkanlık Boruları*, Dalgınlık Kanalları, Nilay Özer, Yapı Kredi Yayınları, 2018.
- Hayalperest Çocuk*, Görkem Kantar Arsoy, 11. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, 2019.
- Öyküsünü Arayan Hayvanlar serisi*, Yalvaç Ural , 3. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, 2018.
- Başımızda Kuşlar*, Sandra Gobet, Çev. Genç Osman Yavaş, Final Kültür Sanat Yayınları, 2017.
- İki Gözüm Üzümlüm*, Necdet Neydim, Günışığı Kitaplığı, 2012.
- Hiç Boğaya Möö Denir mi?*, David Henry Wilson, Çev. Mercan Yurdakuler, İletişim Yayınları, 2006.
- Filler Arabaların Üzerine Oturmaz*, David Henry Wilson, Çev. Mercan Yurdakuler Uluengin, İletişim Yayınları, 2006.
- Büyük Sevbeni*, Şiirsel Taş, Redhouse Kidz Yayınları, 2009.
- Karanlıktan Korkan Baykuş*, Jill Tomlinson, Çev. Gökçe Ateş Aytuğ, 6. Baskı, Uçanbalık Yayınları, 2011.
- Evine Dönmek İsteyen Kedi*, Jill Tomlinson, Çev. Gökçe Ateş Aytuğ, Redhouse Kidz Yayınları, 2019.
- Hayatı Keşfetmek İsteyen Penguen*, Jill Tomlinson, Çev. Gökçe Ateş Aytuğ, Redhouse Kidz Yayınları, 2019.
- Karınca'nın Ne Olduğunu Bilmeyen Karıncayıyen*, Jill Tomlinson, Redhouse Kidz Yayınları, 2019.
- Pes Etmeyen Tavuk*, Jill Tomlinson, Çev. Gökçe Ateş Aytuğ, Redhouse Kidz Yayınları, 2019.
- Merak Eden Su Samuru*, Jill Tomlinson, Çev. Gökçe Ateş Aytuğ, Redhouse Kidz Yayınları, 2019.
- Hayalden Kaleler*, Olivier De Solminihac, Çev. Damla Kellecioğlu, Tudem Yayınları, 2019.

Neye Benzer Gelecek, Olivier De Solminihac, Çev. Damla Kellecioğlu, Tudem Yayınları, 2018.

Tek Başıma Okumaktan Korkmuyorum, Olivier De Solminihac, Çev. Damla Kellecioğlu, Tudem Yayınları, 2020.

BÖLÜM 3

YARATICI ALAN FİKRİNİ DESTEKLEYEN KİTAPLAR

Kitap Tamircisi Toprak, Ezgi Berk, Final Kültür Sanat Yayınları, 2019.

Önce Hayal, Judith Liberman, Redhouse Kidz Yayınları, 2019.

Kağıttan Bebekler, Julia Donaldson, Çev. Sevgi Atlıhan, 6. Baskı, İş Bankası Kültür Yayınları, 2019.

Kırpıntı, Christian Duda, Çev. Olcay Geridönmez, Ginko Bilim Yayınları, 2019.

Bidigago Serisi, Eda Albayrak, ABM Yayınları, 8 kitap.

Kutu Değil, Antoinette Portis, Çev. Nurten Hatırnaz, Beyaz Balina Yayınları, 2018.

Bob ve Gaga Sanatı, MARion Deuchars, Çev. Sima Özkan, 2. Baskı, Fom Kitap, 2018.

Koca Roni, Catherine Rayner, Çev. Ali Berktaş, 3. Baskı, İş Bankası Kültür Yayınları, 2018.

Eski Şeyler Okulu, Adam Dahlin, Çev. Ali Arda, Kanat Kitap, 2009.

Oynayan Karton Hayvanlar Koleksiyonu, Annabelle Curtis, Çev. Nilüfer Coşkun, Marsik Kitap, 2004.

BÖLÜM 6

GRAFİK ROMAN ÖNERİ LİSTESİ

Maceralı Tatil, Bekir Sıtkı Turhan, Erdem Yayınları, 2017.

Zehirli Variller, Bekir Sıtkı Turhan, Erdem Yayınları, 2017.

Esrarengiz Mağara, Bekir Sıtkı Turhan, Erdem Yayınları, 2017.

Göl Canavarı, Bekir Sıtkı Turhan, Erdem Yayınları, 2017.

Kaçırılan Köpek, Bekir Sıtkı Turhan, Erdem Yayınları, 2017.

Korsan Kitaplar, Bekir Sıtkı Turhan, 1. Baskı, Erdem Yayınları, 2017.

Limon ile Zeytin, Salih Memecan, Mart Yayınları.

Bone serisi - Jeff Smith, 9 kitap, Marmara Çizgi Yayınları, 2010.

Oz Büyücüsü - Skottie Young, 6. Baskı, İş Bankası Kültür Yayınları, 2019.

Tılsım serisi - Kazu Kibuishi, 8 kitap, Desen Yayınları,

Üç Gölge, Cyril Pedrosa, Çev. Doğan Şima, Baobab Yayınları, 2017.

Kim Korkar Hain Tilkiden, Benjamin Renner, Çev. Doğan Şima, Baobab Yayınları, 2018.

BÖLÜM 8

SEKİZ ONDÖRT YAŞ ÇOCUKLAR İÇİN MİZAH

Kitapsever Bay Tilki, Fransızca Biermann, Çev. Süheyla Kaya, 2. Baskı, Hep Kitap, 2018.

Bay Tilki ve Kırmızı İp, Fransızca Biermann, Çev. Süheyla Kaya, 2. Baskı, Hep Kitap, 2018.

Kiralık Canavar, Andreas Steinhöfel, Çev. Suzan Geridönmez, Tudem Yayınevi, 2015.

Kargadalışı Ailesi ve Hapşırın Ev, Kari Smeland, Çev. Dilek Başak, Yapı Kredi Yayınları, 2019.

Babamı İki Japon Balığıyla Değiş Tokuş Ettiğim Gün, Neil Gaiman (6+), Çev. Sima Özkan, Sırtlan Kitap, 2016.

Pat Karikatür Okulu, Behiç Ak(7+), 32. Baskı, Günışığı Kitaplığı, 2019.

Süper Kahramanlar Yüksekten Korkmaz, Colas Gutman, Çev. Tuvana Gülcan, İletişim Yayınları, 2012.

Bunun Adı Findel, Andrew Clements, 55. Baskı, Çev. Mine Kazmanoğlu, Günışığı Kitaplığı, 2019.

Dr. Bugalu ve Kahkahasını Kaybeden Kız, Lisa Nicol, Final Kültür Sanat Yayınları, 2020.

Dünyayı Durduran Kız, Selcen Yüksel Arvas, 2. Baskı, Timaş Çocuk Yayınları, 2017.

Bitlerimi Geri Verin, Pierre Elie Ferrier, Çev. Azade Aslan, 7. Baskı, Günışığı Kitaplığı, 2019.

La Fontaine Orman Mahkemesinde, Yalvaç Ural, Markıs Kitap, 2010.

Hayalimdeki Okul, Fatih Erdoğan, Mavibulut Yayınları, 2019.

Anahtar, Isabelle Flas , Çev. Acar Erdoğan, (5+) Mavibulut Yayınları, 2019.

Komik Hayvan İsimleri Bakanlığı, Kes Gray, Çev. Canan Bolel (4+), 2. Baskı, Domingo Yayınevi, 2018.

Fil Kadar Narin Fare Kadar Güçlü, Rachel Bisseuil (6+), Final Kültür Sanat Yayınları, 2015.

Büyükannenin İnterneti Bozduğu Gün, MArc-Uwe Kling, Uyurgezer Kitap, 2019.

Ortanca Balık, Hanzade Servi, 5. Baskı, Tudem Yayınları, 2016.

GİZEM

Dedektif Çırağı, Suphi Varım, Labirent Yayınları, 2014.

Patojenik Prenses, Melek Çe, 4. Baskı, Uğurböceği Yayınları, 2019.

Zencefilli Tiyatro, Melek Çe, 2. Baskı, Uğurböceği Yayınları, 2019.

Siyah Merkez, Melek Çe, Uğurböceği Yayınları, 2019.

Cingöz Merih'te, Server Bedi, Ötüken Yayınları, 2019.

Amanvermez Avni, Ebüssüreyya Sami, Ötüken Yayınları, 2019.

Genç Sherlock Holmes Ölüm Bulutu, Andrew Lane, Çev. Kerem Işık, 2. Baskı, Tudem Yayınları, 2014.

Goya'nın Başı, Luisa Villar Liebana, Çev. Gökçe Şahinkaya, Labirent Yayınları, 2016.

Guggenheim'in Gizemi, Luisa Villar Liebana, Çev. Gökçe Şahinkaya, Labirent Yayınları, 2016.

Sherlock, Lüpen ve Ben / Siyahlı Kadın, Irene Adler, Çev. İrem Önderol, 2. Baskı, Doğan Egmont, 2013.

GERÇEKÇİ ROMAN

Ö.T.E.K.İ Gizli Topluluk, Pedro Manas, Çev. Saliha Nilüfer, 8. Baskı, İletişim Yayınları, 2012.

Kalemler, Yaşar Kemal, Yapı Kredi Yayınları, 2018.

Gecen Gündüzüm Olsa, Andreas Steinhöfel, Çev. Olcay Mağden Ünal, Tudem Yayınları, 2019.

- Sessiz Luise*, Anke Kuhl, Çev. Süheyla Kaya, Hep Kitap, 2018.
- Zuvata*, Faruk Gülşen, 2. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.
- Gülmek İçimizde*, Petra Fietzek, Çev. Süheyla Kaya, Hep Kitap, 2018.
- Çabuksığımlar*, Jean Claude Grumberg, Çev. Simla Ongan Kocaoğlu, 2. Baskı Yapı Kredi Yayınları, 2019.
- Ateşten Ayakkabı Rüzgardan Sandalet*, Ursula Wölfel, Çizmeli Kedi Yayınları, 2009.
- Babam Çalılığa Dönüşünce*, Joke Van Leeuwen, Çev. Gülser Epçeli, Hayy Kitap, 2012.
- Mevzumuz Derin*, Ahmet Büke 13+, On8, Kitap, 2018.
- Kuş Olsam Evime Uçsam*, Güzin Öztürk, Tudem Yayınları, 2016.
- Kayıp Kapının Anahtarı*, Güzin Öztürk, Tudem Yayınları, 2019.

FANTASTİK

- Denek E.E.E.*, Aslı Der, Günışığı Kitaplığı, 2019.
- Çılgın Deneyler Kulübü Işınlama Kazası*, Esra İlter Demirebilek, 2. Baskı, Martı Çocuk Yayınları, 2019.
- Mavi Yıldız*, Dilge Güney, Altın Kitaplar, 2019.
- Kapiland*, Miyase Sertbarut, Tudem Yayınları, 2018.
- Kapiland'ın Kobayları*, Miyase Sertbarut, 17. Baskı, Tudem Yayınları, 2016.
- Böcek Çocuk*, M.G.Leonard, 6. Baskı, Çev. Duru Güngör, Çınar Yayınları, 2019.
- Gürültücüler*, Funda Özlem Şeran, 5. Baskı, Altın Kitaplar, 2018.
- Zaman Bisikleti*, Bilgin Adalı, 52. Baskı, Can Çocuk Yayınları, 2019.
- Mimar Sinan Macerası*, Muzaffer Özgüleş, Yapı Kredi Yayınları, 2019.
- Yılankale*, Miyase Sertbarut, 6. Baskı, Tudem Yayınları, 2015.

BİLİM KURGU

- Zaman Bisikleti- 1-2-3*, Bilgin Adalı, 52. Baskı, Can Çocuk Yayınları, 2019.
- Gürültücüler*, Funda Özlem Şeran, 5. Baskı, Altın Kitaplar, 2018.
- Vahşi Robot*, Peter Kuper, Çev. Güneş Çığay, 4. Baskı, Hep Kitap, 2019.

Zamanda Kıvrılma (4 kitap) Madeleine Lëngle, Çev. Edip Sönmez, Beyaz Balina Yayınları, 2016.

Kepler 62 serisi, Bjorn Sortland, 62 kitap, Can Çocuk Yayınları.

Yıl 2095, Zamanda Gezinen Üç Kafadar, Jon Scieszka, Çev. Merve Erol, 11. Baskı, Günışığı Kitaplığı, 2008.

DİSTOPİK ROMAN

Evimin İnsanı, Nurgül Ateş, Çizmeli Kedi Yayınları, 2015.

Susanpusan Şehri, Fatma Çağdaş Börekçi, Cezve Çocuk, 2018.

Çöp Plaza, Miyase Sertbarut, 26. Baskı, Tudem Yayınları, 2020.

Lataşiba; İki Kentin Arasında, İrem Uşar, 20. Baskı, Günışığı Kitaplığı, 2019.

Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca, Yaşar Kemal, 35. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, 2019.

BİLGİLENDİRİCİ KİTAPLAR

Kayp Tavuk Nerede?, Neslihan Yalçın, 1. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

Çekirdekler Nerede?, Neslihan Yalçın, 1. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

Tohumlar Nasıl Yayılır?, Neslihan Yalçın, 1. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

Boncuklar Nereye Gitti?, Neslihan Yalçın, 1. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

Havucu Kim Yedi?, Neslihan Yalçın, 1. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

Buluşlar ve Serüvenleri dizisi, Xact Studio Ekibi, 10 kitap, Timaş Çocuk Yayınları.

Destansı Mühendislik Faciaları, Sean Connolly, Çev. İpek Güneş Çıgay, Tudem Yayınları, 2019.

Akıl Fikir Kitabım, Aygül Bahar Yılmaz, Tudem Yayınları, 2019.

İşlem Tamam, Toprak Işık, Tudem Yayınları, 2016.

Büyük Dinozor Araştırması, Rosie Heywood, Çev. Gaye Yeşim Sezer, Yapı Kredi Yayınları, 2020.

Eğlenceli Bilgi Serisi, Timaş Yayınları

Tübitak Popüler Bilim Kitapları

BİYOĞRAFİLER VE OTOBİYOĞRAFİLER

- Dedemin Masal Krallığı 1-2*, Didem Demirel, 2. Baskı, Timaş Çocuk Yayınları, 2018.
- Ünlülerle Bir Gün*, Mustafa Orakçı, 16. Baskı, Timaş Çocuk Yayınları, 2019.
- Louis Braille, Görmezlerin Kitap Okumasını Sağlayan Çocuk*, Margaret Davidson, 29. Baskı, Can Çocuk Yayınları, 2019.
- Marie Curie ve Atomların Sırrı*, Luca Novelli, Çev. Süheyla Kaya, 7. Baskı, Can Çocuk Yayınları, 2019.
- Sihirli Mozart*, Göknıl Özkök, 24. Baskı, Can Çocuk Yayınları, 2019.
- Ben Küçük Bir Çocukken*, Erich Kästner, Çev. Süheyla Kaya, Can Çocuk Yayınları, 2012.
- Her Şeyi Onaran Adam*, Hasan Karaca, 2 Baskı, Erdem Yayınları, 2019.
- Işğın Efendisi: İbni Heysem*, Elif Akardaş, 2. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.
- Bütün Dünyaya Hekim: İbni Sina*, Süheyla Sancar, 3. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.
- Osmanlı'da Astronominin Kurucusu: Ali Kuşçu*, Ayşenur Gönen, 4. Baskı, Erdem Yayınları, 2020.
- Cebrin Babası: Harezmi*: Naz N. Varlı, Erdem Yayınları, 2020.
- Bir Kelime Seyyahı - Kaşgarlı Mahmut*, Özgür Aras Tüfek, 8. Baskı, Erdem Yayınları, 2020.
- Simurg'a Yolculuk Ali Şir Nevayi*, Özgür Aras Tüfek, 6. Baskı, Erdem Yayınları, 2020.
- Mutluluk Bilgisi Yusuf Has Hacib*, Özgür Aras Tüfek, 4. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.
- Kelimelerin Işığı Edip Ahmet Yükneki*, Özgür Aras Tüfek, 2. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.
- Akif*, Elif Akardaş, Erdem Yayınları, 2019.
- Hayalperest*, Pam Munoz Ryan & Peter Sis, Çev. Özlem Sığırtmaç, İthaki Yayınları, 2013.
- Kim Kimdi serisi*, 8 kitap, Beyaz Balina Yayınları.

KISA ÖYKÜLER

Düşünüyorum da, Fatih Turanalp, Can Çocuk Yayınları, 2016.

Üç Öykü, Sabahattin Ali, 12. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, 2019.

Öteki Çocuklar (13 öykü), Ursula Wölfel, 2. Baskı, Çizmeli Kedi Yayınları, 2016.

Kiraz Hanım'ın Mutfağı, Sylvia Plath, Çev. İlknur Özdemir, 4. Baskı, Kırmızı Kedi Yayınları, 2019.

Düş Avcısı, Ayda Çayır, 3. Baskı, Erdem Yayınları, 2017.

Düş Denizi'nin Sırrı, Ayda Çayır, Erdem Yayınları, 2017.

ŞİİR

İki Gözüm Üzümüm, Necdet Neydim, Günışığı Kitaplığı, 2012.

Şaşkın Baykuş, Refik Durbaş, Final Kültür Sanat Yayınları, 2018.

Kardan Adam Üşüyor, Refik Durbaş, Final Kültür Sanat Yayınları, 2018.

Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan, Mustafa Ruhi Şirin, Uçan At Yayınları, 2018.

Şiir Gemisi, Ayla Çınaroğlu, 12. Baskı, Uçanbalık Yayınları, 2015.

Uçan Şiirler, Mavisel Yener, Bilgi Yayınevi Çocuk Kitapları, 2017.

Balina ile Mandalina, Fazıl Hüsnü Dağlarca, 26. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, 2019.

Mırname, Yalvaç Ural, 5. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, 2019.

Limon Ağacının Şarkısı, Aslan Sayman, 6. Baskı, Kırmızı Kedi Yayınları, 2019.

Mevsimplere Güzelleme, Aslan Sayman, 5. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, 2019.

Anne Sen Melek misin? Bestami Yazgan, 7. Baskı, Nar Çocuk Yayınları, 2019.

Kalbim Çiçek Açıyor, Bestami Yazgan, Nar Çocuk Yayınları, 2016.

ÇİZGİ ROMANLAR VE GRAFİK ROMANLAR

Tılsım serisi, Kazu Kibuishi, 8 kitap, Desen Yayınları.

Bay ve Bayan Porsuk serisi, Brigitte Luciani, 3 kitap, Desen Yayınları.

Ece ile Keçe serisi, Dağıstan Çetinkaya, 2 kitap, Çimadam Yayınları.

Ufak Şeyler, Dağıstan Çetinkaya, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2018.

Küçük Şeyler, Mel Tregonning, Desen Yayınları, 2017

Yakari Çizgi Roman serisi, 5 kitap, Bilge Kültür Sanat Yayınları.

BÖLÜM 9

SAYISAL DÜŞÜNME; YENİ BAŞLAYANLAR VE GENÇ OKURLAR İÇİN KODLAMA KİTAPLARI DİJİTAL ESERLER

Robotik ile Bilim Çizgi Roman serisi, Gabriel Garcia de Oro, 8 kitap, Damla Yayınevi.

BÖLÜM 10

GÖRSEL OKUMA EĞİTİM ARAÇLARI OLARAK RESİMLİ KİTAPLAR

Şemsiye, Ingrid-Dieter Schubert, 4. Baskı, Kuraldışı Yayınları, 2019.

Annemin İçindeki Ses, Deniz Üçbaşaran, Hep Kitap, 2018.

Kağıttan Şehir, Nazlı Tahvili, Redhouse Kidz Yayınları, 2015.

Vanessanın Yanındayım, Kerascoet, Redhouse Kidz Yayınları, 2018.

Gölge, Suzy Lee, Çev. Sima Özkan, Meav Yayıncılık, 2018.

Dalga, Suzy Lee, Çev. Dila Altındış Balcı, Meav Yayıncılık, 2017

Hayvan Kurtarma, Patrick George, Meav Yayıncılık, 2016.

Canavar! Canavar?, Sunghee Shin, ABM Yayınevi, 2016.

Doğum Günü Hediyesi, Behiç Ak, Can Çocuk Yayınları, 2007.

Kırmızı Ringa, Gonzalo Moure, Çev. Bülent Kala, 2. Baskı, Sarıgaga Yayınları, 2019.

Pasta Gitti, Tjong Khing, Mephisto Kitaplığı, 2013.

Ormanın En Sıradan Ağacı, Hatice Özdemir Tülün, 6. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

Gece Kitabı, Mauri Kunnas, Çev. Nil Deniz Cidanlı, Erdem Yayınları, 2015.

Eğlenceli Tekerlekler, Mauri Kunnas, Çev. Nil Deniz Cıdanlı, Erdem Yayınları, 2015.

SÖZSÜZ RESİMLİ KİTAPLAR

- Annemin İçindeki Ses*, Deniz Üçbaşaran, Hep Kitap, 2018.
- Vanessa'nın Yanındayım*, Kerascoet, Redhouse Kidz Yayınları, 2018.
- Hayvan Kurtarma*, Patrick George, Meav Yayıncılık, 2016.
- Kağıttan Şehir*, Nazlı Tahvili, Redhouse Kidz Yayınları, 2018.
- Gölge*, Suzy Lee, Çev. Sima Özkan, Meav Yayıncılık, 2018.
- Dalga*, Suzy Lee, Çev. Dila Altındış Balcı, Meav Yayıncılık, 2017.
- Şemsiye*, Ingrid-Deuter Schubert, Kuraldışı Yayınevi, 2019.
- Küçük Şeyler*- Mel Tregonning (Grafik Roman), Desen Yayınları, 2017.
- İncelikli Şeyler*, Germano Zullo, Çev. Damla Kellecioğlu, Desen Yayınları, 2018.
- Canavar! Canavar?*, Sunghee Shin, Abm Yayınevi, 2016.
- Doğum Günü Hediyesi*, Behiç Ak, Can Çocuk Yayınları, 2016.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ve DOĞA KİTAPLARI

- Suyun Döngüsü*, Da-jeong Yu, Çev. Hatice Haskul, Erdem Yayınları, 2018.
- Tohumun Yolculuğu*, Su-bok Choi, Çev. Hatice Haskul, Erdem Yayınları, 2018.
- Kuyruklar Ne İşe Yarar?*, Mi-yeon Ahn, Çev. Hatice Haskul, Erdem Yayınları, 2018.
- Can Dostumuz Ağaçlar*, Su-bok Choi, Çev. Hatice Haskul, Erdem Yayınları, 2018.
- Doğal Çevreler*, Min-hui Jeon, Çev. Hatice Haskul, Erdem Yayınları, 2018.
- Yumurtadan Ne Çıktı?*, Jean-eun Jeong, Çev. Ayşenur Sağlam, Erdem Yayınları, 2020.
- Okyanustaki Dostlarımız*, Hui-jeong Yun, Çev. Ayşenur Sağlam, Erdem Yayınları, 2020.
- Hangi Mevsim?*, Gyeong-ran Kim, Çev. Ayşenur Sağlam, Erdem Yayınları, 2020.

Pis Kokan Gezegen, Sylvie Baussier Pascale Perrier, Çev. Nedret Aydoğan, 3. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

Arabalar Gezegeni, Sylvie Baussier Pascale Perrier, Çev. Nedret Aydoğan, 3. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

Su Gezegeni, Sylvie Baussier Pascale Perrier, Çev. Nedret Aydoğan, 3. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

GDO Gezegeni, Sylvie Baussier Pascale Perrier, Çev. Nedret Aydoğan, 3. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

Turistik Gezegen, Sylvie Baussier - Pascale Perrier, Çev. Nedret Aydoğan, 3. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

MÜLTECİLER VE YERİNDEN EDİLMİŞ İNSANLARA DAİR EK KİTAP TAVSİYELERİ

Mavi Çöl Develeri, Maro Sfakianopoulou, Çev. Yorgo Demir, Erdem Yayınları, 2019.

Bir Kuş Olsaydım, Fatima Sharafeddine, Nar Yayınları, 2013.

Neredesin Janinka?, *Neredesin Janinka?*, Çev. Fatmagül Ezici, Final Sanat Yayınları, 2015.

Babam Bir Çalıya Dönüştüğünde, Joke van Leeuwen, Çev. Hasan Türksel, 2. Baskı, Çınar Yayınları, 2019.

Umut Sokağı Çocukları, Gülsevin Kırıl, 7. Baskı, Günışığı Yayınları, 2018.

Kuş Olsam Evime Uçsam, Güzin Öztürk, Tudem Yayınları, 2016.

Yolculuk, Francesca Sanna, Çev. Zeynep Sevde Paksu, Taze Kitap, 2015.

Juju Beni Unutma, Çiğdem Sezer, 2. Baskı, Bilgi Yayınları, 2018.

Göç, Julie Bertagna, Çev. Berna Kılınçer, İş Bankası Kültür Yayınları, 2012.

Eyyvah Böcekler İstilada, Melih Tuğtağ, 6. Baskı, Genç Hayat 2018.

Tarık ve Beyaz Karga, Kolektif, 2. Baskı, Sarıgaga Yayınları, 2019.

Suya Kavuşuncaya Denk, Linda Su Park, Beyaz Balina Yayınları, 2015.

Kömür Karası Çocuk, Müge İplikçi, 8. Baskı, Günışığı Kitaplığı, 2019.

Çabuksığınlar, Jean Claude Grumberg, Çev. Simla Ongan Kocaoglu, 2. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, 2019.

Kayıktaki Çocuk, Maya Mizuno, 3. Baskı, Timaş Çocuk Yayınları, 2018.

Karton Kutu, Merve Çirişoğlu Çotur, Uçan At, 2018.

Halepli Zeynep, Mevlana İdris, Vakvak Yayınları, 2016.

Uzak, Shaun Tan, Desen, 2018.

ZOR KONULAR

Kırmızı Çizgi, Samar Mahfouz Barraaj, Çev. Ebru Akkaş Kuseyri, 10. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

Süper Kart, Samar Mahfouz Barraaj, Çev. Tuğçe Togo, Erdem Yayınları, 2020.

Çınar ile Sincap, Recep Erdil, Elif Esra Erdil, Erdem Yayınları, 2019.

Zuvata, Faruk Gülşen, 2. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

Kayıp Renkler, Gülnar Hajo, Çev. Elif Konar Özkan, 2. Baskı, 2014.

Dünyanın Sonu Değil Ya!, Çev. Nedret Tabaklar Aydoğan, 3. Baskı, Erdem Yayınları, 2016.

Babamın Gözleri Kedi Gözleri, Sevim Ak, Can Yayınları.

Sevgili Annem, Sevinç Kuşoğlu, 15. Baskı, Erdem Yayınları, 2019.

Bazı çocuklar kitap okumamak için direnirken bazıları yemek masasında bile kitabı elinden bırakamaz!

Hangisi olursa olsun birçok aile, çocuklarının okuma serüvenlerini desteklemek için yapılabilecek en etkin yolların neler olduğunu merak etmektedir. Çocuğunuza kitap okumaya ne zaman başlamalısınız? Kitap okumaya isteksiz bir çocuğa ilham verebilecek kadar güzel bir kitabı nasıl bulabilirsiniz? Bir kitabın o yaş grubuna uygun olup olmadığını nasıl anlayabilirsiniz? Yavrunuzun kitap okuma alışkanlığını yetişkinlikte de sürdürmesi için neler yapabilirsiniz?

Ödüllü kütüphane öğretmeni Megan Daley, bütün bu sorulara ve daha fazlasına cevaplar sunmaktadır. Daley, tanınmış çocuk edebiyatı yazarlarının birinci ağızdan demeçleriyle ve güncel araştırma sonuçlarıyla desteklenen bu cana yakın ve kolay anlaşılır rehberle on beş yıllık birikimini aktarmıştır. Bu kitap, kitap temalı aktivitelerin nasıl yapılacağıyla ilgili birtakım yönergeler ve okuma listeleri gibi pratik ipuçlarını da içermektedir. **Kitap Okuyan Çocuk Yetiştirmek**, çocukları kitaplara âşık etmek için çaba gösteren her ailenin ve eğitimcinin elinin altında bulunması gereken bir rehberdir.

Kitap Okuyan Çocuk Yetiştirmek
Megan Daley

 orendakitap.com

   @orendakitap

ISBN 978-605-06740-3-3

9 786050 674033